

372.1712

๙๒๘๔ ๗

๙.3

การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนนทบุรี

23 ส.ค. 2539

ปริญญาณพนธ์
ของ
สมศักดิ์ อัมพรต

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2538

ลิขสิทธิ์ เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

196040

การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

บทคัดย่อ
ของ
สมศักดิ์ อัมพรต

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2538

การวิจัยเรื่องนี้ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการคือ เพื่อศึกษาสภาพ
การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการ
บริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถม
ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี และเพื่อเปรียบเทียบ
ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
ประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2537 จำนวน 108
คน จาก 108 โรงเรียน เป็นชาย 95 คน หญิง 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ
วิจัยเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบมาตราส่วนประเมินค่า การวิเคราะห์
ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวน
t-test และ F-test ผลการศึกษาพบว่า

1. โรงเรียนส่วนใหญ่มีสภาพการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
ถึงเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา

2. ปัญหาอุปสรรคของงานบริหารสุขภาพอนามัยของโรงเรียนส่วนใหญ่
อยู่ในระดับปานกลาง โดยโรงเรียนมักมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพสนาม อาคาร
สถานที่ การขาดบุคลากรด้านพยาบาลหรือสุขศึกษา

3. โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันและสถานที่ตั้งต่างกัน มีปัญหาการบริหาร
งานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ยกเว้นด้านการจัด
บริการสุขภาพอนามัยและด้านการสอนสุขศึกษาของโรงเรียนในเขตเทศบาลและ
นอกเขตเทศบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ADMINISTRATION OF SCHOOL HEALTH PROGRAMS IN
PRIMARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
CHANGWAT NONTABURI PRIMARY EDUCATION

AN ABSTRACT
BY
SOMSAKDI AMPROT

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 1995

The purpose of this study was to investigate the status of school health administration in primary schools under the Office of Primary Education in Nontaburi Province. Using independent variables, namely : school size and school location. The data were collected by questionnaire from 108 school administrators and analyzed by using basic statistics, t-test and ANOVA. The results of the study are as follows :

1. Most schools have the status of school health administration to the minimum standard of school health education.

2. The problems of school health administration in most schools were at the moderate level. The most schools had the administrative problems about of the field were not good, which were lacking of the school buildings and the school health personels or the health science teachers.

3. Schools which are different in its sizes and locations which have the problems of school health administration are not statistically significant different, except the school health service and the school health instruction for the schools which locate inside and outside municipal are statistically significant different at the .05 level.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....
..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประหยัด ทาสีตะพันธ์)

.....
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล หวังพานิช)

คณะกรรมการสอบ

.....
..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประหยัด ทาสีตะพันธ์)

.....
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล หวังพานิช)

.....
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

.....
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 11 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2538

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประหยัด หาสีตะพันธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล หวังพานิช ประธาน และกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งท่านทั้งสองได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ตรวจสอบแก้ไข และให้กำลังใจเป็นอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์ฉัตร เสกสรรค์วิริยะ นายแพทย์สาธารณสุข จังหวัดนนทบุรี คุณเฉลย พูนสวน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี และผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำแนะนำในการตรวจแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อ่อน้อย ที่กรุณาเป็น กรรมการร่วมในการสอบปากเปล่า

ขอขอบพระคุณ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ทุกอำเภอ พร้อม เจ้าหน้าที่ในสำนักงานที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก ในการจัดส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถามส่งคืนผู้วิจัย และขอขอบพระคุณผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรีทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะครู อาจารย์โรงเรียนวัดตำหนักใต้ และโรงเรียนวัดปากน้ำ (พิบูลสงคราม) รวมทั้งบุคคลอื่น ๆ อีกหลายท่านที่มีได้ กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

สมศักดิ์ อัมพรต

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ 1
	ภูมิหลัง 1
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า 3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า 4
	ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า 4
	นิยามศัพท์เฉพาะ 5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 7
	ภาระหน้าที่และงานของผู้บริหารโรงเรียน 7
	ความหมายและขอบข่ายของงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน 10
	ความจำเป็นและความสำคัญของงานสุขภาพอนามัย ในโรงเรียน 12
	ลักษณะของงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน 15
	การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน 34
	ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน 39
	เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา 42
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 50
	สมมติฐานการวิจัย 55
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า 56
	ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง 56
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล 58
	การเก็บรวบรวมข้อมูล 61
	การจัดกระทำข้อมูล 61
	การวิเคราะห์ข้อมูล 62

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	63
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	175
ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	175
กลุ่มตัวอย่าง	175
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	175
การวิเคราะห์ข้อมูล	176
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	176
อภิปรายผล	177
ข้อเสนอแนะ	202
บรรณานุกรม	203
ภาคผนวก	210
ประวัติย่อของผู้วิจัย	244

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน...	57
2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	58
3	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนตัวและสภาพของโรงเรียน	64
4	จำนวนและค่าเฉลี่ยของบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทของบุคลากรและขนาดของโรงเรียน....	65
5	จำนวนและค่าเฉลี่ยของอาคารเรียน และ อาคารอเนกประสงค์ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามประเภทของอาคารและขนาดของ โรงเรียน	66
6	จำนวนและค่าเฉลี่ยของพื้นที่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามขนาด ของโรงเรียน	67
7	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพลักษณะและการจัดบริเวณโรงเรียน จำแนกตามขนาด และที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี	69
8	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียนเกี่ยวกับสภาพลักษณะ และการจัดอาคารเรียน ห้องเรียนและห้องพักครู จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี.....	76

9	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการจัดอาคารประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี	81
10	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการจัดบริการน้ำดื่ม น้ำใช้ จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี	88
11	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการจัดสุขาภิบาลในโรงเรียน ทางด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี	92
12	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการดำเนินงานในการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ด้านการวางแผน และการบริหารงาน จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี	99
13	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการดำเนินงานในการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ด้านการตรวจสุขภาพและการให้บริการสุขภาพอนามัย จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี	105
14	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการดำเนินงานในการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ด้านการให้บริการนักเรียนที่เจ็บป่วย และการป้องกันโรคติดต่อในโรงเรียน จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี	119

15	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและ การดำเนินงาน ในการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ด้านการจัดบริการอื่น ๆ จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	126
16	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ และการ ดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา ด้านการ วางแผน และการบริหารงาน จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	133
17	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพและการดำเนิน งานในการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา ด้านครูผู้สอนและ สื่อการเรียนการสอนสุขศึกษา จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	139
18	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพและการ ดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา ด้านการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนสุขศึกษาและกิจกรรมเสริมสุขภาพ จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี	144
19	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและ การดำเนินงานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและ โรงเรียนเกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัย จำแนกตาม ขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี	150
20	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคใน การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ทางด้าน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	158

21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคใน การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ทางด้าน การจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน	159
22	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคใน การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ทางด้าน การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา	161
23	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคใน การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ทางด้าน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียน ..	162
24	ค่าสถิติพื้นฐานของปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพ อนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามขนาดของ โรงเรียน	163
25	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นนทบุรี ที่มีขนาดแตกต่างกัน	165
26	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนในการประเมินค่า ระดับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ที่มีขนาดต่างกัน ..	166
27	เปรียบเทียบการประเมินค่าระดับปัญหาอุปสรรคการบริหารงาน สุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามที่ตั้งของ โรงเรียน	167
28	ปัญหาการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน	169
29	ข้อเสนอแนะในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ...	171

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าและให้มีความมั่นคง ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การศึกษา การเศรษฐกิจ และสุขภาพอนามัย หรือการสาธารณสุข ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลที่ว่า คนที่มีคุณภาพนั้น ย่อมสามารถพัฒนาชีวิต พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาสังคม อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองของตนเองได้ในที่สุด (สุชาติ โสภประยูร. 2525 : 214) ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้น การพัฒนาสุขภาพมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการพัฒนาด้านอื่น ๆ เพราะคนที่มีคุณภาพทางด้านสุขภาพ จะต้องเป็นผู้ตระหนักในความสำคัญของสุขภาพและอนามัยของตนเอง รู้จักประพฤติปฏิบัติตามหลักสุขวิทยาจนเป็นนิสัย รู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีจิตใจเข้มแข็งและมีอายุยืนยาว (ทวิสิทธิ์ ลีทิกร. 2531 : 2) ดังนั้น ในการพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ จึงจำต้องคำนึงถึงสุขภาพอนามัยควบคู่ไปกับการศึกษา กล่าวคือ ให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติที่ถูกต้อง มีคุณธรรมจริยธรรมและมีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ (กรมอนามัย กองโภชนาการ. 2523 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของ นายแพทย์ บุญสม มาร์ติน ที่กล่าวว่า "สุขภาพต้องควบคู่กับการศึกษา" (สายหยุด ชมานนท์ และคณะ. 2521 : 15)

สถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการจัดการศึกษาเพื่อชีวิต ให้แก่ประชาชนในชาติอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยจัดกิจกรรม และประสบการณ์ในการเรียนทุกแง่มุมของชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ การส่งเสริมสุขภาพอนามัยทั้งร่างกายและจิตใจ เพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของมนุษย์ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาด้านอื่น ๆ (พะยอม แก้วกำเนิด. 2532 : 17) จึงจำเป็นต้องส่งเสริมและให้ความรู้ด้านนี้แก่พลเมืองตั้งแต่เยาว์วัย เพราะเด็กในวัยเรียนเป็นวัยพัฒนา พร้อมทั้งจะรับความรู้ และการปลูกฝังเจตคติที่ดี ในด้านสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลและชุมชนได้ง่ายกว่าการสอนคนในวัยผู้ใหญ่ (ทวิสิทธิ์ ลีทิกร. 2531 : คำนำ)

รัฐตระหนักและเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้กำหนดไว้ในเป้าหมายหลักของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ตอนหนึ่งว่า "เพื่อมุ่งส่งเสริมคุณภาพของพลเมือง ให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม

โดยเน้นการศึกษาเพื่อความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคง และความผาสุกร่วมกัน
ในสังคมไทยเป็นประการสำคัญ" (เชาว์วัน มณีวงศ์. ม.ป.ป. : 48) โดย
จะเห็นชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าว ที่กำหนดเป็น
จุดมุ่งหมาย ไว้ในข้อ 6 ว่า "ให้มีบุคลิกภาพดี มีสุขภาพและอนามัยสมบูรณ์ ทั้ง
ร่างกายและจิตใจ" (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2534 : 151)

จากนโยบายและหลักการดังกล่าว โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญต่อการ
ให้ความรู้ และความสามารถ ในการจัดบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ
อนามัย ของนักเรียน เพราะโรงเรียนใกล้ชิดกับนักเรียน เป็นที่หล่อหลอม
กลม่อมเกล่า ปลูกฝัง ปูพื้นฐาน วางรูปแบบหรือแนวทางที่ตีกับการดำรงชีพ ของ
นักเรียน งานสุขศึกษา งานส่งเสริม และงานบริการด้านสุขภาพอนามัยใน
โรงเรียนจะประสบผลสำเร็จ ตามความมุ่งหมายมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ
ตัวผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการ และ
นโยบายที่กำหนด รวมทั้ง จะต้องมีความสามารถในการปฏิบัติงาน ให้สำเร็จ
อย่างดีและมีประสิทธิภาพด้วย (เชาว์วัน มณีวงศ์. ม.ป.ป. : 50)

แม้ว่าเรื่องดังกล่าว จะเป็นเรื่องที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การบริหาร
การศึกษาทุกระดับ จะต้องตระหนัก ให้ความสนใจ และสนับสนุนให้มีการปฏิบัติ
อย่างจริงจังและบังเกิดผลดี แต่ปรากฏว่า การดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัย
ในโรงเรียนที่ผ่านมา โดยส่วนรวมยังประสบปัญหาอุปสรรค และไม่ประสบผล
สำเร็จเท่าที่ควร ดังเช่น ผลงานวิจัยของ อารมณ อภิทธิธรรมวินิจ (2528 :
บทคัดย่อ) ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาและวิจัย เกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง
และฉะเชิงเทรา ในปีการศึกษา 2528 พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่
ร้อยละ 60 มีการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน
ขั้นต่ำ และพบว่าปัญหาที่โรงเรียนประถมศึกษาที่มีมากที่สุด คือการ ขาดบุคลากร
ทางด้านสุขศึกษา เช่น ครูสุขศึกษา ครูพยาบาลหรือครูอนามัย ปัญหารองลงมา
คือ การขาดอุปกรณ์ และสื่อประกอบการสอนสุขศึกษา ผู้ปกครองไม่สนใจสุขภาพ
ของบุตรหลานเท่าที่ควร ขาดสถานที่สำหรับจัดเป็นห้องพยาบาลโดยเฉพาะ และ
ขาดเวชภัณฑ์เครื่องใช้ที่จำเป็นในมุม หรือห้องพยาบาล เป็นต้น

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ได้สรุปผลการออกนิเทศและ
ติดตามผลการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ของเจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ
เขต 1 กรมอนามัยร่วมกับสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดนนทบุรี ในโรงเรียน
ตัวอย่างระดับอำเภอ ในเขตจังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริม

อนามัย (ผนส.) ยังปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไม่ครบถ้วน การดำเนินงานเกี่ยวกับงานอนามัยโรงเรียน ยังมีปัญหาอุปสรรคและสมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขในหลายเรื่อง เช่น นักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ยังไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือเท่าที่ควร การลงบันทึกการสร้างภูมิคุ้มกันโรคและการรักษาโรคในบัตรสุขภาพไม่สมบูรณ์ โรงเรียนบางแห่ง ไม่มีเตาเผาขยะ เป็นต้น และจากรายงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี (2535 : ไม่มีเลขหน้า) ได้รายงานผลการตรวจสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ในปีการศึกษา 2535 จำนวนทั้งสิ้น 33,680 คน พบว่านักเรียนที่เป็นโรคต่าง ๆ ได้แก่ โรคฟันผุ ร้อยละ 56.28 เป็นเหา ร้อยละ 15.96 เป็นหวัด ร้อยละ 11.09 เป็นเกลื้อน ร้อยละ 3.19 ขาดสารอาหาร ร้อยละ 1.13 ส่วนในเรื่องเกี่ยวกับการเฝ้าระวังภาวะการเจริญเติบโตของนักเรียน ปรากฏว่ามีนักเรียนน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานถึงร้อยละ 7.25 จากรายงานดังกล่าว ชำงต้นแสดงว่า การดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ยังมีปัญหา ขาดประสิทธิภาพไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

ในฐานะที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการบริหาร และการดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน จึงสนใจที่จะศึกษาว่า การดำเนินงาน หรือ การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี เป็นอย่างไรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การจัดบริการสุขภาพอนามัย การจัดการเรียนการสอนสุขภาพ และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียนที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพ นอกจากนี้ยังต้องการทราบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนอย่างไร เพื่อ จะได้นำข้อมูล สภาพการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคที่พบไปเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งจะทำให้นักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาของจังหวัดนนทบุรี มีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา - สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และที่ตั้งของโรงเรียน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางให้ ผู้รับผิดชอบนำไปใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาการบริหารงานสุขภาพอนามัยใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ให้ บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ สภาพและความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ใน 4 ด้าน คือ การจัดสิ่งแวดล้อม การจัดบริการสุขภาพอนามัย การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา และสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัย

2. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำนวน 149 คน จาก 149 โรงเรียน

3. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2537 จำนวน 108 คน จาก 108 โรงเรียน ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย โดยใช้ตาราง สัดส่วนของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตาม ขนาดของโรงเรียน

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

4.1.1 ขนาดของโรงเรียน

4.1.2 ที่ตั้งของโรงเรียน

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อสภาพและปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา
ใน 4 ด้าน ได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อม การจัดบริการสุขภาพอนามัย การจัด
การเรียนการสอนสุขภาพ และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและ
โรงเรียน ที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

2. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ ผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ในปีการศึกษา 2537

3. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ความเล็ก ใหญ่ของโรงเรียนที่แบ่งโดยยึดจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ ซึ่งผู้วิจัยจัดแบ่งออกเป็น 3 ขนาด ดังนี้

3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน

3.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน

3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป

4. ที่ตั้งของโรงเรียน หมายถึง ลักษณะที่ตั้งของโรงเรียนตามสภาพการปกครอง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

4.1 โรงเรียนในเขตเทศบาล หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณท้องที่ที่กระทรวงมหาดไทยประกาศตั้งเป็นเขตเทศบาล และให้หมายรวมถึงโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณท้องที่ที่กระทรวงมหาดไทยประกาศตั้งเป็นเขตสุขาภิบาลด้วย

4.2 โรงเรียนนอกเขตเทศบาล หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณท้องที่ที่อยู่นอกเขตเทศบาล หรือนอกเขตสุขาภิบาล

5. การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน หมายถึง การจัดการหรือการดำเนินงานและการปฏิบัติการต่าง ๆ ของผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้ทรัพยากรพื้นฐานในการบริหาร ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ เพื่อให้งานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนดำเนินไปสู่เป้าหมายทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

5.1 ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม หมายถึงการจัดหรือดำเนินการเกี่ยวกับการก่อสร้าง การควบคุมดูแลรักษา และการพัฒนาอาคารสถานที่รวมทั้งบริเวณทั่ว ๆ ไปของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดีและถูกสุขลักษณะ เพื่อช่วยให้สามารถป้องกันโรคภัยไข้เจ็บและช่วยลดอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ครู นักเรียน และบุคลากรอื่นในโรงเรียนมีสุขภาพที่ดี มีความสะดวกสบายในการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในโรงเรียน

5.2 ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัย หมายถึง การจัดหรือดำเนินการเพื่อให้มีแพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครู และบุคลากรอื่น กระทำการตรวจรักษา ส่งเสริม และ คุ้มครองสุขภาพของนักเรียน และบุคลากรอื่นในโรงเรียนให้มีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ และปราศจากโรค

5.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนสุศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่ดีให้นักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม

5.4 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชน และโรงเรียน เกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัย หมายถึง การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุน และประสานงานเกี่ยวกับการติดตามผลการรักษานักเรียนที่เจ็บป่วย หรือมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัยที่โรงเรียนและที่บ้าน รวมทั้ง การให้ความร่วมมือจากผู้ปกครองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานสุขภาพอนามัยที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้นด้วย

6. สภาพการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน หมายถึง สภาพที่เป็นจริง ที่เกิดจากการจัดหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

7. ปัญหาอุปสรรคการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน หมายถึง สภาพที่เป็นข้อขัดข้อง ไม่สะดวกหรือไม่เหมาะสมในการจัด หรือการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ซึ่งได้จากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการบริหารงานและปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นงานหนึ่งในการบริหารงานกิจการนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาเพื่อหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ภาระหน้าที่และงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
 2. ความหมายและขอบข่ายของงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
 3. ความจำเป็นและความสำคัญของงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
 4. ลักษณะของงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
 - 4.1 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกละเลย
 - 4.2 การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน
 - 4.3 การจัดการเรียนการสอนสุขภาพศึกษาในโรงเรียน
 - 4.4 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียนที่
- เกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัย
5. การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
 6. ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
 7. เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขภาพศึกษาในสถานศึกษา
 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 9. สมมติฐานการวิจัย

ภาระหน้าที่และงานของผู้บริหารโรงเรียน

การบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งมีผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบในการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของครูภายในโรงเรียน ให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอน ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และแก่นักเรียน ซึ่ง พันธ์ ทัศนาคินทร์ (2529 : 64 - 69) ได้กล่าวว่า ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนมี 5 ประการ ดังนี้

- ★ 1. รับผิดชอบในงานทุกอย่างในโรงเรียน ได้แก่ การรับผิดชอบที่จะต้อง
ดำเนินการศึกษาในโรงเรียน ให้ได้ผลตามจุดประสงค์ของการศึกษา และงาน
ราชการ ความรับผิดชอบต่อองค์การทั้งภายในและภายนอก เช่น การติดต่อ
การประสานงาน การตรวจสอบของผู้มีอำนาจจากหน่วยเหนือ เป็นต้น

2. เป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของโรงเรียน กล่าวคือ ผู้บริหารจะต้องเป็นตัวแทน ในกิจการงานต่าง ๆ ของโรงเรียน การติดต่อองค์การภายนอกโรงเรียน จะต้องกระทำในนามของผู้บริหาร ผู้บริหารจะต้องเป็นตัวแทนของโรงเรียนในการติดต่อกับสังคมภายนอก

3. เป็นผู้นิเทศ หรือให้การแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารต้องทำหน้าที่แนะนำ ให้คำปรึกษา ตักเตือน สั่งงาน ชี้แนะ และกระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนคิดริเริ่มงานใหม่ ๆ และพัฒนาความสามารถในการทำงานให้แก่ครู

4. เป็นผู้ริเริ่มงานใหม่ ๆ พยายามปรับปรุงด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งภารกิจนี้ต้องใช้เวลา ความรอบรู้ ความรู้จักคิดสร้างสรรค์ และการปรับปรุงให้ดีขึ้น

5. เป็นผู้ตัดสินใจในปัญหาระดับสูงของโรงเรียน หน้าที่นี้เป็นหน้าที่สำคัญที่สุด เพราะงานชั้นสูงสุดของโรงเรียนเป็นหน้าที่โดยเฉพาะของผู้บริหาร ที่จะต้องตัดสินใจ และรับผิดชอบผลอันเกิดจากการตัดสินใจนั้น ๆ ดังนั้น ก่อนที่จะตัดสินใจ จะต้องพิจารณาวินิจฉัยให้รอบคอบ จากข้อมูลที่ถูกต้องหรือจากการประเมินสถานการณ์ไว้เป็นอย่างดีแล้ว

เบอร์และคนอื่น ๆ (เอไร ศรีธวัช ณ อรุณา. 2530 : 7-8 อ้างมาจาก Burr and Others. 1936 : 125 - 129) ได้กล่าวถึง หน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาว่า จะต้องบริหารงานสำคัญอยู่ 7 ประการ คือ

1. การบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การกระทำทุกอย่าง เพื่อให้ครูทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลดีแก่นักเรียน

2. การบริหารงานบุคลากร ได้แก่ การจัดระเบียบ การกำหนดหน้าที่ การบำรุงขวัญ ฯลฯ รวมทั้งการให้บริการต่าง ๆ แก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

3. การบริหารงานกิจการนักเรียน ได้แก่ การดูแลนักเรียน ตั้งแต่ออกจากบ้านเพื่อมาโรงเรียนเป็นต้นมาจนกระทั่งกลับบ้าน รวมทั้ง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การกีฬา ดนตรี ละคร ศิลป หัตถกรรม การปกครองระเบียบวินัย สุขภาพพลานามัย และกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

4. การบริหารกิจการเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนควรมีต่อชุมชน ต่อศูนย์สังคมต่าง ๆ ที่โรงเรียนต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง

5. การบริหารงานธุรการโรงเรียน ได้แก่ การบริหารกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับอาคารสถานที่ และบริเวณ รวมทั้งงานธุรการทั่วไป งานการเงิน และพัสดุด้วย

6. การบริหารงานบริการต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ การ
 แนะแนว การจัดการอาหารกลางวัน การจัดรถรับส่งนักเรียน ในการ
 เดินทางไปและกลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ที่พักผ่อน ห้องสมุด ห้องพยาบาล
 และบริการอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน

7. การบริหารงานวัดผลและประเมินผล ได้แก่ การวัดผล และ
 ประเมินผลทั้งในด้านการเรียนการสอน และผลงานของบุคลากรทุกประเภทใน
 โรงเรียน

สำหรับภารกิจหน้าที่หรืองาน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาชั้น
 อุดม ลิขะวิเศษ และคนอื่น ๆ (2527 : 28 - 29) ได้กล่าวว่า การบริหาร
 งานในโรงเรียนประถมศึกษา ตามหลักวิชาการศึกษา ส่วนใหญ่ จะแบ่งงาน
 ออกเป็น 6 งาน คือ

1. งานด้านวิชาการ ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน
 ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเรื่อง หลักสูตร การจัดโปรแกรมการเรียนการสอน
 การจัดทำโครงการสอน การเตรียมการสอน สื่อการเรียน วิธีสอน การนิเทศ
 ตลอดจนการประเมินผลการเรียนของนักเรียน

2. งานบุคคล ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการให้บุคลากรในโรงเรียน
 ซึ่งได้แก่ ข้าราชการครูและคณาจารย์โรงเรียน ได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
 เช่น การพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้ที่มีความรู้ สามารถปฏิบัติงานได้ อย่างมี
 ประสิทธิภาพ สร้างขวัญ กำลังใจ ช่วยเหลือ แนะนำให้ความเป็นธรรมในการ
 พิจารณาความดีความชอบ ฯลฯ

3. งานกิจการนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน
 ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา เช่น การสำรวจจำนวนนักเรียนที่จะเข้าเรียน
 การเกณฑ์นักเรียนเข้าเรียน ยกเว้นเด็กเข้าเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีงาน
 อื่น ๆ อีกมาก เช่น การปฐมนิเทศ การบริหารด้านสุขภาพอนามัย โครงการ
 อาหารกลางวัน การแนะแนว เป็นต้น

4. งานธุรการ ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับงานสารบรรณ งานสถิติและ
 ข้อมูล งานทะเบียน การจัดตั้งงบประมาณ การจัดซื้อและการจัดจ้าง

5. งานอาคารสถานที่ ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับ การวางแผน
 ความต้องการอาคารเรียนอาคารประกอบ การตกแต่งสถานที่ การดูแลรักษา
 อาคารเรียน อาคารประกอบ บริเวณโรงเรียน ตลอดจนการดูแลรักษา
 ช่อมแซมครุภัณฑ์ของโรงเรียน

6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ กิจกรรม

การศึกษาของโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สมาคมศิษย์เก่า สมาคมครู และผู้ปกครอง. การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบกิจกรรมของโรงเรียนตลอดถึงกิจกรรมที่โรงเรียนจะสามารถช่วยเหลือชุมชนได้

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จะต้องปฏิบัติภารกิจหน้าที่และความรับผิดชอบหรือทำการบริหารงานต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างน้อย 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และจะเห็นได้ว่าการบริหารงานต่าง ๆ นั้น จะมีงานสุขภาพอนามัย และงานที่เกี่ยวข้องกับงานสุขภาพอนามัยรวมอยู่ด้วย ซึ่งอาจจัดอยู่ในงานกิจการนักเรียนหรืองานด้านบริการต่าง ๆ ก็ตาม จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน จะต้องดำเนินการด้วย นอกจากนี้ การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ยังมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับงานทุกงานอีกด้วย โดยเฉพาะงานวิชาการ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีความรอบรู้ และสามารถบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จมากที่สุด

ความหมายและขอบข่ายของงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

ทวีสิทธิ์ ลีทธิกร (2531 : 12 - 13) ได้กล่าวถึง ความหมายของงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน หรือโครงการสุขภาพในโรงเรียนว่า มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น สุขศึกษาในโรงเรียน หรือ สุขศาสตร์ในโรงเรียน (School Health Education) ซึ่งเป็นวิชาที่ว่าด้วยการสุขภาพในโรงเรียน การบริการอนามัยและการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ส่วนในวงการสาธารณสุข เรียกว่า อนามัยในโรงเรียน (School Health หรือ School Hygiene) ปัจจุบัน วิชานี้ได้มีการวิวัฒนาการมากขึ้น คำว่า สุขศึกษาในโรงเรียน หรือ สุขศาสตร์ในโรงเรียน หรือ อนามัยในโรงเรียน จึงเป็นส่วนหนึ่งของวิชาใหม่ ที่มีชื่อว่า โครงการสุขภาพในโรงเรียน หรือโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียน (School Health Program) และยังได้กล่าวเสริมอีกว่าโครงการสุขภาพในโรงเรียนจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ (School Healthful Environment) หรือความเป็นอยู่ที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียน (Healthful School Living) การบริการสุขภาพในโรงเรียน (School Health Service) และการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน (School Health Instruction)

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2531 : 332) ได้กล่าวว่าโครงการสุขภาพในโรงเรียน (School Health Program) แต่เดิมหมายถึง การดำเนินการด้านอนามัยโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ การตรวจสุขภาพ และการจัดการสุขภาพภายในห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาเมื่อวิชานี้มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น จึงได้มีการส่งเสริมการรักษาสุขภาพของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำเป็นรูปโครงการ และแบ่งงานออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกออกแบบการใช้และการดูแลรักษาอาคารสถานที่ทั่วไปภายในโรงเรียน ให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ การให้บริการด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแล การป้องกันรักษา และส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน ให้มีสุขภาพดี สามารถเล่าเรียน และ ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น และการสอนสุขศึกษา เป็นงานอีกส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้ มีเจตคติ และพฤติกรรมในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของตนเองและของชุมชนโดยส่วนรวมอีกด้วย

วสันต์ ศิลปสุวรรณ (2532 : 723) ได้กล่าวว่าสุขศึกษาในโรงเรียน (School Health Education) หมายถึง กระบวนการจัดโอกาสและประสบการณ์ หรือกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องสุขภาพให้แก่เด็กนักเรียนและบุคคลอื่น ๆ โดยโรงเรียนเพื่อให้เด็กนักเรียนและบุคคลอื่น ๆ มีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง และสามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ส่วนโครงการสุขภาพในโรงเรียน (School Health Program) หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ด้านสุขภาพ ซึ่งโรงเรียนวางแผนจัดให้มีขึ้น เพื่อให้เด็กนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนทุกคนมีสุขภาพที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจและสังคม แต่กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นมานั้น ต้องอยู่ในขอบเขต ซึ่งทางโรงเรียนพึงกระทำเท่านั้น ได้แก่ การบริการอนามัย การสอนสุขศึกษา การจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ นำอยู่อาศัย และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้านและชุมชน

สุชาติ โสภประยูร (2525 : 2) ได้กล่าวให้ความหมายของโครงการสุขภาพในโรงเรียน ไว้ว่า หมายถึง การดำเนินงานเพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสุขภาพ ได้แก่ ทางความรู้ ทศนคติและการปฏิบัติ เพื่อการดำรงไว้และการปรับปรุง ส่งเสริมสุขภาพ ของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่สำคัญ 3 ประการ คือ การจัดสิ่งแวดล้อมหรือความเป็นอยู่ที่ถูกสุขลักษณะ การจัดบริการสุขภาพ และ การสอนสุขศึกษา

กระทรวงสาธารณสุข (2525 : 1-2) ได้กล่าวถึงโครงการสุขภาพในโรงเรียนว่า เป็นการส่งเสริมป้องกันและแก้ไขสุขภาพเด็กวัยเรียนให้อยู่ในสภาพปกติ ปราศจากโรคอันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา และประสบการณ์ที่ได้รับจากโครงการสุขภาพในโรงเรียน สามารถนำไปปฏิบัติเป็นตัวอย่างแก่ครอบครัวและชุมชนได้ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ นั้น จะต้องดำเนินไปพร้อมกัน คือการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดบริการอนามัยโรงเรียน การสอนสุขศึกษาในโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้านและชุมชนด้วยความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและเจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณสุข

เทอร์เนอร์ และคนอื่น ๆ (Turner. 1970 : 26) ได้กล่าวถึงโครงการสุขภาพในโรงเรียนไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนควรจัดให้มีขึ้น เพื่อให้ทุกคนในโรงเรียนมีสุขภาพที่ดี ส่งเสริมการเรียนการสอนอีกด้วย กิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรจัดให้มีขึ้น ได้แก่ การสอนสุขศึกษา การจัดสุขภาพภายในโรงเรียน ให้ถูกสุขลักษณะ และการให้บริการสุขภาพและสุขวิทยา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความหมายและขอบข่าย ของงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนหรือโครงการสุขภาพในโรงเรียน ตามแนวคิดของหลายท่านดังกล่าว มีลักษณะคล้ายคลึงและสอดคล้องกัน กล่าวคือ งานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนามัยและสาธารณสุขรวมทั้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ร่วมดำเนินการให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับด้านสุขภาพของนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้สามารถนำไปปรับปรุง และส่งเสริมสุขภาพของตนเองและบุคคลอื่นรวมทั้งชุมชน ให้เกิดความผาสุก ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยกำหนดขอบข่ายของงานไว้ 4 ส่วน ซึ่งจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องและสัมพันธ์กัน ได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การจัดบริการด้านสุขภาพอนามัย การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านชุมชนและโรงเรียน

ความจำเป็นและความสำคัญของงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

ทวีสิทธิ์ ลิทธิกร (2531 : 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของโครงการสุขภาพในโรงเรียน ไว้ว่า โรงเรียนเป็นสถานที่รวมของเด็กในชุมชนจำนวนมาก ซึ่งเด็กเหล่านี้กำลังอยู่ในวัยเจริญเติบโต และจะเป็นพลเมืองอันเป็นกำลังของชาติ จึงสมควรที่โรงเรียนจะต้องให้ ความคุ้มครองต่อเด็ก เพื่อให้ปลอดภัยจากการเจ็บป่วยและอุบัติเหตุต่าง ๆ พร้อมทั้งช่วยให้มี

สุขภาพดีทั้งร่างกาย จิตใจ รวมทั้งความเจริญงอกงามในด้านอื่น ๆ ให้สมบูรณ์ตามความมุ่งหมายของการศึกษาด้วย ดังนั้นการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนจึงมีความสำคัญมาก

ในเรื่องนี้ กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2531 : 335) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของโครงการสุขภาพในโรงเรียนไว้ว่า การจัดทำมีโครงการสุขภาพในโรงเรียน ก็เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อสอนให้นักเรียน รู้จักบำรุงรักษาสุขภาพของตนเองให้สมบูรณ์อยู่เสมอ

2. เพื่อให้นักเรียนมีนิสัย และมีหลักการในการดำรงชีวิตที่มีสุขภาพดี แข็งแรงสมบูรณ์ สามารถช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือให้บริการแก่ครอบครัว ทั้งในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนและเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว

3. เพื่อให้เกิดอิทธิพลไปถึงบิดามารดา ผู้ปกครองของนักเรียน และบุคคลอื่น ๆ โดยสามารถทำให้บุคคลเหล่านั้นเกิดมีนิสัยและทัศนคติ ที่จะช่วยกันเสริมสร้าง สภาพครอบครัวและชุมชนให้มีความอยู่ดีกินดี มีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์โดยทั่วกัน

4. เพื่อพัฒนาชีวิตอนาคตของนักเรียนแต่ละคนและของชุมชน ให้มั่นใจได้ว่าจะสามารถสร้างบุคคล รุ่นที่ 2-3-4 และต่อไปให้มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรงมากขึ้น

5. เป็นการช่วยให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ทำงานร่วมกัน ในอันที่จะสร้างเสริมสุขภาพที่ดีให้แก่ นักเรียน ครูและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน การจัดทำโครงการสุขภาพในโรงเรียน จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การสาธารณสุขของประเทศเจริญก้าวหน้ารวดเร็วยิ่งขึ้น

ทวีบูรณ์ หอมเย็น (2530 : 60-61) ได้กล่าวว่า การที่กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุขร่วมมือและให้การสนับสนุนโครงการสุขภาพในโรงเรียน ก็เนื่องจากเห็นความจำเป็นและความสำคัญ ดังนี้ คือ

1. โรงเรียนเป็นแหล่งรวมของนักเรียน ที่มาจากสถานที่ต่าง ๆ กัน ในบางครั้งนักเรียน ที่มาจากสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม อาจจะนำเชื้อโรคติดต่อมาแพร่กระจายได้ ดังนั้น การจัดทำมีโครงการสุขภาพในโรงเรียน หรือจัดกิจกรรมบริการสุขภาพในโรงเรียนประเภทการป้องกันโรคระบาดหรือโรคติดต่อบางชนิด จึงสามารถช่วยป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อได้

2. การสร้างสุขนิสัยที่ดีเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ให้เกิดขึ้นแก่เด็ก ในระดับเยาว์วัยเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรดำเนินการเพราะเด็กในวัยเริ่มต้น

สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้ง่ายกว่าวัยผู้ใหญ่

3. การสร้างภูมิคุ้มกันโรคที่เป็นอันตรายต่อเด็ก ได้แก่ โรคคอตีบ วัณโรค โปลิโอ ไอกรน สามารถดำเนินการได้สะดวกขึ้น ถ้ามีโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

4. ครูสามารถสังเกตเห็นข้อบกพร่องทางสุขภาพของนักเรียนได้สะดวก เช่น โรคฟันผุ โรคตาประเภทต่างๆ ความสะอาดของผิวหนัง เล็บมือ เล็บเท้า และอาการผิดปกติ ทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเมื่อพบโรค หรืออาการผิดปกติดังกล่าว ย่อมจะสะดวกที่จะหาทางป้องกันและให้การรักษาพยาบาลต่อไป

5. โรงเรียนเป็นสถานการศึกษา และเป็นองค์การสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคม โดยเฉพาะในชุมชน ดังนั้น หากสามารถทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางการปลูกฝังสุขนิสัยที่ดีของสมาชิกในชุมชนได้ โดยการจัดโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

ศิริพร พุทธรังษี (2530 : 11-12) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของโครงการสุขภาพในโรงเรียนไว้ ดังนี้

1. เป็นการสร้างพลเมืองที่แข็งแกร่ง ให้แก่ประเทศชาติ ด้วยการส่งเสริมสุขภาพของเยาวชนป้องกันมิให้เจ็บป่วยและพิการ ส่งเสริมให้มีพลานามัยแข็งแรงเพื่อจะได้เจริญเติบโตสมบูรณ์เต็มที่ชีวิตในวัยเด็กย่อมเป็นทางนำมาจากชีวิตในอนาคต ถ้าเริ่มต้นด้วยชีวิตที่มีสุขภาพสมบูรณ์ก็จะเป็นกำลังในการประกอบกิจการงานสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติ

2. ป้องกันโรคติดต่อในโรงเรียน โรงเรียนเป็นสถานที่รวมของชุมชนขนาดใหญ่ ย่อมมีทางที่โรคระบาดได้ง่ายและรวดเร็ว โดยตัวนักเรียนเอง เป็นพาหะรับเชื้อโรคจากข้างนอกเข้ามาแจกจ่าย ให้แก่เพื่อน ๆ ในโรงเรียน และรับเชื้อโรคจากโรงเรียน ออกไปแพร่กระจายให้แก่บุคคลากรต่าง ๆ ในครอบครัวของชุมชน การจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน จะช่วยป้องกัน และควบคุมโรคติดต่อในโรงเรียนได้

3. ปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพแก่นักเรียน โดยจัดสิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างการปฏิบัติ และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทางด้านสุขภาพอนามัยอยู่เสมอ จะทำให้เกิดความเคยชินจนเป็นพฤติกรรมที่ถาวรได้

4. นักเรียนจะเป็นสื่อในการเปลี่ยนแปลง ให้แก่บุคคลอื่นในครอบครัว และชุมชน และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนได้

5. โครงการสุขภาพในโรงเรียน เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ได้ให้บริการอนามัยกับคนหมู่มาก เพราะโรงเรียนเป็นสถาบัน ที่ประกอบด้วยครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่จำนวนมาก การอนามัยโรงเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การสาธารณสุขของชาติเจริญยิ่งขึ้น

ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน หรือ งานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนนั้นมีความจำเป็น และสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง และ ต่อเนื่อง เพื่อให้ให้นักเรียนและบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีสุขภาพและพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะศึกษาเล่าเรียน ได้จนจบหลักสูตร หรือปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง เพื่อให้มีสุขนิสัยที่ดีในการที่จะสร้างเสริมสุขภาพอนามัยของตนเองของครอบครัว และของชุมชน และเป็นประชากรที่มีคุณภาพ ในอันที่จะช่วยกันพัฒนาประเทศชาติ ให้เจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

ลักษณะของงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

การดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน หรือโครงการสุขภาพในโรงเรียนย่อมประกอบด้วยลักษณะงานสำคัญ 4 ประการ คือ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ การจัดบริการสุขภาพ การจัดการเรียนการสอน สุขศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้านและชุมชน ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ (School Health Environment)

จรินทร์ ชานีรัตน์ (2524 : 6) ได้ให้ความหมายการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนว่า หมายถึง การจัดการ การควบคุมดูแล และการปรับปรุง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดีและถูกสุขลักษณะ เพื่อช่วยให้สามารถป้องกันโรคติดต่อและช่วยลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น ทั้งยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดี ตลอดจนเกิดสุขนิสัยที่ดี

นิภา มนูญิจู และวสันต์ ศิลปสุวรรณ (2520 : 9) ได้กล่าวถึงขอบเขตของการสุขภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนว่า ควรครอบคลุมเกี่ยวกับ น้ำดื่ม น้ำใช้ โต๊ะ เก้าอี้ ห้องส้วม ความสะอาด การระบายน้ำ โรงอาหาร ห้องพยาบาลและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน

ทวิสิทธิ์ ลิทธิกร (2531 : 33) ได้กล่าวว่า การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ คือ การดำเนินงานที่ช่วยให้โรงเรียนมีสภาพทางด้าน

กายภาพ ทางจิตใจ และทางสังคม เกิดประโยชน์แก่สุขภาพ และสวัสดิภาพของนักเรียน - รวมถึง การจัดให้โรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ การจัดระบบการศึกษาภายในโรงเรียน เพื่อความมีสุขภาพดี และการจัดให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล จะช่วยส่งเสริมให้ทุกคนในโรงเรียนมีสุขภาพจิตดีด้วย

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2523 : 3) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับหลักในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนไว้ ดังนี้

- (1) ต้องจัดให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุและภัยอันตราย
- (2) ต้องจัดให้ปลอดภัยจากโรคติดต่อ
- (3) ต้องจัดให้เป็นที่น่าสบายใจ เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและอารมณ์ในอันที่เด็กได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่
- (4) ต้องจัดให้เหมาะสม กับสภาพทางสรีรวิทยา ของร่างกายเด็กที่กำลังเจริญเติบโต

สำหรับแนวทาง การดำเนินงาน การจัดสุขภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (2525 ก : 9-11) ได้กำหนดไว้ว่า โรงเรียนควรมีแผนงานของการสร้าง ปรับปรุงและการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนรอบ ๆ ตัวนักเรียน เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียน อันจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่ดี ช่วยให้อปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยการจัดหา ปรับปรุงและส่งเสริมในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การรักษาความสะอาด ควรมีคณะกรรมการควบคุมความสะอาด ซึ่งประกอบด้วยครู ภารโรง และนักเรียน กำหนดหน้าที่และเวลาในการทำความสะอาดแก่ภารโรง กำหนดให้ครูมีหน้าที่รับผิดชอบ การดูแลความสะอาดแบ่งตามอาคารเรียน ห้องเรียน เป็นต้น

2. สนาม ควรมีเนื้อที่อย่างน้อยขนาดสนามฟุตบอลเป็นสนามที่นักเรียนใช้เล่นได้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ พื้นที่สนามเรียบ สะอาด ไม่รกรุงรัง ปราศจากก้อนหิน อิฐ หรือท่อไม้ รอบสนามควรปลูกต้นไม้ยืนต้น จัดให้มีอุปกรณ์ในการเล่น ม้านั่ง และ มีถังรองรับขยะมูลฝอย จัดให้มีรางระบายน้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วม ควรมีครูหรือนักเรียนชั้นสูงควบคุมดูแลการเล่น เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ

3. ห้องเรียน ต้องจัดให้มีแสงสว่างเพียงพอ โดยสังเกตว่า ถ้าสามารถอ่านหนังสือพิมพ์ขนาดตัวเล็กได้โดยไม่ต้องเพ่งสายตาก็ใช้ได้ ถ้าแสงสว่างไม่พอก็ควรหาทางแก้ไขเท่าที่สามารถทำได้ เช่น ติดตั้งไฟฟ้า ตัดกิ่งไม้

ที่ยังทิศทางของแสงออก เปิดประตูหน้าต่าง เป็นต้น

4. โต๊ะ ม้านั่ง ต้องมีขนาดพอเหมาะกับส่วนสูงของนักเรียน โต๊ะ ม้านั่ง จัดวางให้เป็นระเบียบ โต๊ะเรียนแถวหน้าสุด ควรห่างจากกระดานดำ อย่างน้อย 2 เมตร เพราะถ้าม้านั่งชิดกระดานดำเกินไปสายตาของเด็ก อาจ เกิดความผิดปกติได้ง่าย

5. กระดานชอล์คควรใช้สีดําหรือสีเขียวไม่สะท้อนแสง กระดานชอล์ค ควรอยู่ในสภาพที่ใช้ได้ดีอยู่เสมอ

6. น้ำดื่ม ควรจัดหา น้ำดื่มที่สะอาดให้แก่นักเรียนอย่างเพียงพอตลอดปี การศึกษา จัดหาภาชนะสำหรับรองรับน้ำดื่ม เช่น ประปา แท็งก์น้ำ ตุ่ม คลเลอร์ เป็นต้น ให้นักเรียนจัดหาภาชนะที่ดื่มน้ำประจำตัวทุกคน น้ำบ่อที่ให้นักเรียนดื่ม ถ้าไม่แน่ใจว่าปลอดภัยหรือไม่ ควรต้มคลอรีนฆ่าเชื้อโรคก่อนนำมา ให้นักเรียนดื่ม ภาชนะที่รองน้ำดื่ม ควรทำความสะอาดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เช่น แท็งก์น้ำ ถังสูง ประปาโรงเรียน ถ้าชำรุด ต้องซ่อมแซมปรับปรุง ให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีตลอดเวลา

7. ส้วม จัดส้วมให้นักเรียนได้ใช้ในอัตราส่วน ต่อไปนี้ คือ ส้วมหญิง 1 ที่ ต่อนักเรียนหญิง 35 คน ส้วมชาย 1 ที่ต่อนักเรียนชาย 40 คน และ ที่ปัสสาวะ 1 ที่ ต่อนักเรียนชาย 50 คน ภายในส้วมต้องจัดให้มีภาชนะใส่น้ำ น้ำ ภาชนะตักน้ำ และบริเวณส้วมควรมีน้ำสำหรับนักเรียนล้างมือ เช่น ก๊อกน้ำ ตุ่มน้ำ หรือ ถังน้ำ ให้นักเรียนทุกคนใช้ส้วมได้ถูกต้อง โดยครูให้ความรู้ในการ ใช้ส้วม และฝึกปฏิบัติให้นักเรียนให้คุ้นเคยกับการใช้ส้วม รวมทั้งการดูแล รักษา ความสะอาดด้วย

8. การกำจัดขยะมูลฝอย จัดให้มีที่รองรับขยะมูลฝอยไว้ในห้องเรียน และในบริเวณโรงเรียนเป็นระยะ ๆ มีการกำจัดขยะทุกวัน หรือ อย่างน้อย สัปดาห์ละครั้ง โดยการเผาในเตาเผา หรือในที่ ๆ ไม่ทำให้เกิดความรบกวน เศษอาหารหรือขยะที่ทำให้เกิดการเน่าบูด และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลง หรือ สัตว์นำโรค ควรชุดหลุมฝัง หรือนำไปเลี้ยงสัตว์

9. สุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน จัดให้มีการควบคุมความสะอาด ของอาหาร ภาชนะ อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ผู้ขาย การเสิร์ฟ การล้างภาชนะ ภาชนะปกปิด เป็นต้น ไม่มีสารที่อาจเป็นพิษและไม่ปลอดภัยจำหน่ายในโรงเรียน เช่น อาหารที่ผสมสีอุตสาหกรรม น้ำส้มสายชูที่ไม่มีตะไบยอนอาหาร หรือน้ำส้มสายชู ใส่ในภาชนะพลาสติก ซามพลาสติกใส่อาหารร้อน ๆ เป็นต้น จัดให้มีสถานที่ สำหรับจำหน่ายอาหาร เช่น ในโรงอาหาร ในกรณีที่โรงอาหารแคบหรือไม่มี

ควรจัดที่จำหน่ายให้เป็นสัดส่วน และจัดที่สำหรับนักเรียนรับประทานอาหาร เช่น ระเบียง หรือ ห้องเรียน เป็นต้น

10. การป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน สนามต้องสะอาดและปลอดภัย จากอุบัติเหตุ อุปกรณ์การเล่นควรตรวจให้อยู่ในสภาพดี แข็งแรง และมั่นคง เสมอ เพื่อป้องกันอันตรายแก่นักเรียน หน้าต่างประตูมีทอสับมั่นคง พื้นโรงเรียน ควรเรียบ ไม่ชำรุด หรือถูกขีดให้เป็นมันมากเกินควร บริเวณระเบียงอาคาร เรียนชั้นบน หรือตามบันได ห้ามนักเรียนเล่นตามมุมอาคารหรือบริเวณที่อาจ เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ควรมีเครื่องหมายเตือนไว้อย่างเด่นชัด หรือปิดกั้นไว้

แหล่งที่จะขอความช่วยเหลือ และติดต่อประสานงานในการดำเนินงาน ตามที่กล่าวมานี้ คือสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ศูนย์สุขภาพชุมชน และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน หรือการจัดสุขภาพ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เป็นกิจกรรม หรือวิธีการที่จะดำเนินการควบคุมดูแล และปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้คงสภาพดี และถูกสุขลักษณะ เพื่อ ป้องกันโรคติดต่อและป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิด สุขนิสัยที่ดี มีสุขภาพสมบูรณ์ เพราะสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ที่ถูกสุขลักษณะ ในโรงเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังสุขนิสัย และส่งเสริมสุขภาพอนามัยของ นักเรียน เนื่องจากนักเรียนจะต้องสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านี้ตลอด ระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน ดังนั้น หากโรงเรียนสามารถจัดบรรยากาศ ที่ดี จัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ มีความน่าอยู่ ปลอดภัย สวยงาม และ ร่มรื่นแล้ว จะช่วยให้นักเรียน ครู และทุกคนในโรงเรียนมีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้ง ร่างกาย จิตใจและสังคม และถ้าจะให้เกิดประโยชน์สูงสุด ควรจะต้องจัด สิ่งแวดล้อมให้สัมพันธ์กับการบริการด้านสุขภาพอนามัยโรงเรียน และ การจัด การเรียนการสอนสุขภาพศึกษาในโรงเรียนด้วย

2. การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน (School Health Service)

การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน หรือบริการอนามัยโรงเรียน เป็น ส่วนหนึ่งของการดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ซึ่งเป็นงานที่โรงเรียน จะต้องปฏิบัติ เช่น การจัดการดูแลป้องกันรักษาและส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน และบุคลากรอื่นๆในโรงเรียนให้มีสุขภาพดี สามารถเล่าเรียน และปฏิบัติภารกิจ ต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น ซึ่งได้มีผู้รู้กล่าวให้ความหมาย หลักการ แนวคิด และ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนไว้ ดังต่อไปนี้

สนอง สกุลพราหมณ์ และพิชิต สกุลพราหมณ์ (2524 : 63-64) ได้

กล่าวว่า การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่าง แพทย์ = พยาบาล ทันตแพทย์ ครู และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมสุขภาพ การแก้ไขและการปรับปรุงความบกพร่องทางด้านสุขภาพ ของนักเรียน รวมถึงบุคลากรในโรงเรียน ให้อยู่ในสภาพที่ดีที่สุด

ทวีสิทธิ์ ลีทศิกร (2531 : 142) ได้กล่าวว่า การบริการสุขภาพในโรงเรียนหรือบริการอนามัยในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันระหว่าง แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล ครูและบุคลากรอื่น ๆ เพื่อการดำรงรักษาไว้ การปรับปรุงส่งเสริมสุขภาพที่ดีที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้ โดยจัดบริการในรูปกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อสุขภาพของเด็ก

วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา ชีระกุล (2523 : 55 - 56) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนควรมีบริการเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพ การรักษาและการบริการเกี่ยวกับยารักษาโรคที่จำเป็น สิ่งที่โรงเรียนควรดำเนินการ ก็คือ จัดให้มีห้องพยาบาล มีครูทำหน้าที่พยาบาลไว้คอยบริการ จัดทำประวัติหรือทะเบียนสุขภาพประจำตัวนักเรียนทุกคน ตรวจร่างกายนักเรียนทุกคน ตั้งแต่การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงและตรวจอวัยวะภายนอก เช่น ตรวจวัดสายตา หู ฟัน จมูก และอื่น ๆ ตลอดจนทำทรงตัวในลักษณะต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังรวมถึงบริการ น้ำดื่ม น้ำใช้ ห้องน้ำ ห้องส้วม และบริการอาหารกลางวันในโรงเรียนด้วย

วิลสัน (Willson. 1964 : 214) ได้สรุปบริการสุขภาพในโรงเรียนที่ควรจัดให้มีขึ้น 8 ประการ ดังนี้

1. การตรวจสุขภาพทั่วไปสำหรับนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน โดยแพทย์หรือบุคลากรทางด้านสาธารณสุข
2. การให้คำแนะนำและติดตามเมื่อนักเรียนเจ็บป่วย
3. การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
4. การรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บและการนำส่งรักษาต่อโดยรีบด่วน
5. การจัดสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลในโรงเรียน
6. การส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนให้ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
7. การจัดทำประวัติสุขภาพหรือสมุดทะเบียนสุขภาพประจำตัวนักเรียน
8. การจัดบริเวณโรงเรียนให้ร่มรื่น น่าอยู่อาศัย เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางด้านจิตใจและอารมณ์ของนักเรียน

สำหรับกาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2531 : 337) ได้กล่าวว่า การจัดบริการสุขภาพหรือการบริการอนามัยในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุผลอย่างแท้จริง

โรงเรียนควรดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ อย่างครบถ้วน

1. การตรวจเพื่อค้นหาความบกพร่องทางด้านสุขภาพของนักเรียน
2. การติดตามเด็กที่มีความบกพร่อง ให้ได้รับความช่วยเหลือที่ถูกต้อง โดยติดต่อกับตัวเด็ก ผู้ปกครอง และ หน่วยบริการตรวจสุขภาพที่เกี่ยวข้อง
3. จัดให้มีการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่นักเรียนที่ประสบอุบัติเหตุและเจ็บป่วยในโรงเรียน
4. การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
5. จัดให้มีบริการอาหารกลางวันในโรงเรียน
6. ป้องกันปัญหาและจัดการส่งเสริมสุขภาพจิตในโรงเรียน
7. จัดให้มีบริการแนะแนวสุขภาพ
8. ส่งเสริมสุขภาพของครู
9. จัดบริการสหนาการในโรงเรียน

กองอนามัยโรงเรียน (2525 : 12-21) ได้กำหนดการบริการสุขภาพขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บริการสุขภาพในโรงเรียน และยังใช้เป็นมาตรฐานในการจัดระดับบริการอนามัยโรงเรียน โดยกำหนดว่า บริการอนามัยโรงเรียนที่ครบถ้วนตามหลักการประกอบด้วยบริการ 9 ประการ เรียงตามลำดับงาน ดังนี้

1. นักเรียนทุกคนมีบัตรบันทึกสุขภาพ
2. จัดโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมสุขภาพ
3. สร้างภูมิคุ้มกันโรค
4. ส่งเสริมการสอนสุขศึกษา
5. นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพ
6. นักเรียนที่เจ็บป่วยได้รับการรักษา
7. การติดตามผลการรักษา
8. ประปาโรงเรียน
9. โภชนาการในโรงเรียน

บริการข้อ 1 นักเรียนทุกคนมีบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัว ซึ่งบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนี้จะมี 2 ชนิด คือ แบบ ส.ศ.3 (บัตรแข็ง) และแบบ อร.2 ค. (บัตรอ่อน) นักเรียนคนหนึ่งควรมีบัตรเพียงบัตรเดียวเท่านั้น บัตรนี้จะใช้เลื่อนตามตัวนักเรียน เมื่อนักเรียนเลื่อนชั้นเรียนหรือย้ายสถานที่เรียน

บริการข้อ 2 จัดโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ หมายถึง การจัดการควบคุมปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่สามารถป้องกันโรคภัย

ใช้เจ็บ ช่วยลดอุบัติเหตุ และเกิดสุขนิสัยที่ดี

บริการข้อ 3 สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค มีโรคหลายชนิดในวัยเรียน ที่สามารถป้องกันได้ โดยการสร้างภูมิคุ้มกันโรค เช่น โรคคอตีบ บาดทะยัก วัณโรค โรคไทฟอยด์ อหิวาตกโรค หัดเยอรมัน เป็นต้น

บริการข้อ 4 ส่งเสริมการสอนสุขศึกษา หมายถึง การส่งเสริมให้นักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญและยอมรับปฏิบัติตนทางสุขภาพ อย่างถูกต้องจนเป็นนิสัย

บริการข้อ 5 นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพ ผู้ที่ทำการตรวจสุขภาพนักเรียน ได้แก่ ครูพยาบาล แพทย์ ฯลฯ ตรวจแล้วบันทึกลงในบัตรบันทึกสุขภาพ

บริการข้อ 6 นักเรียนที่เจ็บป่วยได้รับการรักษา นักเรียนเจ็บป่วยควรได้รับการรักษาพยาบาลจากครูหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พร้อมทั้งบันทึกลงในบัตรบันทึกสุขภาพด้วยทุกครั้งที่นักเรียนเจ็บป่วย และหลังจากให้การรักษาแล้ว

บริการข้อ 7 การติดตามผลการรักษา ครู และ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นผู้ติดตามผลการรักษาทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน

บริการข้อ 8 ประปาในโรงเรียน หมายถึง ประปาขนาดเล็ก อาจเป็นประป้าน้ำฝน ประป้าน้ำบาดาล หรือ จากแหล่งน้ำอื่น ๆ เป็นน้ำที่สะอาดใช้ดื่ม ได้อย่างปลอดภัยและเพียงพอตลอดปี

บริการข้อ 9 โภชนาการในโรงเรียน หมายถึงการส่งเสริมโภชนาการในโรงเรียน ซึ่งกระทำได้หลายวิธี เช่น การจัดอาหารกลางวัน ให้โภชนาการศึกษา ส่งเสริมผลผลิตในโรงเรียน ในหมู่บ้านและจัดอาหารเสริมในโรงเรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดในเรื่องโภชนาการในโรงเรียน ก็คือ การสนับสนุนให้นักเรียนในโรงเรียนมีอาหารกลางวันรับประทานทุกคน

ในการจัดระดับบริการอนามัยโรงเรียน มีหลักเกณฑ์การจัด ดังนี้

บริการอนามัยโรงเรียน	ระดับ 1	มีบริการตั้งแต่ข้อ 1 ถึง ข้อ 9
บริการอนามัยโรงเรียน	ระดับ 2	มีบริการตั้งแต่ข้อ 1 ถึง ข้อ 7
บริการอนามัยโรงเรียน	ระดับ 3	มีบริการตั้งแต่ข้อ 1 ถึง ข้อ 4

ส่วนโรงเรียนใดที่มีบริการไม่เข้าข่ายตามหลักเกณฑ์ ดังกล่าวนี้นี้ให้จัดอยู่ในประเภท " โรงเรียนไม่เข้าระดับ " ควรพยายามปรับปรุงให้เข้าระดับในโอกาสต่อไป โรงเรียนที่ไม่เข้าระดับแม้จะมีบริการอนามัยโรงเรียนมากกว่า 4 กิจกรรม แต่ไม่เรียงตามลำดับของกิจกรรมที่กำหนดไว้ ก็ไม่อาจ จัดเข้าระดับได้

สำหรับแนวทางการดำเนินงานจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งคณะ

กรรมการสุจริตศึกษาแห่งชาติ (2525 ก : 6 - 9) ได้กำหนดไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบด้านสุขภาพอนามัยนักเรียน ควรประชุมวางแผนร่วมกันก่อนต้นปีการศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมายในการจัดบริการสุขภาพ โดยวางแผนงานและการดำเนินงาน ในเรื่องห้องพยาบาล การดูแลสุขภาพ การสร้างภูมิคุ้มกันโรคและบันทึกสุขภาพ ดังนี้

1. ห้องหรือมุมพยาบาล ควรมีแผนที่จะต้องจัดให้มีห้องหรือมุมพยาบาลที่มีอุปกรณ์พร้อม คือ ตู้ยาและเวชภัณฑ์ปฐมพยาบาลประจำโรงเรียน รวมทั้งอุปกรณ์และเครื่องมืออื่น ๆ ที่จำเป็น ซึ่งควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 เลือกห้องหรือมุมพยาบาล ให้มีขนาดเหมาะสม ตามจำนวนนักเรียนและมีการจัดตู้ยาเวชภัณฑ์ถูกต้องเป็นระเบียบ รวมทั้งต้องจัดให้มียาที่จำเป็นอยู่ตลอดเวลา เพื่อใช้เมื่อนักเรียนหรือบุคลากรในโรงเรียนเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุโดยกระทันหัน

1.2 ข้อควรยึดถือและปฏิบัติเกี่ยวกับห้องหรือมุมพยาบาล มีดังนี้ คือ

1.2.1 ครูหรือพยาบาลประจำโรงเรียน ควรเป็นผู้หยิบยาให้แก่นักเรียน และควรลงสมุดบันทึกเมื่อยาให้แก่นักเรียน ทุกครั้ง

1.2.2 ยาต่าง ๆ เมื่อใช้แล้ว บางรายการอาจมีการแพ้ได้ โดยเฉพาะยาใช้ภายนอก ฉะนั้นต้องสังเกตอาการภายหลังใช้ยาด้วยถ้ามีอาการผิดปกติ ต้องหยุดยาทันทีและปรึกษาแพทย์

1.2.3 ให้ระลึกอยู่เสมอว่า ยาที่ใช้ในโรงเรียนนั้นเป็นยาที่ใช้เพื่อบำบัดอาการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ และใช้เพื่อการพยาบาลเบื้องต้นเท่านั้น หากอาการป่วยของนักเรียนไม่ได้ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

1.2.4 เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน ยาที่โรงเรียนได้รับบริจาค จากผู้มีจิตศรัทธา หรือจากการโฆษณาเหล่านี้ บางชนิดอาจมีสารเสพติดเจือปน หรือเป็นยาอันตราย ควรปรึกษาเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก่อนใช้ยานั้น

2. การดูแลสุขภาพนักเรียน ควรมีแผนงานในเรื่องการดูแลสุขภาพนักเรียนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การตรวจสุขภาพนักเรียนในชั้นอนุบาลและประถมศึกษา ควรได้รับการตรวจสุขภาพทุกคน จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษานั้น ควรตรวจสุขภาพเฉพาะนักเรียนเข้าใหม่ทุกคนปีละ 1 ครั้ง

2.2 การให้การรักษานักเรียนที่เจ็บป่วย ควรได้รับการรักษาโดยครู และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

2.3 การติดตามผลการรักษา ทั้งครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรรับผิดชอบร่วมกัน ในการติดตามผลการรักษา นักเรียนที่เจ็บป่วยและมีปัญหา ด้านสุขภาพอนามัย รวมทั้งการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองด้วย

2.4 ครูควรตรวจสอบสุขภาพนักเรียนตามระยะเวลาต่าง ๆ ดังนี้ คือ

2.4.1 ตรวจสอบสุขภาพโดยทั่วไปตอนเช้า เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับความสะอาด

2.4.2 สังเกตอาการและพฤติกรรมในชั้นเรียน อาการที่แสดงความผิดปกติทางจิต อารมณ์ หรือร่างกาย บันทึกไว้ในบัตรบันทึกสุขภาพ และนำส่ง หรือปรึกษากับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้ปกครองนักเรียน

2.5 ควรชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของนักเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อตรวจสอบความเจริญเติบโต และสภาวะโภชนาการของนักเรียน

2.6 วัดสายตาของนักเรียนปีละ 1 ครั้ง หากพบนักเรียนที่สายตาผิดปกติในชั้นต้นควรช่วยเหลือ โดยให้เลื่อนชั้นมานั่งข้างหน้าชั้น

2.7 ทำการปฐมพยาบาลเล็กน้อยแก่นักเรียน เช่น ทำแผล ล้างตา เป็นต้น พร้อมทั้งบันทึกกิจกรรมลงในบัตรบันทึกสุขภาพของนักเรียน

2.8 นักเรียนป่วย หรือมีปัญหาด้านสุขภาพ ควรนำส่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และให้การรักษายาตามคำแนะนำ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

2.9 ร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน เกี่ยวกับการขอความร่วมมือในการบำบัดรักษาโรค

2.10 ติดตามผลการรักษานักเรียน ที่โรงเรียนหรือที่บ้าน พร้อมทั้งบันทึกการเปลี่ยนแปลงในบัตรบันทึกสุขภาพ ถ้าอาการไม่ดีขึ้น ควรส่งต่อ เพื่อขอคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

3. การสร้างภูมิคุ้มกันโรค เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และครู ควรวางแผนงานร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนได้รับภูมิคุ้มกันโรคชนิดต่าง ๆ ตามนโยบายของกรมควบคุมโรคติดต่อ และแผนงานของจังหวัด และดำเนินงานในการสร้างภูมิคุ้มกันโรค ดังต่อไปนี้ คือ

3.1 ครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร่วมกันในการกำหนดระยะเวลา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันโรค

3.2 แจ้งผู้ปกครองทราบก่อนให้ภูมิคุ้มกัน

3.3 ทางโรงเรียนจัดเตรียมสถานที่ นักเรียน และอุปกรณ์ รวมทั้ง

อำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขขณะให้ภูมิคุ้มกันโรค

3.4 ให้ความรู้แก่นักเรียน ก่อนให้ภูมิคุ้มกันโรค รวมถึงประโยชน์ และการปฏิบัติตนภายหลังรับภูมิคุ้มกัน

3.5 บันทึก วัน เดือน ปี ที่นักเรียนได้รับภูมิคุ้มกันโรคแต่ละชนิดไว้ เป็นหลักฐานในบัตรบันทึกสุขภาพของนักเรียน

4. บัตรบันทึกสุขภาพนักเรียน โรงเรียนควรมีแผนงานของการจัดทำ บัตรบันทึกสุขภาพของนักเรียน โดยจัดทำให้นักเรียนทุกคนมีบัตรบันทึกสุขภาพ และผู้บริหารโรงเรียนควรสำรวจนักเรียนที่จะเข้าเกณฑ์ในปีการศึกษาใหม่ เพื่อแจ้งจำนวน ทำแผนขอเบิกบัตรบันทึกสุขภาพนักเรียน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการดำเนินงานในเรื่องบัตรบันทึกสุขภาพนักเรียน มีดังนี้ คือ

4.1 ครูประจำชั้นเป็นผู้บันทึกประวัติของนักเรียน และบันทึกผลการ เจริญเติบโต คือ น้ำหนัก ส่วนสูง ภาคเรียนละ 1 ครั้ง รวมทั้งการวัด สายตา ปีละ 1 ครั้ง

4.2 การให้การรักษายาบาลเล็กน้อยของครู รวมทั้ง การบันทึก การเจ็บป่วย และความผิดปกติ ของนักเรียน ครูควรจะบันทึกสุขภาพนักเรียน ทุกครั้งก่อนส่งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือแพทย์ตรวจ

4.3 เมื่อนักเรียนเลื่อนชั้น ควรเลื่อนบัตรบันทึกสุขภาพ ตามตัว นักเรียนไปด้วย ครูประจำชั้นควรเป็นผู้เก็บรักษาบัตรบันทึกสุขภาพ และเมื่อนักเรียนจบการศึกษาแล้วไปเรียนต่อที่อื่นให้นำบัตรบันทึกสุขภาพ ซึ่งมีประวัติของสุขภาพอนามัยของตนติดตัวไป เพื่อยื่นที่สถานศึกษาแห่งใหม่ด้วย

5. แหล่งที่จะขอความช่วยเหลือ และติดต่อประสานงานตามแนวทาง ดำเนินงานนี้ คือ สถานีอนามัย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ศูนย์เขต (ในส่วนภูมิภาคที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และ กองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ของนักเรียน (ในส่วนกลาง) เป็นต้น

6. การจัดอาหารกลางวัน ควรจัดบริการอาหารกลางวัน เพื่อให้ นักเรียนได้รับประทานอาหารที่ถูกต้องโภชนาการมีคุณภาพตามที่ร่างกายต้องการ ราคาถูก โดยมีครูหรือเจ้าหน้าที่ดูแลควบคุม ตรวจสอบอาหารประจำวัน ผู้ที่ จำหน่ายอาหาร ต้องปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน หรือสถานศึกษา อย่างเคร่งครัด จะต้องมีสุขภาพดี แต่งกายเรียบร้อย ในแต่ละวันจะต้องแสดงชื่อ อาหารและราคาให้ทราบ วิธีการจัดโรงเรียนหรือสถานศึกษาดำเนินการจัดเอง ให้แม่ค้ามาขาย ให้นักเรียนนำมาจากบ้าน หรือใช้หลาย ๆ วิธี แต่ต้องมีครู หรือเจ้าหน้าที่คอยดูแลควบคุมขณะที่นักเรียนรับประทานอาหาร สังเกตนักเรียน

ที่ไม่ได้รับประทานอาหารกลางวัน หรือรับประทานอาหารไม่ถูกต้อง และหาทางช่วยเหลือแก้ไขต่อไป

โดยสรุป จึงกล่าวได้ว่า การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน หรือ การบริการด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียน เป็นงาน ที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติ เพื่อให้การดูแล ป้องกัน รักษาและส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน และบุคลากร ในโรงเรียน สำหรับการดำเนินการนั้นจะต้องดำเนินการร่วมกันทั้งครูเจ้าหน้าที่ ในโรงเรียน และ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นนอกโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่อนามัย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งงานต่าง ๆ ที่โรงเรียน จะต้องจัดให้บริการให้แก่ นักเรียน ตามแนวทางการดำเนินงานที่คณะกรรมการ สุขศึกษาได้กำหนดไว้มีหลายอย่าง เช่น การจัดให้มีห้องหรือมุมพยาบาล พร้อม อุปกรณ์และเวชภัณฑ์ที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเบื้องต้นการดูแลสุขภาพนักเรียน โดยจัดให้มีการตรวจสุขภาพ การให้การรักษ การติดตามผลการรักษา และการปฐมพยาบาล เป็นต้น สำหรับในเรื่องการให้ภูมิคุ้มกันโรค ถือว่าเป็นสิ่ง สำคัญและจำเป็นมาก เช่นเดียวกันซึ่งโรงเรียนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะต้อง วางแผนร่วมกันและดำเนินงานตามแผน นอกจากนี้ ยังจะต้องจัดให้นักเรียน ทุกคน ต้องมีบัตรบันทึกสุขภาพ มีการจัดบริการอาหารกลางวันในโรงเรียน และ มีการติดต่อประสานงาน เพื่อ ขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย

3. การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน

(School Health Instruction)

การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการ ดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิด ประสพการณ์ อันจะมีผลทำให้บุคคลหรือชุมชนได้รับความรู้ มีเจตคติ และการ ปฏิบัติการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของตนเอง และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้ถูกต้อง และเหมาะสม ซึ่งมีผู้รู้ได้กล่าวให้ความหมาย หลักการ แนวคิดและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนไว้ ดังนี้

ทวีสิทธิ์ สิทธิกร (2531 : 264) ได้กล่าวถึง ความหมาย และ ความสำคัญของสุขศึกษาไว้ว่า วิชาสุขศึกษา เป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องของสุขภาพ ทั้งร่างกาย และ จิตใจ ตลอดจนวิธีการป้องกันตนเองจากการเจ็บป่วย และ อุบัติเหตุต่าง ๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ด้วย ซึ่งได้กล่าว สอดคล้องกับ วิลลาศ จันทรรัตน์ (2524 : 21) ว่าการจัดการเรียนการสอน สุขศึกษาในโรงเรียน ก็คือ กระบวนการจัดประสบการณ์ด้านการเรียนเพื่อให้ สามารถเปลี่ยนแปลงความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติของนักเรียน ไปในทาง

ที่เป็นประโยชน์แก่สุขภาพส่วนบุคคลและชุมชน โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2522 : 18) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียน การสอนสุขศึกษาในโรงเรียนว่า เพื่อส่งเสริมสุขภาพของเยาวชนหรือนักเรียน โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมที่จะมีอิทธิพลทำให้เยาวชน หรือนักเรียนเปลี่ยนเจตคติและปฏิบัติตน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพในทางที่ถูกต้อง

สนอง สกกุลพรหมณ์ และพิชิต สกกุลพรหมณ์ (2524 : 14) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนว่า หมายถึง การ จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้และประสบการณ์ด้านสุขภาพแก่นักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจน ให้คำแนะนำหรือเป็นวิทยากรด้านสุขภาพให้แก่ครู และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนด้วย

คณะอนุกรรมการสุขศึกษาสายการศึกษา (2520 : 21) ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดในการสอนสุขศึกษา ก็คือ จะต้องให้นักเรียน มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่อง พฤติกรรม ซึ่งได้แก่ การเปลี่ยนแปลง ในเรื่องความรู้ เจตคติและการปฏิบัติตน ดังนั้น ในการสอนสุขศึกษาจึงจำเป็นต้องเน้นทั้งความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนไปพร้อม ๆ กัน แต่เพื่อให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก ในระดับประถมศึกษา นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ลงความเห็น ว่าสมควรเน้น ในเรื่องความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ มากน้อย ลดหลั่นกันไปตามลำดับวัย การศึกษา ดังนี้

1. ระดับชั้น ป.1-4 เน้นการปฏิบัติ เป็นอันดับที่ 1 เจตคติ เป็นอันดับที่ 2 และความรู้ เป็นอันดับที่ 3

2. ระดับชั้น ป.5-6 เน้นเจตคติ เป็นอันดับที่ 1 การปฏิบัติ เป็นอันดับที่ 2 และความรู้ เป็นอันดับที่ 3

สำหรับครูผู้สอนวิชาสุขศึกษานั้น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2521 : 353) กล่าวว่า ครูผู้สอนสุขศึกษาควรจะต้องแสดงสุนทรีย์ที่ดีให้นักเรียนเห็น เป็นตัวอย่าง และควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. ครูผู้สอนสุขศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาสุขศึกษา เป็นอย่างดี

2. ครูผู้สอนสุขศึกษาควรรู้จักเด็กที่สอนเป็นอย่างดี

3. ครูผู้สอนสุขศึกษาควรรู้จักกลวิธีในการสอนและสามารถนำมาใช้ได้ อย่างเหมาะสม

4. ครูผู้สอนสุขศึกษาควรรู้ความมุ่งหมายของการสอน และจุดมุ่งหมายของโรงเรียน

5. ครูผู้สอนสุขศึกษาควรมีความเชื่อมั่นในคุณค่าของวิชาสุขศึกษา

ชาญชัย ศรีไชยเพชร (2522 : 256) ได้เสนอแนะถึงคุณสมบัติของครูผู้สอนสุขศึกษาว่าควรเป็นผู้ที่ได้รับฝึกอบรมหรือจบหลักสูตรศึกษามาโดยตรง และผู้บริหารโรงเรียน ไม่ควรจัดให้ครูที่สอนอะไรไม่ได้ ให้ทำการสอนวิชาสุขศึกษาเป็นอันขาด เพราะจะทำให้เกิดผลเสียตามมา

กันยา กาญจนบุรานนท์ (2527 : 924) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพนักเรียนนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน หรือหลักสูตรการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม ทางสังคม วัฒนธรรม พฤติกรรมสุขภาพ และพันธุกรรมของนักเรียนอีกด้วย

สุชาติ โสภประยุทธ (2519 : 120) ได้เสนอแนะแนวที่ควรยึดเป็นหลักในการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ดังนี้

1. การสอนสุขศึกษา ควรจัดให้สอดคล้อง หรือผสมผสานกับวิชาอื่น รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2. แผนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ควรจะมีความสัมพันธ์ และรับผิดชอบร่วมกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน

3. การสอนสุขศึกษา ควรมุ่งที่จะปรับปรุงและส่งเสริมสุขภาพในด้านสังคม จิตใจ และอารมณ์ให้มาก พร้อมกับเน้นด้านสุขภาพทางร่างกาย

4. การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ เป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญยิ่ง ในการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน

5. การสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ควรจัดให้เหมาะสม สัมพันธ์กับความต้องการของนักเรียนและสังคม และความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

6. ในการสอนสุขศึกษา ควรเน้นถึงความคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวบุคคลให้มากพอ ๆ กับความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่บุคคลพึงมีต่อสังคมนั้น ๆ

วิลาส จันทรัตน์ (2524 : 23 - 24) ได้กล่าวว่า สิ่งที่โรงเรียนจะต้องคำนึง ในการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ก็คือ ตัวผู้สอน ผู้เรียน และหลักสูตร วิธีการสอน ซึ่งกล่าวโดยสรุป ได้ดังนี้

1. เกี่ยวกับครูผู้สอน จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในเนื้อหาวิชาสุขศึกษาเป็นอย่างดี รู้จักกลวิธีการสอน และจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องสุขภาพอนามัย เพื่อเด็กจะได้เกิดความมั่นใจที่จะปฏิบัติตามจนเป็นนิสัย

ต่อไป

2. เกี่ยวกับตัวผู้เรียน การสอนวิชาสุขศึกษาก็เหมือนกับ การเรียน การสอนวิชาอื่น ๆ คือ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน เช่น เพศ วัย ภูมิหลังเกี่ยวกับทางบ้าน พื้นความรู้เดิม โรงเรียนจะต้องศึกษาและรู้จักเด็ก เป็นอย่างดี เพื่อจะได้จัดสุขศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาของเด็กแต่ละวัย ได้ถูกต้อง

3. เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา ชั้นประถมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้จัดแบบบูรณาการ เนื้อหาของ วิชาสุขศึกษา จึงถูกจัดผสมผสาน อยู่ในกลุ่มการเรียนต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โรงเรียนจึงควรที่จะวิเคราะห์ในรายละเอียดเพื่อ จะได้วางแผนงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน สุขภาพอนามัยในโรงเรียน ให้สอดคล้อง และผสมกลมกลืนถูกต้อง ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ทวิสิทธิ์ สิทธิกร (2531 : 316-317) ได้กล่าวถึง แนวความคิด ในการสอนวิชาสุขศึกษาที่ถูกต้องและเหมาะสม ควรมีหลักการ ดังต่อไปนี้

1. การสอนสุขศึกษา เป็นกระบวนการต่อเนื่องกันและสัมพันธ์กัน เนื่องจากสุขภาพมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และ ชีวิตความเป็นอยู่ของ คนเราตลอดเวลา ดังนั้นเด็ก ๆ จึงควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาสุขศึกษา ให้ ต่อเนื่องและสัมพันธ์กันตลอดชีวิตการเรียน การจัดหลักสูตร หรือเนื้อหาที่จะสอน เด็ก ก็ควรจัดให้เหมาะสม เพื่อให้เด็กเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี เข้าใจง่าย และ สะดวกในการนำไปปฏิบัติ

2. การสอนสุขศึกษาจะต้องเน้นถึงเรื่อง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สุขภาพ ให้ครบทุก ๆ ด้าน คือ ด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติและทักษะ

3. ครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพราะ ความรู้และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในวิชาสุขศึกษาจะต้องได้มาจากการศึกษาค้นคว้า ทดลอง หรือวิเคราะห์วิจัยของนักการศึกษา และนักวิทยาศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ

4. การสอนสุขศึกษา ครูจะต้องเน้นเกี่ยวกับประสบการณ์ของชีวิตจริง ในปัจจุบัน ซึ่งมีความหมายต่อตัวนักเรียน เมื่อนักเรียนได้เรียนแล้ว สามารถ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ทันที

5. กิจกรรมในห้องเรียนบางอย่างควรควรละเว้นหรือนำไปใช้น้อยที่สุด เพราะนอกจากจะเกิดประโยชน์น้อยแล้วบางครั้งยังอาจให้โทษอีกด้วย กิจกรรม ดังกล่าวมีมากมาย เช่น การยกตัวอย่างนักเรียนที่พิการในห้องเรียนประกอบการ สอน การสอนโดยยกตัวอย่างมาตรฐานที่ไม่เป็นความจริง และไม่มีทาง

เป็นไปได้ สอนเรื่องยากที่เกินความรู้ความสามารถของนักเรียน การสอนที่
เครื่องชริมหรือตลกขบขันจนเกินไป การลงโทษนักเรียนโดยให้ปฏิบัติในสิ่งที่ผิด
สุขลักษณะ เช่น ยืนกางแขนทั้งสองข้างเป็นเวลานาน ๆ หรือ ให้คาบไม้บรรทัด
เป็นต้น รวมทั้งครูไม่ควรแสดงสุนทรีย์ที่ผิดสุขลักษณะให้นักเรียนเห็น เช่น การ
สูบบุหรี่ การกัดเล็บ การอมดินสอ การวางท่าทางที่ผิดสุขลักษณะ เป็นต้น

สำหรับแนวทางการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนสุขศึกษา
ในโรงเรียน ซึ่งคณะกรรมการสุขศึกษาแห่งชาติ (2525 ก : 11 - 12) ได้
กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ มีดังนี้

1. ครูผู้สอนสุขศึกษา ควรเป็นผู้มีวุฒิทางสุขศึกษา เคยผ่านการอบรม
สัมมนา หรือเป็นผู้ที่มีความสนใจในวิชาสุขศึกษา และควรให้เป็นผู้สอนวิชา
สุขศึกษาโดยเฉพาะ

2. ควรมีนักเรียน 35-40 คน ต่อการสอนวิชาสุขศึกษาในแต่ละครั้ง

3. ห้องเรียน ควรเป็นห้องที่ทำการสอนสุขศึกษาโดยเฉพาะ หรือ
ถ้าใช้ห้องที่สอนโดยทั่วไป ในห้องเรียนควรมีมุมสุขภาพ อาจจะทำให้มีมุมหนังสือ
ภายในห้องเรียน หรือป้ายนิเทศเกี่ยวกับสุขภาพในห้องเรียนด้วย

4. การนำหลักสูตรไปใช้ ควรได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

4.1 ศึกษาเป้าหมาย นโยบายเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยตามหลักสูตร
โดยการประชุม ชี้แจง อบรม ศึกษาเอกสาร จุลสาร หรือโดยการเชิญวิทยากร
ไปบรรยาย เป็นต้น

4.2 สสำรวจวัสดุ เช่น หลักสูตร คู่มือครู แบบเรียน หนังสืออ่าน
เพิ่มเติม และอุปกรณ์ที่จำเป็น ถ้าไม่เพียงพอหรือขาดแคลนควรจัดให้เพียงพอ
กับจำนวนนักเรียนและครู

4.3 มีการพัฒนาการเรียนการสอนสุขศึกษาอยู่เสมอ เช่น การ
ทดลอง การวิจัย เป็นต้น

5. การเรียนการสอน

5.1 ครูควรเตรียมการสอน โดยศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ใน
แต่ละบทเรียนที่จะสอน ตลอดจนจนศึกษาถึงเนื้อหา กิจกรรม การประเมินผล
และอุปกรณ์ จากแผนการสอน คู่มือครู หนังสืออ้างอิงประกอบการสอน ฯลฯ

5.2 ให้นักเรียนมีหนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม ที่พอเพียง
และเหมาะสม มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในการเรียนทุกบทเรียน

5.3 นำเข้าสู่บทเรียนโดยสร้างความสนใจ แจ่มชัดวัตถุประสงค์และ
เนื้อหาสาระของบทเรียน ให้ผู้เรียนได้ทราบ และระบุพฤติกรรมที่จะวัดผลแก่

ผู้เรียน ให้นักเรียนได้ทราบล่วงหน้า =

5.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรเน้นพฤติกรรม ในเรื่องคุณธรรมต่าง ๆ เช่น การเสียสละการทำงานเป็นกลุ่ม การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

5.5 ให้ผู้เรียนมีการค้นคว้า ทดลอง ปฏิบัติจริงให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน และให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด ควรจะใช้กิจกรรมการเรียนการสอนหลาย ๆ อย่าง มีการตรวจสอบประสิทธิภาพการเรียนรู้ มีกิจกรรมที่ทำงานเป็นกลุ่ม การโต้วาที การจัดนิทรรศการ ทำสมุดภาพ การประกวดเรียงความ บทความ คำขวัญ ฯลฯ

5.6 จัดสื่อการเรียนให้ตรงกับแผนการสอน และคู่มือการสอนที่กำหนดไว้ หรือให้ตรงกับเนื้อหาสาระเท่าที่จำเป็น ถ้าเป็นไปได้ ควรจัดอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่น ควรมีวิธีการหาสื่อการสอนโดยการผลิตเอง หรือขอยืมจากหน่วยงานอื่น หรือขอบริจาค หรือการจัดซื้อ มีการใช้อุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า ถ้าชำรุด ควรดูแลรักษาและซ่อมแซม ให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ อยู่เสมอ จัดหาที่เก็บอุปกรณ์ไว้เป็นสัดส่วน

5.7 มีการประเมินผลให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละบทเรียน ให้ครอบคลุมด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และการนำไปปฏิบัติ ซึ่งอาจจะใช้ การสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัยและอื่น ๆ ตามระเบียบการวัดผลของกระทรวงศึกษาธิการ

6. แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือและติดต่อประสานงาน ในการดำเนินการด้านนี้ คือ

6.1 แหล่งที่ให้ความช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์การสอนได้ เช่น กองสุขศึกษา กองอนามัยโรงเรียน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุขอื่น ๆ

6.2 ผู้ที่จะช่วยเหลือและเสนอแนะทางด้านวิชาการ เช่น ศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการสุศึกษาระดับต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เจ้าหน้าที่การแพทย์และสาธารณสุข ฯลฯ

6.3 แหล่งวิทยากร เช่น วิทยาลัยครู วิทยาลัยพลศึกษา และวิทยาลัยทางการศึกษาอื่น ๆ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ฯลฯ

6.4 ชุมชนจะให้ความช่วยเหลือ ในด้านการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนที่บ้าน ผลกระทบของท้องถิ่น การช่วยเหลือในด้านแรงงานและวัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ

จากที่กล่าวมา จึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการให้เกิดผลดีที่สุด โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติและสามารถนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของตนเอง และ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้มีสุขภาพที่แข็งแรง สมบูรณ์ ปราศจากโรคภัย ไข้เจ็บ และอุบัติเหตุต่าง ๆ การที่โรงเรียนจะดำเนินการสอนสุขศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ตามที่นักวิชาการ ผู้รู้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติ ไว้หลายประการ ได้แก่ 1. ตัวครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ และความสามารถในการสอนสุขศึกษาเป็นอย่างดีและมีคุณลักษณะที่นักเรียนสามารถยึดถือเป็นตัวอย่างที่ดีได้ 2. ในส่วนที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนนั้น ครูผู้สอน จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการพัฒนาของเด็ก ในแต่ละวัย แต่ละเพศ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย 3. ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนนั้น จะต้องมีการวิเคราะห์ และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา วิชา ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรโดยจัดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร นอกจากนี้ โรงเรียนควรจะได้นำแนวทางการดำเนินงานที่ คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติได้กำหนดไว้ มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพมากที่สุดด้วย

4. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียนที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพ

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียน เป็นส่วนหนึ่งที่จะสนับสนุนให้การดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประสบผลดี ซึ่งมีผู้รู้ได้กล่าวถึงความสำคัญ ความจำเป็นและประโยชน์ รวมทั้งวิธีการสร้างความสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

อารมณ อภิชิธรรมวินิจ (2528 : 46) กล่าวถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนว่า คือความร่วมมือช่วยเหลือจากทางบ้าน เพราะการปฏิบัติตัวส่วนใหญ่ที่มีผลต่อสุขภาพโดยตรงต่อเด็กนั้น ได้ดำเนินการอยู่ที่บ้านหรือชุมชน ภายใต้อิทธิพลของเจตคติหรือพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ กัน เป็นต้นว่า การสั่งสอนอบรม การแนะนำตักเตือน การบังคับขู่เข็ญและการจูงใจ หรือการโน้มน้าวของบิดามารดา ผู้ปกครอง พี่น้อง ญาติมิตร และผู้ใหญ่ทั่วไปทั้งในบ้านและนอกบ้าน เด็กจึงได้รับแนวคิดสุขนิสัยต่าง ๆ มาก่อนที่จะเข้าเรียน ในโรงเรียน ดังนั้น จึงจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคำนึงถึง ความร่วมมือ

ช่วยเหลือเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่จะได้รับจากทางบ้านด้วย

สุชาติ โสมประยูร (2525 : 163) กล่าวไว้ว่า โรงเรียนและบ้านควรมีการแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือและร่วมมือกัน โดยทางโรงเรียนเป็นฝ่ายเริ่มต้นก่อน และถือว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น โดยยึดหลักการกระทำเพื่อเด็กนักเรียน

วสันต์ ศิลปสุวรรณ (2526 : 783) ได้กล่าวถึงการให้บริการสุขภาพในโรงเรียนว่า ต้องอาศัยความร่วมมือประสานงานกับบุคคลที่ใกล้ชิดกับนักเรียน ซึ่งได้แก่ ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้ปกครอง โดยครูเป็นผู้ให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพอนามัย และสุขนิสัยที่ดี เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีหน้าที่ดูแลสุขภาพของประชาชนในชุมชนรวมทั้งนักเรียนในโรงเรียน ส่วนผู้ปกครอง ซึ่งได้แก่ บิดามารดา ญาติพี่น้องเป็นผู้ให้การเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย จะต้องมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบ ในการดูแลรักษาสุขภาพของนักเรียน จึงควรที่จะหาวิธีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย เพื่อช่วยให้งานสุขภาพในโรงเรียนได้ผลดียิ่งขึ้น

สำหรับในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียน ที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัยนั้น มีผู้เสนอแนะ วิธีการสร้างความสัมพันธ์ไว้หลายท่าน อาทิ

ชาญชัย ศรีไชยเพชร (2522 : 267) ได้เสนอแนะ วิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียนไว้ ดังนี้

1. ครูทุกคนต้องเป็นกันเองกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และญาติของนักเรียน เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเกิดศรัทธาในตัวครู

2. ครูทุกคนควรมองเห็นความสำคัญของชุมชน และให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เมื่อมีโอกาส เพื่อเป็นการผูกน้ำใจไมตรีและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนก็จะได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเช่นเดียวกัน

3. การติดต่อกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรกระทำอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

4. เปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้แสดงความคิดเห็นและมีโอกาสเข้าร่วมในการบริการกิจกรรมสุขภาพอนามัยโรงเรียนโดยเสรี

วสันต์ ศิลปสุวรรณ (2526 : 745) ได้เสนอแนะวิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียนที่เกี่ยวกับสุขภาพไว้ว่า ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการหรือสมาคมอนามัยโรงเรียนร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน ครูควรรหาโอกาสไปเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม อาชีพ

สุขภาพของผู้ปกครอง และควรเชิญผู้ปกครองให้มาเยี่ยมโรงเรียนในบางโอกาส ที่ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ มีการส่งข่าวสารต่าง ๆ ถึงกันและกัน เป็นต้น

อูลิต ลีชะวณิช (2526 : 499-500) กล่าวว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านชุมชนและโรงเรียน ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ โรงเรียนควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้ทราบถึงนโยบาย ความเคลื่อนไหว รวมถึงการขอความร่วมมือในเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของนักเรียน

2. จัดโรงเรียนให้เป็นสถานบริการด้านสาธารณสุขชั่วคราว เช่น การปลูกฝี ฉีดวัคซีน การบำบัดรักษา จากหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ หรือแพทย์อาสาต่าง ๆ

3. โรงเรียนควรจัดอภิปรายและบรรยาย เกี่ยวกับความรู้และปัญหาสุขภาพ โดยการเชิญแพทย์ หรือวิทยากร ที่มีความรู้ด้านสุขภาพมาให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป

4. โรงเรียนควรร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น ตามโอกาสอันควร เช่น การพัฒนาวัด พัฒนาชุมชน งานเทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ อูลิต ลีชะวณิช (2526 : 501) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านชุมชนและโรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเพิ่มเติมไว้อีก ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมอนามัยที่ถูกต้อง อย่างมีเหตุผล ไม่เกิดความขัดแย้งในตัวของนักเรียนเอง เพราะการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากทางโรงเรียนและทางบ้านสอดคล้องกัน

2. ลดปัญหาด้านสาธารณสุขในเด็กวัยเรียน เนื่องจาก ครูเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้ปกครอง ให้การช่วยเหลือในการรักษา ดูแลนักเรียนที่เจ็บป่วย ให้ปฏิบัติตนได้ถูกต้อง พร้อมทั้งติดตามการรักษาเพื่อมิให้กลับเป็นโรคซ้ำขึ้นอีก

3. สามารถตั้งแหล่งทรัพยากรที่มีในชุมชน ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาและสนับสนุนงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนได้มากขึ้น

นอกจากนี้ วิไลวรรณ วิทยวิโรจน์ (2525 : 230) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ทางโรงเรียนจะได้รับ จากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านชุมชนและโรงเรียน ดังนี้

1. ครูรู้จักเด็กได้ดีขึ้น เป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้ตามความสามารถและความถนัดของเด็ก

2. ครูจะเป็นที่เคารพนับถือของพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน

3. เด็กมีความอบอุ่นใจเมื่ออยู่ในโรงเรียน

สำหรับแนวทางการดำเนินงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับบริการสุขภาพนั้น คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (2525 ก. : 7) ได้กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ คือ ครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ควรร่วมกันในการติดตามผลการรักษานักเรียนที่เจ็บป่วยและมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัยทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน บันทึกการเปลี่ยนแปลงในบัตรบันทึกสุขภาพ รวมทั้ง ขอความร่วมมือ จากผู้ปกครอง เกี่ยวกับงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนที่ทางโรงเรียนจัดให้มีขึ้นด้วย

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพนั้น ถือเป็นงานส่วนหนึ่งของการดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนซึ่งจะมีผลต่อการดำเนินงานเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เนื่องจากการปฏิบัติงานของนักเรียนเกี่ยวกับด้านสุขภาพอนามัยนั้น จะปฏิบัติที่บ้านหรือในชุมชนมากกว่าที่โรงเรียน ดังนั้น หากไม่ได้รับความร่วมมือจากทางบ้านหรือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ก็จะทำให้การดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ส่วนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านชุมชนและโรงเรียนนั้น ได้มีการเสนอแนะไว้หลายประการ เช่น ครูจะต้องทำตัวให้เป็นกันเองกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้ปกครองต่างเห็นความสำคัญของงานสุขภาพอนามัย และให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้โรงเรียนควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านชุมชนและโรงเรียนตามวิธีการที่มีผู้เสนอแนะไว้ รวมทั้งควรดำเนินการตามแนวทางที่คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ควรร่วมกัน ติดตามผลการรักษานักเรียนที่มีปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านด้วย

การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน เป็นงานหนึ่งในการบริหารงานกิจการนักเรียนและการให้บริการของโรงเรียน ซึ่งอารมณ อภิธิธรรมวินิจ (2528 : 24) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับงานและหลักการดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน หรือการจัดโครงการสุขภาพ

ในโรงเรียนเป็นอย่างดี เพราะถือว่า เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงที่ กำหนดไว้ และ ทวีสิทธิ์ สิทธิกร (2531 : 2) ได้กล่าวว่าเนื่องจากลักษณะ งานโครงการสุขภาพอนามัยโรงเรียน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคล หลายฝ่าย เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ให้การนิเทศทางวิชาการ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้ปกครองนักเรียนและอื่น ๆ ดังนั้น จึงต้องมีกระบวนการ ในการดำเนินงานที่ดี จึงจะทำให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความราบรื่น และ ประสพผลสำเร็จ

การจะบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนให้บังเกิดผลดี นั้น พิชัย แก้วล้าภู (2523 : 5) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงปัจจัย และกระบวนการบริหาร เช่นเดียวกับการบริหารงานอื่น ๆ และงานหลักอันดับ แรก ที่จะต้องดำเนินการ ก็คือ การวางแผนงานซึ่งในการวางแผนงานสุขภาพ อนามัยโรงเรียนนั้น วิลเลียม และบราวเนล (William and Brownell, 1956 : 25) กล่าวว่า ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานสุขภาพอนามัย ในโรงเรียน จำเป็นต้องเข้าใจในหลักการของงานนี้ ผู้บริหารโรงเรียนต้อง สร้างความเข้าใจแก่ผู้ร่วมงานทั้งหมด ชี้แจง เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ งานให้กระจ่างชัด รู้จักวิเคราะห์ปัญหา และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน เพื่อเป็นพื้นฐานในการวางแผนดำเนินงาน ส่วน ประณีต เครือตราชู (2520 : 35 - 40) กล่าวว่า ในการวางแผนงานสุขภาพอนามัย โรงเรียน ควรคำนึงถึงสิ่งจำเป็นสำหรับสุขภาพอนามัย ของเด็ก และควร คำนึงถึงหลักในการจัดโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ดังนี้

1. การให้ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยแก่เด็ก เป็นความรับผิดชอบ ร่วมกันของทางบ้านและโรงเรียน
2. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีการสอน ด้านสุขภาพอนามัย เป็น หลักสูตรการศึกษา
3. การจัดโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนที่ได้ผล จะต้องทำ ความเข้าใจและได้รับความร่วมมือ สนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพอนามัย โรงเรียน และอนามัยชุมชน
4. การให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย ควรสอนวิธีบริการ ทางแพทย์ พยาบาล และทันตแพทย์อย่างง่าย ๆ ด้วย
5. การรักษาสุขภาพของครูเป็นสิ่งจำเป็นมากของ โครงการอนามัย ศึกษา
6. ความชำนาญและการมีความคิดริเริ่มของผู้สอน จะมีประโยชน์

อย่างมากต่อการอบรมด้านอนามัยแก่นักเรียน

7. จุดมุ่งหมายของการให้บริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ก็เพื่อป้องกันรักษาให้เด็กมีสุขภาพอนามัยดีอยู่เสมอ

8. จุดมุ่งหมายของการสอนด้านสุขภาพอนามัย เพื่อที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม

เกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน สุชาติ โสภประยูร (2525 : 163-164) ได้เสนอแนะไว้ว่า โรงเรียนควรจัด และดำเนินการตามหลักหรือวิธีการ ดังนี้

1. ควรจัดงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียนเข้าด้วยกัน เป็นโปรแกรมหนึ่งต่างหาก ซึ่งประกอบด้วย การจัดสิ่งแวดล้อม การบริการสุขภาพและการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา เรียกว่า โครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน (School Health Program)

2. ควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบต่อโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน โดยเฉพาะ เช่น จัดให้มีคณะกรรมการสุขภาพอนามัยโรงเรียน คณะกรรมการฝ่ายอาคารสถานที่หรือสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการฝ่ายบริการสุขภาพ และคณะกรรมการฝ่ายการเรียนการสอนสุขศึกษา เป็นต้น

3. ควรชี้แจงให้บุคลากรทุก ๆ คนในโรงเรียน ทราบถึงลักษณะและจุดมุ่งหมายของงานโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

4. ควรวางจุดมุ่งหมายของโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ให้ออกมาในรูปของพฤติกรรม โดยการเน้นการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติทางสุขภาพเป็นหลักปฏิบัติเสมอ

5. โครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนที่จะจัดขึ้น จะต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และสามารถแก้ปัญหาทางด้านสุขภาพของเด็กไปพร้อม ๆ กัน

6. ควรจัดโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนโดยอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือและการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้านและชุมชนอย่างใกล้ชิด

7. ควรมีการประเมินโครงการเป็นประจำ

สำหรับ ทวีสิทธิ์ สิทธิกร (2531 : 328) ได้กล่าวว่าในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินการ ดังนี้

1. ชี้แจงให้บุคลากรในโรงเรียนทุกคนเข้าใจวัตถุประสงค์ของ

โครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน และควรเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงาน เสนอ วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของโครงการที่จะปฏิบัติได้ และช่วยสนับสนุน ให้เกิด ผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้น

2. จัดอำนวยการความสะดวกและประสานงานให้มีความสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคลากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงาน ของโครงการสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนเป็นไปด้วยความราบรื่น และเกิดผลดีมากที่สุด

3. คัดเลือกบุคลากรที่มีอยู่แล้วหรือ เข้าใหม่ให้ปฏิบัติหน้าที่ในโครงการ สุขภาพอนามัยในโรงเรียน ตามความรู้ ความสามารถ และตามความเหมาะสม ทั้งครู ภารโรง และนักเรียน โดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการ ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม

4. จัดหางบประมาณที่จะสนับสนุนโครงการให้เกิดสัมฤทธิ์ผล รวมทั้ง อาจจำเป็นต้องจัดหางบประมาณเพิ่มเติมสำหรับบางงาน หรือบางกิจกรรมที่มีความ จำเป็น เพื่อให้เกิดผลโดยเร็วด้วย

5. จัดครูเข้าสอนวิชาสุขศึกษา และเข้าสอนในวิชาต่าง ๆ โดยหา โอกาสสอดแทรกสุขปฏิบัติให้แก่ นักเรียนในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งการจัดอำนวยการ ความสะดวกเกี่ยวกับ วัสดุ อุปกรณ์และสถานที่ในการดำเนินการดังกล่าวด้วย โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติ และมีสุขปฏิบัติที่ดี เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและผู้อื่น

6. จัดดำเนินการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้เป็นระเบียบ สวยงาม ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนและ ส่งเสริมการเจริญเติบโตของนักเรียน

7. จัดโครงการเพื่อให้การศึกษาและปฏิบัติการแก่นักเรียน และ บุคลากรต่าง ๆ เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย ด้านสวัสดิภาพและการป้องกัน อุบัติเหตุต่าง ๆ ในโรงเรียนให้เหมาะสม

8. วางแผนในการพัฒนาบุคลากรที่มีส่วนร่วมในโครงการสุขภาพอนามัย ในโรงเรียน โดยการจัดส่งไปเข้าร่วมประชุม สัมมนา อบรมหรือศึกษาเพิ่มเติม ในสาขาวิชาที่จะส่งเสริมหรือสนับสนุน โครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ให้ ก้าวหน้ายิ่งขึ้นรวมทั้งอาจจัดประชุม อบรม หรือสัมมนาขึ้นในโรงเรียนก็ได้

9. จูงใจและกระตุ้นให้ครูรู้จักสังเกตสุขภาพของนักเรียนที่อยู่ในความ รับผิดชอบของตน ในด้านความผิดปกติ และให้มีการบันทึกไว้ในบัตรสุขภาพ

10. จัดดำเนินการส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน และบุคลากรอื่น ใน โรงเรียนให้เหมาะสม เช่น จัดบริเวณโรงเรียนให้ร่มรื่น สวยงามมีบรรยากาศ

ที่น่าอยู่ น่ารื่นรมย์

11. วางแผนปฏิบัติในการสำรวจและศึกษาปัญหาความเป็นและความต้องการด้านสุขภาพของนักเรียน หรือเยาวชนในท้องถิ่น รวมทั้งโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ในท้องถิ่นด้วย

12. ร่วมกำหนดและประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน เช่น การตรวจสุขภาพ ตรวจฟัน ปลูกฝี ฉีดวัคซีน กำจัดเหา กำจัดยุง เป็นต้น

13. จัดให้มีการประชุมอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนบ่อย ๆ เพื่อประเมินผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าดำเนินไปตามแผนของโครงการหรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง

นอกจากนี้ ทวีสิทธิ์ สิทธิกร (2531 : 330-332) ยังได้เสนอแนะเพิ่มเติมอีกว่า ในการจัดและดำเนินงาน โครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ถ้าจะให้ได้ดี สมตามความมุ่งหมายอย่างแท้จริงนั้น ควรจะจัดออกมาในรูปของคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน (School Health Committee) ซึ่งอาจประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่าย เช่น ผู้บริหารโรงเรียน เป็นประธานกรรมการ แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่อนามัย หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพอนามัยสาขาต่าง ๆ เป็นกรรมการที่ปรึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครองนักเรียนและหัวหน้านักเรียน เป็นกรรมการ โดยมีพยาบาลประจำโรงเรียน หรือเจ้าหน้าที่อนามัยประจำโรงเรียนหรือครูสุขศึกษาหรือครูพลศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการไว้อย่างชัดเจน

ตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนที่จะให้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดีนั้นต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ มากมายหลายประการ ที่สำคัญที่สุด ก็คือ ต้องจัดทำเป็นแผนหรือโครงการไว้ โดยกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่จะปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน รองลงมาได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนต้องมีความเข้าใจตรงกัน เกี่ยวกับการดำเนินงาน มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม มีคณะกรรมการดำเนินงานเกี่ยวกับทางด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียน มีการสนับสนุนช่วยเหลือให้การปฏิบัติงานดำเนินไปด้วยความราบรื่น เช่น การอ่านวยความสะดวกต่าง ๆ การติดต่อประสานสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดหางบประมาณมาสนับสนุน ให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี และในการบริหารงานดังกล่าว บุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน รองลงมา

ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูผู้สอน และ คณะกรรมการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ซึ่งจะต้องร่วมปฏิบัติงาน โดยทำการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน หรือ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดไปและเกิดผลดีในการดำเนินงานต่อไป

ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

ประณีต เครือตราชู (2520 : 40) ได้สรุปปัญหา การดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนที่สำคัญไว้หลายประการ ดังนี้

1. ขาดงบประมาณและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ที่ได้รับการอบรมในด้านนี้
2. การหย่อนสมรรถภาพในการปฏิบัติงานตามโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
3. ขาดการสำรวจวิจัยที่จะนำมาเป็นหลักของโครงการ ทั้งที่ดำเนินการอยู่แล้ว และจะมีขึ้นในอนาคต
4. ผู้ปกครองนักเรียนขาดความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัย
5. ขาดห้องสมุดที่มีวารสารอันทันสมัยในการที่จะให้ความรู้ เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการแพทย์และด้านสุขภาพอนามัยแก่ครู พยาบาลและผู้บริหาร
6. ขาดวิธีการและเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลโครงการ
7. ขาดการติดตามผลและประเมินผล
8. มีความเข้าใจผิดที่คิดว่าโรงเรียนมีหมอหรือพยาบาลคอยให้บริการอยู่แล้ว แสดงถึงการมีโครงการสุขภาพอนามัยที่ดีแล้ว
9. ยังไม่มีวิธีการที่เชื่อถือได้สำหรับการตรวจอาการเริ่มแรกของโรคทางจิตและอารมณ์ของนักเรียน

ทวีสิทธิ์ สัทสิกร (2531 : 45-50) ได้กล่าวว่า ในการดำเนินงานโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่อีกมาก โดยได้สรุปสภาพและปัญหาในแต่ละด้านไว้ ดังต่อไปนี้

1. สภาพและปัญหาด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีดังต่อไปนี้ คือ
 - 1.1 การรักษาความสะอาดในโรงเรียนโดยทั่ว ๆ ไป ยังไม่ดีพอ
 - 1.2 น้ำดื่ม น้ำใช้ในโรงเรียนโดยทั่วไปยังมีปัญหาเนื่องจากไม่ถูกสุขลักษณะ และไม่สะอาด ปลอดภัยจากเชื้อโรค หรือมีสิ่งเจือปนที่เป็นพิษ
 - 1.3 อุปกรณ์เครื่องใช้ในห้องเรียนไม่ถูกสุขลักษณะ หรือเหมาะสม เช่น โต๊ะ ม้านั่ง ไม่ได้ขนาดกับนักเรียน และมีจำนวนไม่เพียงพอ เก้าอี้และม้านั่งไม่เหมาะสม เช่น ไม่มีพนักพิง ทำให้เกิดอันตรายต่อทรวงอกของเด็กนักเรียน แสงสว่างในห้องเรียนไม่เพียงพอ เป็นอันตรายต่อสายตาของ

นักเรียน เป็นต้น

1.4 สถานที่ตั้งของโรงเรียนหลายแห่ง อยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะสม เช่น ตั้งอยู่ในชุมชนแออัด บางแห่งอยู่ใกล้โรงงาน ใกล้สิ่งสกปรก มีน้ำขัง ใกล้สถานีรถไฟ สนามบิน ซึ่งทำให้มีเสียงดังรบกวนสมาธิในการเรียนและการสอน และเป็นภัยต่อสุขภาพ บางแห่งไม่มีสนามเด็กเล่นอย่างเพียงพอ หรือบางแห่งสนามเป็นหลุมเป็นบ่อหรือมีไม้เพียงพอต่อการออกกำลังกายของนักเรียน เป็นต้น

2. สภาพและปัญหาด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน มีดังต่อไปนี้

2.1 การตรวจสุขภาพของนักเรียนในตอนเช้ายังไม่ได้ผลดี

เนื่องจาก ครูประจำชั้นบางคนไม่เห็นความสำคัญ ของการตรวจสุขภาพนักเรียน หรือปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง

2.2 การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ในหลายโรงเรียน

ยังดำเนินการไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทำให้นักเรียนยังเป็นโรคต่าง ๆ อยู่มาก เช่น โรคหวัด เหา โรคพยาธิ เป็นต้น ทำให้โรคดังกล่าวยังมีระบาดอยู่มากในหมู่ นักเรียน ทั้งนี้ เนื่องมาจากปัญหาเกี่ยวกับการรักษาสุขนิสัยและสุขปฏิบัติ ของนักเรียนไม่ดีพอ

2.3 การบันทึกสุขภาพ โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ได้จัดทำ อย่างสม่ำเสมอ ลงรายการไม่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน รวมทั้ง การย้ายโรงเรียนของนักเรียนก็ไม่ได้จัดส่งบัตรบันทึกสุขภาพไปให้โรงเรียนแห่งใหม่ที่ย้ายไปเรียน

2.4 การขาดแคลนห้องพยาบาลหรือมี แต่ไม่เป็นการเพียงพอ รวมทั้งห้องพยาบาลบางแห่ง ขาดแคลนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และเวชภัณฑ์ที่จำเป็น

2.5 การจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนหลายแห่งยังจัดไม่ได้ผลดี เนื่องจากขาดทุน บางแห่งมุ่งค้ากำไรเกินไป

3. สภาพและปัญหาการสอนสุขศึกษา มีดังต่อไปนี้

3.1 ครูผู้สอนสุขศึกษายังไม่ปรับปรุงวิธีการสอน ส่วนใหญ่มักสอนให้รู้และจำได้ ขาดการเข้าใจอย่างลึกซึ้งและนำไปปฏิบัติจนกลายเป็นสุขนิสัยได้

3.2 การเรียนการสอนสุขศึกษา นักเรียนยังขาด การมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติหรือการศึกษาค้นคว้า ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายไม่อยากเรียน

3.3 ครูผู้สอนไม่ค่อยใช้วัสดุสื่อประกอบการสอน ทำให้นักเรียนขาดความสนใจในการเรียน

3.4 ครูไม่ค่อยเห็นความสำคัญของวิชาสุขศึกษา และมักคิดว่าวิชา

อื่นสำคัญกว่า เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

3.5 ครูผู้สอนสุขศึกษายังเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่นักเรียน เช่น ครูบางคน สู้บหรี ดิมสุราให้นักเรียนเห็น หรือครูผู้สอนบางคน แต่งกายไม่เรียบร้อย หรือมีพฤติกรรมหรือสุขภาพอนามัยส่วนตัวที่ไม่ดี ทำให้นักเรียนขาดตัวอย่างที่ดี

3.6 หลักสูตรและเนื้อหาวิชาแม้จะมีการปรับปรุงบ่อย ๆ เช่น ในระดับประถมศึกษา ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นบ้างแล้ว เช่น มีการสอนเป็นหน่วยสัมพันธ์รวมกัน โดยเฉพาะวิชาสุขศึกษา หรือวิชาพลานามัยให้รวมอยู่ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย ส่วนที่เป็นปัญหา ก็คือ บางโรงเรียนจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกัน บางครั้งเน้นการสอนสุขศึกษาในทางทฤษฎีมากเกินไป และไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน

ม.ร.ว.สมพร สุกตัญญู (2525 : 129) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียนยังห่างเหินกันมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนยังมีการบริหารที่เป็นระบบราชการอยู่ ประชาชนจึงมีความเห็นว่าการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นเรื่องของทางราชการประชาชนไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง

ลออศรี ชุมวรชาติ (2526 : 28) ได้กล่าวถึง ปัญหาที่ทำให้งานบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพราะความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียนที่แตกต่างกัน ดังเช่นทางบ้านอาจมีพฤติกรรมอนามัยดีกว่าที่โรงเรียน เมื่อนักเรียนมาถึงโรงเรียนจะมีสุขนิสัยตามเพื่อน โดยไม่นำสุขนิสัยที่ปฏิบัติที่บ้านมาใช้ที่โรงเรียน และในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่ได้รับการสอนและปฏิบัติพฤติกรรมอนามัยที่ถูกต้องจากโรงเรียน แต่ไม่ได้นำไปปฏิบัติที่บ้าน

สำหรับการดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ของจังหวัดนนทบุรี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี (2534 : ไม่มีเลขหน้า) ได้รายงานว่า จากการออกนิเทศและติดตามงานอนามัยโรงเรียน ในโรงเรียนตัวอย่างระดับอำเภอ ของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 1 กรมอนามัย และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี พบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ดังนี้

1. นักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ไม่ได้รับการเฝ้าระวังเพื่อปรับปรุงน้ำหนักให้เข้าสู่เกณฑ์ปกติ
2. ขาดการลงบันทึกการสร้างภูมิคุ้มกันโรคในบัตรบันทึกสุขภาพนักเรียน
3. ไม่มีการลงบันทึกการรักษาโรคโดยครูในบัตรบันทึกสุขภาพนักเรียน

4. ที่รองรับขยะบริเวณรอบโรงเรียนมีไม่เพียงพอ
5. โรงเรียนบางแห่งไม่มีเตาเผาขยะ

จากปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ที่ได้นำเสนอดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า แม้จะได้มีการดำเนินโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนทุกระดับ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรับผิดชอบอยู่แล้วก็ตาม ก็ยังพบว่ามีปัญหาในการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน คือ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพ ดังนั้นจึงเป็นการสมควรที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะได้ทำการศึกษาค้นคว้า หากวิธีที่จะพัฒนา และปรับปรุงการบริหารโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ให้ลดลง หรือมีน้อยที่สุด จึงจะถือว่า การบริหารงานโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง

เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา

เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับงานสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ที่กำหนดขึ้นจากคณะกรรมการสุขภาพศึกษาแห่งชาติ ในคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ตามคำสั่งกระทรวงสาธารณสุข ที่ 425/252 ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2524 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสุขภาพศึกษาสาขาสาธารณสุข สาขาการศึกษาและสายสัมพันธ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ (คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ 2525 ข : 2-13) มีดังนี้

1. การจัดสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียน ย่อมมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังสุขนิสัยและส่งเสริมสุขภาพอนามัยของนักเรียน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งนักเรียนจะต้องสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน ดังนั้น หากโรงเรียนสามารถจัดบรรยากาศที่ดี จัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ มีความน่าอยู่ ปลอดภัย สวยงาม และร่มรื่นแล้ว จะช่วยให้งานสุขภาพในโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างแท้จริง จึงเสนอแนะแนวดำเนินการ หรือวิธีการปฏิบัติไว้ ดังนี้

1. ที่ตั้งและบริเวณโรงเรียน

1.1 สถานที่ตั้งโรงเรียน ควรอยู่ใกล้ชุมชน เพื่อความสะดวกในการเดินทางของนักเรียน เนื้อที่ตั้งโรงเรียนต้องไม่น้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ คือ

1.1.1 ขนาด 1-24 ห้องเรียน มีที่ดินไม่ต่ำกว่า 6 ไร่

1.1.2 ขนาด 25-36 ห้องเรียน มีที่ดินไม่ต่ำกว่า 9 ไร่

1.1.3 ขนาด 37-48 ห้องเรียน มีที่ดินไม่ต่ำกว่า 12 ไร่

1.1.4 ขนาด 49-60 ห้องเรียน มีที่ดินไม่ต่ำกว่า 15 ไร่

สำหรับโรงเรียนในเขตเมือง ควรมีเนื้อที่ตั้งโรงเรียน ไม่น้อยกว่า 2 ไร่

นอกจากนี้ โรงเรียนควรตั้งอยู่ห่างจากบริเวณ ที่มีเหตุรำคาญ และสิ่งรบกวนต่าง ๆ เช่น เสียงดัง กลิ่น คิว้น และฝุ่นละออง รอบ ๆ บริเวณโรงเรียน ไม่มีแหล่งเสื่อมโทรมทางด้านศิลปกรรม

1.2 บริเวณโรงเรียน ควรมีรั้วรอบที่ปลอดภัย น้ำไม่ท่วม พื้นบริเวณเรียบ สะอาดเรียบร้อย สวยงามและร่มรื่น

2. อาคารเรียนและอาคารประกอบ เป็นอาคารถาวร มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัยและมีขนาดตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ

2.1 ห้องเรียนและเครื่องใช้ในห้องเรียน

- ห้องเรียนควรมีขนาดไม่ต่ำกว่า 6X8 เมตร และ ควรมีเนื้อที่ภายในห้องเรียนโดยเฉลี่ย คนละประมาณ 1.5 ตารางเมตร

- โต๊ะเรียน และม้านั่ง มีเพียงพอและมีขนาดเหมาะสม

- ควรมีถังขยะทุกห้อง

- กระดานชอล์ค ผิวเรียบ สีเขียวใบไม้ ไม่เป็นเงา มีรางรองรับผงชอล์ค

- จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้ถูกสุขลักษณะ

2.1.1 แสงสว่างและสี ห้องเรียนมีแสงสว่างเหมาะสมแก่สายตา ความสว่างไม่น้อยกว่า 30 ฟุตเทียน ห้องเรียนศิลปะและโรงฝึกงาน ซึ่งเป็นงานละเอียด ควรมีความส่องสว่าง ไม่น้อยกว่า 50 ฟุตเทียน สีภายในอาคาร ควรเป็นสีอ่อน จะช่วยให้สะท้อนแสงได้ดี

2.1.2 การระบายอากาศ มีประตูหน้าต่างที่เปิดออก และช่องระบายลม คิดเป็นเนื้อที่รวมกันทั้งหมด ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง

2.2 อาคารโรงอาหารหรืออาคารอเนกประสงค์ ที่สามารถใช้เป็นที่รับประทานอาหารของนักเรียนได้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน

3. สนาม

- 3.1 มีเนื้อที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 4 ตารางเมตร ต่อนักเรียน 1 คน
- 3.2 สนามต้องเรียบ ปลอดภัย และไม่มีน้ำขัง

4. การสุขาภิบาล

- 4.1 น้ำดื่ม น้ำใช้ โดยเฉลี่ย นักเรียนใช้น้ำ 3-5 ลิตร ต่อคนต่อวัน

การจัดน้ำดื่มน้ำใช้ในโรงเรียนมี 4 วิธี

- ปรึกษาโรงเรียน มีน้ำพุหรือน้ำก๊อกดื่ม โดยเฉลี่ย 60 คนต่อ 1 ที่ ที่ล้างมือ เฉลี่ย 100 คน ต่อ 1 ที่
- น้ำฝน มีถังเก็บน้ำฝนที่ถูกต้องหลักสุขาภิบาลมีความจุโดยเฉลี่ย 2 ลิตร ต่อคนต่อวัน

- น้ำบ่อ ถูกหลักสุขาภิบาล

- น้ำแม่น้ำลำคลองต้องผ่านกรรมวิธีการทำความสะอาด

มาก่อน เช่น ใช้สารส้มและคลอรีนทำลายเชื้อโรคในน้ำ

- 4.2 ส้วมและที่ปัสสาวะถูกสุขลักษณะและเพียงพอกับจำนวน

นักเรียนแยกตามเพศของนักเรียน

- ส้วมหลุม สำหรับโรงเรียนขาดแคลนน้ำมีฝาปิดป้องกันสัตว์และแมลง

- ส้วมซึม สำหรับโรงเรียนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี

- ส้วมถึงเกราะ สำหรับโรงเรียนมีนักเรียนจำนวนมาก มีงบประมาณก่อสร้าง และ มีความจุเก็บกักอุจจาระได้เพียงพอกับจำนวนการใช้ของนักเรียน

- จำนวนส้วมและที่ปัสสาวะต่อนักเรียน

ส้วมหญิง 1 ที่ ต่อนักเรียน 35 คน

ส้วมชาย 1 ที่ ต่อนักเรียน 40 คน

ที่ปัสสาวะ 1 ที่ ต่อนักเรียน 50 คน

- 4.3 การกำจัดขยะมูลฝอย ได้แก่ การรวบรวมและการกำจัดขยะมูลฝอยในโรงเรียน

- การรวบรวมขยะ จัดให้มีภาชนะที่ถูกสุขลักษณะรองรับโดยตั้งในอาคาร และในบริเวณโรงเรียน สำหรับขยะเปียก ควรเป็นภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด

- การกำจัดขยะ โรงเรียนในเขตเทศบาล และสุขาภิบาล

รวบรวมขยะ ให้รถขนขยะนำไปกำจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง สำหรับโรงเรียนนอกเขตเทศบาลใช้วิธีเผาขยะในเตาเผาหรือนำไปฝัง

4.4 การกำจัดน้ำโสโครก น้ำโสโครกจากห้องน้ำ โรงครัว จัดทำทางระบายน้ำลงสู่บ่อซึม สำหรับน้ำฝนที่ตกลงมาซึ่งบริเวณโรงเรียน ต้องจัดทางระบายน้ำลงสู่ท่อน้ำสาธารณะ หรือระบายลงสู่แหล่งน้ำ

4.5 การรักษาความสะอาด มีการบำรุงรักษาและทำความสะอาดอาคารและบริเวณเป็นประจำ

2. การจัดบริการสุขภาพ

การจัดบริการสุขภาพในสถานศึกษา เป็นบริการที่ต้องจัดร่วมกัน
ระหว่าง อาจารย์ ครุในสถานศึกษา และเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข ควรมีการร่วมมือประสานงานกันทุกระดับ ตั้งแต่ กระทรวง กรม จังหวัด ตำบล โรงเรียนและสถานีนอกรมฯ ฉะนั้น ผู้บริหารทุกฝ่ายจึงจำเป็นต้องวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยจัดให้มีบริการต่าง ๆ ที่จำเป็น ดังนี้

1. มุมพยาบาลหรือห้องพยาบาล การจัดมุมพยาบาลหรือห้องพยาบาลของโรงเรียน ขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียน คือ

1.1 มุมพยาบาล โรงเรียนที่มีนักเรียน จำนวนไม่เกิน 450 คน จะต้องมมุมพยาบาล 1 แห่ง มีขนาด 1.5 X 3.5 เมตร เป็นอย่างต่ำ ประกอบด้วยอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็น ดังนี้

เตียงพยาบาลพร้อมเครื่องนอน	1	ชุด
โต๊ะหัวเตียง	1	ตัว
อ่างล้างมือแบบง่าย ๆ	1	ใบ
เครื่องชั่งน้ำหนักและสายวัดระยะ		
หรือ เครื่องวัดความสูง	1	ชุด
กระโถนหัวเตียงคนไข้	1	ใบ
แผ่นป้ายวัดสายตา	1	แผ่น
ตู้ยา (ขนาดกว้าง 60 ซม. สูง 107 ซม. ลึก 45 ซม. แบ่งเป็น 3 ชั้น และมีตู้ทิบชั้นล่าง)		
พร้อมเวชภัณฑ์ยาและอุปกรณ์ที่จำเป็นประจำตู้ยา		
เช่น แก้วกินยา พลาสเตอร์ เป็นต้น	1	ตู้
กรรไกร	1	อัน
ตลับหรือกล่องอลูมิเนียมเล็ก ๆ สำหรับใส่สำลี	1	อัน

ชาวมรุษไตหรือชาวมะเกลือหรืออลูมิเนียมขนาดเล็ก	1	ใบ
ปรอทวัดไข้	1	อัน
กระเป๋าน้ำร้อน	1	ใบ
กระเป๋าน้ำแข็ง	1	ใบ

ฉากหรือแผงกั้นห้องเป็นมมพยาบาล

1.2 ห้องพยาบาล ในโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวน 450 คนขึ้นไป ควรมีห้องพยาบาล ขนาด 3.5 X 5 เมตร โดยกั้นเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่วางเตียงพยาบาลมีขนาด 2.5 X 3.5 เมตร และ อีกส่วนใช้เป็นที่ทำการปฐมพยาบาล

อุปกรณ์ประจำห้องพยาบาล เหมือนมมพยาบาล มีเปลี่ยนแปลง และเพิ่มเติมจากมมพยาบาลบ้าง ดังนี้

เตียงพยาบาลพร้อมเครื่องนอน	2	ชุด
ตู้ยาขนาดกว้าง 105 ซม. สูง 150 ซม. ลึก 40 ซม.	1	ใบ

อุปกรณ์ประจำตู้ยาเพิ่มจากมมพยาบาล คือ

กระเป๋าน้ำร้อน	1	ใบ
กระเป๋าน้ำแข็ง	1	ใบ
เปลือกไม้ขนาดต่างๆควรเตรียมไว้อย่างละ	2	อัน
ผ้าขนหนูเช็ดหน้า	2	ผืน
ผ้าขนหนูเช็ดตัว	2	ผืน

2. บัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน

2.1 โรงเรียนจะต้องทำบัตรบันทึกสุขภาพของนักเรียนทุกคน ให้เรียบร้อย เป็นปัจจุบันอยู่เสมอและครูประจำชั้น เก็บรักษาบัตรให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย พร้อมทั้งจะใช้ได้ทุกโอกาส

2.2 เมื่อครูตรวจพบว่านักเรียนผิดปกติ จะต้องบันทึกลงในบัตรสุขภาพทุกครั้ง

2.3 ครูควรดูแล ให้มีการบันทึกในบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน ทุกครั้ง ที่นักเรียนได้รับบริการสุขภาพ

2.4 เมื่อนักเรียนย้ายโรงเรียน มอบบัตรบันทึกสุขภาพ พร้อมแบบ ป.04 เพื่อนำไปมอบให้กับโรงเรียนที่นักเรียนย้ายไปศึกษาต่อ

2.5 ครูควรทวงถามบัตรบันทึกสุขภาพจากนักเรียน ที่ย้ายมาเข้าเรียนใหม่

3. บริการสร้างภูมิคุ้มกันโรค

3.1 ฉีดวัคซีนป้องกันวัณโรค (BCG) เฉพาะนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1

3.2 ฉีดวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ บาดทะยัก (DT) 1 ครั้ง กระตุ้นนักเรียนที่เข้าใหม่ในชั้นประถมปีที่ 1 ที่เคยได้รับวัคซีนป้องกัน ไอกรน คอตีบ และบาดทะยัก (DPT) มาครบชุดแล้ว 1 ครั้ง ถ้ายังไม่เคยรับวัคซีน (DPT) มาก่อน ให้ฉีด 2 ครั้ง ห่างกัน 2 เดือน

3.3 ฉีดวัคซีนป้องกันไข้ไทฟอยด์ แก่ นักเรียนทุกคน ปีละ 1 ครั้ง ทั้งนี้ ในการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคดังกล่าว อาจเปลี่ยนแปลงได้ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับแผนการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ของกรมควบคุมโรคติดต่อตามแผนงานของจังหวัด

4. บริการดูแลสุขภาพนักเรียน

4.1 บริการตรวจสุขภาพนักเรียน ผู้ที่ทำกรตรวจสุขภาพนักเรียน ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข พยาบาล และแพทย์ ตรวจแล้ว บันทึกลงในบัตรสุขภาพ ครูที่ทำหน้าที่ ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงนักเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง วัดสายตานักเรียน 1 ครั้ง สังเกตอาการผิดปกติต่าง ๆ ของนักเรียน และบันทึกลงในบัตรบันทึกสุขภาพของการตรวจสุขภาพนักเรียน กำหนดได้ ดังนี้

4.1.1 นักเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษา

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือพยาบาล ตรวจสุขภาพนักเรียนทุกคน ปีละ 1 ครั้ง สิ่งที่สามารถตรวจได้ คือ

- ลักษณะทั่วไปและความสมบูรณ์ของร่างกาย
- ทรวดทรง กระดูกและกล้ามเนื้อ
- ผิวหนัง เล็บ
- ต่อม
- ศีรษะ และผม
- หู
- ตา
- จมูก ปาก คอ
- ฟันและเหงือก

ครูตรวจสุขภาพนักเรียนทุกวัน ก่อนเข้าเรียนตอนเช้า ถ้าพบนักเรียนป่วย ให้ดำเนินการต่อไป และอาจให้ผู้ปกครองหรือนักเรียนที่โตกว่ามีส่วนร่วมในการตรวจสุขภาพด้วย

4.2 นักเรียนเจ็บป่วยได้รับการรักษา มีดังนี้

เจ้าหน้าที่สาธารณสุข พยาบาล แพทย์ ให้การรักษานักเรียน เจ็บป่วยที่ตรวจพบ นักเรียนป่วย ที่ครูหรือผู้ปกครองส่งไปขอรับการรักษาที่ สถานีอนามัย หรือโรงพยาบาล ครูให้การปฐมพยาบาลเล็ก ๆ น้อย ๆ แก่ นักเรียน และให้การรักษาตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พยาบาล หรือแพทย์

ในรายที่พบนักเรียนป่วยมาก โรงเรียนควรส่งนักเรียน พร้อมด้วยบัตร บันทึกสุขภาพไปขอรับการรักษาที่สถานีอนามัยหรือโรงพยาบาล พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ผู้ให้การรักษาพยาบาลนักเรียนนั้น ๆ จะต้องบันทึกการรักษาพยาบาลในบัตรบันทึกสุขภาพทุกครั้ง

5. การส่งเสริมโภชนาการ

5.1 ส่งเสริมให้นักเรียนนำอาหารกลางวันมารับประทาน

5.2 อาหารที่ขายในโรงเรียน ต้องอยู่ในความควบคุมของ โรงเรียนทั้งทางด้านคุณภาพ ราคาและความสะอาด ตามหลักสุขาภิบาลอาหาร

5.3 สอนโภชนศึกษาแก่นักเรียน ในขณะที่ นักเรียนรับประทาน อาหารหรือฝึกปฏิบัติในช่วงโมงคหกรรม โดยเน้นเกี่ยวกับอาหารที่เป็นประโยชน์ และมีมากในท้องถิ่น

5.4 จัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสม เช่น ให้นักเรียนมี สถานที่รับประทานอาหารเช้าอย่างมีระเบียบ

5.5 ส่งเสริมผลิตผล ในโรงเรียน ในหมู่บ้าน เช่น เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชและสามารถนำผลิตผลนั้น มาประกอบอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนได้ นอกจากนี้ ควรจัดอาหารเสริม เช่น นานมถั่วเหลืองจากผลผลิตของโรงเรียน เอง เป็นต้น

5.6 ภาชนะที่ใช้อาหารของนักเรียน ควรเป็นภาชนะ ที่ไม่เป็น อันตรายต่อสุขภาพ

3. การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา

หลักการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดบุคลากรทางสุขศึกษา มีดังนี้

1. จัดให้มีครูที่มีวุฒิต่ำ ป.กศ.สูง หรือ ปรียญตรีทางสุขศึกษา ได้รับผิดชอบงานสุขศึกษาในโรงเรียน

2. ครูประจำชั้นต้องรับผิดชอบ ดูแลสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน ให้ถูก สุขลักษณะ ให้บังเกิดผลดีต่อสุขภาพและการเรียน

3. ครูประจำชั้นจะต้องรับผิดชอบดูแลนักเรียนในชั้นเรียนของตน ให้

ได้รับการบริการสุขภาพตามสมควร เช่น ตรวจสุขภาพนักเรียนทุกคนในตอนเช้า ส่งเสริมและฝึกสุขนิสัยรับผิชอบ ดูแลปรับบันทึกสุขภาพของนักเรียน ติดตามการปฏิบัติตนของนักเรียนอย่างใกล้ชิด

4. ครูประจำชั้นจะต้องสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่ นักเรียน ตลอดจน ให้การแนะนำสุขภาพแก่นักเรียนด้วย

5. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบ จัดให้มีโครงการสุขภาพในโรงเรียนขึ้น โดยมีองค์ประกอบ คือ การจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ การจัดบริการสุขภาพการเรียนการสอนสุขศึกษาให้ครบทั้งสามด้าน

6. โรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในโครงการสุขศึกษาสายการศึกษา จะต้องให้มีคณะกรรมการสุขศึกษาในโรงเรียนด้วย

หลักปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา มีดังนี้

1. ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยปรับเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพของนักเรียนและสภาพของท้องถิ่น

2. ใช้แผนการสอน/โครงการสอน/คู่มือการสอน ของกระทรวงศึกษาธิการหรือของเขตการศึกษา หรือของจังหวัดที่โรงเรียน ได้พิจารณาว่า มีความเหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรในข้อ 1

3. จัดให้มีกำหนดการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรในข้อ 1

4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพ ตามที่พึงประสงค์ โดยเน้นความสำคัญเป็นลำดับ ดังนี้

ป. 1-4 เน้นอันดับหนึ่ง คือ การปฏิบัติ อันดับสอง เจตคติ และ อันดับสาม ความรู้

ป. 5-6 เน้นอันดับหนึ่ง คือ เจตคติ อันดับสอง การปฏิบัติ และ อันดับสาม ความรู้

5. ในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อ ต่อการปลูกฝังสุขนิสัยที่ดี และส่งเสริมพฤติกรรมทางด้านสุขภาพของนักเรียน โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำ การจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

6. ใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

6.1 หนังสือและเอกสารทางวิชาการ อาทิ หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ้างอิง ฯลฯ

6.2 วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ในท้องถิ่นรวมทั้ง สิ่งแวดล้อมสภาพสังคมและชีวิตจริง ตลอดจนแหล่งวิทยาการในท้องถิ่น และจัดให้มีแผ่นภาพ แผนภูมิ หุ่น เทป เพลง จุลสาร ฯลฯ

7. ให้มีการวัดผลและประเมินผล ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ทั้งนี้ ให้ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพตามที่พึงประสงค์

4. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียนที่เกี่ยวกับการ บริการสุขภาพ

โดยการติดตามผลการรักษา ซึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือพยาบาลที่ ปฏิบัติงานในโรงเรียนนั้น ๆ อาจมอบให้ครูติดตามถึงบ้าน เพื่อจะได้มีโอกาส ชี้แจง แนะนำ และขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครอง ในการช่วยดูแลนักเรียน ที่ได้รับการรักษาให้ได้ผลยิ่งขึ้น พร้อมทั้งบันทึกการติดตามผลการรักษาลงในบัตร บันทึกสุขภาพทุกครั้ง นอกจากนี้ ควรมีการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ด้าน สุขภาพอนามัยแก่ชุมชนด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุวิมล เกียนสุรชัยศรี (2520 : 61-62) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอชัยบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า น้ำหนักเฉลี่ย ของนักเรียนชาย อายุ 9 ปี และ 11 ปี และ นักเรียนหญิงอายุ 10 ปี ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานน้ำหนักเด็กไทย ส่วนสูงเฉลี่ย ของนักเรียนชาย อายุ 6, 7, 8, 10 ปี และนักเรียนหญิงอายุ 7, 8, 9 ปี สูงกว่า เกณฑ์ มาตรฐานส่วนสูงเด็กไทย และโรคที่พบบ่อยที่สุด คือ ฟันผุ เกือบ และเหา

อุดมศิลป์ ศรีสมบูรณ์ (2522 : 131-136) ได้ศึกษาปัญหาโครงการ จัดอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า

1) ขาดแคลนสถานที่ ที่จะใช้ในการทำอาหาร และ ให้นักเรียนนั่ง รับประทานอาหาร

2) ขาดบุคลากร ขาดครูโภชนาการ ครูมีชั่วโมงสอนมากจึงไม่มีเวลา เข้ามาดำเนินการได้เต็มที่

3) วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานยังมีไม่เพียงพอ

4) ได้รับทุนอุดหนุนในการดำเนินงานน้อยเกินไป ไม่เพียงพอ ที่จะ หมุนเวียนได้ตลอดปี

5) มีปัญหา มาก ในโรงเรียนที่มีนักเรียนยากจนเป็นจำนวนมาก

6) ความยุ่งยากในการทำบัญชีรับจ่ายและพัสดุ

ฉวีวรรณ ไหวพริบ (2524 : 59-61) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสำรวจ การเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ของโครงการสุขศึกษาสายการศึกษา โดยสำรวจและศึกษาเปรียบเทียบ การเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา ของโครงการสุขศึกษาสายการศึกษา สรุปผลการวิจัย ได้ว่า หลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียน มีการปรับปรุงเนื้อหาสาระ บางส่วนพอสมควร เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น หนังสือ ตำรา คู่มือ และ เอกสาร สำหรับอ่านเพิ่มเติมหรืออ่านประกอบวิชาสุขศึกษา ยังมีน้อย และยังมี อุปกรณ์การสอนสุขศึกษาไม่เพียงพอ

ทิพา จันทระคามิ (2524 : 85) ได้ศึกษา โครงการสุขภาพ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า

1) การจัดบริการสุขภาพ การตรวจสุขภาพโดยครู ส่วนใหญ่ทำทุกวัน แต่การตรวจสุขภาพโดยแพทย์ กทันตแพทย์ และพยาบาลนั้น โรงเรียนขนาดใหญ่ ร้อยละ 50 ตรวจเทอมละครั้ง โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ได้รับการตรวจ ปีละครั้ง การทดสอบการได้ยินและการทดสอบสายตา ส่วนใหญ่ไม่เคยทำเลย ครูส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการตรวจสุขภาพ

2) ปัญหาในการจัดบริการสุขภาพโรงเรียน ทั้ง 3 ขนาด คือ ขนาด เล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีปัญหาปานกลาง ในเรื่อง การจัดให้มีการ ทดสอบสายตา การทดสอบการได้ยิน การให้ความช่วยเหลือเด็กที่บกพร่องทาง สุขภาพ หรือเด็กเรียนช้า การจัดบริการอาหารกลางวัน การจัดให้ครูได้รับการ ตรวจสุขภาพประจำปี การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหา มาก ในเรื่องการจัดให้นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพ โดยแพทย์ หรือ กทันตแพทย์

นางลักษณะ กิรติบุตร และคนอื่น ๆ (2524 : 22-25) ได้ทำการศึกษา สภาวะสุขภาพนักเรียนในชนบทโดยสำรวจสุขภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคเหนือ สรุปผลการ ศึกษา ได้ว่า โรคที่พบมากเป็นอันดับ 1 และ 2 ของทั้ง 4 ภาค ได้แก่ โรค พิษณุ และพยาธิลำไส้ นักเรียนในภาคกลางและภาคใต้เป็นโรคพิษณุ เกินกว่า ร้อยละ 75 นักเรียนในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นโรคพยาธิ ลำไส้ สูงเกินกว่าร้อยละ 50 นอกจากนี้แล้ว นักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นโรคเหา โรคตาและมีน้ำหนักต่ำกว่ามาตรฐานสูงกว่าภาคอื่น ๆ

ประเสริฐ ชาววงษ์ (2524 : 76-77) ได้ทำการศึกษาปัญหาในการบริหารงาน ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าปัญหาการบริหารงานด้านชุมชน ได้แก่ ครูไม่เคยเยี่ยมบ้าน หรือทำความคุ้นเคยกับผู้ปกครองนักเรียนเลย เป็นเพราะ ครูไม่มีที่พักในโรงเรียน หรือใกล้บริเวณโรงเรียน ซึ่งครูจะต้องรีบเดินทางกลับบ้าน ทำให้โอกาสที่ชุมชนจะเข้าใจและช่วยเหลือโรงเรียนด้านต่าง ๆ มีน้อย รวมทั้งโอกาสที่จะจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองเป็นไปได้ยาก

วิลาศ จันทรัตน์ (2524 : 77-81) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า

1) โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษาที่คณะกรรมการสุศึกษาสายการศึกษา ในคณะกรรมการสุศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้

2) ครูใหญ่ที่เข้าใจในลักษณะการบริหารงานสุขภาพอนามัยโรงเรียน มีอยู่ในระดับดี พบว่า มีปัญหาอุปสรรคในการบริหารงาน อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาอุปสรรคที่ครูใหญ่ประสบอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาในเรื่องงบประมาณกำลังคน และวัสดุอุปกรณ์

3) ครูใหญ่ในเขตสุขภาพิบาล มีความเข้าใจเกี่ยวกับ การบริหารงานสุขภาพอนามัยโรงเรียน แตกต่างไปจาก ครูใหญ่โรงเรียนนอกเขตสุขภาพิบาล

กาญจนา บุญมี (2527 : 151) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดบริการสุขภาพ พบว่า

1) โรงเรียนส่วนใหญ่จัดได้ถูกสุขลักษณะ ได้แก่ การบันทึกสุขภาพ การตรวจสุขภาพนักเรียนโดยแพทย์หรือพยาบาล การตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้า การสร้างภูมิคุ้มกันให้นักเรียนการจัดอาหารกลางวัน การปฐมพยาบาล และการแนะนำสุขภาพ แต่เรื่องการตรวจวัดสายตาและการทดสอบการได้ยินจัดได้เฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่ และ ขนาดกลาง ส่วน โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ยังไม่เคยมีการตรวจสายตาหรือทดสอบการได้ยินของนักเรียน

2) ปัญหาการจัดบริการสุขภาพ คือ ขาดครูที่มีความรู้ด้านสุขภาพ ขาดเครื่องมือและเวชภัณฑ์ในห้องพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุขทางไกลเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แพทย์ พยาบาล ไม่เพียงพอ ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาดูแล

สุขภาพนักเรียน และนักเรียนส่วนใหญ่ ไม่ได้รับประทานอาหารเช้ามาจากบ้าน
 ยานี้ ทิพย์ประภา (2527 : 165-166) ได้ศึกษาสภาพทั่วไป และ
 ปัญหาในการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดการประถมศึกษา
 จังหวัดพิษณุโลก พบว่า โรงเรียนส่วนมากมีบริการสุขภาพต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำ
 ที่คณะกรรมการสุขภาพศึกษาสายการศึกษา กำหนดไว้ในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่

1) ความพร้อมของอุปกรณ์ห้องพยาบาลโรงเรียนที่เข้าเกณฑ์มาตรฐาน
 มีเฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่และเป็นโรงเรียนประเภทไม่กั้นดาว จำนวนร้อยละ
 1.55

2) การบันทึกบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่
 และโรงเรียนประเภทไม่กั้นดาว จัดให้มีการบันทึกสุขภาพมากที่สุด

3) การบริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค พบว่า โรงเรียนขนาดกลาง
 ให้บริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคเข้าเกณฑ์มาตรฐานมากที่สุด

4) การดูแลสุขภาพนักเรียน โรงเรียนส่วนมากได้รับการตรวจสุขภาพ
 โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นประจำทุกปี มีการชั่งน้ำหนัก แต่มีการวัดสายตา
 น้อยมาก

สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่ผู้บริหารส่วนใหญ่พบ ได้แก่ การจัดทำบันทึก
 สุขภาพให้เป็นปัจจุบัน ถูกต้องและสะดวกแก่การค้นหา การขาดแคลนเวชภัณฑ์
 วิลาวัลย์ วรณศรี (2528 : 74-77) ได้ศึกษาการบริการสุขภาพ
 ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 8 พบว่า

1) มีการบริการสุขภาพในเขตพื้นที่ปานกลาง

2) โรงเรียนที่ผู้รับผิดชอบงานด้านบริการสุขภาพ มีความรู้ และ
 ประสบการณ์ มากกว่า 3 ปี มีการบริการสุขภาพ โดยส่วนรวมดีกว่าโรงเรียน
 ที่ผู้รับผิดชอบไม่มีความรู้ด้านนี้ และมีประสบการณ์น้อยกว่า 3 ปี

3) โรงเรียนที่ผู้รับผิดชอบเป็นเพศหญิง มีการบริการสุขภาพ
 โดยส่วนรวม ดีกว่าโรงเรียนที่ผู้รับผิดชอบเป็นเพศชาย

4) โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการสุขภาพศึกษาสายการศึกษา มีการบริการ
 สุขภาพ โดยส่วนรวมดีกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการสุขภาพศึกษา
 สายการศึกษา

อารมณ อธิธรรมวินิจ (2528 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัย
 เกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา และระยอง สรุปผล
 การศึกษาวิจัย ได้ดังนี้

1. โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 60 ขึ้นไป มีการบริหารงานสุขภาพในโรงเรียนได้ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ

2. โรงเรียนประถมศึกษาทั้งในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลกับนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ร้อยละ 60 ขึ้นไป มีการบริหารงานสุขภาพในโรงเรียนได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

3. ปัญหาที่โรงเรียนประถมศึกษาระบุไว้มากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนขาดบุคลากรทางด้านสุขภาพ เช่น ครูสุขภาพ ครูพยาบาล หรือครูอนามัย รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ขาดอุปกรณ์ สื่อประกอบการสอนสุขภาพ ผู้ปกครองไม่สนใจสุขภาพบุตรหลานเท่าที่ควร ขาดสถานที่สำหรับจัดเป็นห้องพยาบาล โดยเฉพาะ และขาดเวชภัณฑ์ เครื่องใช้ที่จำเป็น ในมุมหรือห้องพยาบาล

ศิริพร พุทธิรังษี (2530 : 92-94) ได้ศึกษาสภาพและปัญหา การบริการสุขภาพในโรงพยาบาลโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า

1) โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดห้องพยาบาลอยู่ในเกณฑ์ดี ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งมีนักเรียน 800 คนขึ้นไป ก็ยังมีการจัดห้องพยาบาลในลักษณะที่เป็นมุมพยาบาลอยู่บ้าง

2) บุคลากรที่ดูแลรับผิดชอบการบริการสุขภาพในโรงพยาบาล ของทุกโรงเรียนไม่มีวุฒิทางการพยาบาลแต่อย่างใด

3) อุปกรณ์ประจำห้องพยาบาลที่ขาดแคลนในโรงเรียนส่วนใหญ่ ได้แก่ เฝือกไม้ที่ใช้สำหรับการปฐมพยาบาล

4) โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดบริการสุขภาพในเกณฑ์ดี ยกเว้นเรื่องการทดสอบการได้ยิน ซึ่งยังให้บริการน้อย และขาดเครื่องมือทดสอบการได้ยิน สำหรับผลการเปรียบเทียบ สภาพและปัญหาการบริการสุขภาพในโรงพยาบาล สรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีสภาพการบริการสุขภาพในโรงพยาบาลแตกต่างกัน ส่วนการประมาณค่าระดับปัญหา การบริการสุขภาพในโรงพยาบาลไม่แตกต่างกัน

2. โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตชั้นนอก มีสภาพการบริการสุขภาพในโรงพยาบาลและการประมาณค่าระดับปัญหาการบริการสุขภาพแตกต่างจากโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตชั้นใน

3. โรงเรียนที่มีผู้รับผิดชอบงานบริการสุขภาพ ซึ่งมีความรู้ด้านสุขภาพ มีการบริการสุขภาพดีกว่า โรงเรียนที่ผู้รับผิดชอบงานบริการสุขภาพไม่มีความรู้

ด้านสุขภาพ ส่วนการประมาณค่า ระดับปัญหาการบริการสุขภาพ ไม่แตกต่างกัน

4. โรงเรียนที่ผู้รับผิดชอบงานบริการสุขภาพ มีประสบการณ์มากกว่า มีสภาพการบริการสุขภาพในห้องพยาบาล และการประมาณค่าระดับปัญหาการบริการสุขภาพ ไม่แตกต่างจาก โรงเรียนที่ผู้รับผิดชอบงานบริการสุขภาพ มีประสบการณ์น้อยกว่า

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนดังกล่าว สรุปได้ว่า สภาพการจัดโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดดำเนินการด้านสุขภาพอนามัยให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำ ของงานสุขศึกษาในสถานศึกษาได้ ยังมีปัญหาอุปสรรค ในหลายด้าน เช่น ขาดแคลนครูสุขศึกษา ครูอนามัยหรือครูพยาบาล โรงเรียนขาดแคลน อุปกรณ์การสอนวิชาสุขศึกษา ขบประมาณและครุภัณฑ์ในการจัดดำเนินการงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ขาดการประสานงานกันระหว่างบ้านและโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพ ผู้ปกครองไม่สนใจสุขภาพบุตรหลานเท่าที่ควร และผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญต่องานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งสาเหตุดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการจัด หรือการดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน และเป็นภาระที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียนไปในทางที่ดีได้ ดังนั้น หากมีการศึกษาวิจัยและค้นพบสภาพการจัดดำเนินการ หรือปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน จะได้มีข้อมูล และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อพัฒนางาน ด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณภาพตามที่ต้องการต่อไป

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนแตกต่างกัน
2. โรงเรียนที่มีที่ตั้งต่างกัน มีสภาพการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนแตกต่างกัน
3. โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนแตกต่างกัน
4. โรงเรียนที่มีที่ตั้งต่างกัน มีปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนแตกต่างกัน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยวิธีการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำนวน 149 คน จาก 149 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2537 จำนวน 108 คน จาก 108 โรงเรียนหรือประมาณร้อยละ 72 ตามการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ต่อไปนี้

2.1 แบ่งโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 149 โรงเรียน ออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก (นักเรียนน้อยกว่า 120 คน) ขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน) และขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป) และแบ่งโรงเรียนแต่ละขนาด ตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน คือ โรงเรียนในเขตเทศบาลหรือเขตสุขาภิบาล จำนวน 45 โรงเรียน และ โรงเรียนนอกเขตเทศบาลและเขตสุขาภิบาล จำนวน 104 โรงเรียน (ตาราง 1)

2.2 ทำการสุ่มโรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล และ โรงเรียนนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ร้อยละ 72 โดยสุ่มรายชื่อโรงเรียนที่จัดแบ่งตามขนาดต่าง ๆ ซึ่งจะได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล จำนวน 33 โรงเรียน นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล จำนวน 75 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 108 โรงเรียน (ตาราง 2)

ตาราง 1 จำนวนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา
จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน

อำเภอ	จำนวนโรงเรียน								รวม ทั้งสิ้น
	ในเขตเทศบาล หรือสุขาภิบาล				นอกเขตเทศบาล และสุขาภิบาล				
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม	
1. เมืองนนทบุรี	1	2	14	17	6	5	1	12	29
2. ไทรน้อย	—	—	1	1	8	13	2	23	24
3. บางกรวย	3	4	1	8	8	8	3	19	27
4. บางบัวทอง	—	—	—	—	4	14	4	22	22
5. บางใหญ่	2	4	1	7	9	3	1	13	20
6. ปากเกร็ด	1	1	10	12	5	7	3	15	27
รวม	7	11	27	45	40	50	14	104	149

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดและที่ตั้ง
ของโรงเรียน

ขนาดของ โรงเรียน	ในเขตเทศบาล หรือสุขาภิบาล		นอกเขตเทศบาล และสุขาภิบาล		รวมทั้งสิ้น	
	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง
เล็ก	7	5	40	29	47	34
กลาง	11	8	50	36	61	44
ใหญ่	27	20	14	10	41	30
รวม	45	33	104	75	149	108

2.3 ตรวจสอบรายชื่อผู้บริหารโรงเรียนที่สุ่มได้ ทั้งขนาดเล็ก
ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งจะได้รายชื่อผู้บริหารโรงเรียน ที่ปฏิบัติงานอยู่
ในโรงเรียนในเขตเทศบาล หรือสุขาภิบาล จำนวน 33 คน นอกเขตเทศบาล
และสุขาภิบาล จำนวน 75 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาวิจัยทั้งสิ้น
108 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถม
ศึกษา และ ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถม
ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี แบ่งคำถามออกเป็น 3
ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพข้อมูลส่วนตัว และ
โรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ

(Check List) จำนวน 5 ข้อ เพื่อต้องการทราบข้อมูลที่จะนำมาเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัด หรือการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการและเติมข้อความลงในช่องว่างจำนวน 72 ข้อ เพื่อต้องการทราบเกี่ยวกับสภาพการจัด หรือการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

- 1) การจัดสภาพสิ่งแวดล้อม จำนวน 22 ข้อ
- 2) การจัดบริการสุขภาพ จำนวน 30 ข้อ
- 3) การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา จำนวน 15 ข้อ
- 4) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียน เกี่ยวกับการบริการสุขภาพ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ เพื่อวัดระดับของปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

- 1) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จำนวน 10 ข้อ
- 2) การจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน จำนวน 15 ข้อ
- 3) การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา จำนวน 5 ข้อ
- 4) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน เกี่ยวกับการให้บริการสุขภาพอนามัย จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Form) จำนวน 6 ข้อ เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือปัญหาอุปสรรคเพิ่มเติม ซึ่งคำตอบจากแบบสอบถามในส่วนนี้จะไม่นำไปเกี่ยวกับการทดสอบสมมติฐาน แต่จะใช้ประโยชน์ในการอภิปรายผล และข้อเสนอแนะของการวิจัย

2. การพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัย ได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารต่าง ๆ

2.2 ศึกษาขอบเขตและเนื้อหา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับศึกษาสภาพและปัญหาอุปสรรค ในการบริหารงานสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนประถมศึกษา แล้วนำมาสรุปเป็นคำถามในการสร้างเครื่องมือ

2.3 ร่างแบบสอบถามตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้ครอบคลุมขอบเขตและเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำร่างแบบสอบถามไปขอคำปรึกษา จากเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารการประถมศึกษา เพื่อจัดทำร่างแบบสอบถามให้สมบูรณ์

2.4 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาในการจัดทำปฏิญานินพนธ์

2.5 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารการประถมศึกษา เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ให้มีความเที่ยงตรง (Validity) โดยดำเนินการ ดังนี้

2.5.1 นำแบบสอบถามไปให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการกองอนามัยโรงเรียนและเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี รวม 3 คน และศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ที่รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี อีก 5 คน ช่วยตรวจสอบ เสร็จแล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่ได้รับการเสนอแนะ ดังกล่าว มาปรับปรุงแก้ไข

2.5.2 นำแบบสอบถามที่แก้ไขเสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาในการจัดทำปฏิญานินพนธ์พิจารณาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง เสร็จแล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ

2.6 นำแบบสอบถามที่ได้รับการเสนอแนะ แก้ไข และปรับปรุง ให้มีความเที่ยงตรงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 20 คน ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970 : 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้

2.6.1 แบบสอบถามตอนที่ 2 ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.79

2.6.2 แบบสอบถามตอนที่ 3 ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัย และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึง หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอต่าง ๆ ทั้งจังหวัด ด้วยตนเอง เพื่อขอความร่วมมือจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ให้ดำเนินการส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้

2. ผู้วิจัยได้กำหนด วัน เวลา ในการส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยขอความร่วมมือ ให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้รวบรวมแบบสอบถามและส่งคืน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืน จากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ

3. ผู้วิจัยส่งหนังสือตอบขอบคุณ ผู้ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการจัดส่ง และเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้

การจัดกระทำข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนแล้ว ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. คัดเลือกและตรวจสอบแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ และสามารถใช้ในการวิเคราะห์ได้

2. นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วมาแยกออกตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา โดยพิจารณาข้อมูลจาก ตอนที่ 1 ของแบบสอบถาม

3. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถาม ตามความเห็น ดังนี้

ตอนที่ 2 แจกแจงความถี่ของคำตอบที่ให้ เลือกแต่ละข้อ

ตอนที่ 3 ให้คะแนนตามระดับความเห็น ดังนี้

มีปัญหาอุปสรรคมากที่สุด ให้ค่าน้ำหนัก 5 คะแนน

มีปัญหาอุปสรรคมาก ให้ค่าน้ำหนัก 4 คะแนน

มีปัญหาอุปสรรคปานกลาง ให้ค่าน้ำหนัก 3 คะแนน

มีปัญหาอุปสรรคน้อย ให้ค่าน้ำหนัก 2 คะแนน

มีปัญหาอุปสรรคน้อยที่สุดหรือไม่มี

ให้ค่าน้ำหนัก 1 คะแนน

ตอนที่ 4 รวบรวมความคิดเห็นหรือข้อ เสนอแนะเพิ่มเติมแล้วนำมาประมวลเป็นหมวดหมู่

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแปรปรวน
2. หาค่าความสำคัญเฉลี่ย เพื่อทำการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างในแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เป็นรายด้าน โดยใช้เกณฑ์อันดับความสำคัญ ของประพัฒน์ จำปาไทย (2530 : 29-30) ดังนี้

1.00 - 1.49	หมายถึง	ไม่มีปัญหาอุปสรรคหรือน้อยที่สุด
1.50 - 2.49	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย
2.50 - 3.49	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง
3.50 - 4.49	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก
4.50 - 5.00	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคในระดับมากที่สุด
3. ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้ t-test
4. ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้ F-test และใช้วิธีของ นิวแมน-คูลส์ (Newman Keuls Method) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์นี้ ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2537 จำนวน 108 โรงเรียน แยกเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือในเขตสุขาภิบาล ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 6 โรงเรียน ขนาดกลาง 6 โรงเรียน และขนาดใหญ่ 22 โรงเรียน รวม 34 โรงเรียน กับโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและนอกเขตสุขาภิบาล ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 30 โรงเรียน ขนาดกลาง 35 โรงเรียน และขนาดใหญ่ 9 โรงเรียน รวม 74 โรงเรียน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{x}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
N	แทน	จำนวนโรงเรียนหรือจำนวนผู้บริหารโรงเรียน
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่พิจารณาใน t-distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่พิจารณาใน F-distribution
SS	แทน	ค่า Sum of Square
MS	แทน	ค่า Mean Square
df	แทน	ค่า Degree of Freedom

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพข้อมูลส่วนตัวและของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ 2 สภาพการจัด หรือการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัย
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อปัญหาอุปสรรค
ในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ 4 ทดสอบความแตกต่างของปัญหาอุปสรรคในการบริหารงาน
สุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดนนทบุรี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพ การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา ของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และที่ตั้งของโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2537 จำนวน 108 คน เป็นชาย 95 คน หญิง 13 คน ซึ่งได้มาจากการส่งแบบสอบถาม ไปยังกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด จำนวน 108 คน จาก 108 โรงเรียน และมีผู้ส่งแบบสอบถามกลับคืนครบทุกคน จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 100

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นการสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน และปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน แบ่งคำถามออกเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) รวม 4 ด้าน จำนวน 72 ข้อ และแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) รวม 4 ด้าน จำนวน 35 ข้อ โดยมีความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α - Coefficient) เท่ากับ 0.79 และ 0.94 ตามลำดับ สำหรับตอนท้ายของแบบสอบถาม เป็นคำถาม แบบปลายเปิด (Open Form) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพข้อมูลส่วนตัวและของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี (ตาราง 3 - ตาราง 6)

ตาราง 3 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามข้อมูลส่วนตัวและสภาพ
ของโรงเรียน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	95	87.96
หญิง	13	12.04
ตำแหน่ง		
ครูใหญ่	21	19.44
อาจารย์ใหญ่	72	66.67
ผู้อำนวยการโรงเรียน	15	13.89
ขนาดของโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	36	33.34
ขนาดกลาง	41	37.96
ขนาดใหญ่	31	28.70
เขตที่ตั้งของโรงเรียน		
ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล	34	31.48
นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล	74	68.52
รวมแต่ละรายการ	108	100.00

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารชาย คิดเป็น

ร้อยละ 87.96 และ เป็นผู้บริหารหญิง คิดเป็นร้อยละ 12.04 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียน ปรากฏว่า ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนตำแหน่งครูใหญ่และผู้อำนวยการโรงเรียน มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 19.44 และ ร้อยละ 13.89 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ปรากฏว่า โรงเรียนแต่ละขนาดมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ โรงเรียนขนาดกลางมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 37.96 รองลงมา ได้แก่ขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 33.34 และขนาดใหญ่ มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.70 และเมื่อจำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนแล้ว ปรากฏว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลมีจำนวนน้อยกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ประมาณ 2 เท่า คือ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 31.48 และเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 68.52

ตาราง 4 จำนวนและค่าเฉลี่ยของบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามประเภทของบุคลากร และขนาดของโรงเรียน

รายการ	จำนวนและค่าเฉลี่ย			รวม(108) เฉลี่ย
	ขนาดเล็ก(36)	ขนาดกลาง(41)	ขนาดใหญ่(31)	
นักเรียน	2,839 (78.86)	7,554 (184.24)	23,550 (759.68)	33,943 (314.29)
ครู	303 (8.42)	529 (12.80)	1,251 (40.36)	2,079 (19.25)
ภารโรง	28 (0.78)	41 (1.0)	71 (2.29)	130 (1.29)
รวม	3,170 (88.06)	8,124 (198.17)	24,872 (802.32)	36,152 (334.74)

จากตาราง 4 แสดงว่า จำนวนบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มี 3 ประเภท ได้แก่ บุคลากรที่เป็นนักเรียน มีเฉลี่ย โรงเรียนละ 314.29 คน โดย โรงเรียนขนาดใหญ่มีนักเรียนมากที่สุดเฉลี่ยโรงเรียนละ 759.68 คน รองลงมาเป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนเฉลี่ยโรงเรียนละ 184.24 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนน้อยที่สุด เฉลี่ยโรงเรียนละ 78.86 คน สำหรับบุคลากรที่เป็นครูนั้น คิดเฉลี่ยโรงเรียนละ 19.25 คน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีครูมากที่สุด เฉลี่ยโรงเรียนละ 40.36 คน รองลงมา โรงเรียนขนาดกลาง มีครูเฉลี่ยโรงเรียนละ 12.80 คน และโรงเรียนขนาดเล็กมีครูน้อยที่สุด เฉลี่ยโรงเรียนละ 8.42 คน ส่วนภาวโรงนั้น เฉลี่ยแล้วจะมีโรงเรียนละ 1.29 คน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีการโรงมากที่สุด เฉลี่ยโรงเรียนละ 2.29 คน รองลงมา โรงเรียนขนาดกลางเฉลี่ยโรงเรียนละ 1 คน และโรงเรียนขนาดเล็กมีการโรงไม่ครบทุกโรงเรียน คือ มีการโรงเฉลี่ยโรงเรียนละ 0.78 เท่านั้น

ตาราง 5 จำนวนและค่าเฉลี่ยของอาคารเรียนและอาคารอเนกประสงค์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามประเภทของอาคารและขนาดของโรงเรียน

รายการ	จำนวนและค่าเฉลี่ย (หลัง)			รวม(108) เฉลี่ย
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	
อาคารเรียนถาวร	45 (1.25)	79 (1.93)	99 (3.19)	233 (2.16)
อาคารเรียนชั่วคราว	0 (0.00)	0 (0.00)	7 (0.23)	7 (0.06)
อาคารอเนกประสงค์	40 (1.11)	43 (1.05)	30 (0.97)	113 (1.05)
รวม/เฉลี่ย	85 (2.36)	122 (4.39)	136 (4.39)	353 (3.27)

จากตาราง 5 แสดงว่า จำนวนอาคารเรียนและอาคารอเนกประสงค์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีอาคารเรียนถาวร เฉลี่ยโรงเรียนละ 2.16 หลัง โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีอาคารเรียนถาวรมากที่สุด เฉลี่ยโรงเรียนละ 3.19 หลัง รองลงมาโรงเรียนขนาดกลาง เฉลี่ยโรงเรียนละ 1.93 หลัง และโรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด เฉลี่ยโรงเรียนละ 1.25 หลัง ส่วนอาคารเรียนชั่วคราวนั้นมีน้อยมาก เฉลี่ยโรงเรียนละ 0.06 หลัง โดยมีเฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่เท่านั้น ส่วนอาคารอเนกประสงค์ซึ่งมีเฉลี่ยโรงเรียนละ 1.05 หลัง โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด เฉลี่ยโรงเรียนละ 1.11 หลัง โรงเรียนขนาดกลาง เฉลี่ยโรงเรียนละ 1.05 หลัง และโรงเรียนขนาดใหญ่มีน้อยที่สุด เฉลี่ยโรงเรียนละ 0.97 หลัง

ตาราง 6 จำนวนและค่าเฉลี่ยของพื้นที่ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

รายการ	จำนวน (ไร่/ตร.วา)			รวม(108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	
พื้นที่ของโรงเรียน	134/355	166/22	177/233	479/13
เฉลี่ย	3/298	4/25	5/291	4/174

จากตาราง 6 แสดงว่า จำนวนพื้นที่ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนนทบุรี เฉลี่ยโรงเรียนละ 4 ไร่ 174 ตารางวา โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีพื้นที่มากที่สุด คิดเฉลี่ยโรงเรียนละ 5 ไร่ 291 ตารางวา รองลงมา โรงเรียนขนาดกลาง มีพื้นที่เฉลี่ยโรงเรียนละ 4 ไร่ 25 ตารางวา และโรงเรียนขนาดเล็กมีพื้นที่ น้อยที่สุด เฉลี่ยโรงเรียนละ 3 ไร่ 298 ตารางวา

**ตอนที่ 2 สภาพการจัดหรือการดำเนินการด้านสุขภาพอนามัย
ในโรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง 4 ด้าน การวิเคราะห์ตอนนี้ประกอบด้วย**

1. สภาพและการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
 - 1.1 สภาพ ลักษณะและการจัดบริเวณโรงเรียน (ตาราง 7)
 - 1.2 สภาพ ลักษณะและการจัดอาคารเรียน ห้องเรียน และห้องพักครู (ตาราง 8)
 - 1.3 สภาพ ลักษณะและการจัดอาคารประกอบ และสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน (ตาราง 9)
 - 1.4 สภาพ ลักษณะและการจัดบริการน้ำดื่มและน้ำใช้ (ตาราง 10)
 - 1.5 สภาพ ลักษณะและการจัดสุขาภิบาลในโรงเรียน (ตาราง 11)
2. สภาพและการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
 - 2.1 สภาพ ลักษณะและการดำเนินงานด้านการวางแผนและการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน (ตาราง 12)
 - 2.2 สภาพ ลักษณะและการดำเนินงานด้านการตรวจสุขภาพและการให้บริการสุขภาพอนามัย (ตาราง 13)
 - 2.3 สภาพ ลักษณะและการดำเนินงานด้านการให้การรักษาและป้องกันโรค (ตาราง 14)
 - 2.4 สภาพ ลักษณะและการดำเนินงานด้านการให้บริการด้านอื่น ๆ (ตาราง 15)
3. สภาพและการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา
 - 3.1 สภาพ ลักษณะและการดำเนินงานด้านการวางแผนและการบริหารงานการเรียนการสอนสุขศึกษา (ตาราง 16)
 - 3.2 สภาพ ลักษณะและการดำเนินงานด้านครูผู้สอนและสื่อการเรียนการสอน (ตาราง 17)
 - 3.3 สภาพ ลักษณะและการดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมสุขภาพ (ตาราง 18)
4. สภาพและการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนเกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัย
 - 4.1 สภาพ ลักษณะการดำเนินงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนเกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัย (ตาราง 19)

ตาราง 7 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการจัด
 บริเวณโรงเรียน จำนวนตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
1. <u>ตัวโรงเรียน</u>							
มี	16 (44.44)	14 (34.15)	20 (64.52)	22 (64.71)	28 (37.84)	50 (46.30)	
ไม่มี	20 (55.56)	27 (65.85)	11 (35.48)	12 (35.29)	46 (62.16)	58 (53.70)	
<u>ลักษณะของรั้ว</u>							
กำแพงอิฐบล็อก	6 (16.67)	9 (21.95)	17 (54.84)	20 (58.93)	12 (16.21)	32 (29.62)	
ลวดหนาม	4 (11.11)	1 (2.43)	2 (6.45)	1 (2.94)	6 (8.10)	7 (6.48)	
ไม้	3 (8.33)	- (-)	- (-)	- (-)	3 (4.05)	3 (2.78)	
ต้นไม้	3 (8.33)	1 (2.43)	1 (3.22)	1 (2.94)	4 (5.40)	5 (4.63)	
อื่น ๆ	- (-)	3 (7.31)	- (-)	- (-)	3 (4.05)	3 (2.78)	
<u>สภาพของรั้ว</u>							
ทรุดโทรมมาก	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	
พอใช้ได้แต่บางส่วนชำรุด	5 (13.89)	7 (17.07)	5 (16.13)	5 (14.71)	12 (16.21)	17 (15.75)	

ตาราง 7 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)	
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34) นอกเขต(74)		
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก	11 (30.56)	7 (17.07)	15 (48.38)	17 (50.00)	16 (21.63)	33 (30.56)
ยังใช้การได้ อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
2. <u>บริเวณโรงเรียน</u>	2 (5.56)	3 (7.31)	2 (6.45)	3 (8.83)	4 (5.40)	7 (6.48)
มีน้ำท่วมขังเสมอ	20 (55.56)	21 (51.21)	18 (58.06)	16 (47.05)	43 (58.10)	59 (54.63)
มีน้ำท่วมขังตามฤดูกาล	14 (38.89)	17 (41.46)	11 (35.48)	15 (44.11)	27 (36.48)	42 (38.89)
ไม่มีน้ำท่วมขัง						
3. <u>สภาพความเดือดร้อน</u>						
เดือดร้อนมาก	11 (30.56)	13 (31.70)	11 (35.48)	9 (26.47)	26 (35.14)	35 (32.41)
เดือดร้อนไม่มาก	25 (69.44)	28 (68.29)	20 (64.52)	25 (73.53)	48 (64.86)	73 (67.59)
3. <u>สิ่งก่อความเดือดร้อน</u>						
<u>น้ำคายน</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	13 (36.11)	11 (26.83)	14 (45.16)	13 (38.23)	25 (33.78)	38 (35.18)
มีเสียงรบกวน	5 (13.89)	8 (19.51)	8 (25.81)	7 (20.59)	14 (18.92)	21 (19.44)
มีกลิ่นรบกวน						

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดลอม	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		รวม (108)	
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)		นอกเขต(74)
มีฝน	18 (50.00)	17 (41.46)	12 (38.70)	12 (35.29)	35 (47.29)	47 (43.52)
มีโคมชุกชุม	1 (2.78)	1 (2.43)	2 (6.45)	2 (5.89)	2 (2.71)	4 (3.71)
ไม่มีสิ่งก่อความรำคาญ	9 (25.00)	14 (34.14)	8 (25.81)	10 (29.41)	21 (28.37)	31 (28.70)
อื่น ๆ	2 (5.56)	2 (4.88)	4 (12.91)	- (-)	8 (10.82)	8 (7.40)
4. สนามโรงเรียน						
มี	35 (97.22)	38 (92.68)	29 (93.55)	31 (91.18)	71 (95.95)	102 (94.44)
ไม่มี	1 (2.78)	3 (7.32)	2 (6.45)	3 (8.82)	3 (4.05)	6 (5.56)
ลักษณะของสนาม						
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
สนามดิน	17 (47.22)	15 (36.59)	15 (48.39)	14 (41.18)	43 (58.11)	57 (52.78)
สนามหญ้า	21 (58.23)	20 (48.78)	8 (25.81)	9 (26.47)	40 (54.05)	49 (45.37)
สนามซีเมนต์	6 (16.67)	13 (31.71)	20 (64.52)	19 (55.88)	20 (27.03)	39 (36.11)
อื่น ๆ	- (-)	3 (7.32)	3 (8.82)	3 (4.05)	3 (4.05)	6 (5.56)

ตาราง 7 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม					
<u>สภาพของสนาม</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)					
ราบเรียบ ไม่มีน้ำท่วมขัง	12 (33.33)	22 (53.66)	18 (58.06)	19 (55.88)	33 (44.59)
เป็นหลุมบ่อ ขรุขระ	8 (22.22)	5 (12.20)	1 (3.23)	2 (5.88)	12 (16.22)
มีน้ำท่วมขัง	16 (46.44)	9 (21.95)	8 (25.81)	6 (17.65)	27 (36.49)
ใช้ได้เพียงพอ	6 (16.67)	8 (19.51)	7 (22.58)	9 (26.47)	12 (16.22)
ดีแคบ ควรปรับปรุง	6 (16.67)	7 (17.07)	8 (25.81)	7 (20.59)	14 (18.92)
5. <u>ผู้รับผิดชอบในการรักษา</u>					
<u>ความสะอาดอาคาร</u>					
<u>สถานที่และบริเวณ</u>					
<u>โรงเรียน</u>					
อาคารโรง	5 (13.89)	5 (12.20)	1 (3.23)	1 (2.94)	10 (13.51)
นักเรียนและภารโรง	10 (27.78)	10 (24.39)	7 (22.58)	5 (14.17)	22 (29.73)
นักเรียน ครูและภารโรง	21 (58.33)	26 (63.41)	23 (74.19)	28 (82.35)	42 (56.76)

ตาราง 7 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	ใหญ่(31)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม	กลาง(41)	นอกเขต(74)	
<u>สภาพของอาคารสถานที่</u> <u>และบริเวณโรงเรียน</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
สะอาดเรียบร้อย	35 (97.22)	25 (80.65)	28 (82.35) 69 (93.24)
ยังไม่ค่อยสะอาด	1 (2.78)	6 (19.35)	6 (17.65) 5 (6.75)
ไม่ทำให้รบกวนมาก	27 (75.00)	17 (54.84)	16 (47.05) 51 (68.91)
ไม่ทำให้รบกวนน้อย	11 (30.56)	14 (45.16)	18 (52.95) 13 (17.56)
ตั้งพักผ่อนมีมาก	13 (36.11)	9 (29.03)	8 (23.53) 25 (33.78)
ตั้งพักผ่อนมีน้อย	20 (55.56)	22 (70.97)	26 (76.47) 35 (47.29)
			97 (89.82)
			11 (10.18)
			67 (62.03)
			31 (28.70)
			33 (30.56)
			61 (56.48)

จากตาราง 7 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีค่าคะแนนร้อยละ ทางด้านการจัดสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการจัดบริเวณโรงเรียนจำแนกตามขนาด และที่ตั้งของโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละรายการแล้ว ปรากฏดังนี้

โรงเรียนประถมร้อยละ 53.70 ยังไม่มีรั้วโดยโรงเรียนขนาดกลาง ยังไม่มีรั้วมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.85 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอก เขตเทศบาล ซึ่งมีถึงร้อยละ 62.16 สำหรับโรงเรียนที่มีรั้วนั้น โรงเรียน ขนาดใหญ่มีมากกว่าขนาดอื่น คือ ร้อยละ 64.52 และรั้วที่มีมากที่สุด ได้แก่ รั้วอิฐบล็อก แต่มีจำนวนไม่มากนัก เพียงร้อยละ 29.62 และยังคงอยู่ในสภาพ ใช้การได้ดี ส่วนบริเวณโรงเรียนนั้น โรงเรียนร้อยละ 54.63 มีน้ำท่วมขัง ตามฤดูกาล โดยโรงเรียนทุกขนาดมีน้ำท่วมขังในลักษณะนี้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 85.10 และ โรงเรียนร้อยละ 26.48 มีน้ำท่วมขังอยู่เสมอ สำหรับสภาพความเดือดร้อน ที่เกิดจากน้ำท่วมขัง โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 67.59 เดือดร้อนไม่มาก

สำหรับสิ่งที่ก่อความเดือดร้อนรำคาญให้แก่โรงเรียน มีหลายอย่าง คือ โรงเรียนร้อยละ 43.52 มีความเดือดร้อนรำคาญจากฝุ่น โดยโรงเรียนขนาด เล็กประสบมากที่สุด และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 35.18 มีเสียงรบกวน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ประสบมากที่สุด ซึ่งมีทั้งโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล และมีจำนวน ใกล้เคียงกัน

เกี่ยวกับสนามนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 94.44 มีสนาม โดย โรงเรียนทั้งสามขนาดมีสนามไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 โรงเรียนขนาดเล็กมีสนาม มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 97.22 และเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิด เป็นร้อยละ 95.95 ส่วนลักษณะของสนามมีแตกต่างกัน คือ โรงเรียนร้อยละ 52.78 มีสนามดิน รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 45.37 มีสนามหญ้า และ โรงเรียนร้อยละ 36.11 มีสนามซีเมนต์ สำหรับสภาพของสนามนั้นมีโรงเรียน เพียงร้อยละ 48.15 เท่านั้น ที่สนามอยู่ในสภาพดี คือ ราบเรียบไม่มีน้ำท่วมขัง

สำหรับบุคลากรที่ดูแลรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดอาคารสถานที่ และบริเวณโรงเรียนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 64.81 มอบหมายหน้าที่ ให้นักเรียน ครู และภารโรงเป็นผู้รับผิดชอบ โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ใช้วิธีนี้ มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.19 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กที่ใช้วิธีนี้ มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.33 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล สำหรับ

สภาพโดยทั่วไปโรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 89.82 มีความสะอาดเรียบร้อยดี โดยโรงเรียนขนาดเล็กสะอาดเรียบร้อยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.22 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลจะสะอาดเรียบร้อยกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล นอกจากนี้ โรงเรียนร้อยละ 62.03 มีต้นไม้ที่ให้ร่มเงามาก โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีมากกว่าขนาดใหญ่ และมักจะเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล ส่วนโรงเรียนร้อยละ 56.48 มีที่นั่งพักผ่อนในโรงเรียนน้อย หรือยังขาดแคลน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ขาดแคลนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.97 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลขาดแคลนที่นั่งพักผ่อนมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 76.47

ตาราง 8 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการจัดการอาคารเรียน ห้องเรียนและห้องพักครู จำนวนตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประเภทศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
6. อาคารเรียน							
มีมากเกินพอ	2 (5.61)	3 (7.31)	- (-)	1 (2.94)	4 (5.40)	5 (4.63)	
มีเพียงพอ	13 (36.11)	18 (43.91)	14 (45.16)	16 (47.05)	29 (39.19)	45 (41.67)	
มีแต่ไม่พอ	21 (58.33)	20 (48.78)	17 (54.84)	17 (50.00)	41 (55.40)	58 (53.70)	
สภาพของอาคารเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
ทรุดโทรมมากกว่าร้อยละ 50	7 (19.44)	11 (26.83)	13 (41.93)	9 (26.47)	22 (29.73)	31 (28.70)	
ทรุดโทรมมากกว่า 25-50	- (-)	3 (7.31)	4 (12.92)	3 (8.83)	4 (5.40)	7 (6.48)	
ซ่อมแซมโดยเร็ว	9 (25.00)	11 (26.83)	8 (25.81)	8 (23.53)	20 (27.03)	28 (25.92)	
มั่นคงแข็งแรง	23 (63.89)	31 (75.61)	17 (54.84)	23 (67.65)	48 (64.86)	71 (65.74)	
อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	

ตาราง 8 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดลอม					
7. สภาพของห้องเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)					
สะอาดเรียบร้อย	53 (97.22)	36 (87.80)	30 (96.77)	32 (94.12)	69 (93.24)
ไม่ค่อยสะอาด	1 (2.78)	5 (12.20)	1 (3.22)	2 (5.89)	5 (6.75)
อากาศถ่ายเทได้	27 (75.00)	25 (60.97)	22 (70.97)	24 (70.59)	50 (67.57)
อากาศถ่ายเทไม่ได้	9 (25.00)	16 (39.02)	9 (29.03)	10 (29.41)	24 (32.43)
อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
8. การระบายอากาศใน ห้องเรียน					
ดีตลอดทุกห้อง	18 (50.00)	20 (48.78)	9 (29.03)	13 (38.23)	34 (45.94)
ดีตลอดบางห้อง	7 (9.44)	13 (31.71)	14 (45.16)	12 (35.29)	22 (29.73)
ระบายอากาศตาม ธรรมชาติ	1 (2.78)	8 (19.51)	8 (25.81)	9 (26.47)	18 (24.32)
อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)

ตาราง 8 (ต่อ)

สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม " (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
9. <u>ความเพียงพอของโต๊ะ และม้านั่งนักเรียน</u> มีมากเกินพอ มีเพียงพอ ไม่มีเพียงพอ	3 (8.33)	8 (19.51)	1 (3.22)	1 (2.94)	11 (14.86)	12 (11.11)	
	31 (86.11)	29 (70.73)	23 (74.19)	27 (79.41)	56 (75.67)	83 (76.85)	
	2 (5.56)	4 (9.76)	7 (22.58)	6 (17.65)	7 (9.46)	13 (12.04)	
10. <u>ห้องพัสดุ</u> มีและจัดไว้เป็นเอกเทศ มีแต่ใช้ร่วมกับห้องอื่น ไม่มีห้องพัสดุ <u>ลักษณะที่พักของครูภิกษุ</u> <u>ไม่มีห้องพัสดุ</u> พักตามมุ้งหรือบางส่วน ของห้อง พักตามระเบียบอาคาร อื่น ๆ	7 (19.44)	11 (26.83)	7 (22.58)	10 (29.41)	15 (20.27)	25 (23.15)	
	20 (55.56)	20 (48.78)	9 (29.03)	12 (35.29)	37 (50.00)	49 (45.37)	
	9 (25.00)	10 (24.39)	15 (48.38)	12 (35.29)	22 (29.73)	34 (31.48)	
	5 (13.89)	8 (19.51)	14 (45.16)	12 (35.29)	15 (20.27)	27 (25.00)	
	1 (2.78)	6 (14.63)	15 (48.38)	12 (35.29)	10 (13.51)	22 (20.37)	
4 (11.11)	1 (2.43)	- (-)	- (-)	5 (6.75)	5 (4.63)		

จากตาราง 8 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
 = การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีค่าคะแนนร้อยละทางด้านการจัดสิ่งแวดล้อม
 ในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการจัดอาคารเรียน ห้องเรียนและห้อง
 พักครู จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละรายการ
 แล้ว ปรากฏดังนี้

โรงเรียนประมาณครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 53.70 มีอาคารเรียนไม่
 เพียงพอ โดยโรงเรียนทั้งสามขนาดขาดแคลนอาคารเรียนพอ ๆ กัน โรงเรียน
 ขนาดเล็กขาดแคลนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.33 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่
 นอกเขตเทศบาลจะขาดแคลนมากกว่าโรงเรียนในเขตเทศบาลและต่างกันเพียง
 เล็กน้อย สำหรับสภาพของอาคารเรียนนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 65.74
 ยังมีความมั่นคงแข็งแรง โดยโรงเรียนขนาดกลางมีอาคารเรียนที่มั่นคงแข็งแรง
 มากที่สุด คือร้อยละ 75.61 ส่วนโรงเรียนที่มีอาคารที่ทรุดโทรมมากและควร
 รื้อถอนมีไม่มาก เพียงร้อยละ 28.70 ซึ่งมักเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ และมี
 จำนวนพอ ๆ กัน ทั้งโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล

โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 93.52 ห้องเรียนสะอาด เรียบร้อยดี
 โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ มีความสะอาดเรียบร้อยมากที่สุด เกือบ
 เท่ากัน คือ ร้อยละ 97 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขต
 เทศบาลที่มีห้องเรียนที่สะอาดมีจำนวนเกือบเท่ากัน คือ ร้อยละ 94 สำหรับ
 การถ่ายเทอากาศในห้องเรียนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 68.52 มี
 อากาศถ่ายเทได้ดี โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีการถ่ายเทอากาศได้ดีกว่าขนาดอื่น
 สำหรับวิธีการระบายอากาศในห้องเรียนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ ไม่น้อยกว่า
 ร้อยละ 75 ใช้วิธีติดพัดลมในห้องเรียน ซึ่งมีโรงเรียนร้อยละ 43.52 ติดพัดลม
 ทุกห้องเรียน รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 31.48 ติดพัดลมเป็นบางห้อง

สำหรับโต๊ะและม้านั่งนักเรียนนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 76.85
 มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนเพียงพอมากที่สุด
 คิดเป็นร้อยละ 86.11 โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล
 มีจำนวนใกล้เคียงกัน โรงเรียนที่มีโต๊ะและม้านั่งนักเรียนมากเกินพอ ซึ่งมี
 ร้อยละ 11.11 นั้น มักจะเป็นโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนโรงเรียนที่มีโต๊ะและ
 ม้านั่งนักเรียนไม่เพียงพอ หรือขาดแคลนมี ร้อยละ 12.04 นั้น มักจะเป็น
 โรงเรียนขนาดใหญ่ สำหรับห้องพักครูนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 45.37
 มีห้องพักครูที่ใช้ร่วมกับห้องอื่น ๆ โดยโรงเรียนขนาดเล็ก มีห้องพักครูลักษณะนี้
 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.56 โรงเรียนขนาดใหญ่มีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ

29.03 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล จะมีห้องพักรูลักษณะดังกล่าวมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ร่องลงมาโรงเรียนร้อยละ 23.15 มีห้องพักรูเป็นเอกเทศ โดยโรงเรียนทั้งสามขนาดมีห้องพักรูลักษณะนี้แตกต่างกันไม่มากนัก ส่วนโรงเรียนที่ไม่มีห้องพักรูเลยนั้น มีร้อยละ 31.48 โรงเรียนที่ไม่มีห้องพักรูดังกล่าว ร้อยละ 25 ได้จัดให้ครูพักตามมุม หรือบางส่วนของห้อง ซึ่งมักเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนร้อยละ 20.37 ได้จัดให้ครูพักตามระเบียบ ซึ่งก็เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่เช่นเดียวกัน

ตาราง 9 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการจัด
 อาคารประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน จำนวนตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)	
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)		นอกเขต(74)
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม	9 (25.00)	17 (41.46)	13 (41.93)	14 (41.12)	25 (33.78)	39 (36.11)
11. โรงอาหาร						
เป็นเอกเทศและเป็น อาคารถาวร	1 (2.78)	- (-)	3 (9.68)	3 (8.83)	1 (1.35)	4 (3.70)
ใช้ร่วมกับห้องประชุม	2 (5.56)	- (-)	3 (9.68)	3 (8.83)	2 (2.71)	5 (4.63)
ใช้ร่วมกับโรงฝึกงาน	16 (44.44)	23 (56.09)	6 (19.35)	7 (20.59)	38 (51.35)	45 (41.67)
ใช้ร่วมกับโรงพลศึกษา	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
ไม่มีโรงอาหาร	8 (22.22)	1 (2.43)	6 (19.35)	7 (20.59)	8 (10.82)	15 (13.89)
อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)

ตาราง 9 (ต่อ)

สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
<u>ลักษณะที่รับประทาน</u> <u>อาหารในกรณีที่ไม่มี</u> <u>โรงอาหาร</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
ระเบียบของอาคารเรียน	3 (8.33)	- (-)	2 (6.45)	3 (8.83)	2 (2.71)	5 (4.63)	
ใต้ถุนอาคารเรียน	4 (11.11)	1 (2.43)	2 (6.45)	1 (2.94)	6 (8.10)	7 (6.48)	
ในห้องเรียน	2 (5.56)	- (-)	3 (9.68)	4 (11.76)	1 (1.35)	5 (4.63)	
อื่น ๆ	2 (5.56)	1 (2.43)	2 (6.45)	2 (5.89)	3 (4.05)	5 (4.63)	
<u>สภาพของโรงอาหารหรือ</u> <u>สถานที่รับประทานอาหาร</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
สะอาดและถูกสุขลักษณะ	27 (75.00)	31 (75.61)	25 (80.65)	22 (64.71)	61 (82.43)	83 (76.85)	
ไม่ถูกสุขลักษณะ	1 (2.78)	7 (17.07)	2 (6.45)	4 (11.76)	6 (8.10)	10 (9.26)	
ขนาดเหมาะสม	25 (69.44)	23 (56.09)	4 (12.91)	9 (26.47)	43 (98.10)	52 (48.15)	

ตาราง 9 (ต่อ)

สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
ดับดับ ควรบร้บรู่ง	4 (11.11)	14 (34.15)	22 (70.97)	16 (47.05)	24 (32.43)	40 (37.04)	
ทฐุคโทรม ควรบร้บรู่ง	4 (11.11)	5 (12.20)	3 (9.68)	2 (5.89)	10 (13.51)	12 (11.11)	
ทฐุคโทรมมก ควรบ							
สร้บงใหม่	1 (2.78)	3 (7.31)	1 (3.22)	1 (2.94)	4 (5.40)	5 (4.63)	
อื่ง ๆ	1 (2.78)	- (-)	1 (3.22)	2 (5.89)	- (-)	2 (1.85)	
12. ส่วมน้กเรื่งน							
มีเพื่งงพอ	28 (77.78)	30 (73.17)	10 (32.26)	16 (47.05)	52 (70.27)	68 (62.96)	
มีแต่ไม่เพื่งงพอ	8 (22.22)	11 (26.83)	21 (67.74)	18 (52.95)	22 (29.73)	40 (37.04)	
สภบขงส่วมน้กเรื่งน							
(คอบได้มกกว่ 1 ฐอ)	29 (80.56)	33 (80.49)	22 (70.97)	23 (67.65)	61 (82.43)	84 (77.78)	
สละบคและใช้การได้	6 (16.67)	6 (14.63)	4 (12.91)	3 (8.83)	13 (17.56)	16 (14.81)	
ไม่สละบคและเหม่นมก	12 (33.33)	18 (43.91)	15 (48.38)	16 (47.05)	29 (39.19)	45 (41.67)	
ฐ่บวรด ควรบร้บรู่ง							

ตาราง 9 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)	
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)		นอกเขต(74)
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม						
ขาดแคลนเครื่องใช้						
ในการทำความสะอาด	1 (22.78	- (-)	2 (6.45)	3 (8.83)	- (-)	3 (2.78)
น้ำที่ใช้ทำความสะอาดมี						
เพียงพอ	19 (52.78)	16 (39.02)	3 (9.68)	6 (17.65)	32 (43.24)	38 (35.18)
น้ำที่ใช้ทำความสะอาดมี						
ไม่เพียงพอ	4 (11.11)	2 (4.88)	3 (9.68)	4 (11.76)	5 (6.75)	9 (8.33)
อื่น ๆ	1 (2.78)	- (-)	4 (12.91)	5 (14.71)	- (-)	5 (4.63)
13. อ่างล้างมือและที่แปรงฟัน						
มีเพียงพอ	20 (55.56)	15 (36.59)	16 (51.61)	19 (55.88)	32 (43.24)	51 (47.22)
มีแต่ยังไม่เพียงพอ	9 (25.00)	20 (48.78)	13 (41.93)	11 (38.35)	31 (41.89)	42 (38.89)
ไม่มีเลย	7 (19.44)	6 (14.63)	2 (6.45)	4 (11.76)	11 (14.86)	15 (13.89)
14. สนามเด็กเล่น						
มี	25 (69.44)	31 (75.61)	23 (74.19)	24 (70.59)	55 (74.32)	79 (73.15)
ไม่มี	11 (30.56)	10 (24.39)	8 (25.81)	10 (29.41)	19 (25.67)	29 (26.85)

ตาราง 9 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)	
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)		นอกเขต(74)
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม						
<u>สภาพของสนามเด็กเล่น</u>						
มีเครื่องเล่นสนามฯ มาก	5 (13.89)	5 (12.00)	2 (6.45)	2 (5.89)	10 (13.51)	12 (11.11)
มีเครื่องเล่นสนามฯ น้อย	15 (30.56)	18 (43.91)	17 (54.84)	17 (50.00)	33 (44.60)	50 (46.30)
มีเครื่องเล่นสนามฯ แต่						
ชำรุด	5 (13.89)	88 (19.51)	4 (12.91)	5 (14.71)	12 (16.21)	17 (15.75)
อื่นๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)

จากตาราง 9 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีค่าคะแนนร้อยละทางด้านการจัดสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนเกี่ยวกับ สภาพ ลักษณะและการจัดอาคารประกอบ และสิ่งอำนวยความสะดวกบริการในโรงเรียน จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละรายการแล้ว ปรากฏดังนี้

โรงเรียน ร้อยละ 41.67 มีโรงอาหารที่ใช้ร่วมกับโรงฝึกงาน ซึ่งโรงเรียนขนาดกลาง มีโรงอาหารในลักษณะนี้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.09 โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลจะมีมากเป็น 2 เท่าของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและโรงเรียนร้อยละ 36.11 มีโรงอาหารที่เป็นอาคารเอกเทศ และเป็นอาคารถาวร โดยโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีเท่ากัน คือร้อยละ 41 ส่วนโรงเรียนร้อยละ 13.89 ไม่มีโรงอาหาร แต่ได้จัดให้นักเรียน รับประทานอาหารตามที่ต่าง ๆ เช่น ใต้ถุนอาคารเรียน ในห้องเรียน และตามระเบียงอาคารเรียน สำหรับสภาพของโรงอาหารนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 76.85 สะอาดและถูกสุขลักษณะ โดยโรงเรียนทั้งสามขนาด มีจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนโรงอาหารที่มีสภาพทรุดโทรมและควรซ่อมแซม มีเพียงร้อยละ 11.11 และที่มีสภาพทรุดโทรมมาก ควรสร้างใหม่มีเพียงร้อยละ 4.63 เท่านั้น

สำหรับส่วนนักเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 62.96 มีส้วมเพียงพอ โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือมากกว่าร้อยละ 70 และส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 70.27 ส่วนโรงเรียนร้อยละ 37.04 มีส้วมนักเรียนไม่เพียงพอ และมักเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งขาดแคลนถึงร้อยละ 67.74 สำหรับสภาพของห้องส้วม โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 77.78 มีความสะอาดและใช้การได้ดี ซึ่งมีมากในโรงเรียนทุกขนาด และโรงเรียนร้อยละ 41.67 มีส้วมที่ชำรุดและควรซ่อมแซม ซึ่งมักเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง และมีโรงเรียนเพียงร้อยละ 35.18 เท่านั้น ที่มีน้ำเพื่อใช้ในการทำความสะอาดอย่างเพียงพอ

สำหรับอ่างล้างมือและที่แปรงฟันนั้น โรงเรียนร้อยละ 47.22 มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียน โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ มีมากกว่าร้อยละ 50 และเกือบพอ ๆ กัน ส่วนโรงเรียนร้อยละ 38.89 มีอ่างล้างมือและที่แปรงฟันไม่เพียงพอ และมักเป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลจะมีอ่างล้างมือและที่แปรงฟันมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล ส่วนโรงเรียนที่ไม่มีอ่างล้างมือและที่แปรงฟันเลยนั้น

มีเพียงร้อยละ 13.89 ซึ่งมักเป็นโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

สำหรับสนามเด็กเล่น โรงเรียนส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 73.15 มีสนามเด็กเล่น โดยโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีค่อนข้างมากและเกือบเท่ากัน คือ ประมาณร้อยละ 75 ส่วนโรงเรียนร้อยละ 26.85 ยังไม่มีสนามเด็กเล่น ซึ่งโรงเรียนทั้งสามขนาดมีจำนวนแตกต่างกันไม่มากนัก โดยโรงเรียนขนาดเล็ก ยังไม่มีสนามเด็กเล่นมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 30.56 ส่วนสภาพของสนามเด็กเล่นนั้น โรงเรียน ร้อยละ 46.30 มีเครื่องเล่นประจำสนามน้อย โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ขาดแคลนเครื่องเล่นประจำสนามมากกว่าโรงเรียนขนาดอื่น

ตาราง 10 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการจัดบริการน้ําดื่ม น้ำใช้ จำนวนตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษาศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนนทบุรี

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)	
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34) นอกเขต(74)		
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม						
15. แหล่งน้ำดื่มของโรงเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
น้ำฝน	32 (88.89)	31 (75.61)	12 (38.70)	12 (35.29)	63 (85.13)	75 (69.44)
น้ำประปา	10 (27.78)	15 (36.59)	24 (77.41)	27 (79.41)	22 (29.73)	49 (45.37)
น้ำบ่อบาด	9 (25.00)	10 (24.39)	5 (16.13)	1 (2.94)	23 (31.08)	24 (22.22)
น้ำแม่น้ำ ลำคลอง อื่น ๆ	5 (13.89)	7 (17.07)	- (-)	1 (2.94)	11 (14.86)	12 (11.11)
	1 (2.78)	1 (2.43)	2 (6.45)	1 (2.94)	3 (4.05)	4 (3.70)
ปริมาณของน้ำดื่ม						
มีเพียงพอตลอดปี	29 (80.56)	27 (65.85)	25 (80.65)	27 (79.41)	54 (72.97)	81 (75.00)
มีแต่ไม่เพียงพอตลอดปี	7 (19.44)	14 (34.15)	6 (19.39)	7 (20.54)	20 (27.03)	27 (25.00)

ตาราง 10 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)	
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเมือง(34)		นอกเมือง(74)
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดลอม						
ภาษาที่ใช้สอน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
อังกฤษ	9 (25.00)	11 (26.83)	10 (32.26)	9 (26.47)	21 (28.37)	30 (27.78)
อังกฤษ	24 (66.67)	32 (78.05)	13 (41.93)	15 (44.11)	54 (72.97)	70 (64.81)
อังกฤษสติก	6 (16.67)	10 (24.39)	8 (25.81)	12 (35.29)	12 (16.21)	24 (22.22)
หม้อคลุมเลอร์	7 (19.44)	21 (51.21)	14 (45.16)	16 (47.05)	26 (35.13)	42 (38.89)
เครื่องกรองน้ำ	4 (11.11)	11 (26.83)	17 (54.84)	15 (44.11)	17 (22.97)	32 (29.62)
น้ำ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
เครื่องทำน้ำเย็น	20 (55.56)	25 (60.97)	21 (67.74)	22 (64.71)	44 (59.46)	66 (61.11)
อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
16. แหล่งน้ำใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
บ่อ	9 (25.00)	5 (12.20)	2 (6.45)	2 (2.94)	14 (18.92)	16 (14.81)
สระ	2 (5.56)	4 (9.76)	- (-)	- (-)	6 (8.10)	6 (5.56)

ตาราง 10 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41) ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม	16 (44.44)	25 (60.97) 8 (25.81)	6 (17.65)	43 (58.11)	49 (45.37)
แม่น้ำ ลำคลอง	7 (19.44)	10 (24.39) 6 (19.35)	2 (5.89)	21 (28.37)	23 (21.30)
บ่อน้ำบาดาล	10 (27.78)	11 (26.83) 23 (74.19)	24 (70.59)	20 (27.03)	44 (40.74)
น้ำประปา	1 (2.78)	1 (2.43) - (-)	- (-)	2 (2.71)	2 (1.85)
อื่น ๆ					
<u>ปริมาณของน้ำใช้</u>					
มีเพียงพอตลอดปี	27 (75.00)	33 (80.49) 23 (74.19)	28 (82.35)	55 (74.32)	83 (76.85)
มีแต่ไม่เพียงพอตลอดปี	9 (25.00)	8 (19.51) 8 (25.81)	6 (17.65)	19 (25.67)	25 (23.15)

จากตาราง 10 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
 การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีค่าคะแนนร้อยละทางด้านการจัดสิ่งแวดล้อม
 ในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพลักษณะและการจัดบริการน้ำดื่มและน้ำใช้ จำแนกตาม
 ขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละรายการแล้ว ปรากฏดังนี้

โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 69.44 มีน้ำฝนเป็นน้ำดื่มโดยโรงเรียน
 ขนาดเล็กมีมากที่สุด คือร้อยละ 88.89 โรงเรียนขนาดใหญ่มีน้อยที่สุดคือร้อยละ
 38.70 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 85.13
 รองลงมาโรงเรียนร้อยละ 45.37 มีน้ำประปาเป็นน้ำดื่ม โดยโรงเรียนขนาด
 ใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.41 สำหรับปริมาณของน้ำดื่มนั้น โรงเรียน
 ร้อยละ 75 มีน้ำดื่มอย่างเพียงพอตลอดปี โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่
 มีจำนวนมาก ประมาณร้อยละ 80 ภาชนะที่ใช้เก็บน้ำดื่มั้น โรงเรียนส่วนใหญ่
 ร้อยละ 64.81 เก็บไว้ในถังปูนซีเมนต์ โดยโรงเรียนขนาดกลางมีมากที่สุด
 รองลงมาโรงเรียนร้อยละ 61.11 เก็บน้ำไว้ในเครื่องทำน้ำเย็น ซึ่งโรงเรียน
 ทุกขนาดมีมากกว่าร้อยละ 55 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็น
 ร้อยละ 67.74

สำหรับน้ำใช้นั้น โรงเรียนร้อยละ 45.37 ใช้น้ำจากแม่น้ำ ลำคลอง
 โดยโรงเรียนขนาดกลางมีมากที่สุด คือ ร้อยละ 60.96 โรงเรียนขนาดใหญ่ มี
 น้อยที่สุดคือร้อยละ 25.81 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิด
 เป็นร้อยละ 58.11 รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 40.74 ใช้น้ำจากน้ำประปา
 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 74.19 ส่วนโรงเรียน
 ขนาดเล็กและขนาดกลางมีจำนวนน้อยกว่าเกือบ 3 เท่า สำหรับปริมาณของ
 น้ำใช้นั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 76.85 มีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี โดย
 โรงเรียนขนาดกลางมีน้ำใช้อย่างเพียงพอมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.49 ส่วน
 โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือประมาณร้อยละ 75

ตาราง 11 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการจัดศึกษาในโรงเรียน ทางด้านการจัด
 สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จำนวนตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประเภทศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
 จังหวัดนนทบุรี

สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
17. <u>ที่ตั้งขยะมูลฝอย</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
มีถึงขยะประจำห้องเรียน	34 (94.44)	41 (100.0)	24 (77.41)	28 (82.35)	71 (95.94)	99 (91.67)	
มีถึงขยะประจำทุกชั้นของ อาคาร	14 (38.89)	10 (24.39)	12 (38.70)	14 (41.18)	22 (29.73)	36 (33.33)	
มีถึงขยะประจำตาม อาคาร	17 (47.22)	20 (48.78)	25 (80.65)	27 (79.41)	35 (47.29)	62 (57.41)	
มีถึงขยะทั่วบริเวณ โรงเรียน	20 (55.56)	24 (58.54)	20 (64.52)	19 (55.88)	45 (60.81)	64 (59.26)	
ไม่มีถึงขยะ อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	
	- (-)	- (-)	1 (3.22)	1 (2.94)	- (-)	1 (0.93)	

ตาราง 11 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน	รวม (108)
	เล็ก(36)	ใหญ่(31)		
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม	เล็ก(36)	ใหญ่(31)	ในเขต(34) นอกเขต(74)	
18. เตาเผาขยะ				
มี และยังใช้การได้ดี	10 (27.78)	4 (12.91)	4 (11.76) 25 (33.78)	29 (26.85)
มี แต่ชำรุด	5 (13.89)	5 (16.13)	7 (20.59) 13 (17.56)	20 (18.52)
ไม่มี	21 (58.33)	22 (70.97)	23 (67.65) 36 (48.65)	59 (54.63)
19. วิธีการจัดขยะมูลฝอย				
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
เผาโดยกองกับพบน	23 (63.89)	10 (32.26)	11 (32.35) 39 (52.70)	50 (46.30)
เผาในเตาเผาขยะ	14 (38.89)	9 (29.03)	7 (20.59) 38 (51.35)	45 (41.67)
ฝัง	4 (11.11)	3 (9.68)	- (-) 12 (16.21)	12 (11.11)
มีรถขนขยะมารับไป	3 (8.33)	16 (51.61)	22 (64.71) 4 (5.40)	26 (24.07)
อื่น ๆ	1 (2.78)	1 (3.22)	- (-) 3 (4.05)	3 (2.78)

ตาราง 11 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	ใหญ่(31)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม	กลาง(41)	นอกเขต(74)	
20. <u>วิธีกำจนนำสโครกจาก ห้องส้วม</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
ระบายลงสู่บ่อซึม	31 (86.11)	22 (64.71)	87 (80.55)
ระบายลงสู่ท่อระบาย น้ำเสีย	8 (22.22)	6 (17.65)	19 (17.59)
ระบายลงสู่แหล่งน้ำ	3 (8.33)	3 (9.68)	8 (7.41)
ระบายลงสู่บ่อบำบัดน้ำเสีย อื่น ๆ	1 (2.78)	3 (8.83)	5 (4.63)
	2 (5.56)	- (-)	3 (2.78)
21. <u>วิธีกำจนนำสโครกจาก โรงอาหาร</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
ระบายลงสู่บ่อซึม	20 (55.56)	11 (35.48)	55 (50.92)

ตาราง 11 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)	
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)		นอกเขต(74)
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม						
ระบายน้ที่ระบาย น้ำเสีย	5 (13.89)	4 (9.76)	12 (38.70)	11 (32.35)	10 (13.51)	21 (19.44)
ระบายน้ที่แหล่งน้ำ	3 (8.33)	5 (12.20)	5 (16.13)	8 (23.53)	5 (6.75)	13 (12.04)
ระบายน้ที่สูบน้ำบำบัดน้ำเสีย	3 (8.33)	9 (21.95)	5 (16.13)	4 (11.76)	13 (17.56)	17 (15.74)
อื่น ๆ	6 (16.67)	2 (4.88)	2 (6.45)	2 (5.89)	8 (10.82)	10 (9.26)
22. <u>มาตรการป้องกันอุบัติเหตุ</u> <u>ในโรงเรียน</u>						
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
จัดครูเวรควบคุมดูแล นักเรียน	33 (91.66)	41 (100.0)	31 (100.0)	34 (100.0)	71 (95.94)	105 (97.22)
ซ่อมแซมอาคารที่ชำรุด						
อยู่เสมอ	22 (61.11)	22 (53.66)	23 (74.19)	25 (73.53)	42 (56.76)	67 (62.04)
ซ่อมแซมอุปกรณ์ เครื่องใช้และเครื่องเล่น						

ตาราง 11 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41) ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดสิ่งแวดล้อม	24 (66.67)	21 (51.21) 22 (70.97)	22 (64.71)	45 (60.81)	67 (62.04)
ให้อยู่ในสภาพดี ไม่มีมาตรการป้องกัน อุบัติเหตุ อื่น ๆ	3 (8.33)	4 (9.76) 1 (3.22)	- (-)	8 (10.82)	8 (7.41)
	- (-)	- (-) - (-)	- (-)	- (-)	- (-)

จากตาราง 11 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีค่าคะแนนร้อยละ ของสภาพ ลักษณะและ การจัดสุขภาพภายในโรงเรียนทางด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จำแนก ตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละรายการแล้ว ปรากฏ ดังนี้

โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 91.67 มีถึงขยะประจำห้องเรียน โดย โรงเรียนขนาดกลางมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 โรงเรียนขนาดเล็กมีมาก รองลงมา คิดเป็นร้อยละ 94.44 และโรงเรียนขนาดใหญ่มีน้อยที่สุด เพียง ร้อยละ 77.41 โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลจะมีถึงขยะประจำห้อง เรียนมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล สำหรับเตาเผาขยะนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 54.63 ไม่มี โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ขาดแคลน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.97 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขต ขาดแคลนเตา เผาขยะ มากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเพียงเล็กน้อย สำหรับเตาเผาขยะ ที่มีนั้น โรงเรียนร้อยละ 26.85 มีเตาเผาขยะที่ยังอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี และ โรงเรียนร้อยละ 18.52 มีเตาเผาขยะที่ชำรุด ส่วนการกำจัดขยะมูลฝอยนั้น โรงเรียนร้อยละ 46.30 ใช้วิธีเผาโดยกองบนพื้น ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้วิธีนี้มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.89 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขต คิดเป็นร้อยละ 52.70 รองลงมาโรงเรียนร้อยละ 41.67 เผาในเตาเผาขยะ โดยโรงเรียนขนาดกลางที่ใช้วิธีนี้มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.66 และมักเป็น โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 51.35 ส่วนโรงเรียนที่ใช้ วิธีให้รถขนขยะมารับไปนั้น มีเพียงร้อยละ 24.07 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ ในเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 64.71

สำหรับการกำจัดน้ำโสโครกจากห้องส้วมนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ หรือ ร้อยละ 80.55 ใช้วิธีระบายลงสู่บ่อซึม ซึ่งโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ที่ใช้วิธีนี้มีมากและจำนวนใกล้เคียงกัน คือประมาณร้อยละ 90 และโรงเรียน ที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาล คือ ร้อยละ 87.84 ส่วนการ กำจัดน้ำโสโครกจากโรงอาหารก็เช่นเดียวกันคือ โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 50.92 ใช้วิธีระบายน้ำเสียลงสู่บ่อซึม โดยโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ที่ดำเนินการโดยวิธีนี้ มากกว่าร้อยละ 50 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขต เทศบาลเช่นเดียวกัน

สำหรับมาตรการในการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนนั้น โรงเรียน ร้อยละ 97.22 มีการจัดให้ครูเวรประจำวันเป็นผู้ควบคุมดูแลนักเรียน โดย

โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางที่ดำเนินการโดยวิธีนี้มีครบทุกโรงเรียน ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กที่ใช้วิธีดังกล่าวมีร้อยละ 91.66 ซึ่งโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล มีการดำเนินการในลักษณะนี้ครบทุกโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 95.94 เท่านั้น รองลงไป โรงเรียนร้อยละ 62.04 จัดให้มีมาตรการอื่น ๆ เช่น ซ่อมแซมอาคารที่ชำรุดอยู่เสมอ คิดเป็นร้อยละ 62.04 และซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้เครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพดีเสมอคิดเป็นร้อยละ 62.04 ส่วนโรงเรียนที่ไม่มีมาตรการในการป้องกันอุบัติเหตุเลยนั้นมีไม่มาก เพียงร้อยละ 7.41 เท่านั้น

ตาราง 12 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนที่เกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของหน่วยงาน
 ในโรงเรียน ด้านการวางแผนและการบริหารงาน จำนวนตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา
 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

สภาพ ลักษณะ และการจัดการศึกษา	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก (36)	กลาง (41)	ใหญ่ (31)	ในเขต (34)	นอกเขต (74)		
1. การวางแผนงาน เขียนเป็นโครงการ ตลอดปี	31 (86.11)	36 (87.80)	31 (100.0)	34 (100.0)	64 (86.49)	98 (90.74)	
เขียนเป็นโครงการ เฉพาะภาคเรียน	3 (8.33)	2 (4.88)	- (-)	- (-)	5 (6.75)	5 (4.63)	"
ไม่เคยมีการวางแผนงาน	2 (5.56)	3 (7.31)	- (-)	- (-)	5 (6.75)	5 (4.63)	
อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	
2. การแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อให้บริการศึกษา มีกรรมการคณะเดียว มีกรรมการหลายคณะ	31 (86.11)	33 (80.49)	22 (70.97)	23 (67.65)	63 (85.13)	86 (79.63)	
	3 (8.33)	6 (14.63)	9 (29.03)	11 (32.35)	7 (9.46)	18 (16.67)	"

ตาราง 12 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ	2 (5.56)	2 (4.88)	- (-)	- (-)	4 (3.70)
ไม่มีคณะกรรมการ อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
3. <u>การจัดสถานที่เพื่อให้ บริการสุขภาพอนามัย</u>	25 (69.44)	33 (80.49)	30 (96.77)	29 (85.29)	59 (79.73)
จัดเป็นห้องพยาบาล	11 (30.56)	8 (19.51)	1 (3.23)	5 (14.71)	15 (20.27)
จัดเป็นมุมพยาบาล อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
4. <u>ผู้รับผิดชอบดูแลห้อง/มุม พยาบาล</u>	1 (2.78)	- (-)	2 (6.45)	2 (5.89)	1 (1.35)
พยาบาลประจำโรงเรียน	30 (83.33)	40 (97.56)	28 (90.32)	30 (88.23)	68 (91.89)
ครูเจ้าหน้าที่อนามัย โรงเรียน	5 (13.89)	1 (2.43)	1 (3.23)	2 (5.89)	5 (6.76)
ครูเวรประจำวัน อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)

ตาราง 12 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ					
5. <u>ลักษณะการให้บริการ</u>					
<u>สุขภาพอนามัย</u>					
ให้บริการตลอดเวลา	16 (44.44)	20 (48.78)	16 (51.61)	18 (52.95)	34 (45.94)
ให้บริการเป็นบางเวลา	5 (13.89)	1 (2.43)	1 (3.23)	2 (5.89)	7 (9.46)
ให้บริการเมื่อนักเรียน เจ็บป่วย	15 (41.67)	18 (43.91)	14 (45.16)	14 (41.18)	33 (44.60)
อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
6. <u>การอบรมเพื่อเพิ่มพูน</u>					
<u>ความรู้ให้แก่ครูผู้รับ</u>					
<u>นิเทศข้อเท็จจริง/มุมมองขยาย</u>					
ส่งครูไปอบรมทุกปี	14 (38.89)	18 (43.91)	13 (41.93)	17 (50.00)	28 (37.84)
ส่งครูไปอบรมเป็นบางปี	22 (61.11)	14 (34.15)	17 (54.84)	15 (44.11)	38 (51.35)
ไม่มีการส่งครูไปอบรม	- (-)	8 (19.51)	- (-)	1 (2.94)	7 (9.46)
อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)

ตาราง 12 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ					
7. <u>การนิเทศและติดตามผล</u> <u>การดำเนินงานด้าน</u> <u>สุขภาพอนามัยจาก สบอ.</u> <u>และ สบจ.</u>					
เคยได้รับการนิเทศฯ	30 (83.33)	34 (82.93)	27 (87.10)	30 (88.24)	61 (82.43)
ไม่เคยได้รับการนิเทศฯ	6 (16.67)	7 (17.07)	4 (122.91)	4 (11.76)	13 (17.57)
8. <u>ลักษณะการประเมินผล</u> <u>การดำเนินงานด้าน</u> <u>สุขภาพอนามัย</u>					
ประเมินผลเป็นบางครั้ง	12 (33.33)	14 (34.15)	11 (35.48)	12 (35.29)	25 (33.78)
ประเมินผลเป็นประจำ	21 (58.33)	24 (58.54)	20 (64.52)	22 (64.71)	43 (58.11)
ทุกปี	3 (8.33)	3 (7.31)	- (-)	- (-)	6 (8.11)
ไม่มีการประเมินผล	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
อื่น ๆ					

จากตาราง 12 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีค่าคะแนนร้อยละ เกี่ยวกับสภาพลักษณะและ การดำเนินงานในการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ด้านการวางแผน และการบริหารงาน จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์ ในแต่ละรายการแล้ว ปรากฏดังนี้

โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 90.74 มีการวางแผนเกี่ยวกับการจัด บริการสุขภาพอนามัย โดยเขียนเป็นโครงการที่แน่นอนตลอดปี ซึ่งโรงเรียน ขนาดใหญ่ มีการดำเนินการในลักษณะนี้ครบทุกโรงเรียน ส่วนโรงเรียนขนาด กลางและขนาดเล็กมีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล มีการวางแผนในลักษณะนี้ครบทุกโรงเรียน ซึ่งมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขต เทศบาลซึ่งมีเพียงร้อยละ 86.49 สำหรับการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อให้ บริการสุขภาพอนามัยนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 79.63 มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการเพียงคณะเดียว โดยโรงเรียนทั้งสามขนาด มีจำนวนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.11 และ โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลมีการดำเนินการในลักษณะนี้มากกว่าโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล คือ ร้อยละ 85.13 และร้อยละ 67.65 ตามลำดับ

โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 81.48 มีการจัดสถานที่เพื่อให้บริการ สุขภาพอนามัยโดยจัดเป็นห้องพยาบาล ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 96.77 โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 69.44 และ โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีการจัดเป็นห้องพยาบาลมากกว่าโรงเรียนที่ตั้ง ออยู่นอกเขตเทศบาลเล็กน้อย คือ ร้อยละ 85.29 และ ร้อยละ 79.73 ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนที่จัดเป็นมุมพยาบาลนั้น มีเพียงร้อยละ 18.52 เท่านั้น โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 30.56 สำหรับการจัดบุคลากร ให้ดูแลรับผิดชอบห้องหรือมุมพยาบาลนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 90.74 จัดให้ครูเจ้าหน้าที่อนามัยโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบดูแลโดยโรงเรียนขนาดกลาง มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.56 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด คือร้อยละ 83.33 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลมีมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขต เทศบาลเพียงเล็กน้อย คือ ประมาณร้อยละ 90 ส่วนโรงเรียนที่จัดให้พยาบาล ประจำโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบดูแลนั้นมีน้อยมาก เพียงร้อยละ 2.78 เท่านั้น

ส่วนในเรื่องการให้บริการสุขภาพอนามัยนั้นมีโรงเรียนร้อยละ 48.15 ให้บริการตลอดเวลา โดยโรงเรียนทั้งสามขนาด มีจำนวนแตกต่างกันไม่มากนัก คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.61 และโรงเรียนขนาด

เล็กมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.44 โดย โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาลที่การดำเนินการในลักษณะนี้ มีจำนวนพอ ๆ กัน รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 43.52 มีการให้บริการเมื่อนักเรียนเจ็บป่วย ซึ่งโรงเรียน ทั้งสามขนาด และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีจำนวน เกือบเท่ากัน คือ ประมาณร้อยละ 45

สำหรับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ให้แก่ครูที่รับผิดชอบห้องพยาบาล หรือมุมพยาบาลนั้น โรงเรียนร้อยละ 50.92 ใช้วิธี ส่งครูไปอบรมเป็นบางปี โดยโรงเรียนขนาดเล็ก มีการดำเนินการมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 61.11 โรงเรียนขนาดกลางมีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 36.59 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอก เขตเทศบาล จะมีมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 52.70 และร้อยละ 47.06 ตามลำดับ รองลงมาโรงเรียนร้อยละ 41.67 มีการส่งครูไปอบรมทุกปีโดยโรงเรียนทั้งสามขนาดมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ โรงเรียนขนาดกลางมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.91 โรงเรียนขนาดเล็ก มีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 38.89 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีมากกว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลคือร้อยละ 50 และร้อยละ 37.84 ตามลำดับ

เกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยจาก สปอ. และ สปจ. นั้นโรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 84.26 เคยได้รับการนิเทศ และติดตามผล โดยโรงเรียนทุกขนาดทั้งโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล และ นอกเขตเทศบาล ซึ่งมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 80

สำหรับการประเมินผลการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยนั้น โรงเรียน ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 60.18 มีการประเมินผลเป็นประจำทุกปี โดยโรงเรียน ทั้งสามขนาดมีมากกว่าร้อยละ 58 และโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 64.52 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีจำนวนมากกว่าโรงเรียน ที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล เพียงเล็กน้อยคือร้อยละ 64.71 และร้อยละ 58.11 ตามลำดับ

ตาราง 13 จำนวนและค่าใช้จ่ายของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการดำเนินงานในการจัดบริการสุขภาพอนามัย
 ในโรงเรียน ด้านการตรวจสุขภาพและการให้บริการสุขภาพอนามัย จำนวนตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประเภทมัธยมศึกษา
 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34) นอกเขต(74)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ					
9. การตรวจสุขภาพนักเรียน ประจำปีโดยแพทย์และ พยาบาล					
ตรวจเมื่อเริ่มเข้าเรียน	- (-)	3 (7.31)	- (-)	- (-)	3 (2.78)
ตรวจปีละครั้ง	8 (22.22)	9 (21.95)	11 (35.48)	8 (23.53)	28 (25.92)
ตรวจมากกว่าปีละครั้ง	22 (61.11)	22 (53.66)	17 (54.84)	22 (64.71)	61 (56.48)
ไม่มีการตรวจ	6 (16.67)	7 (17.07)	1 (3.22)	2 (5.89)	14 (12.96)
อื่น ๆ	- (-)	- (-)	2 (6.45)	2 (5.89)	2 (1.85)

ตาราง 13 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ	ขนาดของโรงเรียน		รวมทั้ง ที่ตั้งของโรงเรียน	รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41) ใหญ่(31)		
10. การตรวจสุขภาพประจำปี				
ของครูและบุคลากรอื่นใน โรงเรียน				
ตรวจภาคเรียนละครั้ง	- (-) - (-) 2 (6.45)	- (-) 2 (2.71)	2 (1.85)	
ตรวจปีละครั้ง	1 (2.78) 4 (9.76) 2 (6.45)	2 (5.89) 5 (6.75)	7 (6.48)	
ตรวจพร้อมกันทั้งโรงเรียน	3 (8.33) 3 (7.31) 2 (6.45)	3 (8.83) 5 (6.75)	8 (7.41)	
ตรวจเป็นประจำคราว	10 (27.78) 9 (21.95) 10 (32.26)	10 (29.41) 19 (25.67)	29 (26.85)	
ไม่มีการตรวจ	21 (58.33) 24 (58.54) 14 (45.16)	18 (52.95) 41 (55.40)	59 (54.63)	
อื่น ๆ	1 (2.78) 1 (2.43) 1 (3.22)	1 (2.94) 2 (2.71)	3 (2.78)	
11. ลักษณะการตรวจสุขภาพ				
อนามัยนักเรียนในตอน				
เช้า				
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
ครูประจำชั้นเป็นผู้ตรวจ	18 (50.00) 23 (56.09) 27 (87.10)	24 (70.59) 44 (59.46)	68 (62.96)	

ตาราง 13 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	ใหญ่(31)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ	กลาง(41)	นอกเขต(74)	
ครูสอนพิเศษเป็นผู้ ตรวจ	1 (2.78)	2 (2.77)	2 (1.85)
ครูเวรประจำวันเป็นผู้ ตรวจ	1 (2.43)	- (-)	- (-)
นักเรียนที่เป็น ผนส. เป็นผู้ตรวจ	21 (51.21)	13 (41.93)	19 (55.88)
นักเรียนตรวจกันเอง ไม่มีการตรวจ	24 (58.54)	20 (64.52)	19 (55.88)
	3 (7.31)	5 (16.13)	7 (20.59)
	- (-)	- (-)	- (-)
12. ลักษณะการจัดทำบัตร	25 (69.44)	29 (93.55)	28 (82.35)
บันทึกสุขภาพของนักเรียน	32 (78.05)	58 (78.38)	58 (78.38)
ครูประจำชั้นเป็นผู้กรอก รายการและเก็บรักษา	25 (69.44)	29 (93.55)	28 (82.35)
	32 (78.05)	58 (78.38)	86 (79.63)

ตาราง 13 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ					
ครูประจำห้อง/มุพชบาบาล					
เป็นผู้รอการายการและ					
เก็บรักษา	11 (30.56)	9 (21.95)	2 (6.45)	6 (17.65)	16 (21.63)
ไม่มีการจัดทำบัตรบันทึก					22 (20.37)
สุขภาพ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
13. สภาพของการจัดทำบัตร					
<u>บันทึกสุขภาพ</u>					
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)					
นักเรียนมีครบทุกคน	36 (100.0)	39 (95.12)	31 (100.0)	34 (100.0)	72 (97.30)
นักเรียนมีแต่ไม่ครบทุกคน	- (-)	2 (4.88)	- (-)	- (-)	2 (2.71)
กรออกรายการครบทุกครั้ง	28 (77.78)	23 (56.09)	21 (67.74)	25 (73.53)	47 (63.51)
และเป็นปัจจุบัน					72 (66.67)
กรออกรายการไม่ครบทุก					
ครั้งและไม่เป็นปัจจุบัน	5 (13.89)	5 (12.20)	8 (25.81)	9 (26.47)	18 (16.67)

ตาราง 13 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	ใหญ่(31)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ	กลาง(41)	นอกเขต(74)	
14. การตั้งนำหนักและวัด			
ส่วนสูงของนักเเรียน			
ตั้งและวัดเดือนละครั้ง	15 (41.67) 10 (24.39) 9 (29.03)	13 (38.23) 21 (28.37)	34 (31.48)
ตั้งและวัดเดือนละ			
1-2 ครั้ง	2 (5.56) 1 (2.43) - (-)	- (-) 3 (4.05)	3 (2.78)
ตั้งและวัดภาคเรียนละครั้ง	13 (36.11) 15 (36.59) 9 (29.03)	10 (29.41) 27 (36.48)	37 (34.26)
ตั้งและวัดภาคเรียนละ			
2 ครั้ง	6 (16.67) 15 (36.59) 13 (41.93)	11 (32.35) 23 (31.08)	34 (31.48)
ไม่มีกาตั้งนำหนักและวัด			
ส่วนสูง	- (-) - (-) - (-)	- (-) - (-)	- (-)
15. การตรวจวัดสายตาของ			
นักเเรียน			
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
ครูประจำชั้นเป็นผู้ตรวจ	8 (22.22) 5 (12.20) 8 (25.81)	3 (8.83) 18 (24.32)	21 (19.44)

ตาราง 13 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	ใหญ่(31)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ	กลาง(41)	นอกเขต(74)	
ครูพยาบาลหรือครูอนามัย เป็นผู้ตรวจ	12 (33.33)	16 (47.05)	40 (37.04)
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	8 (22.22)	15 (44.11)	23 (21.30)
เป็นผู้ตรวจ	16 (44.44)	10 (29.41)	37 (34.26)
ครูและเจ้าหน้าที่	3 (8.33)	4 (11.76)	10 (9.26)
สาธารณสุขร่วมกันตรวจ	- (-)	1 (3.22)	1 (0.93)
ไม่มีการตรวจ อื่น ๆ			
16. การทดสอบการได้ยินของ			
นักเรียน			
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	7 (19.44)	9 (26.47)	24 (22.22)
ครูประจำชั้นเป็นผู้ตรวจ	5 (12.20)	15 (20.27)	24 (22.22)
ครูพยาบาลหรือครูอนามัย เป็นผู้ตรวจ	9 (25.00)	8 (23.53)	25 (23.15)

ตาราง 13 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน ลักษณะ	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	
และการจัดการศึกษา					
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข					
เป็นผู้ตรวจ	8 (22.22)	2 (4.88)	4 (12.91)	6 (17.65)	8 (10.82)
ครูและจหน.สาธารณสุข	10 (27.78)	11 (26.83)	7 (22.58)	7 (20.59)	21 (28.37)
ไม่มีการตรวจ	5 (13.89)	12 (29.27)	2 (6.45)	4 (11.76)	15 (20.27)
อื่น ๆ	- (-)	- (-)	1 (3.22)	- (-)	1 (1.35)
17. การจัดการบริการด้าน					
ทันตสุขภาพ					
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)					
การตรวจสุขภาพฟันและ					
ช่องปากโดยเจ้าหน้าที่	24 (66.67)	24 (58.54)	24 (77.41)	23 (67.65)	49 (66.22)
สาธารณสุข					72 (66.67)
การตรวจสุขภาพฟันและ					
ช่องปากโดยครู	22 (61.11)	26 (63.41)	24 (77.41)	24 (70.59)	48 (64.86)
					72 (66.67)

ตาราง 13 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ					
ให้หมอน้ำยาฟลูออไรด์ ตลอดปี	36 (100.0)	41 (100.0)	27 (87.10)	30 (88.23)	74 (100.0) 104 (96.30)
การตรวจและถอนฟันหรือ อุดฟัน โดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขหรือแพทย์ ไม่มีการจัดบริการ	20 (55.56)	31 (75.61)	26 (83.87)	24 (70.59)	53 (71.62) 77 (71.30)
18. <u>ลักษณะการจัดบริการ</u> <u>แนะแนวสุขภาพอนามัย</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
จัดโดยครูประจำชั้น จัดโดยเจ้าหน้าที่	32 (88.89)	30 (73.17)	30 (73.17)	32 (94.12)	60 (81.08) 92 (85.18)
สาธารณสุข จัดโดยเข็ญวิทยากร	28 (77.78)	29 (70.73)	25 (60.97)	26 (76.47)	56 (75.67) 82 (75.92)
ภายนอก	4 (11.11)	5 (12.20)	7 (17.09)	7 (20.59)	9 (12.16) 16 (14.81)

ตาราง 13 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)	
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)		นอกเขต(74)
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ	8 (22.22)	7 (17.07)	7 (17.07)	7 (20.59)	15 (20.27)	22 (20.37)
จัดโดยครูแนะแนว	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
ไม่มีการจัดบริการ	1 (2.78)	- (-)	1 (2.43)	1 (2.94)	1 (1.35)	2 (1.85)
อื่น ๆ						
19. ลักษณะการให้บริการรักษา						
พยาบาลนักเรียนที่						
เจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุ						
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
เจ้าหน้าที่เวรประจำวัน	10 (27.78)	2 (4.88)	13 (31.71)	11 (32.35)	14 (18.92)	25 (23.15)
พยาบาลประจำโรงเรียน	8 (22.22)	8 (19.51)	15 (36.59)	13 (38.23)	18 (24.32)	31 (28.70)
ครูพำนักเรียนไปสถานที่						
พยาบาล	35 (97.22)	36 (87.80)	31 (75.61)	33 (97.06)	69 (93.24)	102 (94.44)
ครูให้ผู้ป่วยครองพา						
นักเรียนไปรักษาเอง	8 (22.22)	8 (19.51)	5 (12.20)	6 (17.65)	15 (20.27)	21 (19.44)
อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)

ตาราง 13 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	ใหญ่(31)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ	กลาง(41)	นอกเขต(74)	
20. การปฐมพยาบาลและการ <u>ย้ายเคลื่อนที่</u> <u>ประสูติ</u> <u>เจ็บป่วย</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) จัดให้มีการปฐมพยาบาล ที่โรงเรียน จัดหาพยาบาลหน้า นักเรียนไปรักษาที่สถาน พยาบาล แจ้งให้ผู้ปกครองมารับ และพานักเรียนไปรักษา เอง อื่น ๆ	32 (88.89) 33 (80.49) 31 (75.61)	34 (100.0) 72 (97.30) 106 (98.15)	
	33 (91.66) 31 (75.61) 30 (73.17)	31 (91.18) 63 (85.13) 94 (84.04)	
	10 (27.78) 12 (29.27) 14 (34.15)	13 (38.23) 23 (31.08) 36 (33.33)	
	- (-) - (-) - (-)	- (-) - (-) - (-)	- (-) - (-)

จากตาราง 13 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีค่าคะแนนร้อยละ เกี่ยวกับสภาพลักษณะและ การดำเนินงานในการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนด้านการตรวจสุขภาพ และการให้บริการ จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละ รายการแล้ว ปรากฏดังนี้

การตรวจสุขภาพนักเรียนประจำปี โดยแพทย์ และพยาบาล โรงเรียน ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 56.48 มีการตรวจสุขภาพนักเรียนในลักษณะนี้มากกว่าปีละ ครั้ง โดยโรงเรียนทุกขนาดมีการตรวจมากกว่าร้อยละ 50 โรงเรียนขนาดเล็ก มีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 61.11 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีมากกว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล แต่ต่างกันไม่มากนัก สำหรับโรงเรียนที่มีการ ตรวจสุขภาพนักเรียน โดยแพทย์และพยาบาล ปีละครั้งมีร้อยละ 25.92 ส่วน โรงเรียนที่ไม่มีมีการตรวจสุขภาพในลักษณะดังกล่าวเลยนั้น มีร้อยละ 12.96 สำหรับการตรวจสุขภาพประจำปีของครูหรือบุคลากรอื่นในโรงเรียน โรงเรียน ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 54.63 ไม่มีมีการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่ครูและบุคลากร อื่นในโรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 58 ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีร้อยละ 45.16 ซึ่งโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอก เขตเทศบาลและในเขตเทศบาลมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ที่ไม่มีมีการตรวจ สุขภาพของครู ส่วนโรงเรียนที่มีการตรวจสุขภาพของครูนั้นมีอยู่บ้าง โดยตรวจ เป็นครั้งคราวมีมากที่สุด แต่มีเพียงร้อยละ 26.85 เท่านั้น

โรงเรียนทุกโรงเรียน มีการตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้า ซึ่ง ลักษณะที่โรงเรียนต่าง ๆ ใช้มาก และมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ โรงเรียนให้ นักเรียนที่เป็น ผนส. เป็นผู้ตรวจ คิดเป็นร้อยละ 63.89 โดยโรงเรียนทั้งสาม ขนาดมีมากกว่าร้อยละ 50 รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 62.96 มีครูประจำชั้น เป็นผู้ตรวจ ซึ่งวิธีนี้โรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.10 โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุดคือร้อยละ 50 และโรงเรียนร้อยละ 60.18 ได้ ให้ครูเวรประจำวันเป็นผู้ตรวจ ซึ่งวิธีนี้โรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 86.11 โรงเรียนขนาดใหญ่มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 41.93

โรงเรียนร้อยละ 100 และทุกขนาด มีการจัดทำบัตรบันทึกสุขภาพ นักเรียน สำหรับวิชาชีพดำเนินการนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 99.63 ครู ประจำชั้นเป็นผู้ดำเนินการ ในการกรอกรายการ และเก็บรักษา ซึ่งโรงเรียน ขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.55 โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 69.44 สำหรับบัตรบันทึกสุขภาพนั้นโรงเรียนร้อยละ 98.15 ได้

จัดให้นักเรียนครบทุกคนโดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีครบทุกโรงเรียน และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีครบทุกโรงเรียนเช่นกัน ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล มีเพียงร้อยละ 97.30 สำหรับการรอกกราชการในบัตรบันทึกสุขภาพนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 66.67 มีการรอกกราชการครบทุกครั้งและเป็นปัจจุบัน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.78 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางมีน้อยที่สุดเพียง ร้อยละ 56.09

การซึ่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของนักเรียนนั้น โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการดำเนินการ โดยโรงเรียนร้อยละ 34.26 มีการซึ่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงภาคเรียนละครั้ง ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีมากเท่ากัน คือร้อยละ 36 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล จะมียากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 31.48 มีการซึ่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงเดือนละครั้งโดยโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 41.67 โรงเรียนขนาดกลางมีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 24.39 และโรงเรียนที่มีการซึ่งน้ำหนัก และวัดส่วนสูงนักเรียน ภาคเรียนละ 2 ครั้ง มีร้อยละ 31.48 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.93 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด คือ ร้อยละ 16.67

การวัดสายตาของนักเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละประมาณ 90 มีการดำเนินการโดยโรงเรียน ร้อยละ 37.04 ครูพยาบาลหรือครูอนามัยเป็นผู้ตรวจวัดสายตา ซึ่งโรงเรียนขนาดกลางมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 41.46 โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีจำนวนใกล้เคียงกัน และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล มีจำนวนมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลเล็กน้อย รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 34.26 มีการตรวจและวัดสายตา โดยครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมกันตรวจวัด ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กมีมากกว่าโรงเรียนขนาดอื่น คือ ร้อยละ 44.44 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 29

การทดสอบการได้ยิน โรงเรียนส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 80 มีการทดสอบการได้ยินซึ่งมีหลายลักษณะ คือ โรงเรียนร้อยละ 25.92 ให้ครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ตรวจ และ โรงเรียนทุกขนาดมีจำนวนเกือบเท่ากัน รองลงไป โรงเรียน ร้อยละ 23.15 ให้ครูพยาบาล หรือครูอนามัยโรงเรียนเป็นผู้ตรวจ ซึ่งมีมากในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 25 โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและในเขตเทศบาล มีจำนวนเกือบเท่ากัน และ โรงเรียนร้อยละ 22.22 ให้ครูประจำชั้นเป็นผู้ตรวจ โดยโรงเรียนขนาด

ใหญ่มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 38.70 โรงเรียนขนาดกลางมีน้อยที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 12.20

สำหรับการจัดบริการด้านทันตสุขภาพนั้น มีการดำเนินการครบทุกโรงเรียน โดยโรงเรียน ร้อยละ 96.30 จัดให้นักเรียนอนามัยฟลูออไรด์ตลอดปี ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีการดำเนินการดังกล่าวนี้ครบ ร้อยละ 100 ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีเพียงร้อยละ 87.10 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขต มีการดำเนินการในลักษณะนี้ครบทุกโรงเรียน ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีการดำเนินการเพียงร้อยละ 88.23 รองลงมาโรงเรียน ร้อยละ 71.30 มีการบริการตรวจและถอนฟันหรืออุดฟันโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือทันตแพทย์ ซึ่งมีมากในโรงเรียนขนาดใหญ่ คิดเป็น ร้อยละ 83.87 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 55.56

โรงเรียนทุกโรงเรียน มีการจัดบริการแนะแนวสุขภาพนักเรียน โดยโรงเรียนร้อยละ 85.18 จัดโดยครูประจำชั้น ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.89 โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 73.17 โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีจำนวนมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คือร้อยละ 94.12 และร้อยละ 81.08 ตามลำดับ รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 75.92 จัดบริการแนะแนวสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งโรงเรียนทั้งสามขนาดมีจำนวนแตกต่างกันไม่มากนัก โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด คือร้อยละ 60.97 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีจำนวนเกือบเท่ากัน คือ ร้อยละ 75 สำหรับการให้การรักษายาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุ นั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 94.44 ครูจะเป็นผู้พานักเรียนไปสถานพยาบาลเอง ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด คือร้อยละ 97.22 โรงเรียนขนาดใหญ่มีน้อยที่สุด คือร้อยละ 75.61 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีการดำเนินการในลักษณะนี้มากเกือบเท่ากัน คือ ร้อยละ 97.06 และร้อยละ 93.24 ตามลำดับ สำหรับการปฐมพยาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุ นั้น โรงเรียนร้อยละ 98.15 จัดให้มีการปฐมพยาบาลที่โรงเรียนโดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีมาก คิดเป็นร้อยละ 88.89 และร้อยละ 80.49 ตามลำดับ และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ที่มีการดำเนินการในลักษณะนี้ จะมีมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 100 และร้อยละ 79.30 ตามลำดับ นอกจากนี้ โรงเรียนร้อยละ 87.04 ยังได้จัดหายานพาหนะเพื่อพานักเรียนที่เจ็บป่วยไปรักษาที่สถานพยาบาลโดยโรงเรียน

ขนาดเล็กมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.66 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีจำนวนเกือบเท่ากัน คือ ร้อยละ 75.61 และร้อยละ 73.17 ตามลำดับ และ โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลจะมีจำนวนมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล

ตาราง 14 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับสภาพ ลักษณะและการดำเนินการดำเนินงานในการจัดบริการสุขภาพอนามัย
 ในโรงเรียน ด้านการให้บริการนักเรียนที่เจ็บป่วยและการป้องกันโรคติดต่อในโรงเรียน จำนวนตามขนาดและที่ตั้ง
 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		รวมทั้ง ที่ตั้งของโรงเรียน	รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41) ใหญ่(31)		
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ				
21. ความเพียงพอของอุปกรณ์ ที่จำเป็นสำหรับห้อง/มุม พยาบาล				
มีใช้เพียงพอและยังใช้ ได้	13 (36.11)	15 (36.59) 14 (45.16)	16 (47.05) 26 (35.13)	42 (38.89)
มีบ้าง แต่ยังไม่เพียงพอ	23 (63.89)	26 (63.41) 17 (58.84)	18 (52.94) 48 (64.86)	66 (61.11)
ไม่มี	- (-)	- (-) - (-)	- (-) - (-)	- (-)

ตาราง 14 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		รวมทั้ง ของโรงเรียน	รวม (108)
	เล็ก(36)	ใหญ่(31)		
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ	กลาง(41)	นอกเขต(74)		
22. ความเพียงพอของยา รักษาโรคและเวชภัณฑ์ที่ จำเป็นสำหรับห้อง/มุม พยาบาล มีใช้เพียงพอและยังใช้ ได้ดี	23 (63.89)	24 (77.41)	29 (85.29)	72 (66.67)
มีบ้าง แต่ยังไม่เพียงพอ	13 (36.11)	7 (22.58)	5 (14.71)	36 (33.33)
ไม่มี	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
23. วิธีการจัดหาอุปกรณ์ ยา และเวชภัณฑ์เพื่อให้บริการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
โรงเรียนจัดซื้อหรือหา มาเอง	15 (41.67)	23 (74.19)	20 (58.93)	53 (49.07)
สพอ.หรือสปจ.แจกให้	36 (100.0)	29 (93.55)	31 (91.18)	103 (95.37)

ตาราง 14 (ต่อ)

สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)					
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)							
หน่วยราชการอื่นแจกให้	10	(27.78)	8	(19.51)	8	(25.81)	6	(17.65)	20	(27.03)	26	(24.07)
เอกชนและชุมชน												
บริจาคให้	9	(25.00)	8	(19.51)	13	(41.93)	12	(35.29)	18	(24.32)	30	(27.78)
อื่น ๆ	-	(-)	-	(-)	-	(-)	-	(-)	-	(-)	-	(-)
24. ลักษณะการให้บริการ												
สร้างภูมิคุ้มกันโรค												
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)												
ป.1 ได้รับวัคซีนป้องกัน	35	(97.22)	36	(87.80)	31	(100.0)	34	(100.0)	68	(91.89)	102	(94.44)
โรคคอตีบ บาดทะยัก												
ป.1-6 ได้รับวัคซีน	31	(86.11)	29	(70.73)	21	(67.74)	30	(88.23)	57	(77.03)	87	(80.55)
ป้องกันวัณโรค												
ป.1-6 ได้รับวัคซีน	34	(94.44)	27	(65.85)	27	(87.10)	30	(88.23)	58	(78.38)	88	(81.48)
ป้องกันไข้ไทฟอยด์												

ตาราง 14 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		รวม
	เล็ก(36)	กลาง(41) ใหญ่(31)	
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ			(108)
นักเรียนหญิง ป.6 ได้รับ			
วัดขึ้นป้องกันหัดเยอรมัน	30 (83.33)	31 (75.61) 27 (87.10)	30 (88.23) 58 (78.38) 88 (81.48)
นักเรียนได้รับการฉีด			
วัคซีนป้องกันโรคเมอมี			
โรคระบาด	22 (77.78)	25 (60.97) 26 (83.87)	29 (85.29) 50 (67.57) 79 (73.15)
ไม่มีการให้บริการสร้าง			
ภูมิคุ้มกันโรคได้	- (-)	- (-) - (-)	- (-) - (-)
25. การมีนักเรียนที่นำหนัก			
ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน	29 (80.56)	39 (95.12) 29 (93.55)	33 (97.06) 64 (86.49) 97 (89.82)
มี	7 (199.44)	2 (4.88) 2 (6.45)	1 (2.94) 10 (13.51) 11 (10.19)
ไม่มี			

ตาราง 14 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		รวมทั้ง ที่ตั้งของโรงเรียน	รวม † (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41) ใหญ่(31)		
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ				
<u>วิธีการช่วยเหลือนักเรียน</u> <u>ที่มึนหน้าหนักต่ำกว่าเกณฑ์</u>				
<u>มาตรฐาน</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
ให้อาหารเสริม	29 (80.56)	33 (80.49) 30 (96.77)	33 (97.06) 59 (79.73)	92 (85.18)
ให้รับประทานยาวิตามิน	8 (22.22)	11 (26.83) 9 (29.03)	12 (35.29) 16 (21.63)	28 (25.92)
ให้รับประทานอาหาร กลางวันฟรี	21 (58.33)	29 (70.73) 23 (74.19)	25 (73.53) 48 (64.86)	73 (67.59)
ไม่ได้ให้การช่วยเหลือเลย	- (-)	- (-) - (-)	- (-) - (-)	- (-)
อื่น ๆ	- (-)	- (-) - (-)	- (-) - (-)	- (-)

จากตาราง 14 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
ประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีค่าคะแนนร้อยละ เกี่ยวกับสภาพลักษณะและการ
ดำเนินงาน ในการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนด้านการให้บริการ
นักเรียนที่เจ็บป่วยและการป้องกันโรค จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน
เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละรายการแล้ว ปรากฏดังนี้

โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 61.11 มีอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับห้อง
หรือมมพยาบาลไม่เพียงพอ โดยโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลางขาดแคลน
มากที่สุดและมีจำนวนพอ ๆ กัน คือ ร้อยละ 63 ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่
ขาดแคลน คิดเป็นร้อยละ 58.84 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล จะ
ขาดแคลนมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ
64.86 และ ร้อยละ 52.94 สำหรับยารักษาโรคและเวชภัณฑ์ที่ใช้ประจำห้อง
พยาบาลหรือมมพยาบาลนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 66.67 มีใช้เพียงพอ
และยังใช้ได้ดี โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.41 ส่วน
โรงเรียนขนาดกลางมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.97 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใน
เขตเทศบาลจะมียารักษาโรคและเวชภัณฑ์ มากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ นอกเขต
เทศบาล คือ ร้อยละ 85.29 และ ร้อยละ 58.10 ตามลำดับ

สำหรับการจัดหา อุปกรณ์ ยา และเวชภัณฑ์เพื่อใช้บริการในโรงเรียน
นั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 95.37 ได้รับแจกจาก สปอ.และ สปจ.โดย
โรงเรียนขนาดเล็กได้รับแจกครบทุกโรงเรียน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ และ
ขนาดกลางได้รับรองลงมา คือ คิดเป็นร้อยละ 93.55 และ ร้อยละ 85.36
ตามลำดับ โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลจะมีมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่
ในเขตเทศบาลเพียงเล็กน้อยคือร้อยละ 97.30 และร้อยละ 91.18 ตามลำดับ
และมีโรงเรียนร้อยละ 49.07 ที่เป็นผู้จัดซื้อหรือจัดหาเอง โดยโรงเรียนขนาด
ใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.19 โรงเรียนขนาดกลางมีน้อยที่สุด คิดเป็น
ร้อยละ 36.59

การให้บริการสร้างภูมิคุ้มกันโรค โรงเรียนทุกโรงเรียน มีการให้บริการ
โดยดำเนินการในหลายลักษณะ คือ โรงเรียนร้อยละ 94.44 มีการให้บริการ
ฉีดวัคซีน ป้องกันโรคคอตีบ บาดทะยัก แก่ นักเรียน ชั้น ป.1 ซึ่งโรงเรียนขนาด
ใหญ่จัดบริการได้ครบทุกโรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจัดบริการน้อยที่สุด คิด
เป็นร้อยละ 87.80 รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 81.48 มีการจัดบริการให้
นักเรียน ป.1-6 ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันไข้ไทฟอยด์ และบริการให้นักเรียน
หญิงชั้น ป.6 ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันหัดเยอรมัน โรงเรียน ร้อยละ 80.55

จัดบริการให้นักเรียนชั้น ป.1-6 ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันวัณโรค- ซึ่งทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าวนี้ โรงเรียนทั้งสามขนาดมีการดำเนินการมากกว่าร้อยละ 65 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล จะมีการให้บริการลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าว มากกว่าร้อยละ 85 ซึ่งมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล

โรงเรียนส่วนใหญ่ หรือ ร้อยละ 89.82 มีนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยโรงเรียนขนาดกลางมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.12 โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 80.56 ซึ่งโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล จะมีนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คือร้อยละ 97.06 และร้อยละ 88.49 ตามลำดับ สำหรับวิธีการช่วยเหลือนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ หรือ ร้อยละ 58.18 ได้จัดอาหารเสริมให้ โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.77 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 80 และโรงเรียนในเขตเทศบาลมีการจัดอาหารเสริมให้นักเรียน มากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คือ ร้อยละ 97.06 และ ร้อยละ 79.73 ตามลำดับ รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 67.59 จัดให้นักเรียนรับประทานอาหารกลางวันฟรีโดยโรงเรียนขนาดใหญ่จัดบริการลักษณะนี้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.19 โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.33

ตาราง 15 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการดำเนินงาน ในการจัดบริการสุขภาพอนามัย
 ในโรงเรียนด้านบริการอื่น ๆ จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประเภทศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
 จังหวัดนนทบุรี

สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
26. <u>ลักษณะการจัดอาหาร</u> <u>กลางวันโรงเรียน</u> บางส่วนนำอาหารมาจาก บ้านและบางส่วนกลับใบ รับประทานที่บ้าน บางส่วนนำอาหารมาจาก บ้าน บางส่วนกลับใบ รับประทานอาหารที่บ้าน และบางส่วนโรงเรียน จัดให้	1 (2.78)	2 (4.88)	1 (3.23)	- (-)	4 (5.40)	4 (3.70)	
	20 (2.78)	15 (36.59)	5 (16.13)	7 (20.59)	33 (44.60)	40 (37.04)	

ตาราง 15 (ต่อ)

สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
โรงเรียนจัดให้ทั้งหมด	14 (38.89)	22 (53.66)	20 (64.52)	23 (67.65)	33 (44.60)	56 (51.85)	
บุคคลภายนอกเข้ามาชาย อื่น ๆ	1 (2.78)	- (-)	1 (3.23)	- (-)	2 (2.71)	2 (1.85)	
	- (-)	2 (4.88)	4 (12.91)	4 (11.76)	2 (2.71)	6 (5.56)	
27. <u>วิธีการจัดการอาหาร</u>							
<u>กลางวันโรงเรียน</u>							
ครู ภารโรงและนักเรียน ร่วมกันจัด	16 (44.44)	12 (29.27)	7 (22.58)	6 (17.65)	29 (39.19)	35 (32.41)	
จ้างคนครัวมาทำอาหาร							
โดยมีครูเป็นผู้ควบคุม อื่น ๆ	18 (50.00)	28 (68.29)	24 (77.41)	27 (79.41)	43 (58.10)	70 (64.81)	
	2 (5.56)	1 (2.43)	- (-)	1 (2.94)	2 (2.71)	3 (2.78)	
28. <u>การจัดอาหารเสริมให้แก่</u>							
<u>นักเรียน</u>							
มีการจัดอาหารเสริม	36 (100.0)	41 (100.0)	31 (100.0)	34 (100.0)	74 (100.0)	108 (100.0)	
ไม่มีการจัดอาหารเสริม	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	

ตาราง 15 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน	รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41) ใหญ่(31)		
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ				
<u>อาหารเสริมที่จัดให้แก่</u>				
<u>นักเรียน</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
นม	36 (100.0)	41 (100.0) 31 (100.0)	34 (100.0) 74 (100.0)	08 (100.0)
นมถั่วเหลือง	11 (30.56)	9 (21.95) 7 (22.58)	12 (35.29) 15 (20.27)	27 (25.00)
ถั่วเขียว ถั่วดำ ถั่วแดง				
ต้มน้ำตาล	9 (25.00)	6 (15.63) 5 (16.13)	6 (17.65) 14 (18.92)	20 (18.51)
ข้าว ถั่ว งา กล้วยน้ำว่าน	8 (22.22)	4 (9.76) 2 (6.45)	5 (14.71) 9 (12.16)	14 (12.96)
อื่น ๆ	1 (2.78)	- (-) - (-)	- (-) 1 (1.35)	1 (0.93)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		รวมทั้ง ที่ตั้งของโรงเรียน	รวม (108)
	เล็ก(36)	ใหญ่(31)		
สภาพ ลักษณะ และการจัดบริการสุขภาพ	กลาง(41)	ใหญ่(31)	นอกเขต(74)	
30. ลักษณะการกิจกรรม				
<u>สันทนากาการเพื่อส่งเสริม</u>				
<u>สุขภาพจิตของครู</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
การจัดทัศนศึกษา	29 (80.56)	26 (63.41)	28 (90.32)	29 (85.29) 54 (72.97) 83 (76.85)
การจัดให้เล่นเกม หรือ แข่งขันกีฬาในบางโอกาส	9 (25.00)	12 (29.27)	7 (22.58)	6 (17.65) 22 (29.73) 28 (25.92)
การจัดงานรื่นเริงและ พบปะสังสรรค์ในบาง โอกาส	26 (72.22)	26 (63.41)	27 (87.10)	30 (88.23) 49 (66.22) 79 (73.15)
ไม่มีการจัดกิจกรรม สันทนากาการ	2 (5.56)	3 (7.31)	- (-)	- (-) 5 (6.75) 5 (4.63)

จากตาราง 15 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีค่าคะแนนร้อยละ ของสภาพลักษณะและการ ดำเนินงานในการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ด้านการจัดบริการอื่น ๆ จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละรายการแล้ว ปรากฏดังนี้

การจัดบริการอาหารกลางวัน โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 51.85 โรงเรียนเป็นผู้จัดบริการให้เองทั้งหมด ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิด เป็นร้อยละ 64.52 โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 38.89 และ โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ที่มีการดำเนินการในลักษณะนี้มากที่สุด คือ ร้อยละ 67.65 ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล มีการดำเนินการเพียง ร้อยละ 44.60 เท่านั้น รองลงมาโรงเรียนร้อยละ 37.04 ให้นักเรียนบางส่วน นำอาหารมาจากบ้าน บางส่วนกลับไปรับประทานที่บ้าน และบางส่วนโรงเรียน จัดอาหารกลางวันให้ที่โรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดกลางมีมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 36.59 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 44.60 สำหรับวิธีการจัดอาหารกลางวันที่โรงเรียนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ หรือ ร้อยละ 64.81 จ้างคนครัวมาทำอาหาร โดยครูเป็นผู้ควบคุม ซึ่งโรงเรียน ขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.41 โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด คิด เป็นร้อยละ 50 และโรงเรียนร้อยละ 32.41 ดำเนินการโดยให้ครู ภารโรง และ นักเรียน ร่วมกันจัดบริการอาหารกลางวัน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.44 และโรงเรียนขนาดใหญ่มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.58 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาล

การจัดอาหารเสริมให้แก่นักเรียนนั้น โรงเรียนทุกโรงเรียนและทุกขนาด ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีการจัดอาหารเสริมให้แก่นักเรียน สำหรับอาหารเสริมที่จัดมากที่สุด ได้แก่ นม ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียน ทุกขนาด และทุกเขตมีการจัดครบ ร้อยละ 100 รองลงมา ได้แก่ นมถั่วเหลือง ซึ่งมี โรงเรียนที่จัดเพียง ร้อยละ 25 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีมากกว่า โรงเรียน ขนาดกลางและขนาดใหญ่เพียงเล็กน้อย และ มักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขต เทศบาลมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล

การจัดกิจกรรมสันทนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ หรือ ร้อยละ 94.44 จัดให้มีการเล่นและแข่งขันกีฬา โดย โรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 โรงเรียนขนาดใหญ่ และ ขนาดกลางมีมากกว่าร้อยละ 90 โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล และ

นอกเขตเทศบาลที่ดำเนินการในลักษณะนี้มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 94 ส่วนการจัดที่นึ่งพักผ่อนให้นักเรียนนั้น โรงเรียนร้อยละ 78.70 มีการจัดที่นึ่งพักผ่อนให้นักเรียน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด คือ ร้อยละ 88.89 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางมีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 73.17 รองลงมาโรงเรียนร้อยละ 75 มีการจัดสวนหย่อมหรือไม้ดอกไม้ประดับ โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากกว่า คือ ร้อยละ 83.87 โรงเรียนขนาดกลางมี ร้อยละ 70.73 ส่วนการจัดให้มีสนามเด็กเล่นและการจัดทัศนศึกษานั้น มีการจัดร้อยละ 67.59 และ ร้อยละ 66.67 ตามลำดับโดยโรงเรียนทุกขนาดมีการจัดให้มีสนามเด็กเล่นเกือบเท่ากันคือ ร้อยละ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 ส่วนการจัดทัศนศึกษาออกสถานที่นั้นโรงเรียนขนาดใหญ่จัดมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 90.32 โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ประมาณร้อยละ 58

สำหรับการจัดกิจกรรมสันทนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของครูนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 76.85 มีการจัดทัศนศึกษา โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.32 โรงเรียนขนาดกลางมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.41 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีจำนวนมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 85.29 และร้อยละ 72.97 ตามลำดับ นอกจากนี้ โรงเรียนร้อยละ 73.15 มีการจัดงานรื่นเริง และพบปะสังสรรค์ในบางโอกาส โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.10 โรงเรียนขนาดกลางมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.41 และ โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล มีมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 88.23 และร้อยละ 66.22 ตามลำดับ

ตาราง 16 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษา
 ด้านการวางแผนและการบริหารงาน จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
 การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

สภาพและ การจัดการเรียน การสอนสู่ศึกษา	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
1. การตั้งคณะกรรมการ สู่ศึกษาในโรงเรียน มีครูและเจ้าหน้าที่ สาขาร่วมร่วมเป็น กรรมการ	9 (25.00)	10 (24.39)	10 (32.26)	10 (29.41)	19 (25.67)	29 (26.85)	
มีเฉพาะครูเป็นกรรมการ	8 (22.22)	14 (34.15)	9 (29.03)	14 (41.18)	17 (22.97)	21 (19.44)	
ไม่มีการตั้งคณะกรรมการ	18 (50.00)	16 (39.02)	11 (35.48)	9 (26.47)	36 (48.65)	45 (41.67)	
อื่น ๆ	1 (2.78)	1 (2.43)	1 (3.22)	1 (2.94)	2 (2.71)	3 (2.78)	
2. การวางแผนเกี่ยวกับ การเรียนการสอนสู่ศึกษา	18 (50.00)	15 (36.59)	11 (35.48)	11 (32.35)	33 (44.60)	44 (40.74)	

ตาราง 16 (ต่อ)

สภาพและ การจัดการเรียน การสอนสู่ศึกษา	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
คณะกรรมการสู่ศึกษาใน โรงเรียนเป็นผู้วางแผน	5 (13.89)	8 (19.51)	5 (16.13)	7 (20.59)	11 (14.86)	18 (16.67)	
ครูวิชาการเป็นผู้วางแผน	12 (33.33)	13 (31.71)	12 (38.70)	11 (32.35)	26 (35.13)	37 (34.26)	
ไม่มีการวางแผน	1 (2.78)	4 (9.76)	1 (3.22)	2 (5.89)	4 (5.40)	6 (5.56)	
อื่น ๆ	- (-)	1 (2.43)	2 (6.45)	3 (6.45)	- (-)	3 (2.78)	
3. <u>การจัดครูเข้าสอนวิชา</u> <u>สู่ศึกษา</u> จัดให้ครูที่มคอวุฒิต่าง สู่ศึกษาสอน จัดให้ครูผ่านการอบรม หรือมีความรู้ทางด้าน สู่ศึกษาสอน จัดให้ครูทั่วไปสอน จัดให้ครูประจำชั้นสอน	- (-)	3 (7.31)	3 (9.68)	2 (5.89)	4 (5.40)	6 (5.56)	
	6 (13.89)	10 (24.39)	10 (32.26)	10 (29.41)	16 (21.63)	26 (24.07)	
	1 (22.78)	5 (12.20)	3 (9.68)	2 (5.89)	7 (9.46)	9 (8.33)	
	14 (38.89)	6 (14.63)	1 (3.22)	3 (8.83)	18 (24.32)	21 (19.44)	

ตาราง 16 (ต่อ)

สภาพและ การจัดการเรียน การสอนสู่ศึกษา	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
จัดให้ครูที่สอนในกลุ่ม สปช. สอน อื่น ๆ	15 (41.67)	17 (41.46)	14 (45.16)	17 (50.00)	29 (39.19)	46 (42.60)	
4. <u>การจัดประชุมครูเพื่อ ปรับปรุงการเรียนการ สอนสู่ศึกษา</u>	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	
จัดตามแผนงานวิชาการ ของโรงเรียน	25 (69.44)	25 (60.97)	22 (70.97)	25 (73.53)	47 (63.51)	72 (66.67)	
จัดตามความประสงค์ของ ครูผู้สอน	2 (5.56)	6 (14.63)	5 (16.13)	4 (11.76)	9 (12.16)	13 (12.04)	
ให้มีการจัดประชุมครูฯ อื่น ๆ	9 (25.00)	10 (24.39)	3 (9.68)	4 (11.76)	18 (24.32)	22 (20.37)	
	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	

ตาราง 16 (ต่อ)

สภาพและ การจัดการเรียน การสอนสาขา	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
5. ลักษณะการจัดห้องเรียน							
สุขศึกษา							
จัดให้เรียนห้องเดียวกับที่							
สอนวิชาทั่วไป	30 (83.33)	37 (90.27)	28 (90.32)	31 (91.18)	64 (86.49)	95 (87.96)	
จัดเป็นห้องเรียนเฉพาะ							
วิชาสุขศึกษา	1 (2.72)	- (-)	- (-)	- (-)	1 (1.35)	1 (0.93)	
จัดเป็นห้องเรียนร่วมกับ							
วิชา สปช.	5 (13.89)	4 (9.76)	3 (9.68)	3 (8.83)	9 (12.16)	12 (11.11)	
อื่น ๆ	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	

จากตาราง 16 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีค่าคะแนนร้อยละ เกี่ยวกับสภาพลักษณะและ การดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาด้านการวางแผน และการ บริหารงานจำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อวิเคราะห์ ในแต่ละรายการแล้ว ปรากฏผล ดังนี้

โรงเรียนส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 60 มีการตั้งคณะกรรมการ สุขศึกษาในโรงเรียน โดยโรงเรียนร้อยละ 28.70 มีเฉพาะครูเป็นกรรมการ สุขศึกษา ซึ่งโรงเรียนขนาดกลางมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.15 โรงเรียน ขนาดเล็กมีน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 22.22 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล จะมีมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลคิดเป็นร้อยละ 41.18 รองลงมา โรงเรียน ร้อยละ 26.85 มีครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร่วมเป็นกรรมการ สุขศึกษา โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.26 ส่วนโรงเรียน ร้อยละ 41.67 ไม่มีการตั้งกรรมการสุขศึกษา ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล สำหรับการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอนสุขศึกษานั้นโรงเรียนประมาณร้อยละ 95 มีการวางแผน โดยโรงเรียน ร้อยละ 40.74 มีครูประจำชั้นเป็นผู้วางแผน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีปานกลาง และ มักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาล รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 34.26 มีครูวิชาการเป็นผู้วางแผน โดยโรงเรียนทุกขนาด มีจำนวนปานกลาง และแตกต่างกันไม่มาก

การจัดครูสอนวิชาสุขศึกษา โรงเรียนร้อยละ 42.60 จัดให้ครูที่สอน วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สปช.) เป็นผู้สอนวิชาสุขศึกษา ซึ่งโรงเรียน ทุกขนาดมีจำนวนปานกลางและเกือบเท่ากัน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.16 และมีมากในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล คิดเป็น ร้อยละ 50 รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 24.06 จัดให้ครูที่ผ่านการอบรม หรือ มีความรู้ทางด้านสุขศึกษาเป็นผู้สอน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีปานกลาง คิดเป็น ร้อยละ 32.26 และโรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 13.89 สำหรับ การจัดประชุมครูเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนสุขศึกษานั้น โรงเรียน ร้อยละ 66.67 มีการจัดประชุมตามแผนงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนขนาด ใหญ่และขนาดเล็กมีมากพอ ๆ กัน คือ ร้อยละ 70 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ ในเขตเทศบาล ซึ่งมีมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลเล็กน้อย ส่วน

โรงเรียนที่ไม่มีการจัดประชุมครูเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาเลย นั้นมีเพียงร้อยละ 20.37 โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีเกือบเท่ากัน คือ ประมาณร้อยละ 25

สำหรับการจัดห้องเรียนสุขศึกษานั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ หรือ ร้อยละ 87.96 จัดให้นักเรียนได้เรียนสุขศึกษาในห้องเดียวกับที่สอนวิชาทั่วไป โดยโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีมากและเท่ากัน คือ ร้อยละ 90 และมีมากในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล คือ ร้อยละ 91.18 และร้อยละ 86.49 ตามลำดับ สำหรับโรงเรียนที่จัดห้องเรียนสุขศึกษาให้เรียนรวมกับห้อง สปช. นั้น มีจำนวนไม่มาก เพียงร้อยละ 11.11 และ มักเป็นโรงเรียนขนาดเล็กมากกว่าขนาดอื่น

ตาราง 17 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษา
 ด้านครูผู้สอนและสื่อการเรียนการสอนสู่ศึกษา จำนวนตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประเภทศึกษา สังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

สภาพและ การจัดการเรียน การสอนสู่ศึกษา	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
6. <u>วิธีเพิ่มความรู้แก่ครูผู้สอน</u> <u>สู่ศึกษา</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
โรงเรียนจัดอบรมให้เอง	1 (2.78)	2 (4.88)	- (-)	- (-)	3 (4.05)	3 (2.78)	
ส่งครูไปเข้ารับการอบรม	28 (77.78)	29 (70.73)	22 (70.97)	26 (76.47)	53 (71.62)	79 (73.15)	
หน่วยงานเจ้าสังกัด จัดอบรม	14 (38.89)	15 (36.59)	14 (45.16)	27 (79.41)	26 (35.13)	53 (49.07)	
ครูผู้สอนไปสมัครเข้า อบรมเอง	2 (5.56)	5 (12.20)	3 (9.68)	3 (8.83)	7 (9.46)	10 (9.26)	
ไม่มีการจัดอบรม	4 (11.11)	4 (9.76)	3 (9.68)	4 (11.76)	7 (9.46)	11 (10.19)	
อื่น ๆ	2 (5.56)	- (-)	- (-)	- (-)	2 (2.71)	2 (1.85)	

ตาราง 17 (ต่อ)

สภาพและ การจัดการเรียน การสอนสู่ศึกษา	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
7. <u>การมีครูผู้วิชาเอก</u> <u>สู่ศึกษา</u> มี ไม่มี	7 (19.44)	9 (21.95)	9 (29.03)	9 (26.47)	16 (21.63)	25 (23.15)	
8. <u>ความเพียงพอของสื่อการ</u> <u>เรียนการสอนสู่ศึกษา</u> มีเพียงพอ มีไม่เพียงพอ	29 (80.56)	32 (78.05)	22 (70.97)	25 (73.53)	58 (78.38)	83 (76.85)	
9. <u>วิธีการจัดหาสื่อการเรียน</u> <u>การสอนสู่ศึกษา</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) โรงเรียนหาหรือผลิตเอง ได้บ้างจาก สปอ., สปจ. อื่น ๆ	14 (38.89)	18 (43.91)	20 (64.52)	23 (67.65)	29 (39.19)	52 (48.15)	
	22 (61.11)	23 (56.09)	11 (35.48)	11 (32.35)	45 (60.81)	56 (51.85)	
	22 (61.11)	24 (58.54)	22 (70.97)	24 (70.59)	44 (59.46)	68 (62.96)	
	28 (77.78)	33 (80.48)	21 (67.74)	27 (79.41)	55 (74.32)	82 (75.92)	
	1 (22.78	- (-)	- (-)	- (-)	1 (1.35)	1 (0.93)	

ตาราง 17 (ต่อ)

ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	ใหญ่(31)	
สภาพและ การจัดการเรียน การสอนสู่ศึกษา	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34) นอกเขต(74)
10. วิธีการจัดหาหนังสือหรือ เอกสารประกอบ การเรียนการสอนสู่ศึกษา			
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) โรงเรียนจัดซื้อ หรือ จัดหาเอง	23 (63.89)	18 (58.06)	18 (52.95) 46 (62.16) 64 (59.26)
ได้รับจาก สปอ. และ สปจ.	26 (72.22)	25 (80.65)	29 (85.29) 56 (75.67) 85 (78.70)
ได้รับจากหน่วยงานราชการ อื่น	21 (58.33)	21 (67.74)	27 (79.41) 41 (55.40) 68 (62.96)
ได้รับจากเอกชนและ ชุมชน อื่น ๆ	8 (22.22)	11 (35.48)	13 (38.23) 17 (22.97) 30 (27.78)
	- (-)	- (-)	- (-) - (-) - (-)

จากตาราง 17 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีค่าคะแนนร้อยละ เกี่ยวกับสภาพลักษณะและ การดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา ด้านครูผู้สอนและสื่อ การเรียนการสอนสุขศึกษา จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละรายการแล้วปรากฏว่า ดังนี้

โรงเรียนส่วนใหญ่ หรือประมาณร้อยละ 90 มีการเพิ่มความรู้แก่ครู ผู้สอนวิชาสุขศึกษาโดยโรงเรียนร้อยละ 73.15 ใ้วิธีส่งครูไปเข้ารับการอบรม ซึ่งโรงเรียนทุกขนาด มีการดำเนินการในลักษณะนี้มากกว่าร้อยละ 70 โดย โรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.78 ซึ่งโรงเรียนที่ตั้งอยู่ นอกเขตเทศบาลและในเขตเทศบาลมีจำนวนใกล้เคียงกัน และมากกว่า ร้อยละ 70 รองลงมาโรงเรียนร้อยละ 49.07 หน่วยงานต้นสังกัดจัดอบรมให้ โดย โรงเรียนขนาดใหญ่มีมากกว่าเล็กน้อยแต่ไม่ถึงร้อยละ 50 โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ ในเขตเทศบาลจะมีมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขต ประมาณ 2 เท่า สำหรับ ครูที่มีคุณวุฒิทางสุขศึกษานั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 76.85 ไม่มีครู วิชาเอก ทางสุขศึกษา โดยโรงเรียนทั้งสามขนาด ขาดแคลนครูวุฒิตั้งกล่าว มากกว่า ร้อยละ 70 โดยโรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนมากที่สุด คือ ร้อยละ 80.56 โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีความขาดแคลน ใกล้เคียงกัน คือ มากกว่าร้อยละ 70

สื่อการเรียนการสอนสุขศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 51.85 มีสื่อการเรียนการสอนสุขศึกษาไม่เพียงพอ โดยโรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.11 ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ขาดแคลนไม่มาก คือ เพียงร้อยละ 35.46 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลจะมีความขาดแคลน มากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล คิดเป็น ร้อยละ 60.81 สำหรับวิธี การจัดหาสื่อการเรียนการสอนสุขศึกษานั้น โรงเรียนมีการดำเนินการหลายวิธี กล่าวคือโรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 75.92 ได้รับแจกจาก สปอ. และ สปจ. ซึ่งโรงเรียนขนาดกลาง ได้รับแจกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.48 โรงเรียน ขนาดใหญ่ได้รับแจกน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.74 โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขต เทศบาลและนอกเขตเทศบาลได้รับแจกจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ประมาณร้อยละ 70 รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 70.37 ได้รับจากหน่วยราชการอื่น โดย โรงเรียนทุกขนาดได้รับมากกว่าร้อยละ 50 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขต จะมีจำนวนมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเกือบ 2 เท่า คือ ร้อยละ 97.06 และร้อยละ 58.10 ตามลำดับ ส่วนการจัดหาหนังสือ หรือ เอกสารประกอบ

การเรียนการสอนสุขศึกษา นั้น โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 78.70 ยังคงได้รับจาก สปอ. และ สปจ. ซึ่งโรงเรียนขนาดกลางมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.38 โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.22 โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีจำนวนมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล เพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 85.29 และ ร้อยละ 75.67 รองลงมาโรงเรียนร้อยละ 62.96 ได้รับจากหน่วยราชการอื่น ซึ่งโรงเรียนทั้งสามขนาดมีจำนวนใกล้เคียงกัน ประมาณ ร้อยละ 60 โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล จะมีมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 79.41 และร้อยละ 55.40 ตามลำดับ

ตาราง 18 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอนสู่ศตวรรษที่ 21 ด้านการจัดการจัดการเรียนการสอนสู่ศตวรรษที่ 21 และกิจกรรมเสริมวิสัยทัศน์ จำนวนตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

สภาพและ การจัดการเรียน การสอนสู่ศตวรรษที่ 21	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
11. กิจกรรมที่เน้นเป็น อันดับแรกในชั้น ป.1-4							
ด้านความรู้	9 (25.00)	11 (26.83)	8 (25.81)	10 (29.41)	18 (24.32)	28 (25.92)	
ด้านการปฏิบัติ	24 (66.67)	25 (60.97)	21 (67.74)	21 (61.76)	49 (66.22)	70 (64.81)	
ด้านเจตคติ	3 (8.33)	5 (12.20)	2 (6.45)	3 (8.83)	7 (9.46)	10 (9.26)	
12. กิจกรรมที่เน้นเป็น อันดับแรกในชั้น ป.5-6							
ด้านความรู้	16 (44.44)	15 (36.59)	8 (25.81)	9 (26.47)	30 (40.54)	39 (36.11)	
ด้านการปฏิบัติ	17 (47.22)	23 (56.09)	20 (64.52)	22 (64.71)	38 (51.35)	60 (55.55)	
ด้านเจตคติ	3 (8.33)	3 (7.31)	3 (9.68)	3 (8.83)	6 (8.10)	9 (8.33)	

ตาราง 18 (ต่อ)

สภาพและ การจัดการเรียน การสอนสู่ศึกษา	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
13. วิธีการประเมินผล							
การเรียนการสอนสู่ศึกษา							
ประเมินผลเฉพาะภาค ทฤษฎี	- (-)	1 (2.43)	1 (3.22)	- (-)	2 (2.71)	2 (1.85)	
ประเมินผลเฉพาะภาค ปฏิบัติ	2 (5.56)	1 (2.43)	2 (6.45)	1 (2.94)	4 (5.40)	5 (4.63)	
ประเมินทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติ	33 (91.66)	38 (92.68)	28 (90.32)	33 (97.06)	66 (89.19)	99 (91.67)	
ไม่มีการประเมินผล	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	
อื่น ๆ	1 (2.78)	1 (2.43)	- (-)	- (-)	2 (2.71)	2 (1.85)	

ตาราง 18 (ต่อ)

สภาพและ การจัดการเรียน การสอนสู่ศึกษา	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)					
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)							
14. ลักษณะการจัดการกิจกรรม												
<u>เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้</u>												
<u>ทางด้านสู่ศึกษา</u>												
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)												
เชิงวิทยากรมาบรรยาย	19	(52.77)	15	(36.59)	20	(64.52)	18	(52.95)	36	(48.65)	54	(50.00)
เป็นครั้งคราว	13	(36.11)	13	(31.71)	17	(54.84)	15	(44.11)	28	(37.84)	43	(39.81)
ครูนำแหล่งวิทยากรจาก	25	(72.22)	34	(82.93)	24	(77.41)	24	(70.59)	59	(79.73)	83	(76.85)
ชุมชนมาประกอบการสอน	6	(16.67)	6	(14.63)	4	(12.91)	2	(5.89)	14	(18.92)	16	(14.81)
จัดมุขสุขภาพ หรือป้าย	5	(13.89)	8	(19.51)	10	(29.03)	9	(26.47)	14	(18.92)	23	(21.30)
นิเทศในห้องเรียน												
พานักเรียนไปทัศนศึกษา												
นอกสถานที่												
จัดฉายภาพยนตร์หรือ												
สไลด์ให้ดู												

จากตาราง 18 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีค่าคะแนนร้อยละ ของสภาพลักษณะและการ ดำเนินการ เกี่ยวกับการเรียนการสอนสุขศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนสุขศึกษาและการจัดกิจกรรมเสริมสุขภาพ จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของ โรงเรียน เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละรายการแล้ว ปรากฏดังนี้

โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 64.81 เน้นกิจกรรมที่จัดเป็นอันดับแรก ในระดับชั้น ป.1-4 คือ การปฏิบัติ โดยโรงเรียนทุกขนาดมีการเน้นทางด้าน ปฏิบัติมากพอ ๆ กันและมากกว่าร้อยละ 60 รวมทั้ง โรงเรียนในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาลด้วย รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 25.92 เน้นกิจกรรม ทางด้านความรู้ ซึ่งโรงเรียนทั้งสามขนาดมีจำนวนพอ ๆ กัน และมีโรงเรียน เพียงร้อยละ 9.26 เท่านั้น ที่เน้นกิจกรรมทางด้านเจตคติ สำหรับ การจัด กิจกรรมที่เน้นเป็นอันดับแรกในระดับชั้น ป.5-6 นั้น โรงเรียนร้อยละ 55.55 เน้นกิจกรรมทางด้านปฏิบัติ โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.52 โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.22 และโรงเรียน ในเขตจะมีมากกว่าโรงเรียนนอกเขตเทศบาล คือ ร้อยละ 64.71 และร้อยละ 51.35 ตามลำดับ รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 36.11 เน้นกิจกรรมทางด้าน ความรู้ และมีโรงเรียนเพียงร้อยละ 8.33 เท่านั้น ที่เน้นทางด้านเจตคติ

เกี่ยวกับวิธีการประเมินผลการเรียนการสอนสุขศึกษานั้น โรงเรียน ทุกโรงเรียน มีการประเมินผลโดยโรงเรียนส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 91.67 มี การประเมินผลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งโรงเรียนทั้งสามขนาดมีมากกว่า ร้อยละ 90 และมีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล มีมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 97.06 และร้อยละ 89.19 ตามลำดับ

โรงเรียนประมาณร้อยละ 95 มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียน ทางด้านสุขศึกษา และมีการจัดในหลายลักษณะ กล่าวคือ โรงเรียนส่วนใหญ่หรือ ร้อยละ 76.85 จัดเป็นมุมสุขภาพ หรือจัดป้ายนิเทศในห้องเรียน ซึ่งลักษณะนี้ โรงเรียนขนาดกลางมีมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 82.93 โรงเรียนขนาดเล็ก มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.22 โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลมีมาก กว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเล็กน้อย คือ ร้อยละ 79.73 และ ร้อยละ 70.59 รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 50 เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายเป็น ครั้งคราว ซึ่งลักษณะนี้มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.59 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ ในเขตเทศบาลมีมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลเพียงเล็กน้อย คือ

ร้อยละ 57.95 และร้อยละ 48.65 ตามลำดับ

สำหรับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมสุขภาพนักเรียนนั้น โรงเรียนเกือบร้อยละ 100 มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งการจัดกิจกรรมมีลักษณะแตกต่างกัน กล่าวคือ โรงเรียนร้อยละ 37.04 มีการจัดเป็นครั้งคราว ซึ่งโรงเรียนทุกขนาดที่จัดในลักษณะนี้ มีพอประมาณ คือ โรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.67 โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีเกือบเท่ากัน คือ ประมาณร้อยละ 35 และมักเป็นโรงเรียนนอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาล รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 32.41 มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นประจำและได้ผลน่าพอใจ ซึ่งมักเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งมีถึงร้อยละ 45.16 และเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตเทศบาลมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล

ตาราง 19 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียน เรียนเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะและการดำเนินงานในการความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน และโรงเรียน เกี่ยวกับบริการสุขภาพอนามัย จำนวนตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

สภาพ ลักษณะและ การสร้างความสัมพันธ์ฯ	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
1. <u>ลักษณะการจัดประชุม</u> <u>เกี่ยวกับบริการ</u> <u>สุขภาพอนามัยระหว่าง</u> <u>ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง</u>							
จัดประชุมปีละครั้ง	21 (58.33)	20 (48.78)	19 (61.29)	19 (55.88)	41 (55.40)	60 (55.50)	
จัดประชุมภาคเรียนละครั้ง	6 (16.67)	7 (17.07)	4 (12.91)	4 (11.76)	13 (17.56)	17 (15.75)	
จัดประชุม 2-3 ปีต่อครั้ง	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	
ไม่เคยมีการจัดประชุม อื่น ๆ	8 (22.22)	14 (34.15)	8 (25.81)	11 (32.35)	19 (25.67)	30 (27.78)	
	1 (2.78)	- (-)	- (-)	- (-)	1 (1.35)	1 (0.93)	

ตาราง 19 (ต่อ)

สภาพ ลักษณะและ การสร้างความสัมพันธ์	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		รวม (108)	
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ที่ตั้งของโรงเรียน ในเขต(34) นอกเขต(74)		
2. <u>วิธีการติดตามผลการ</u> <u>รักษานักเรียนเจ็บป่วย</u> <u>ที่บ้าน</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
แจ้งผลให้ผู้ปกครองทราบ	8 (22.22)	17 (41.46)	9 (29.03)	15 (44.11)	19 (25.67)	34 (31.48)
ครูไปเยี่ยมนักเรียนที่บ้าน	18 (50.00)	23 (56.09)	22 (70.97)	21 (61.76)	42 (56.76)	63 (58.33)
ผู้บริหารและครูไปเยี่ยม นักเรียนที่บ้าน	23 (63.89)	28 (68.29)	17 (54.84)	16 (47.05)	52 (70.27)	68 (62.96)
ครูเชิญผู้ปกครองมาให้ คำแนะนำและขอความ ร่วมมือในการรักษา						
พยาบาล	10 (27.78)	10 (24.39)	17 (58.84)	16 (47.05)	21 (28.37)	37 (34.26)
ไม่เคยมีการติดตามผล						
การรักษา	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)

ตาราง 19 (ต่อ)

สภาพ ลักษณะและ การสร้างความสัมพันธ์ฯ	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	ใหญ่(31)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)	
3. <u>วิธีการประชาสัมพันธ์</u> <u>งานบริการสุขภาพอนามัย</u> <u>ในโรงเรียน</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
เชิญผู้ปกครองมาประชุม	13 (36.11)	17 (41.46)	19 (61.29)	15 (44.11)	34 (45.94)	49 (45.37)	
ส่งเอกสารเผยแพร่ให้อ่าน	24 (66.67)	31 (75.61)	23 (74.19)	28 (82.35)	50 (67.57)	78 (72.22)	
จัดประชาสัมพันธ์							
เสียงตามสาย	11 (30.56)	12 (29.27)	11 (35.48)	12 (35.29)	22 (29.73)	34 (31.48)	
ไม่เคยมีการจัด							
ประชาสัมพันธ์	2 (2.78)	3 (7.31)	1 (3.22)	1 (2.94)	5 (6.75)	6 (5.56)	
อื่น ๆ	1 (5.56)	2 (4.88)	- (-)	- (-)	3 (4.09)	3 (2.78)	

สภาพ ลักษณะและ การสร้างความสัมพันธ์	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
4. <u>วิธีสร้างความสัมพันธ์</u> <u>งานบริการสุขภาพอนามัย</u> <u>ในโรงเรียนกับชุมชน</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) จัดให้มีคณะกรรมการ หรือสมาคมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียน เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยม โรงเรียนในบางโอกาส และหารือเกี่ยวกับปัญหา สุขภาพของนักเรียน ผู้บริหารและครูหาโอกาส ไปเยี่ยมบ้านนักเรียนที่ เจ็บป่วย	3 (8.33)	2 (4.88)	- (-)	- (-)	5 (6.75)	5 (4.63)	
	14 (38.89)	21 (51.21)	18 (58.06)	18 (58.06)	19 (55.88)	53 (49.07)	
	25 (69.44)	30 (73.17)	26 (83.87)	27 (79.41)	54 (72.97)	81 (75.00)	

ตาราง 19 (ต่อ)

สภาพ ลักษณะและ การสร้างความสัมพันธ์	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	ใหญ่(31)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)	
ใช้อาคารสถานที่เพื่อ จัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ หรือให้ประชาชน เข้า พักผ่อนและออกกำลังกาย ไม่เคยมีการสร้างความ สัมพันธ์เลย อื่น ๆ	19 (52.77)	18 (43.91)	17 (54.84)	15 (44.11)	39 (52.70)	54 (50.00)	
5. <u>วิธีการเผยแพร่ความรู้</u> <u>ด้านสุขภาพอนามัยแก่</u> <u>ชุมชน</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) จัดพิมพ์และเผยแพร่ เอกสาร	17 (47.22)	21 (51.21)	19 (61.29)	18 (52.95)	39 (52.70)	54 (50.00)	

ตาราง 19 (ต่อ)

สภาพ ลักษณะและ การสร้างความสัมพันธ์ฯ	ขนาดและที่ตั้ง ของโรงเรียน		ขนาดของโรงเรียน		ที่ตั้งของโรงเรียน		รวม (108)
	เล็ก(36)	กลาง(41)	ใหญ่(31)	ในเขต(34)	นอกเขต(74)		
จัดประชุมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นในเรื่อง อนามัยชุมชน	7 (19.44)	4 (9.76)	7 (22.58)	5 (14.71)	13 (17.56)	18 (16.67)	
เชิญวิทยากรผู้มีความรู้ ทางด้านสุขภาพอนามัย มาบรรยายให้ความรู้	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	
จัดรายการวิทยุหรือ เสียงตามสาย	9 (25.00)	8 (19.51)	8 (25.81)	7 (20.59)	18 (24.32)	25 (23.15)	
ไม่เคยมีการเผยแพร่ ความรู้ อื่น ๆ	6 (16.67)	4 (9.76)	2 (6.45)	4 (11.76)	8 (10.82)	12 (11.11)	
	- (-)	2 (4.88)	3 (9.68)	3 (8.83)	- (2.71)	5 (4.63)	

จากตาราง 19 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีค่าคะแนนร้อยละ เกี่ยวกับสภาพลักษณะและ การดำเนินงานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนเกี่ยวกับการ บริการสุขภาพอนามัย จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์ ในแต่ละรายการแล้ว ปรากฏดังนี้

โรงเรียนส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ 70 มีการจัดประชุมเกี่ยวกับการ บริการสุขภาพอนามัย ระหว่าง ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง และมีการจัดประชุม ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 55.50 มีการจัดประชุม ปีละครั้ง โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 61.29 โรงเรียน ขนาดกลางมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.78 และ โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขต เทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 55 รองลงมาโรงเรียน ร้อยละ 15.75 มีการจัดประชุมภาคเรียนละครั้ง โดยโรงเรียน ทั้งสามขนาด มีจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนโรงเรียนที่ไม่เคยจัดประชุมเลย มีร้อยละ 27.78 มักเป็นโรงเรียนขนาดกลางซึ่งมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.15 และเป็น โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมากกว่านอกเขตเทศบาล

โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการติดตามผลการรักษานักเรียนเจ็บป่วยที่บ้าน และมีการดำเนินการโดยวิธีการต่าง ๆ กล่าวคือโรงเรียนส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 62.69 ใช้วิธีที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูไปเยี่ยมนักเรียนที่บ้านซึ่งวิธีนี้โรงเรียน ทุกขนาดมีมากกว่าร้อยละ 54 โดยโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีมาก คือ ร้อยละ 68.29 และร้อยละ 63.89 ตามลำดับ และโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขต เทศบาลมีมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 70.72 และ ร้อยละ 47.05 รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 58.33 ใช้วิธีให้ครูไปเยี่ยม นักเรียนที่บ้าน ซึ่งโรงเรียนทุกขนาดมีมากกว่าร้อยละ 50 โดยโรงเรียนขนาด ใหญ่มีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 70.97 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตมีมากกว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเล็กน้อย ส่วนวิธีอื่นนั้นโรงเรียนร้อยละ 34.26 ครู เภยผู้ปกครองมาให้คำแนะนำ และขอความร่วมมือในการรักษาพยาบาล ซึ่งวิธีนี้ โรงเรียนขนาดใหญ่มีมากเป็น 2 เท่า ของโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง และ โรงเรียนร้อยละ 31.48 มีการแจ้งผลให้ผู้ปกครองทราบ ซึ่งโรงเรียน ขนาดกลางมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.46

โรงเรียนประมาณร้อยละ 95 มีวิธีประชาสัมพันธ์ งานบริการอนามัย ในโรงเรียนให้ผู้ปกครองและประชาชนได้ทราบ โดยมีวิธีการหลายวิธีโรงเรียน ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 72.22 ใช้วิธีส่งเอกสารเผยแพร่ให้อ่าน โดยโรงเรียน

ขนาดกลางและขนาดใหญ่ดำเนินการดังกล่าวมาก คิดเป็นร้อยละ 75.61 และ ร้อยละ 74.19 ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กดำเนินการ เพียงร้อยละ 66.67 และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลซึ่งมีมากถึง ร้อยละ 82.35 รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 45.37 เชิญผู้ปกครองมาประชุม โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.29 โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.11 ส่วนวิธีจัดประชาสัมพันธ์เสียงตามสายนั้น โรงเรียนเพียง ร้อยละ 31.48 เท่านั้น ที่ดำเนินการ และโรงเรียนทุกขนาดมีจำนวนพอ ๆ กัน

สำหรับวิธีสร้างความสัมพันธ์งานบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน กับ ชุมชนนั้น โรงเรียนทุกโรงเรียนมีวิธีสร้างความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันคือโรงเรียน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 75 ใช้วิธีที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูหาโอกาสไปเยี่ยมบ้าน นักเรียนที่เจ็บป่วย ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 83.87 โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.44 และมีมากทั้งโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล คือ ร้อยละ 79.41 และร้อยละ 72.97 ตามลำดับ รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 50 ใช้วิธีโรงเรียนให้ยืมใช้ อาคารสถานที่ หรือ จัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ หรือ ให้ประชาชนเข้าพักผ่อน และ ออกกำลังกาย โดยโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีจำนวนมากกว่า ประมาณ ร้อยละ 50 และโรงเรียนร้อยละ 49.07 ใช้วิธีเชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียน ในบางโอกาส และหาหรือเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีมากคือ คิดเป็นร้อยละ 58.06 และร้อยละ 51.21 สำหรับ วิธีเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพแก่ชุมชนนั้น โรงเรียนประมาณร้อยละ 90 มีการ เผยแพร่ความรู้โดยใช้วิธีการหลายอย่าง คือ โรงเรียนร้อยละ 50 ใช้วิธีจัด พิมพ์และเผยแพร่เอกสารซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 61.29 โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด ร้อยละ 47.22 และ โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขต เทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 52 รองลงมา โรงเรียนร้อยละ 22.15 ใช้วิธีจัดรายการวิทยุหรือเสียงตามสายซึ่งโรงเรียน ขนาดเล็กและขนาดกลางมีเท่ากัน คือร้อยละ 25 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขต เทศบาลมีมากกว่าโรงเรียนในเขตเทศบาลเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 24.32 และร้อยละ 20.59 ตามลำดับ และโรงเรียนร้อยละ 16.67 มีการจัดประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องอนามัยชุมชน ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 22.58

ตอนที่ 3. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี (ตาราง 20 - ตาราง 23)

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ทางด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

รายการ	ค่าสถิติพื้นฐาน		ความหมาย
	\bar{X}	S	
1. น้ำท่วม น้ำขัง และการระบายน้ำ	2.25	1.33	น้อย
2. ความเดือดร้อนรำคาญจากชุมชนใกล้โรงเรียน	1.89	1.04	น้อย
3. ความคับแคบของเนื้อที่และบริเวณโรงเรียน	2.56	1.52	ปานกลาง
4. ความทรุดโทรมของอาคารเรียนและอาคารประกอบ	2.56	1.20	ปานกลาง
5. ความไม่เพียงพอของอาคารเรียนและห้องเรียน	2.80	1.53	ปานกลาง
6. การระบายอากาศที่ไม่ดีและแสงสว่างในห้องเรียนไม่เพียงพอ	2.00	1.05	น้อย
7. การขาดแคลนต้นไม้ที่ให้ร่มเงาและไม้ดอกไม้ประดับ	2.01	1.11	น้อย
8. การขาดแคลนบ่อน้ำบาดน้ำเสีย	2.94	1.51	ปานกลาง
9. การขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องใช้ในการทำ ความสะอาดอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน	2.15	1.23	น้อย
10. การขาดมาตรการในการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน	1.65	0.83	น้อย

จากตาราง 20 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ทางด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ การขาดแคลนบ่อน้ำบาดาลเสียความไม่เพียงพอของอาคารเรียนและห้องเรียน ความคับแคบของเนื้อที่ และบริเวณโรงเรียน และความทรุดโทรมของอาคารเรียน และอาคารประกอบ ส่วนปัญหาอุปสรรคข้ออื่น ๆ นอกจากนี้ มีปัญหาในระดับน้อย

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ทางด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

รายการ	ค่าสถิติพื้นฐาน		ความหมาย
	\bar{X}	S	
1. ครูผู้รับผิดชอบไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำบัตรบันทึกสุขภาพนักเรียนให้ครบทุกคนและเป็นปัจจุบัน	1.60	0.85	น้อย
2. การขาดแคลนสถานที่ที่ใช้จัดเป็นห้องพยาบาล	1.90	1.31	น้อย
3. สถานที่ตั้งของห้องพยาบาลไม่สะดวกในการมาขอใช้บริการสุขภาพ	2.06	1.22	น้อย
4. การขาดแคลนคนดูแลรักษาความสะอาดของห้องพยาบาล	1.89	1.04	น้อย
5. อุปกรณ์ ยาและเวชภัณฑ์ในการให้บริการสุขภาพมีไม่เพียงพอ	2.47	1.18	น้อย
6. การขาดการประสานงานระหว่างผู้บริหารกับผู้รับผิดชอบงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน	1.56	0.81	น้อย

ตาราง 21 (ต่อ)

รายการ	ค่าสถิติพื้นฐาน		ความหมาย
	\bar{X}	S	
7. ผู้รับผิดชอบห้องหรือมุมพยาบาล มีชั่วโมงสอนมากจนไม่มีเวลาดูแลห้องหรือมุมพยาบาล	2.81	1.29	ปานกลาง
8. การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพอนามัยของคณะครูผู้รับผิดชอบ	2.06	0.93	น้อย
9. การขาดแคลนสถานที่ที่ใช้ในการจัดบริการอาหารกลางวันในโรงเรียน	2.31	1.07	น้อย
10. การขาดแคลนเงินทุนที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการจัดโครงการอาหารกลางวันให้มีคุณภาพ	2.50	1.42	ปานกลาง
11. การขาดแคลนบุคลากรที่จะมาดูแลรับผิดชอบงานด้านสุขภาพอนามัย	2.65	1.26	ปานกลาง
12. การมาให้บริการเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันโรคและการตรวจรักษาโรคแก่นักเรียนโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้	2.10	1.27	น้อย
13. ความไม่สะดวกในการพานักเรียนที่ได้รับอุบัติเหตุไปส่งแพทย์หรือโรงพยาบาล	2.21	1.20	น้อย
14. การขาดความร่วมมือและประสานงานเกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพอนามัยจากคณะครู	1.72	0.89	น้อย
15. การขาดการดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัยของนักเรียนในการเดินทางไป - กลับระหว่างบ้านและโรงเรียน	1.85	0.90	น้อย

จากตาราง 21 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ทางด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยที่มีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ผู้รับผิดชอบห้องหรือมุมพยาบาลมีชั่วโมงสอนมากจนไม่มีเวลาดูแลห้องหรือมุมพยาบาล การขาดแคลนบุคลากรที่จะมาดูแลรับผิดชอบงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียน และการขาดแคลนเงินทุน หรืองบประมาณ ที่จะสนับสนุนส่งเสริมการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนให้มีคุณภาพ ส่วนปัญหาอุปสรรคอื่นนอกจากนี้ มีปัญหาในระดับน้อย

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนทางด้านการจัดการเรียนการสอนสุขภาพศึกษา

รายการ	ค่าสถิติพื้นฐาน		ความหมาย
	\bar{X}	S	
1. การขาดแคลนบุคลากรทางสุขภาพศึกษา	2.60	1.84	ปานกลาง
2. การขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและเอกสารทางด้านสุขภาพศึกษา	2.56	1.08	ปานกลาง
3. การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนยังไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนสุขภาพศึกษา	2.29	0.98	น้อย
4. การจัดนิเทศให้ครูเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจากมุ่งให้นักเรียนท่องจำมาเป็นมุ่งให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง	2.51	1.07	ปานกลาง
5. การขาดการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนสุขภาพศึกษา	2.50	1.04	น้อย

จากตาราง 22 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค

การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ทางด้านการจัดการเรียนการสอน สุขศึกษาที่มีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรทางสุขศึกษา การขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและเอกสารทางด้านสุขศึกษาที่จะให้ครู และนักเรียนอ่านอย่างเพียงพอ และการนิเทศให้ครูเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนที่มุ่งให้นักเรียนท่องจำ มาเป็นมุ่งให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ส่วนปัญหาอุปสรรคอื่น ๆ นอกจากนั้น มีปัญหาในระดับน้อย

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ทางด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชน และโรงเรียน เกี่ยวกับการบริการสุขภาพ

รายการ	ค่าสถิติพื้นฐาน		ความหมาย
	\bar{X}	S	
1. โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการดำเนินงานสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบ	2.19	0.95	น้อย
2. โรงเรียนขาดความร่วมมือในการ ช่วยเหลือและติดตามผลการรักษา นักเรียนที่เจ็บป่วยที่บ้าน	1.98	0.85	น้อย
3. ผู้ปกครองไม่ให้ความสนใจในการดูแล สุขภาพของนักเรียน	2.32	1.06	น้อย
4. โรงเรียนขาดการแจ้งให้ผู้ปกครอง ทราบก่อนที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะมา ให้บริการสร้างภูมิคุ้มกันหรือการตรวจ รักษาโรคที่โรงเรียน	1.64	0.85	น้อย
5. ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือและ สนับสนุนในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ อนามัยที่โรงเรียน	1.83	0.85	น้อย

จากตาราง 23 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ทางด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชน และโรงเรียน เกี่ยวกับการบริการสุขภาพ มีปัญหาในระดับน้อยทุกรายการ

ตอนที่ 4 ทดสอบความแตกต่างของปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา ดังนี้

1. ทดสอบความแตกต่างของปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่โดยใช้ F-test แล้วเสนอในรูปตาราง (ตาราง 24 - ตาราง 26)
2. ทดสอบความแตกต่างของปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล หรือ สุขาภิบาลกับโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล โดยใช้ t-test แล้วเสนอในรูปตาราง (ตาราง 27)

ตาราง 24 ค่าสถิติพื้นฐานของปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดของ โรงเรียน	ขนาดเล็ก N = 36		ขนาดกลาง N = 41		ขนาดใหญ่ N = 31		รวม N = 108	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
ปัญหา อุปสรรค								
1. ด้านการจัด สิ่งแวดล้อมฯ	2.15	0.58	2.34	0.59	2.36	0.75	2.28	0.63
2. ด้านการจัด บริการสุขภาพฯ	2.12	0.66	2.19	0.69	2.00	0.71	2.11	0.66
3. ด้านการจัด การเรียน การสอนสุขภาพ	2.48	0.91	2.52	0.84	2.48	0.91	2.50	0.88

ตาราง 24 (ต่อ)

ปัญหา อุปสรรค	ขนาดของ โรงเรียน		ขนาดเล็ก N = 36		ขนาดกลาง N = 41		ขนาดใหญ่ N = 31		รวม N = 108	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
4. ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์ ระหว่างบ้าน และโรงเรียนฯ	1.87	0.78	2.04	0.63	2.03	0.72	1.98	0.71		
รวม/เฉลี่ย	2.15	0.78	2.27	0.71	2.17	0.80	2.22	0.75		

จากตาราง 24 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยของปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อรวมทุกขนาดและทุกด้านแล้วมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.22, S = 0.75$) ซึ่งเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนแล้ว โรงเรียนทุกขนาดมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และปัญหาอุปสรรคแตกต่างกันไม่มาก

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละด้านแล้ว ปรากฏว่า

1. ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โรงเรียนทุกขนาดมีปัญหา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.28, S = 0.63$) และ โรงเรียนแต่ละขนาดแตกต่างกันไม่มาก

2. ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน โรงเรียนทุกขนาดมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.11, S = 0.66$) และ โรงเรียนแต่ละขนาดมีปัญหาอุปสรรคแตกต่างกันไม่มาก

3. ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา โรงเรียนทุกขนาดมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50, S = 0.88$) และโรงเรียนแต่ละขนาดมีปัญหาอุปสรรคแตกต่างกันไม่มาก

4. ปัญหาอุปสรรคด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและ

โรงเรียนเกี่ยวกับการให้บริการสุขภาพอนามัย โรงเรียนทุกขนาดมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.98, S = 0.71$) และโรงเรียนแต่ละขนาดมีปัญหาอุปสรรคแตกต่างกันไม่มาก

ตาราง 25 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนนทบุรี ที่มีขนาดแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	0.282	0.141	0.246
ภายในกลุ่ม	105	60.309	0.574	
รวม	107	60.591		

จากตาราง 25 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนนทบุรี ที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3

ตาราง 26 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนในการประเมินค่าระดับปัญหาอุปสรรคการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนนทบุรี ที่มีขนาดต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดสภาพแวดล้อม				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.982	0.491	
				1.206
ภายในกลุ่ม	105	42.782	0.407	
	107	43.764		
ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัย				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.607	0.304	
				.690
ภายในกลุ่ม	105	46.194	0.440	
	107	46.801		
ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดการเรียนการสอนสุขภาพศึกษา				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.058	0.289	
				.037
ภายในกลุ่ม	105	82.296	0.784	
	107	82.354		
ปัญหาอุปสรรคด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชน และโรงเรียนฯ				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.695	0.348	
				.699
ภายในกลุ่ม	105	52.820	0.503	
	107	53.515		

จากตาราง 26 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีปัญหาอุปสรรคในการ บริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม ในโรงเรียน การจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน การจัดการเรียน การสอนสุขศึกษาและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชน และโรงเรียน ที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 27 เปรียบเทียบการประมาณค่าระดับปัญหาอุปสรรคการบริหารงาน สุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน

ปัญหา อุปสรรค	ที่ตั้งของ โรงเรียน		ในเขตเทศบาล N = 34		นอกเขตเทศบาล N = 74		t
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	
1. ด้านการจัดสภาพ แวดล้อม	2.30	0.77	2.28	0.58	0.135	*	
2. ด้านการจัดบริการ สุขภาพอนามัย	1.92	0.64	2.20	0.68	-2.072	*	
3. ด้านการจัดการเรียน การสอนสุขศึกษา	2.25	0.93	2.16	0.83	-2.004	*	
4. ด้านการสร้างควม สัมพันธ์ระหว่างบ้านและ โรงเรียนฯ	2.01	0.75	1.96	0.70	0.316		
รวม	2.12	0.80	2.26	0.74	-0.925		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 27 แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล และนอก เขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล มีการประมาณค่าระดับปัญหาอุปสรรคการบริหารงาน สุขภาพอนามัยในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ของการประมาณค่าระดับปัญหาการบริหารงานสุขภาพ อนามัยในโรงเรียนด้านต่าง ๆ แล้ว ผลปรากฏว่า

1. ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล มีการประมาณค่าระดับปัญหาเกี่ยวกับการ จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนแตกต่างจากโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือ สุขาภิบาลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล หรือสุขาภิบาล มีการประมาณค่าระดับปัญหา เกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน แตกต่างจากโรงเรียนที่ตั้งอยู่ นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล มีการประมาณค่าระดับปัญหา เกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน สูงกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใน เขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

3. ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา โรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล มีการประมาณค่าระดับปัญหาเกี่ยวกับการ จัดการเรียนการสอนแตกต่างจากโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและ สุขาภิบาล มีการประมาณค่าระดับปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสูงกว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

4. ปัญหาอุปสรรคด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน และ โรงเรียนเกี่ยวกับการให้บริการสุขภาพอนามัย โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล หรือสุขาภิบาล มีการประมาณค่าระดับปัญหาเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างบ้าน ชุมชน และโรงเรียนในสวนที่เกี่ยวกับการให้บริการสุขภาพอนามัย แตกต่างจากโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล อย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ

ตอนที่ 5 การศึกษาความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

**4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานสุขภาพ
อนามัยในโรงเรียน**

ตาราง 28 ปัญหาการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

ปัญหา	จำนวน
1. การจัดสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในโรงเรียน	
1.1 ขาดแคลนเตาเผาขยะ	62
1.2 ขาดงบประมาณที่จะจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ดีขึ้น	51
1.3 ขาดรั้วรอบโรงเรียน	48
1.4 ตั้งอยู่ในที่ลุ่มมีน้ำท่วมขังอยู่เสมอ	37
1.5 พันสนามขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ	31
2. การจัดบริการสุขภาพและอาหารกลางวันในโรงเรียน	
2.1 ขาดบุคลากรที่จะดำเนินการด้านนี้	95
2.2 โรงอาหารมีฝุ่นละอองมากเพราะอยู่ติดถนน	63
2.3 โรงเรียนอยู่ไกลจากตลาดทำให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางซื้ออาหารเพิ่มขึ้น	52
2.4 ขาดแคลนอุปกรณ์ในการให้การปฐมพยาบาล	42
2.5 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้บริการสร้างภูมิคุ้มกันโรคไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้	39
2.6 โรงอาหารคับแคบควรปรับปรุง	13
3. การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาและบุคลากร	
3.1 ขาดบุคลากรที่วุฒิทางสุขศึกษา	87
3.2 ขาดงบประมาณเพื่อจัดซื้อเอกสารทางวิชาการสุขศึกษา	54
3.3 ขาดแคลนอุปกรณ์และสื่อที่จะช่วยสอนสุขศึกษา	37

ตาราง 28 (ต่อ)

ปัญหา	จำนวน
4. การติดตามผลการรักษานักเรียนที่เจ็บป่วยที่บ้านและการให้ความร่วมมือของผู้ปกครองเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของนักเรียน	
4.1 บุคลากรมีน้อยไม่มีเวลาติดตามนักเรียนที่บ้าน	64
4.2 ครูมีงานมากไม่มีเวลาจะไปเยี่ยมนักเรียนที่บ้าน	51
4.3 ผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความสนใจบุตรหลานเท่าที่ควร	38
5. การประสานงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
5.1 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่มีแผนดำเนินงานที่แน่นอนชัดเจน หรืออาจจะมีแต่ไม่ประสานงานกับทางโรงเรียน	32
5.2 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีงานรับผิดชอบมากดูแลไม่ทั่วถึง	21

จากตาราง 28 แสดงว่า โรงเรียนได้ระบุปัญหาการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนไว้ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในโรงเรียน ปัญหาที่ระบุไว้มากที่สุด และรองลงมาตามลำดับ ปราบกฏดังนี้ คือ โรงเรียนขาดแคลนเตาเผาขยะ ขาดงบประมาณที่จะจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ดีขึ้น ขาดรั้วรอบโรงเรียน ตั้งอยู่ในที่ลุ่มมีน้ำท่วมขังอยู่เสมอ และพื้นที่สนามخرุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ

2. การจัดบริการสุขภาพและอาหารกลางวันในโรงเรียน ปัญหาที่ระบุไว้มากที่สุด และรองลงมาตามลำดับ ปราบกฏดังนี้ คือ ขาดแคลนบุคลากรที่จะดำเนินการด้านนี้ โรงอาหารมีฝุ่นละอองมากเพราะอยู่ติดถนน โรงเรียนอยู่ไกลจากตลาดทำให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปซื้ออาหารเพิ่มขึ้น ขาดแคลนอุปกรณ์ในการให้การปฐมพยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้บริการสร้างภูมิคุ้มกันโรคไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และโรงอาหารคับแคบ ควรปรับปรุง

3. การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาและบุคลากร ปัญหาที่ระบุไว้มากที่สุด และรองลงมาตามลำดับ ปรากฏดังนี้ คือ ขาดบุคลากรที่มีวุฒิทางสุขศึกษา ขาดงบประมาณเพื่อจัดซื้อเอกสารทางวิชาการสุขศึกษา และขาดแคลนอุปกรณ์และสื่อที่จะช่วยสอนสุขศึกษา

4. การติดตามผลการรักษานักเรียนเจ็บป่วยที่บ้าน และการให้ความร่วมมือของผู้ปกครองเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของนักเรียน ปัญหาที่ระบุไว้มากที่สุด และรองลงมา ปรากฏดังนี้ คือ บุคลากรมีน้อยจึงไม่มีเวลาติดตามนักเรียนที่บ้าน ครูมีงานมากไม่มีเวลาที่จะไปเยี่ยมนักเรียนเจ็บป่วยที่บ้าน และผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความสนใจบุตรหลานเท่าที่ควร

5. การประสานงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาที่ระบุไว้มากที่สุด และรองลงมา ปรากฏดังนี้ คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่มีแผนดำเนินงานที่แน่นอนชัดเจน หรืออาจจะมีแต่ไม่มีการประสานงานกับทางโรงเรียน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีงานที่รับผิดชอบมาก จึงดูแลไม่ทั่วถึง

4.2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

ตาราง 29 ข้อเสนอแนะในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ	จำนวน
1. การจัดสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในโรงเรียน	
1.1 ควรจัดให้มีครูเวรคอยดูแลนักเรียนขณะเล่น	78
1.2 ควรจัดให้มีการซ่อมแซมเครื่องเล่นสนามและอาคารที่ชำรุดทรุดโทรมให้อยู่ในสภาพที่ดี	69
1.3 ควรจัดครูให้ส่งนักเรียนข้ามถนน	65
1.4 ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	62
1.5 ควรมีสารวัตรนักเรียน	57
1.6 ควรให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมให้มากที่สุด	53
1.7 ควรให้นักเรียนมองเห็นความสำคัญของการรักษาความปลอดภัยของตนเอง	49

ตาราง 29 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน
2. การจัดการบริการสุขภาพและอาหารกลางวันในโรงเรียน	
2.1 นักเรียนควรได้รับประทานอาหารที่มีคุณภาพ และถูกสุขอนามัยตามหลักโภชนาการ	67
2.2 ควรมีครูเวรควบคุมดูแลขณะที่นักเรียนกำลังรับประทานอาหาร	43
2.3 ควรจัดการอาหารกลางวัน เพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหารอย่างเพียงพอ ไม่ควรคำนึงถึงกำไรมากเกินไป	41
2.4 ควรส่งเสริมการจัดอาหารเสริม เช่น นม ให้นักเรียนได้ดื่มครบทุกชั้น	32
3. การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาและบุคลิกภาพ	
3.1 ควรจัดให้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านสุขศึกษาเป็นผู้สอนสุขศึกษา	67
3.2 ควรส่งครูผู้สอนไปเข้ารับการอบรมให้มีความรู้ และทักษะเพิ่มขึ้น	52
3.3 โรงเรียนควรให้ความสำคัญด้านนี้ให้มาก	43
3.4 ควรให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรักษาสุขภาพอนามัยด้วย	37
3.5 ควรสอนตามเนื้อหาวิชาและมีการจัดกิจกรรมเสริมด้วย	27
4. การติดตามผลการรักษานักเรียนเจ็บป่วยที่บ้านและการให้ความร่วมมือของผู้ปกครองเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของนักเรียน	
4.1 เมื่อนักเรียนได้รับอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยมาก โรงเรียนควรรีบดำเนินการทันทีตามขั้นตอน และแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ	79
4.2 ครูและผู้ปกครองควรมีการติดต่อร่วมมือกันเกี่ยวกับผลการรักษาของนักเรียน	57

ตาราง 29 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน
4.3. ควรมีครูไปเยี่ยมบ้านนักเรียนที่เจ็บป่วย	52
4.4. ครูควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง เมื่อนักเรียนได้รับอุบัติเหตุในโรงเรียน	43
5. การประสานงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
5.1. ควรมีการวางแผนหรือทำปฏิทินปฏิบัติงานล่วงหน้า	67
5.2. ควรมีการติดตามผลและประเมินผลร่วมมือกันอย่างสม่ำเสมอ	59
5.3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรให้ความร่วมมือและเข้ามาให้บริการสุขภาพที่โรงเรียนตามแผนงานที่กำหนด	51
5.4. แต่ละฝ่ายควรให้เกียรติซึ่งกันและกัน	30

จากตาราง 29 แสดงว่า โรงเรียนได้เสนอแนะความคิดเห็นในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนไว้ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในโรงเรียนข้อเสนอแนะที่ระบุไว้มากที่สุด และรองลงมาตามลำดับ ปรากฏดังนี้ คือ ควรจัดให้ครูเวรคอยดูแลนักเรียนขณะเล่น ควรจัดให้มีการซ่อมแซมเครื่องเล่นสนาม และอาคารที่ชำรุดทรุดโทรมให้อยู่ในสภาพที่ดี ควรจัดครูให้ส่งนักเรียนข้ามถนน ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ควรมีสารวัตรนักเรียน ควรให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมให้มากที่สุด และควรให้นักเรียนมองเห็นความสำคัญของการรักษาความปลอดภัยของตนเอง

2. การจัดบริการสุขภาพและอาหารกลางวันในโรงเรียน ข้อเสนอแนะที่ระบุไว้มากที่สุด และรองลงมาตามลำดับ ปรากฏดังนี้ คือ นักเรียนควรได้รับประทานอาหารที่มีคุณภาพและถูกสุขอนามัย ตามหลักโภชนาการ ควรมีครูเวรคอยควบคุมดูแล ขณะที่นักเรียนกำลังรับประทานอาหารกลางวัน อย่างเพียงพอไม่ควรคำนึงถึงกำไรมากเกินไป และควรส่งเสริมให้มีการจัดอาหารเสริม เช่น นม ให้นักเรียนได้ดื่มครบทุกชั้น

3. การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาและบุคลากร ข้อเสนอแนะที่ระบุไว้มากที่สุด และรองลงมาตามลำดับ ปรากฏดังนี้ คือ ควรจัดให้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านสุขศึกษาเป็นผู้สอนสุขศึกษา ควรส่งครูผู้สอนไปเข้ารับการอบรมให้มีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น โรงเรียนควรให้ความสำคัญด้านนี้ให้มาก ควรให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรักษาสุขภาพอนามัยด้วย และควรสอนตามเนื้อหาวิชาและมีการจัดกิจกรรมเสริมด้วย

4. การติดตามผลการรักษานักเรียนเจ็บป่วยที่บ้าน และการให้ความร่วมมือของผู้ปกครอง เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของนักเรียน ข้อเสนอแนะที่ระบุไว้มากที่สุดและรองลงมาตามลำดับ ปรากฏดังนี้ คือ เมื่อนักเรียนได้รับอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยมาก ทางโรงเรียนควรรับผิดชอบการทันทีตามขั้นตอน และแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ครูและผู้ปกครองควรมีการติดต่อร่วมมือกันเกี่ยวกับผลการรักษาของนักเรียน ควรมีครูไปเยี่ยมบ้านนักเรียนที่เจ็บป่วย ครูควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง เมื่อนักเรียนได้รับอุบัติเหตุในโรงเรียน

5. การประสานงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะที่ระบุไว้มากที่สุด และรองลงมาตามลำดับ ปรากฏดังนี้ คือ ควรมีการวางแผนหรือทำปฏิทินปฏิบัติงานล่วงหน้า ควรมีการติดตามผลและประเมินผลร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรให้ความร่วมมือและเข้ามาให้บริการสุขภาพที่โรงเรียนตามแผนงานที่กำหนด และแต่ละฝ่ายควรให้เกียรติซึ่งกันและกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแปรปรวน
2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ของตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test สำหรับตัวแปรที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน
3. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม โดยใช้ F-test สำหรับตัวแปรที่เป็นขนาดของโรงเรียน

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. การวิเคราะห์หาค่าร้อยละของสภาพการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกเป็นรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน ปรากฏผล ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

1.1 โรงเรียนส่วนใหญ่ มีสภาพและการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในเกณฑ์ดีและถึงเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา ยกเว้นสภาพบางเรื่อง ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ๆ คือ ขาดแคลนรั้วโรงเรียน บริเวณโรงเรียนมีน้ำท่วมขังตามฤดูกาล มีฝุ่น และเสียงดังรบกวน สภาพของสนามยังไม่ดีพอ ขาดแคลนอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องพักครู อ่างล้างมือ และที่แปรงฟัน เต้าเผาขยะ สนามเด็กเล่นขาดแคลนเครื่องเล่นประจำสนาม

1.2 โรงเรียนส่วนใหญ่ มีสภาพและการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน อยู่ในเกณฑ์ดีและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา เว้นแต่ยังขาดแคลนครูที่มีวุฒิทางพยาบาล หรือสุขศึกษา การตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่ครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียน โดยแพทย์หรือพยาบาลยังมีน้อยมาก ขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับห้องหรือมุมพยาบาล และมีนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

1.3 โรงเรียนส่วนใหญ่มีสภาพและการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา เว้นแต่ ยังดำเนินการได้ไม่เหมาะสม หรือไม่ เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ของงานสุขศึกษา เกี่ยวกับการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนสุขศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสุขศึกษา ยังไม่เหมาะสม

1.4 โรงเรียนส่วนใหญ่มีสภาพและการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่าง บ้าน ชุมชนและโรงเรียนเกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา

2. ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ทางด้านการจัดสภาพแวดล้อมใน โรงเรียน ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการ จัดการเรียนการสอนสุขศึกษา และด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชน และโรงเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับต่ำ

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ในการ บริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน มีดังนี้

3.1 โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีปัญหาการบริหารงานสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

3.2 โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลและโรงเรียน ที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล และสุขาภิบาล มีปัญหาการบริหารงานสุขภาพอนามัยใน โรงเรียนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ยกเว้นปัญหาเกี่ยวกับการ จัดบริการสุขภาพอนามัยและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

อภิปรายผล

1. สภาพการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

1.1 จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดบริเวณโรงเรียน พบว่า โรงเรียนประมาณร้อยละ 50 ยังไม่มีรั้ว โดยโรงเรียนขนาดกลาง ยังไม่มีรั้ว มากที่สุด และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล บริเวณโรงเรียนมีน้ำท่วมขังตามฤดูกาล โดยโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีจำนวนพอ ๆ กัน และมักเป็น โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล สิ่งทีก่อความเดือดร้อนรำคาญให้แก่โรงเรียน มีอยู่บ้าง ได้แก่ ฝุ่นและเสียงดัง สำหรับสภาพของสนามยังไม่ดี เป็นหลุม เป็นบ่อและขรุขระ ส่วนสภาพแวดล้อมอื่น ๆ จัดได้เหมาะสม และเป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา ของคณะกรรมการสุขศึกษา สายการศึกษา ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า บริเวณโรงเรียน ควรมีรั้วรอบที่ปลอดภัย น้ำไม่ท่วม ฝุ่นและบริเวณเรียบ สะอาดเรียบร้อย สวยงามและร่มรื่น สนามต้อง

เรียนปลอดภัยและไม่มีน้ำท่วมขัง นอกจากนี้ โรงเรียนควรตั้งอยู่ ห่างจาก บริเวณที่มีเหตุน้ำท่วม และสิ่งรบกวนต่าง ๆ เช่น เสียงดัง กลิ่น คิววันและ ฝุ่นละออง เป็นต้น (คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, 2525 : 2) ที่เป็นดังนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในที่ดินของวัด ไม่อาจจะสร้างรั้วได้ ง่าย ๆ เพราะจะต้องได้รับอนุญาตก่อน และการจัดสร้างรั้ว จำเป็นต้องใช้เงิน หรือค่าใช้จ่ายมาก ซึ่งทางราชการยังไม่มีการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุน ให้ ดังนั้น โรงเรียนใดที่จะจัดสร้างรั้วจึงต้องหาเงินเอง ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนส่วนใหญ่จึงยังไม่มีรั้ว ส่วนที่โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนที่ตั้งอยู่ นอกเขตเทศบาล ยังไม่มีรั้วมากก็เนื่องมาจากมีจำนวนโรงเรียนขนาดกลางค่อนข้างมาก และมักอยู่นอกเขตเทศบาล สำหรับบริเวณโรงเรียนที่มีน้ำท่วมขังตาม ฤดูกาลนั้น เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ของจังหวัดนนทบุรี ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลอง ดังนั้น เมื่อมีน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก จึงทำให้บริเวณโรงเรียนมีน้ำท่วม ขังไปด้วย แต่มีความเดือดร้อนไม่มาก สำหรับความเดือดร้อนรำคาญที่โรงเรียน ได้รับจากฝุ่นและเสียงนั้น เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำลำคลอง จึงมีเสียงดังจากเรือรบกวนอยู่บ้าง รวมทั้งในปัจจุบันโรงเรียนต่าง ๆ อยู่ใกล้ ถนนมากขึ้น เพราะมีการสร้างชั้นใหม่จำนวนมาก ส่วนใหญ่จะเป็นถนนลูกรัง หรือเป็นถนนลาดยาง ดังนั้น เมื่อมีรถแล่นผ่าน จึงทำให้เกิดฝุ่นละอองและมี เสียงดัง นอกจากนี้ ในบางครั้งยังมีเสียงประกาศและโฆษณาขายสินค้าอีกด้วย ซึ่งปัญหา ดังกล่าว ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขด้วย เพราะทำให้บรรยากาศใน การเรียนการสอนไม่ดี ส่วนสภาพของสนามที่ยังไม่ดีนั้น น่าจะเกิดจากการที่ บริเวณโรงเรียนและสนามมีน้ำท่วมขังตามฤดูกาลและมีน้ำท่วมขังเมื่อฝนตก ซึ่ง สมควรอย่างยิ่ง ที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เด็กเรียนได้มีสนามที่ดี ไว้ฝึกและ เล่นกีฬา

1.2 จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดอาคารเรียน ห้องเรียน และห้องพักครู เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่า โรงเรียนประมาณครึ่งหนึ่ง ยังขาดแคลนอาคารเรียน โดยโรงเรียนทุกขนาดทั้งที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและ นอกเขตเทศบาล มีความขาดแคลนพอ ๆ กัน ส่วนห้องพักครู โรงเรียนส่วนใหญ่ ยังจัดได้ไม่เหมาะสมและยังขาดแคลนอยู่มาก กล่าวคือโรงเรียนทั้งหมดมีห้อง พักครูที่เป็นเอกเทศเพียงร้อยละ 23.15 เท่านั้น และมักเป็นโรงเรียนขนาด ใหญ่ ซึ่งมีพอ ๆ กันทั้งโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล สำหรับโรงเรียนที่ไม่มีห้องพักครูได้จัดให้ครูพักตามที่ตั้งต่าง ๆ เช่น มุมห้อง บาง ส่วนของห้อง หรือตามระเบียบของอาคารเรียน ส่วนรายการอื่น ๆ จัดได้เหมาะสม

และเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งกำหนดไว้ว่า อาคารเรียน ควรเป็นอาคารถาวร มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย และมีขนาดเหมาะสม มีจำนวนตามเกณฑ์ที่กำหนด ที่เป็นดังนี้ เนื่องจากโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีนักเรียนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากมีผู้ปกครองและนักเรียนได้อพยพ หรือย้ายภูมิลำเนา มาจากที่อื่น เพื่อเข้ามาทำงานหรือประกอบอาชีพในท้องที่ใกล้โรงเรียนมากขึ้น และมีพอ ๆ กัน ในโรงเรียนทุกขนาด รวมทั้งโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาลด้วย หรือน่าจะมาจากสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งกล่าวคือ ได้มีการเปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาส (เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ชั้นอีกหลายโรงเรียน จึงทำให้โรงเรียนต่าง ๆ ดังกล่าว มีนักเรียนเพิ่มจนทำให้ขาดแคลนห้องเรียนและห้องประกอบอื่น ๆ ไปด้วย สำหรับอาคารเรียนส่วนใหญ่ยังมั่นคงแข็งแรง แต่มีบางแห่งที่ชำรุดทรุดโทรมและสมควรรื้อถอนอยู่บ้าง ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้มีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะอาจเป็นปัญหาต่อการจัดการเรียนการสอนหรืออาจเกิดอันตรายขึ้นได้ จึงสมควรที่จะได้รับการปรับปรุงแก้ไข โดยเร็ว สำหรับห้องพัสดุ ที่จัดไม่เหมาะสมและยังขาดแคลนนั้น น่าจะเนื่องมาจาก การที่โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนอาคารเรียน ห้องเรียนและห้องพิเศษอื่นดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งตามความเป็นจริงห้องพัสดุถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อครูมาก เพราะครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น โรงเรียนจึงควรจัดห้องพัสดุให้มีมากขึ้น ตามสภาพที่เหมาะสมและเพียงพอ ทั้งนี้ เพื่อให้ครูได้มีที่พักหรือใช้เป็นที่เตรียมการสอนหรือตรวจผลงาน และที่สำคัญเพื่อให้ครูมีสุขภาพกายและจิตที่ดี สามารถปฏิบัติงานเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนให้ได้มากที่สุด

1.3 จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดอาคารประกอบ และสิ่งอำนวยความสะดวก เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ มีโรงอาหารเพียงพอ แม้จะมีโรงอาหารเป็นเอกเทศไม่มากนัก แต่ส่วนใหญ่จะใช้ร่วมกับอาคารประกอบอื่น เช่น โรงฝึกงาน เป็นต้น สำหรับส้วมนักเรียนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่มีเพียงพอ และมีสภาพที่สะอาดใช้การได้ดี แสดงว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จัดได้ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา ที่กำหนดไว้ว่า โรงเรียนควรมีอาคารโรงอาหารหรืออาคารอเนกประสงค์ ที่สามารถใช้เป็นที่รับประทานอาหารได้ มีส้วมนักเรียนที่ถูกสุขลักษณะ และมีจำนวนเพียงพอแก่นักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด สำหรับโรงเรียนที่ไม่มีโรงอาหารเลย

ซึ่งมีเพียงเล็กน้อย ก็ได้จัดให้นักเรียนรับประทานอาหารตามที่ต่าง ๆ เช่น ใต้ถุนอาคารเรียน ในห้องเรียน และตามระเบียบของอาคารเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของบุญเลิศ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา ที่กล่าวว่า กรณีที่ไม่มีโรงอาหาร โรงเรียนควรจัดให้นักเรียนนั่งรับประทานอาหารตามระเบียบของอาคาร ในห้องเรียน หรืออาจจัดให้นักเรียนได้พักกลางวันในเวลาไม่ตรงกันก็ได้ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว (บุญเลิศ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. 2527 : 136) ส่วนโรงเรียนที่มีส้วมนักเรียนไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 37.04 และโรงเรียนที่มีส้วมที่ชำรุดทรุดโทรมควรซ่อมแซม คิดเป็นร้อยละ 41.67 สมควรได้รับการแก้ไขเป็นอย่างยิ่งและโดยเร็ว ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ต่อไปสำหรับอ่างล้างมือและที่แปรงฟัน จากผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีไม่พอใช้ และหลายโรงเรียนยังไม่มีเลย ซึ่งมักเป็นโรงเรียนที่อยู่นอกเขตเทศบาล ในเรื่องนี้ แม้เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษาจะมิได้กำหนดไว้ว่าจะต้องมีอ่างล้างมือและที่แปรงฟันแต่ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะจะช่วยสนับสนุนงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น เช่น ให้นักเรียนใช้ล้างมือก่อนที่จะรับประทานอาหาร หรือใช้เป็นที่แปรงฟัน หลังจากรับประทานอาหารกลางวันแล้ว รวมทั้งจะสนับสนุนให้งานบริการด้านทันตสุขภาพ และงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนได้ผลดียิ่งขึ้นสำหรับโรงเรียนที่มีแต่ยังไม่เพียงพอ นั้น อาจเนื่องมาจากมีจำนวนนักเรียนมาก จึงมีไม่พอใช้ ส่วนโรงเรียนที่ยังไม่มีเลยอาจเป็นเพราะโรงเรียนแห่งนั้นยังไม่มีน้ำประปาใช้ หรืออาจเนื่องมาจาก การสร้างอ่างล้างมือและที่แปรงฟันจำเป็นต้องใช้เงิน แต่ทางราชการไม่เคยจัดงบประมาณไว้เพื่อการนี้ จะมีก็เพียงสร้างไว้ที่ส้วมนักเรียนที่จัดสร้างขึ้นใหม่เท่านั้น ดังนั้น โรงเรียนที่ต้องการอ่างล้างมือและที่แปรงฟัน จึงต้องจัดหาเงินและดำเนินการสร้างเอง ส่วนสนามเด็กเล่นนั้น จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ มีสนามเด็กเล่น โดยมีมากในโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนที่มีสนามเด็กเล่นเหล่านี้ ยังมีเครื่องเล่นประจำสนามน้อย ไม่เพียงพอแก่นักเรียน ถึงแม้ว่า จะไม่มีการกำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษาก็ตาม แต่ในปัจจุบันถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมาก สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล หรือชั้นเด็กเล็กควรจัดให้มีเพื่อให้นักเรียนได้เล่นและออกกำลังกาย ซึ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ได้เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาลจนเกือบครบทุกโรงเรียนแล้ว ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมทั้งโรงเรียนจึงควรดำเนินการจัดให้มีสนามเด็กเล่นจนครบทุกโรงเรียน มีเครื่อง

เล่นประจำสนามอย่างเพียงพอและอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีด้วย

1.4 จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดบริการ น้ำดื่ม น้ำใช้พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ มีน้ำฝนและน้ำประปา เป็นน้ำดื่มและปริมาณเพียงพอตลอดปี สำหรับน้ำใช้พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากแม่น้ำ ลำคลอง และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล รองลงมา ใช้น้ำจากน้ำประปา และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล โดยน้ำใช้มีปริมาณเพียงพอตลอดปี ดังนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่จึงมีน้ำดื่มและน้ำใช้ที่สะอาดและเหมาะสม ถูกลักษณะและมีปริมาณเพียงพอตลอดปี ตรงตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา ที่กำหนดไว้ว่าโรงเรียนควรจัดน้ำดื่ม น้ำใช้ให้เพียงพอ ซึ่งการจัดน้ำดื่ม น้ำใช้ในโรงเรียน มี 4 ลักษณะ คือ ประปาโรงเรียน น้ำฝน น้ำบ่อที่ถูกสุขาภิบาล และน้ำจากแม่น้ำ ลำคลองที่ต้องผ่านกรรมวิธีทำความสะอาดก่อน แต่มีข้อที่น่าเป็นห่วง เกี่ยวกับน้ำใช้ซึ่งมีโรงเรียนจำนวนมากใช้น้ำจากแม่น้ำ ลำคลอง เพราะอยู่ใกล้แหล่งน้ำดังกล่าว แต่จากสภาพปัจจุบัน และอนาคต น้ำจากแม่น้ำ ลำคลองอาจเน่าเสียได้ ดังนั้น จึงจำเป็นจะต้องทำให้สะอาดก่อน หรือจัดหา น้ำที่สะอาดประเภทอื่นมาใช้แทน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสนใจและมองเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวนี้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียน ที่มีการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

1.5 จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดสุขาภิบาลในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา เฉพาะการจัดหาที่รองรับขยะมูลฝอยและการกำจัดน้ำโสโครก ส่วนเตาเผาขยะและการกำจัดขยะ ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษา ในสถานศึกษา ที่กำหนดไว้ว่า การรวบรวมขยะมูลฝอยนั้นควรจัดให้มีภาชนะที่ถูกสุขลักษณะรองรับ จัดตั้งไว้ในอาคารและในบริเวณโรงเรียนสำหรับการกำจัดขยะ โรงเรียนในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลอาจรวบรวมขยะ และให้รถขนขยะมารับและนำไปกำจัดวันละ 2 ครั้ง ส่วนโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ควรใช้วิธีเผาในเตาเผาขยะหรือนำไปฝัง แต่จากการศึกษา พบว่า โรงเรียนประมาณครึ่งหนึ่งยังไม่มีเตาเผาขยะ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่ขาดแคลนมากที่สุด และมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ส่วนวิธีการกำจัดขยะมูลฝอย ก็ยังไม่ค่อยถูกวิธีนัก กล่าวคือ มีโรงเรียนประมาณครึ่งหนึ่ง ใช้วิธีเผาขยะโดยกองบนพื้น และโรงเรียนที่ใช้บริการให้รถขนขยะมารับไป ก็มีน้อยเพียงร้อยละ 24.07 เท่านั้น ซึ่งยังถือว่าน้อยมาก ควรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขโดยเร็ว เพราะขยะมูลฝอยเป็นสิ่งปฏิกูล และเป็นปัญหาอย่างยิ่งต่อการดำเนิน

งานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนมาก เพราะหากดำเนินการไม่ดีแล้ว จะทำให้สภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่เหมาะสม เช่น มีกลิ่นเหม็น รวมทั้งจะเป็นแหล่งแพร่กระจายของเชื้อโรคอีกด้วย สำหรับมาตรการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่จัดได้เหมาะสมดี กล่าวคือ จัดให้มีครูเวรควบคุมดูแลนักเรียนเกือบทุกโรงเรียน และโรงเรียนส่วนใหญ่มีการซ่อมแซมอาคารที่ชำรุดอยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนต่างมองเห็นความสำคัญ เกี่ยวกับความปลอดภัยของนักเรียน จึงกำหนดมาตรการป้องกันอุบัติเหตุดังกล่าวขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทวีสิทธิ์ ลิทธิกร ที่กล่าวว่า โรงเรียนควรมีการป้องกันด้านการรักษาความปลอดภัยด้านสวัสดิภาพและการป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ ในโรงเรียน ให้เหมาะสม (ทวีสิทธิ์ ลิทธิกร. 2537 : 328)

2. สภาพการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

2.1 จากผลการศึกษาเกี่ยวกับ การวางแผนและการบริหารงานบริการสุขภาพอนามัยพบว่า โรงเรียนมากกว่าร้อยละ 90 มีการวางแผนโดยเขียนเป็นโครงการแน่นอนตลอดปี นอกจากนี้ ยังมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติงานให้การจัดบริการสุขภาพเป็นไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ สำหรับการประเมินผลการดำเนินงานนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ ดำเนินการเป็นประจำทุกปี และดำเนินการในโรงเรียนทุกขนาด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมองเห็นความสำคัญของการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน จึงจัดให้มีการวางแผนและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของพิชัย แก้วล้าภู ที่กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงปัจจัยและกระบวนการบริหาร เช่นเดียวกับการบริหารงานอื่น ๆ และงานหลักอันดับแรกที่จะต้องดำเนินการ ก็คือการวางแผนงาน (พิชัย แก้วล้าภู. 2523 : 5) และสอดคล้องกับหลักการของทวีสิทธิ์ ลิทธิกร ที่กล่าวว่า การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบโครงการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน โดยเฉพาะ และควรมีการประเมินโครงการเป็นประจำด้วย (ทวีสิทธิ์ ลิทธิกร. 2523 : 328)

2.2 จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดห้องพยาบาลและมุมพยาบาลนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่จัดได้ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งกำหนดไว้ว่า การจัดห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาลขึ้นอยู่กับ จำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียน คือ โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่ถึง 450 คน จะต้องมียุวมพยาบาล 1 แห่ง และ โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 450 คนขึ้นไป ควรจัด

เป็นห้องพยาบาล 1 ห้อง จากผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเป็นห้องพยาบาล โดยโรงเรียนขนาดใหญ่จัดมากที่สุดและโรงเรียนขนาดเล็กจัดน้อยที่สุด ส่วนโรงเรียนที่จัดเป็นมุมพยาบาลมีเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 18.52 เท่านั้น และมักเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการจัดให้มีห้องพยาบาลโดยจัดได้สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ยานี ทิพย์ประภา ในการศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหา ในการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่พบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนขนาดใหญ่จัดเป็นห้องพยาบาล ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กจัดเป็นมุมพยาบาล และมีจำนวนโรงเรียนเล็กน้อยที่ไม่ได้จัด (ยานี ทิพย์ประภา. 2527 : 153-154)

2.3 สำหรับการให้บริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนประมาณร้อยละ 50 ให้บริการตลอดเวลา โดยโรงเรียนทั้งสามขนาดมีการดำเนินการในลักษณะนี้มีพอ ๆ กัน และโรงเรียนประมาณร้อยละ 40 ให้บริการเมื่อมีนักเรียนเจ็บป่วย โดยโรงเรียนทั้งสามขนาดดำเนินการในลักษณะนี้จำนวนใกล้เคียงกันด้วย ที่เป็นดังนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีครูจำนวนจำกัด ไม่มีครูพยาบาล และครูทุกคนต่างก็มีชั่วโมงสอนมาก จึงไม่สามารถจะจัดแบ่งครูให้มาทำหน้าที่ โดยเฉพาะได้ ดังนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ จึงจัดให้ครูเจ้าหน้าที่อนามัยโรงเรียนหรือครูผู้มีความรู้ความสามารถ หรือครูที่มีโต๊ะทำงานใกล้กับห้องหรือมุมพยาบาลเป็นผู้ดูแลและให้บริการ ซึ่งการจัดบริการในลักษณะนี้ อาจมีปัญหาอยู่บ้าง คือ เมื่อมีนักเรียนเจ็บป่วย จำเป็นต้องไปหาครูที่รับผิดชอบห้องหรือมุมพยาบาล ซึ่งบางครั้งครูกำลังทำการสอน จึงทำให้เสียเวลาและล่าช้า กรณีเช่นนี้ ควรจะหาทางแก้ไข โดยให้นักเรียนชั้นสูงสุดของโรงเรียน เข้ามาช่วยงานด้านนี้บ้าง เช่น คัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขในโรงเรียน (อสร.) และให้มาช่วยเหลืองานดังกล่าวจะดียิ่งขึ้น

2.4 จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพและการให้บริการสุขภาพอนามัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการตรวจสุขภาพนักเรียนประจำปี โดยแพทย์และพยาบาลปีละครั้ง ซึ่งโรงเรียนทุกขนาดที่ดำเนินการในลักษณะนี้มีจำนวนใกล้เคียงกัน สำหรับการตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้า นั้น โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการดำเนินการและใช้หลายวิธี เช่น ครูประจำชั้นเป็นผู้ตรวจให้นักเรียนที่เป็น ผนส. เป็นผู้ตรวจบ้าง ดังนั้น การตรวจสุขภาพนักเรียนจึงเป็น

ไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา ที่กำหนดไว้ว่า โรงเรียนควรจัดบริการตรวจสุขภาพนักเรียนปีละครั้ง ผู้ทำการตรวจสุขภาพนักเรียน ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข พยาบาลและแพทย์ ครูควรตรวจสุขภาพนักเรียนทุกวันก่อนเข้าเรียนในตอนเช้า ถ้าพบนักเรียนป่วยให้ดำเนินการต่อไปและอาจให้ผู้ป่วยครอง หรือนักเรียนที่โตกว่ามีส่วนร่วมในการตรวจสุขภาพด้วย ซึ่งในเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า โรงเรียนได้ดำเนินการสอดคล้องกับนโยบาย ของคณะกรรมการสุขภาพ ที่ได้กำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำไว้แล้ว แต่อย่างไรก็ตามการตรวจสุขภาพโดยแพทย์หรือพยาบาลนั้น ยังอยู่ในระดับต่ำควรจัดบริการให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพอนามัยที่ดีมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

2.5 การตรวจสุขภาพประจำปีของครูหรือบุคลากรอื่นในโรงเรียน โดยแพทย์หรือพยาบาล จากผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 54.63 ไม่มีการจัดบริการตรวจสุขภาพ โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีมากและพอ ๆ กัน ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะว่าครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียนส่วนใหญ่มีการดูแลสุขภาพด้วยตนเองอยู่แล้ว และกระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทรับผิดชอบเฉพาะนักเรียนโดยตรงเท่านั้น แต่ความเป็นจริงแล้วสุขภาพของครูก็มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนและต่อเด็กเรียนมาก เพราะครูสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านสุขภาพให้แก่เด็กนักเรียนได้ ดังนั้น ถ้าครูมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนได้ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีนโยบายหรือจัดเป็นโครงการให้ครูทุกคนมีการตรวจสุขภาพของตนปีละครั้งอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผลการศึกษาคั้งนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของ ศิริพร พุทธิรังษี ในการศึกษาสภาพและปัญหาบริการสุขภาพในท้องพยาบาลโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ยังมีการตรวจสุขภาพของครู หรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจำนวนน้อยคือมีเพียงร้อยละ 30.30 เท่านั้น (ศิริพร พุทธิรังษี. 2530 : 90)

2.6 การชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง จากการศึกษาพบว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนและทุกขนาดจัดให้มีการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง มากกว่าภาคเรียนละครั้ง ดังนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ จึงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา ที่กำหนดไว้ว่าให้มีการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงภาคเรียนละ 1 ครั้ง และสอดคล้องกับการวิจัย ของศิริพร พุทธิรังษี ที่พบว่าโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงอยู่ในเกณฑ์ดีคือ มากกว่า ร้อยละ 70 (ศิริพร พุทธิรังษี. 2530 : 90)

2.7 การวัดสายตา จากผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนมาก

มีการวัดสายตาให้แก่นักเรียนโดยมีครูพยาบาลหรือครูเจ้าหน้าที่อนามัยโรงเรียนเป็นผู้ตรวจวัดบ้าง ครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมกันตรวจวัดบ้าง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ตรวจวัด โดยโรงเรียนทุกขนาดมีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก แสดงว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการ อยู่ในเกณฑ์ดีและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา

2.8 การทดสอบการได้ยิน จากผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการทดสอบการได้ยิน ซึ่งการทดสอบนั้นผู้ทดสอบอาจเป็นครู และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครูพยาบาลหรือครูอนามัยโรงเรียน หรือครูประจำชั้น ซึ่งการที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีการทดสอบการได้ยินอยู่ในเกณฑ์ดีนี้ แสดงว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียน รวมทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมองเห็นความสำคัญของการได้ยินว่า จะมีผลต่อการเรียนการสอนค่อนข้างมาก จึงได้มีการทดสอบการได้ยิน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ปัญหา สมบูรณ์ศิลป์ ที่กล่าวว่า การได้ยินของนักเรียนควรได้รับการทดสอบเพื่อถ่วงรอกทุกปี แต่ถ้าไม่สามารถปฏิบัติได้ ควรกระทำในเด็กชั้นประถมต้น เพราะมีการบกพร่องในการได้ยินมากที่สุด (ปัญหา สมบูรณ์ศิลป์. 2523 : 119) และสอดคล้องกับงานวิจัย ของแพทยหญิงรัชนี้ ณ ระนอง ที่ได้ทำการตรวจการได้ยินของนักเรียนชั้นอนุบาล และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,520 คน ของ 11 โรงเรียน พบว่า นักเรียนที่มีความผิดปกติของการได้ยินจำนวน 337 คน คิดเป็นร้อยละ 13.14 (รัชนี้ ณ ระนอง. 2526 : 24)

2.9 การจัดบริการแนะแนวสุขภาพนักเรียน จากผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการจัดบริการแนะแนวสุขภาพนักเรียน โดยครูประจำชั้นเป็นผู้ให้บริการมากที่สุด รองลงมา เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นผู้ให้บริการ ซึ่งเรื่องนี้สอดคล้องกับความเห็นของกาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ ที่กล่าวไว้ว่าการจัดบริการสุขภาพ หรือการบริการอนามัยในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุผลอย่างแท้จริง โรงเรียนควรดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เช่น การตรวจสุขภาพนักเรียน การจัดให้มีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การจัดให้มีการบริการอาหารกลางวัน แล้วควรจัดให้มีบริการแนะแนวสุขภาพด้วย (กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. 2531 : 337)

2.10 การจัดบริการนักเรียนที่เจ็บป่วย และการป้องกันโรค จากผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 61.11 ยังขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับห้องหรือมุมพยาบาล โดยโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดแคลนมากที่สุด ส่วนยารักษาโรค และเวชภัณฑ์ที่ใช้ประจำห้อง หรือมุมพยาบาล นั้น

โรงเรียนส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายพอและยังใช้ได้ดี ซึ่งในเรื่อง ดังกล่าวนี้ เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา กำหนดไว้ว่า โรงเรียนควรรหาอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับห้องหรือมุมพยาบาลให้ครบตามที่กำหนด แต่จากสภาพความเป็นจริงยังมีการขาดแคลนค่อนข้างมาก ส่วนยาและเวชภัณฑ์ ไม่ขาดแคลนที่เป็นดังนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนส่วนใหญ่มักจะได้รับการแจกเฉพาะยาและเวชภัณฑ์ เท่านั้น ส่วนอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้จ่ายห้องหรือมุมพยาบาล กลับไม่ได้รับแจก หรือได้รับการจัดสรรให้ ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทางราชการมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีเงินที่จะจัดซื้อเอง

2.11 การให้บริการสร้างภูมิคุ้มกันโรค จากผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนและทุกขนาด มีการจัดบริการสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้แก่นักเรียนในลักษณะต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 จึงถือได้ว่า การจัดบริการสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้แก่นักเรียน เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา และมีการดำเนินการอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ศิริพร พุทธรังษี ที่พบว่าโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในโรงเรียน เกี่ยวกับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค โดยโรงเรียนทั้งสามขนาด จัดอยู่ในเกณฑ์ดี คือ เกือบร้อยละ 100 (ศิริพร พุทธรังษี. 2530 : 101) ซึ่งการจัดบริการได้มากนี้อาจจะเนื่องมาจากความเจริญทางด้านสาธารณสุข การพัฒนาทางด้านสาธารณสุข และนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ที่กำหนดจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีสุขภาพและอนามัยที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2520 : 2)

2.12 การมีนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จากผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนมาก ประมาณร้อยละ 90 มีนักเรียน ที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยโรงเรียนขนาดกลางมีมากที่สุดและมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลวิธีการช่วยเหลือนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานนี้ โรงเรียนส่วนใหญ่จัดอาหารเสริมให้ โดยจัดอาหารกลางวันให้รับประทานฟรี ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่จัดได้มากที่สุด ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กจัดได้น้อยที่สุดในเรื่องนี้ แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขมีอยู่ในโรงเรียนเกือบทุกโรงเรียนซึ่งอาจเกิดจากภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนเอง หรืออาจเกิดจากสภาพทางบ้านด้วย เช่น นักเรียนขาดสารอาหารหรือได้รับประทานอาหารไม่ครบถ้วน ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งนักเรียนบางคนไม่ได้รับประทานอาหารเข้า ดังนั้น โรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่

เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น ให้อาหารเสริมและจัดอาหารกลางวันให้รับประทานฟรีเพิ่มขึ้น และควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สำหรับที่โรงเรียนขนาดใหญ่ที่สามารถดำเนินการช่วยเหลือให้นักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ได้มาก อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนมีการดำเนินการโครงการอาหารกลางวันอยู่แล้วและไม่ขาดทุนจึงจัดอาหารช่วยเหลือได้มาก ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กที่จัดบริการได้น้อย อาจเนื่องมาจากมีทุนน้อยหรือประสบภาวะขาดทุน จึงไม่สามารถช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่ ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุน และช่วยเหลือให้นักเรียนทุกคนมีน้ำหนักตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

2.13 การจัดบริการอาหารกลางวัน จากผลการศึกษา พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดบริการอาหารกลางวันในโรงเรียน แต่จัดแตกต่างกันคือ โรงเรียนส่วนใหญ่ เป็นผู้ดำเนินการให้ทั้งหมด โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มากที่สุด โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด รองลงมา โรงเรียนให้นักเรียนนำอาหารมาจากบ้านบ้าง กลับไปรับประทานอาหารที่บ้านบ้าง และโรงเรียนจัดบริการให้บ้าง ซึ่งลักษณะโรงเรียนขนาดกลางมีมากที่สุดและมักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล สำหรับวิธีที่โรงเรียนดำเนินการเองทั้งหมดโรงเรียนใช้วิธีจ้างคนครัวมาทำอาหาร โดยมีครูเป็นผู้ควบคุม ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่มากที่สุด ส่วนวิธีที่โรงเรียนดำเนินการโดยครู ภารโรงและนักเรียนนั้น มีปานกลาง และมักเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งการจัดบริการดังกล่าว เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา ที่กำหนดไว้ว่า โรงเรียนควรส่งเสริมโภชนาการ โดยส่งเสริมให้นักเรียนนำอาหารกลางวันมารับประทาน หรือถ้าจัดอาหารจำหน่ายในโรงเรียนต้องอยู่ในความควบคุมของโรงเรียน ทั้งด้านคุณภาพ ราคาและความสะอาด ตามหลักสุขาภิบาลอาหาร นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ได้กำหนดไว้ว่า การจัดอาหารกลางวันโรงเรียนควรจัดบริการอาหารกลางวัน หรือให้นักเรียนได้รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ มีคุณภาพตามที่ร่างกายต้องการ ราคาถูก โดยมี ครูหรือเจ้าหน้าที่ดูแล ควบคุม ตรวจสอบอาหารกลางวัน (คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. 2525 ก. : 6 - 9) การที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีการจัดอาหารกลางวัน ในโรงเรียนมากที่สุด ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กมีการจัดน้อยที่สุด อาจเนื่องจากการจัดทำอาหารกลางวันในโรงเรียนจะต้องใช้บุคลากร คือครูเป็นผู้ดำเนินการควบคุมหรือจัดจ้างแม่ครัวมาทำอาหารด้วย ดังนั้น โรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งมีครู

มากกว่าและมีกำลังซื้อหรือมีทุนมากกว่า จึงสามารถดำเนินการได้ดี ส่วนในโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีครูจำนวนน้อย หากมอบหมายให้ดำเนินการ อาจเกิดปัญหาการเรียนการสอน หรืออีกประการหนึ่ง โรงเรียนขนาดเล็ก มักมีปัญหาด้านเงินทุนและการจำหน่าย จึงมีโรงเรียนที่ดำเนินการไม่มากนัก ส่วนการที่โรงเรียนขนาดกลางใช้วิธีผสมนั้น อาจเนื่องจาก เกิดจากสภาพปัญหา ของนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในฐานะยากจน ขาดแคลน จึงไม่สามารถจัดหาเงินทุนมาใช้ในการดำเนินการเองได้ทั้งหมด รวมทั้งโรงเรียนมีบุคลากรน้อย ซึ่งเรื่องนี้ตามความเป็นจริงแล้วถือว่า เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นมาก ดังนั้น โรงเรียนจึงควรจัดตั้งกองทุน หรือขอรับความร่วมมือและการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อทำให้การจัดบริการอาหารกลางวันประสบผลดีมากยิ่งขึ้น

2.14 การจัดกิจกรรมสันทนาการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนและครู จากผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมสันทนาการสำหรับนักเรียนหลายกิจกรรมและแตกต่างกัน เช่น จัดแข่งขันกีฬา จัดที่นั่งพักผ่อนในโรงเรียนให้ จัดสร้างสวนหย่อมหรือมีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ จัดสนามเด็กเล่นและจัดกิจกรรมทัศนศึกษาสำหรับนักเรียน ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่มีน้อยกว่าร้อยละ 70 จัดกิจกรรมดังกล่าว ส่วนการจัดกิจกรรมสันทนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของครูนั้นพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทัศนศึกษาสำหรับครู รองลงมา มีการจัดงานรื่นเริงพบปะสังสรรค์ในบางโอกาส โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุดการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งดีและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของกาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ ที่เสนอแนะไว้ว่า การจัดบริการสุขภาพหรือบริการอนามัยในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุผลอย่างแท้จริงนั้นโรงเรียนควรดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ หลายประการ เช่น การจัดให้มีบริการอาหารกลางวัน การส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนและของครู รวมทั้งมีการจัดบริการสันทนาการในโรงเรียนด้วย (กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. 2531 : 337)

3. สภาพการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

3.1 จากผลการศึกษา เกี่ยวกับการวางแผนและการบริหารงาน และการจัดครูสอนวิชาสุขศึกษา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 95 มีการวางแผน โดยครูประจำชั้น ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด และโรงเรียนส่วนใหญ่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสุขศึกษาในโรงเรียน เกี่ยวกับ

เรื่องนี้ แม้จะมีการกำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษาว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในโครงการสุขศึกษาสายการศึกษาจะต้องมีคณะกรรมการสุขศึกษาในโรงเรียน แต่การที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนงานดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาเป็นอย่างดี สำหรับการจัดครูสอนวิชาสุขศึกษา จากผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนจัดให้ครูที่สอนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สปช.) เป็นผู้สอนวิชาสุขศึกษา ซึ่งมีในโรงเรียนทุกขนาดและเกือบพอ ๆ กัน รองลงมา จัดให้ครูที่ผ่านการอบรม หรือมีความรู้ทางด้านสุขศึกษาเป็นผู้สอน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด โรงเรียนขนาดเล็กมีน้อยที่สุด นอกจากนี้ โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดครูที่มีวุฒิทางสุขศึกษาประมาณร้อยละ 70 ซึ่งตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา ได้กำหนดไว้ว่า โรงเรียนควรจัดให้มีครูที่มีวุฒิทางด้านสุขศึกษา หรือเคยผ่านการอบรม ประชุมสัมมนา หรือเป็นผู้มีความสนใจในวิชาสุขศึกษาเป็นผู้สอน ดังนั้นโรงเรียนต่าง ๆ จึงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานด้วย โดยได้จัดให้ครูสอนวิชาสปช. เป็นผู้สอนวิชาสุขศึกษา เนื่องจากวิชาสุขศึกษาเป็นหน่วยหนึ่งของวิชาสปช. นอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนขนาดใหญ่อีกจำนวนหนึ่งได้จัดให้ครูที่ผ่านการอบรมหรือมีความรู้ทางด้านสุขศึกษาเป็นผู้สอน แต่มีไม่มากนัก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุง โดยการอบรมให้ครูผู้สอนสุขศึกษา มีความรู้ทางด้านสุขศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 จากผลการศึกษาทางด้านครูผู้สอนและสื่อการเรียนการสอนพบว่า โรงเรียนส่วนมาก มีการเพิ่มความรู้แก่ครูผู้สอนสุขศึกษาในหลายวิธี เช่น ส่งครูไปเข้ารับการอบรม ซึ่งโรงเรียนทุกขนาดมีจำนวนพอ ๆ กัน และหน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้จัดอบรมให้ ส่วนครูที่มีวุฒิทางสุขศึกษานั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ทั้งสามขนาดขาดแคลนมาก คิดเป็นร้อยละ 76.85 ในเรื่องนี้อภิปราย ได้ว่า เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาไม่สามารถบรรจุครูวุฒิทางสุขศึกษาได้ตามความต้องการของโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัดจึงมีการส่งครูไปอบรมหรือจัดอบรมครูขึ้น เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น นับว่าเป็นสิ่งที่ดีย่างยิ่ง ในการพัฒนาบุคลากรที่จะให้มีความรู้ความสามารถ เพิ่มมากขึ้นสำหรับสื่อการเรียนการสอนสุขศึกษา จากผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนประมาณร้อยละ 50 มีสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ โดยเฉพาะ โรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนมากที่สุด ส่วนการจัดหาสื่อการเรียนการสอนนั้นพบว่า โรงเรียน

มีการดำเนินการในหลายวิธี วิธีที่โรงเรียนใช้มากที่สุด ได้แก่ การรับแจกจาก สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี และได้รับแจกจากหน่วยงานราชการอื่น ส่วนการจัดหาหนังสือ หรือเอกสาร ประกอบการเรียนการสอนสุขศึกษานั้นก็อยู่ในลักษณะเดียวกันกับสื่อการเรียน คือ ได้รับแจกจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เช่นเดียวกัน ในเรื่องดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและโรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนทั้งส่วนที่เป็น วัสดุ อุปกรณ์และหนังสือ หรือเอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้ายังน้อย อยู่ ทั้ง ๆ ที่น่าจะมีการจัดหาเพิ่มเติมได้อีกมาก เช่น การขอยืมและการผลิตขึ้น ใช้เอง ไม่ใช่รอรับจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หรือสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดเท่านั้น จึงสมควรที่จะต้องมีการแก้ไขและปรับปรุงต่อไป

3.3 จากผลการศึกษาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมสุขภาพพบว่า ในระดับชั้น ป.1-4 โรงเรียนส่วนใหญ่มักจัด กิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นการปฏิบัติ เป็นอันดับหนึ่ง เน้นความรู้ เป็นอันดับสอง และเน้นเจตคติ เป็นอันดับสาม ส่วนระดับชั้น ป.5-6 กิจกรรม การเรียนการสอนก็มีลักษณะเช่นเดียวกับชั้น ป.1-4 คือ เน้นการปฏิบัติ เป็น อันดับหนึ่ง เน้นความรู้ เป็นอันดับสอง และเน้นเจตคติ เป็นอันดับสาม ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสุขศึกษา จึงยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษาที่กำหนดไว้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนสุขศึกษานั้น ควรจัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุดเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ทางด้านสุขภาพตามที่ประสงค์ โดยเน้นความสำคัญเป็นลำดับดังนี้ คือ ระดับชั้น ป.1-4 ให้เน้นการปฏิบัติ เป็นอันดับหนึ่ง เจตคติ เป็นอันดับสอง และความรู้ เป็นอันดับสาม ส่วนระดับชั้น ป.5-6 นั้น ให้เน้นเจตคติเป็น อันดับหนึ่ง การปฏิบัติเป็นอันดับสอง และความรู้เป็นอันดับสาม แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา ยังไม่เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา ทั้งนี้ น่าจะเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนสุขศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการ จัด กิจกรรมการเรียนการสอนสุขศึกษาที่จะมุ่งให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังกล่าวจึงควรปรับปรุงแก้ไขต่อไป

**4. สภาพการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชน และโรงเรียน
เกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน**

4.1 จากผลการศึกษาเกี่ยวกับ การจัดประชุมระหว่าง ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการจัดประชุมในลักษณะดังกล่าว และแตกต่างกันบ้าง กล่าวคือ โรงเรียนประมาณร้อยละ 50 ที่มีการจัดประชุมปีละครั้ง โดย โรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด รองลงมา มีการจัดประชุมภาคเรียนละครั้งแต่มีไม่มาก ในเรื่องดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ในส่วนที่จะช่วยให้ การบริหารงานสุขภาพและอนามัย ทั้งของนักเรียนและของโรงเรียนได้ผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของสุชาติ โสมประยูร ที่กล่าวว่า โรงเรียนและบ้าน ควรมีการแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือและร่วมมือกัน โดยทางโรงเรียนเป็นฝ่ายเริ่มต้นก่อน และถือว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น โดยยึดหลักการกระทำเพื่อเด็กนักเรียน (สุชาติ โสมประยูร. 2525 : 163)

4.2 จากผลการศึกษาด้านการติดตามผลการรักษานักเรียนที่เจ็บป่วยที่บ้านพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียน มีการติดตามผลการรักษานักเรียนเจ็บป่วยที่บ้าน และดำเนินการในหลายวิธี เช่น ผู้บริหารโรงเรียนและครูไปเยี่ยม นักเรียนที่บ้าน ซึ่งมีมากที่สุด โดยโรงเรียนทุกขนาดใช้วิธีนี้มากกว่าร้อยละ 50 รองลงมา ครูเป็นผู้ไปเยี่ยมนักเรียนที่บ้านเองโดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด และการเชิญผู้ปกครองมาให้คำแนะนำ และขอความร่วมมือในการรักษาพยาบาล มีเพียงเล็กน้อย การดำเนินการดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ เห็นความสำคัญของการติดตามผลการรักษานักเรียนเจ็บป่วยที่บ้าน จึงกำหนดเป็นนโยบายหรือโครงการ ที่จะออกเยี่ยมนักเรียนเจ็บป่วยที่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิด ของวสันต์ ศิลปสุวรรณ ที่เสนอแนะไว้ว่า วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนที่เกี่ยวกับสุขภาพนั้น ครูควรหาโอกาสไปเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อจะได้ทราบถึง ปัญหา เศรษฐกิจ สังคม อาชีพ สุขภาพของผู้ปกครองและควรเชิญผู้ปกครองให้มาเยี่ยมโรงเรียน ในบางโอกาสที่ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมด้านสุขภาพด้วย (วสันต์ ศิลปสุวรรณ. 2526 : 745) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวดำเนินการที่คณะกรรมการสุศึกษาได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ครู และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรร่วมมือกัน ในการติดตามผลการรักษานักเรียนที่เจ็บป่วย และมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัยทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน รวมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง เกี่ยวกับงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

ที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้นด้วย (คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ. 2525 ก : 7)

4.3 จากผลการศึกษาด้านการประชาสัมพันธ์ งานบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนมากมีการจัดประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับงานบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ให้ผู้ปกครองและประชาชนทราบ โดยดำเนินการในหลายวิธี เช่น การส่งเอกสารเผยแพร่ให้อ่าน โดยโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีมากที่สุด ใช้วิธีเชิญผู้ปกครองมาประชุม ที่โรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด และใช้วิธีประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย ซึ่งมีปานกลาง ซึ่งโรงเรียนทุกขนาดมีจำนวนพอ ๆ กัน ในเรื่องดังกล่าวนี้ แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ งานบริการสุขภาพอนามัยจึงจัดให้มีวิธีการประชาสัมพันธ์แบบต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ปกครองได้เข้าใจในการดำเนินงานสุขภาพอนามัยของโรงเรียน โดยมุ่งเน้นเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับงานบริการสุขภาพอนามัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อุลิต ลีชะวิช ที่กล่าวว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างบ้านและโรงเรียนโดยใช้วิธีต่าง ๆ ซึ่งวิธีหนึ่งที่เสนอแนะไว้ ก็คือ การประชาสัมพันธ์ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้ทราบถึงนโยบายและความเคลื่อนไหว รวมถึงการขอความร่วมมือ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของนักเรียนด้วย(อุลิต ลีชะวิช. 2526 : 499-500)

4.4 จากผลการศึกษาด้านการสร้างความสัมพันธ์เกี่ยวกับงานบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนกับชุมชนพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนและทุกขนาด มีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัย โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน เช่น ผู้บริหารและครูหาโอกาสไปเยี่ยมบ้านนักเรียนที่เจ็บป่วย ซึ่งมีมาก โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด ให้ยืมใช้อาคารสถานที่เพื่อจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ และเชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียนในบางโอกาส พร้อมกับหารือเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของนักเรียน การที่โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการดังกล่าว แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียน มองเห็นว่าการสร้างความสัมพันธ์ ของโรงเรียนนั้น ไม่ใช่เฉพาะผู้ปกครองนักเรียนเท่านั้น แต่ได้มองถึงชุมชนด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ มักตั้งอยู่ในชุมชน จึงจำเป็นต้อง ได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากชุมชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็น ของอุลิต ลีชะวิช ที่กล่าวว่าการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยนั้น จะเกิดประโยชน์หลายด้าน เช่น ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมอนามัยที่ถูกต้องอย่างมีเหตุผล สามารถถึงแหล่งทรัพยากรที่มีในชุมชน ทั้งภาครัฐ และเอกชน

ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และปรับปรุงงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ให้ได้ผลดีมากขึ้น (อุลิต ลีชะวณิช: 2526 : 501)

4.5 จากผลการศึกษาด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพแก่ชุมชน พบว่า โรงเรียนมีการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยหลายวิธี วิธีที่ใช้มากที่สุด คือ การจัดพิมพ์และเผยแพร่เอกสาร โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การจัดรายการวิทยุหรือเสียงตามสายซึ่งมีไม่มากนักโดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีพอ ๆ กัน ส่วนการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องอนามัยชุมชนนั้นมีไม่มากนัก จะดำเนินการในโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ จะเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญและความจำเป็น ในการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยสู่ชุมชน และถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่ถูกต้อง จะช่วยให้การบริหารงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียนได้ผลดีมากยิ่งขึ้น เพราะบางครั้ง ความเชื่อถือของชุมชนที่ไม่ถูกต้องทางด้านสุขภาพอนามัย มีบทบาท และความสำคัญ ต่อการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ดังนั้น ถ้าสามารถเผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ชุมชนได้แล้ว จะสนับสนุนและส่งเสริมให้การดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ประสบผลดีมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าว ของอารมณ อภิทธิธรรมวินิจ ที่กล่าวว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียน ก็คือ ความร่วมมือและความช่วยเหลือ จากทางบ้าน เกี่ยวกับการส่งเสริมอบรม การแนะนำตักเตือนการบังคับขู่เข็ญ และการจูงใจหรือการโน้มน้าวของบิดา มารดา ผู้ปกครอง พี่น้องญาติมิตร และผู้ใหญ่ทั่วไปทั้งในบ้านและนอกบ้าน (อารมณ อภิทธิธรรมวินิจ. 2528 : 46)

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

5.1 จากผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีปัญหอยู่ในระดับปานกลางตรงกัน คือ การขาดแคลนงบประมาณน้ำเสีย ความไม่เพียงพอของอาคารเรียนและห้องเรียน ความคับแคบของเนื้อที่ และบริเวณโรงเรียน และความทรุดโทรมของอาคารเรียนและอาคารประกอบ ซึ่งแสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความเข้าใจหลักการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกส่วลักษณะ และเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงาน

สุขศึกษาในสถานศึกษา จึงเห็นว่า ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งในเรื่องนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข หรือ ดำเนินการให้เหมาะสมต่อไป โดยเฉพาะการขาดแคลนอาคารเรียนและบ่อน้ำบาดน้ำเสีย นอกจากนี้ จากการศึกษา พบว่า ปัญหาอุปสรรครายการอื่น ๆ ในด้านนี้ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เช่น ปัญหาจากการมีน้ำท่วม น้ำขัง ความเดือดร้อนรำคาญจากชุมชนใกล้เคียง การขาดแคลนต้นไม้ที่ให้ร่มเงา เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีสภาพและลักษณะโดยทั่ว ๆ ไป รวมทั้ง การดำเนินงานในการบริหารงานของแต่ละโรงเรียนไม่แตกต่างกันมากนัก จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมองเห็นว่ามีปัญหาน้อย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าโรงเรียนส่วนใหญ่สามารถบริหารงานทางด้านการจัดสภาพแวดล้อมได้เหมาะสม และเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา จึงทำให้เห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

5.2 จากผลการศึกษาปัญหาอุปสรรค ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคด้านนี้อยู่ในระดับปานกลางที่ตรงกัน คือ ผู้รับผิดชอบห้องหรือมุมพยาบาลมีชั่วโมงสอนมากเกินไป จนไม่มีเวลาที่จะดูแลห้องหรือมุมพยาบาล ให้บังเกิดผลดี การขาดแคลนบุคลากรที่จะมาดูแลรับผิดชอบงานด้านสุขภาพอนามัย การขาดแคลน เงินทุน หรืองบประมาณ ที่จะสนับสนุน การจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งแสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการจัดบริการด้านสุขภาพอนามัย ดังนั้น เมื่อโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนครูพยาบาล การที่จะให้ครูผู้สอนมาทำหน้าที่แทน จึงย่อมมีปัญหาอยู่บ้าง รวมทั้ง ในกรณีที่โรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับทุน ดำเนินการโครงการอาหารกลางวันด้วย ในเรื่องดังกล่าวนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาศ จันทรัตน์ ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพในโรงเรียน ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า ครูใหญ่มีปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งปัญหาอุปสรรคที่ครูใหญ่ประสบอยู่ในระดับมากได้แก่ ปัญหาในเรื่องงบประมาณ กำลังคน และวัสดุอุปกรณ์ (วิลาศ จันทรัตน์. 2524 : 77-81) ส่วนปัญหาอุปสรรคในรายการอื่น จากการศึกษาพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่เป็นเช่นนี้ ก็คงเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดบริการด้านสุขภาพอนามัย ได้เหมาะสมและประสบผลดี จึงมองเห็นว่าปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ดังกล่าวมีปัญหาน้อย

5.3 จากผลการศึกษาปัญหาอุปสรรค ด้านการจัดการเรียนการ

สอนสุขศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ด้านที่อยู่ในระดับปานกลางที่ตรงกัน คือ การขาดแคลนบุคลากรทางสุขศึกษา การขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน และการนิเทศให้ครูเปลี่ยนพฤติกรรม การสอนจากที่มุ่งสอนให้นักเรียนท่องจำมาเป็นให้นักเรียนปฏิบัติจริง ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวนี้ เป็นไปตามสภาพที่เป็นจริง คือ โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนครู สุขศึกษาและขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอารมณ อภิทธิธรรมวินิจ ที่ได้ศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานสุขภาพใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา พบว่าปัญหาต่าง ๆ ที่โรงเรียนประถมศึกษาาระบุไว้มากที่สุด ได้แก่ การขาดบุคลากรทางสุขศึกษา เช่น ครูสุขศึกษา ครูพยาบาล หรือครูอนามัย รองลงมา ได้แก่ การขาดอุปกรณ์หรือสื่อประกอบการสอน รวมทั้ง เครื่องมือที่ใช้ในห้องพยาบาลด้วย (อารมณ อภิทธิธรรมวินิจ. 2528 : บทคัดย่อ) ส่วนปัญหาอุปสรรคในรายการอื่น ๆ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ สามารถบริหารงานหรือดำเนินงานที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาได้อย่างเหมาะสม และประสพผลดี จึงทำให้มองเห็น การบริหารงานด้านนี้มีปัญหาในระดับน้อย

5.4 จากผลการศึกษาปัญหาอุปสรรค ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างบ้าน ชุมชน และโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ต่างมีความคิดเห็นตรงกันว่า ปัญหาอุปสรรคในด้านที่อยู่ในระดับน้อยทุกรายการ แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชน และโรงเรียนอยู่ในระดับดีมาก จึงสามารถ ดำเนินการได้อย่างเหมาะสม จึงเห็นว่าการบริหารงานด้านนี้มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของชาญชัย ศรีไชยเพชร ที่กล่าวว่า ครูทุกคน ควรมองเห็นความสำคัญของชุมชน และ ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ด้านต่าง ๆ เมื่อมีโอกาส เพื่อเป็นการผูกน้ำใจไมตรี และกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ก็จะได้รับ การสนับสนุนจากชุมชนเช่นเดียวกัน (ชาญชัย ศรีไชยเพชร. 2522 : 267)

6. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการประมาณค่าระดับปัญหา การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

6.1 จากผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการ

บริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งรับผิดชอบงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน มีคุณสมบัติหรือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพอนามัยใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ การดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ก็ขึ้นอยู่กับ นโยบายของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี และของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนั้น ปัญหาต่าง ๆ อาจคล้ายคลึงกัน จึงทำให้โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

6.2 โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลและโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล มีปัญหาการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ยกเว้น ปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพอนามัย และการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลมีปัญหามากกว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล หรือสุขาภิบาล ทั้ง 2 ด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 4 สาเหตุที่เป็น ดังนี้ อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล และโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและนอกเขตสุขาภิบาล มีผู้บริหารโรงเรียนซึ่งรับผิดชอบงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน เป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสนใจเกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพอนามัยใกล้เคียงกัน จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานสุขภาพด้านต่าง ๆ ยกเว้น ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัย และด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนที่มีความแตกต่างกันเฉพาะด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัย และด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษานั้น อภิปรายได้ว่า ปัญหาการจัดบริการสุขภาพอนามัย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนนั้น อาจเนื่องมาจากปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน เช่น บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานบริการสุขภาพอนามัยมีความรู้ ความสามารถและความรับผิดชอบแตกต่างกัน สถานที่ ซึ่งจัดเพื่อให้บริการสุขภาพอนามัย อุปกรณ์ ยา และเวชภัณฑ์ การจัดหาอาหารกลางวัน การสร้างภูมิคุ้มกันโรคและการพานักเรียนที่เจ็บป่วยไปส่งแพทย์หรือสถานพยาบาลแตกต่างกัน ในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสุขศึกษาที่มีความแตกต่างกันด้วยนั้น น่าจะเนื่องมาจาก บุคลากร วัสดุอุปกรณ์

เทคนิควิธีการเรียนการสอน มีความแตกต่างกัน เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนครูที่มีวุฒิทางสุขศึกษาอยู่แล้ว เมื่อมีการจัดให้ครูทั่วไปเป็นผู้สอนย่อมจะมีความแตกต่างกันแม้จะมีการให้การส่งครูไปเข้ารับการอบรมหรือประชุมสัมมนาก็ตาม / โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลและโรงเรียนที่ตั้งนอกเขตเทศบาลและนอกเขตสุขาภิบาล มีผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งรับผิดชอบงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน เป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์และความสนใจ เกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพอนามัยใกล้เคียงกัน จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานสุขภาพด้านต่าง ๆ ยกเว้น ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัย ไม่แตกต่างกัน ส่วนที่มีความแตกต่างกัน เฉพาะด้านการบริการสุขภาพอนามัย น่าจะเนื่องมาจากว่าปัญหาต่าง ๆ ของการบริหารสุขภาพอนามัย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนนั้นมาจากปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน เช่น บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับงานการบริการสุขภาพอนามัย มีความรู้ ความสามารถและความรับผิดชอบแตกต่างกัน สถานที่ซึ่งจัดเพื่อให้บริการสุขภาพอนามัย อุปกรณ์ ยา และเวชภัณฑ์ การประมาณค่าระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง การจัดอาหารกลางวัน การสร้างภูมิคุ้มกันโรค และการพานักเรียนที่เจ็บป่วยไปส่งแพทย์ หรือสถานพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อพิจารณาการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

1.1 โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียนที่ยังจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่เหมาะสมหรือยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา เช่น ยังไม่มีรั้ว บริเวณโรงเรียนมีน้ำท่วมขัง พื้นสนามขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ ขาดแคลนที่นั่งพักผ่อนต้นไม้ที่ให้ร่มเงามีน้อย ด้วยการปรับปรุงสภาพและการจัดบริเวณโรงเรียนให้เหมาะสมเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากที่สุด ซึ่งอาจดำเนินการโดยหาเงินบริจาค หรือจัดงานโรงเรียน หรือเสนอขอเงินงบประมาณเป็นค่าก่อสร้างหรือปรับปรุงสถานที่และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ยังไม่มีหรือขาดแคลนดังกล่าว จะอย่างไรก็ตาม หากโรงเรียนรอเพียงการจัดสรรเงินงบประมาณอย่างเดียวอาจล่าช้า โรงเรียนจึงควรประชุมปรึกษาหารือกับคณะครู คณะกรรมการศึกษา และ

ผู้ปกครอง เพื่อร่วมมือกันพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข หรืออาจดำเนินการด้วยวิธีประหยัด เช่น ถ้ารั้วโรงเรียนไม่มี อาจปลูกต้นไม้เป็นแนวรั้วได้ หรือใช้รั้วลวดหนามซึ่งประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าการสร้างรั้วคอนกรีต ส่วนพื้นที่สนามควรต้องปรับปรุงไม่ให้เป็นหลุมเป็นบ่อด้วยการร่วมกันพัฒนาตามที่เห็นเหมาะสม

1.2 โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียนที่ยังขาดแคลนอาคารเรียน ให้มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียน และตามสภาพความเป็นจริง โดยโรงเรียนเสนอของบประมาณเป็นค่าก่อสร้างอาคารเรียนใหม่หรือต่อเติมหลังเดิมให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนตามความจำเป็น และตามความขาดแคลนด้วย ทั้งนี้ ต้องถือว่า ห้องเรียนและอาคารเรียนมีความจำเป็นต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก หากไม่สามารถก่อสร้างอาคารถาวรได้ ควรจัดสร้างเป็นอาคารเรียนชั่วคราวก่อน สำหรับกรณีที่แต่ละชั้นมีนักเรียนน้อยอาจใช้วิธีแบ่งส่วนของห้องเรียนหรือใช้ห้องพิเศษอื่นมาจัดเป็นห้องเรียนก่อน

1.3 โรงเรียนทุกโรงควรมีเตาเผาขยะ ในการนี้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรสนับสนุนจัดสรรเงินงบประมาณ เป็นค่าก่อสร้างเตาเผาขยะ ซึ่งยังมีความขาดแคลนอยู่มาก และปัจจุบัน ถือว่า เป็นสิ่งจำเป็นสมควรที่ทุกฝ่ายจะให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ โดยให้ความร่วมมือกัน อย่างเต็มที่ มิฉะนั้น อาจทำให้เป็นปัญหาต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หากไม่สามารถจัดสรรงบประมาณตามปกติได้ ควรขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด หรือของบพัฒนาจังหวัดหรือจากองค์การเอกชนต่าง ๆ ด้วย

1.4 โรงเรียนควรจัดสร้างอ่างล้างมือและที่แปรงฟัน ให้มากขึ้น และมีจำนวนเพียงพอกับนักเรียน เพราะสิ่งก่อสร้างดังกล่าวนี้ จะมีความสำคัญช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพ และโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประสบผลสำเร็จมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับโรคฟันผุเป็นปัญหาที่รุนแรงมาก สมควรได้รับการแก้ไขเป็นอย่างยิ่งและวิธีการที่คืออย่างหนึ่ง ก็คือ ส่งเสริมให้นักเรียนแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวัน ที่โรงเรียน สำหรับโรงเรียนที่ไม่อาจจะสร้างอ่างล้างมือได้ อาจใช้วิธีอื่น เช่น จัดหาถังน้ำหรือกะละมังใส่น้ำให้นักเรียนล้างมือก่อนรับประทานอาหารก็ได้ ส่วนการแปรงฟันนั้นให้นักเรียนจัดหาแก้วน้ำมาเอง ก็สามารถแก้ปัญหาได้บ้าง

1.5 โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัยโดย

มอบหมายหน้าที่ให้ครูปฏิบัติ เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของนักเรียนด้วย เช่น จัดให้มีครูเวร คอยดูแลนักเรียนขณะเล่น จัดให้มีครูเวร คอยรับ - ส่ง นักเรียนข้ามถนน จัดให้มีสารวัตรนักเรียนเพื่อช่วยดูแลและรักษาความปลอดภัยให้แก่ นักเรียน นอกจากนี้ โรงเรียนควรดำเนินการซ่อมแซมอาคารสถานที่หรือ เครื่องเล่นสนาม (ถ้ามี) ที่ชำรุด ให้อยู่ในสภาพดี เพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตราย แก่ นักเรียนได้ ในเรื่องดังกล่าวนี้ แม้โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีการดำเนินการ อยู่แล้วแต่ก็ยังมีบางโรงเรียน ไม่ได้ดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อให้ นักเรียนมีความปลอดภัยและลดอุบัติเหตุลงอีกทางหนึ่งด้วย

2. การจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

2.1 โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาอุปกรณ์จำเป็น สำหรับห้องหรือมุมพยาบาลให้มากขึ้น และมีจำนวนเพียงพอ เพราะจากการ ศึกษาวิจัย พบว่า โรงเรียนยังขาดแคลนอุปกรณ์สำหรับห้องพยาบาลอยู่มาก ซึ่งอุปกรณ์ที่จำเป็นดังกล่าว จะช่วยให้ครูเจ้าหน้าที่พยาบาลสามารถช่วยเหลือ ในการปฐมพยาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วยได้อย่างทันท่วงที และมีประสิทธิภาพ และ น่าจะรวมถึงการจัดหาเครื่องชั่งน้ำหนักและที่วัดส่วนสูงให้มีใช้อย่างพอเพียงด้วย

2.2 โรงเรียนควรจัดบริการอาหารกลางวันให้แก่ นักเรียนอย่าง มีคุณภาพและถูกสุขอนามัยตามหลักโภชนาการ โดยไม่คำนึงถึงกำไรมากเกินไป ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงาน หรือเกี่ยวกับเงินทุน การดำเนินการ อาจจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชางานบ้าน ให้มีการประกอบอาหารและนำ เข้าสู่โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง

2.3 โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและการจัด อาหารเสริมให้แก่ นักเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ มาตรฐาน หรือขาดสารอาหาร ควรได้รับประทานอาหารกลางวัน อาหารเสริม และวิตามินทุกคนและทุกวัน ทั้งนี้ เพื่อให้ นักเรียนมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงและมี น้ำหนักเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอาหารเสริมประเภทนม ควรจัดให้นักเรียน ทุกคนได้ดื่มมากขึ้นด้วย

2.4 การตรวจสุขภาพของครูหรือบุคลากรอื่นในโรงเรียน โดย แพทย์และพยาบาลซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ทั้ง ๆ ที่ครูเป็นบุคลากรสำคัญที่ควรจะได้ รับการเอาใจใส่ดูแลสุขภาพเป็นอย่างมาก ในเรื่องนี้ โรงเรียน สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรมีโครงการ ให้บริการตรวจสุขภาพแก่ครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียน โดยติดต่อและขอความ

ร่วมมือกับสถานพยาบาลในอำเภอหรือจังหวัด เพื่อจัดบริการดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อให้ครูมีสุขภาพที่สมบูรณ์และแข็งแรงด้วย

2.5 ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดครูให้รับผิดชอบและปฏิบัติงาน

เกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ในรูปคณะกรรมการ และร่วมกันรับผิดชอบในงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานอนามัยโรงเรียน โครงการอาหารกลางวันหรืองานอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.6 โรงเรียนทุกโรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ซึ่งอาจประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วย(ถ้ามี) คณะครู ตัวแทนนักเรียน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และคณะกรรมการชุดนี้ควรประชุมวางแผนร่วมกันก่อน ในช่วงต้นปีการศึกษาทุกปี เพื่อกำหนดแผนการจัดบริการสุขภาพอนามัยในเรื่องต่าง ๆ เช่น การตรวจสุขภาพนักเรียน การจัดหาและการบันทึกลงในบัตรสุขภาพนักเรียน การชั่งน้ำหนัก การวัดส่วนสูง การวัดสายตา การทดสอบการได้ยิน และการจัดหาอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับมุมหรือห้องพยาบาล รวมทั้งการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้การบริการสุขภาพด้านต่าง ๆ ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ และบรรลุผลดีมากที่สุด

2.7 ผู้รับผิดชอบในการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่อยู่ใกล้โรงเรียน เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงาน การจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนบรรลุตามเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และถึงเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา เช่น ขอความช่วยเหลือด้านวัสดุ อุปกรณ์ เกี่ยวกับการบริการสุขภาพ การสนับสนุน เกี่ยวกับอาหารกลางวัน การตรวจรักษาพยาบาล เป็นต้น

3. การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน

3.1 เนื่องจากโรงเรียนส่วนมากจะขาดแคลนครูที่มีวุฒิทางสุขศึกษาดังนั้นหน่วยงานระดับสูง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) และกระทรวงศึกษาธิการ ควรกำหนดตำแหน่งให้มีครูสุขศึกษา หรือครูอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษาบ้าง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่ เพื่อรับผิดชอบการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมครูที่

รับผิดชอบงานบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน และครูที่สอนสุขศึกษาแต่ยังไม่ มีวุฒิทางด้านสุขศึกษา ให้ได้เข้ารับการศึกษา หรืออบรมเพื่อเพิ่มความรู้และ ทักษะอย่างสม่ำเสมอ

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนสุขศึกษา ควรให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่าของวิชาสุขศึกษา โดยปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี แก่บุคลากรใน โรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของ วิชาสุขศึกษาและสามารถปฏิบัติตามได้ด้วย

3.3 ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนควรร่วมมือกัน จัดหาสื่อการ สอนวิชาสุขศึกษาให้มากขึ้นและมีใช้อย่างเพียงพอ ทั้งการจัดซื้อ จัดหา หรือ ร่วมกันผลิตขึ้นใช้เอง นอกจากนี้ ครูและผู้บริหารโรงเรียนควรศึกษาเพื่อหา แนวทางที่จะนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาจัดทำเป็นอุปกรณ์การสอนหรือสื่อการเรียน ได้เหมาะสม

3.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรประชุม ที่แจ่มแนะนำและนิเทศให้ครู ผู้สอนสุขศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสุขศึกษา สามารถจัดกิจกรรมได้ อย่างเหมาะสม ถ้าจะให้เกิดผลดีมากที่สุด กิจกรรมที่จะจัดนั้นควรจัดให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพ ที่ พึงประสงค์ โดยเน้นความสำคัญ ดังนี้ คือ ระดับ ป.1-4 ให้เน้นการปฏิบัติ เป็นอันดับหนึ่ง เน้นเจตคติ เป็นอันดับสอง และเน้นความรู้ เป็นอันดับสาม สำหรับนักเรียนชั้น ป.5-6 นั้น ให้เน้นเจตคติเป็นอันดับหนึ่ง เน้นการปฏิบัติเป็น อันดับสอง และเน้นความรู้ เป็นอันดับสาม

3.5 โรงเรียนควรจัดให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทาง ด้านสุขศึกษา เป็นผู้สอนสุขศึกษา หากไม่มีหรือไม่มีพอ ควรส่งครูผู้สอนไปเข้ารับ การฝึกอบรมให้มีความรู้และความสามารถเพิ่มมากขึ้น

4. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียนเกี่ยวกับการ จัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

4.1 โรงเรียนควรดำเนินการตามขั้นตอนทันที ถ้ามีนักเรียนใน โรงเรียนได้รับอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยมากและควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบพร้อมกับ ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองด้วย

4.2 โรงเรียนและทางบ้านควรมีการติดต่อ และให้ความร่วมมือ ซึ่งกันและกัน ในการดำเนินการเกี่ยวกับงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน เช่น ผู้บริหารและครูไปเยี่ยมนักเรียนเจ็บป่วยที่บ้าน ผู้ปกครองไปพบครูที่โรงเรียน

ตามที่ได้รับ การติดต่อขอพบ เป็นต้น

4.3 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพแก่ ชุมชน ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายด้าน เช่น การจัดพิมพ์ และเผยแพร่ เอกสาร การจัดรายการวิทยุหรือเสียงตามสาย รวมทั้งเชิญผู้ปกครอง และ ประชาชนมาร่วมประชุมและเผยแพร่ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยด้วย

4.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดตั้งสมาคมครูและผู้บริหาร เพื่อ สร้างเสริมความเข้าใจอันดี และร่วมกันแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยของนักเรียน และชุมชน

5. อื่น ๆ

5.1 กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดสรรงบประมาณ ต่าง ๆ ให้กับโรงเรียนประถมศึกษา จึงควรจัดให้อย่างเพียงพอ และทันเวลา การใช้ประโยชน์จากงบประมาณดังกล่าว เพราะโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ อยู่ในชนบท และเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนภาคบังคับ จึงไม่มีเงินบำรุงการศึกษา หรือรายได้อื่น ดังนั้น จึงต้องพึ่งตนเองเป็นส่วนใหญ่

5.2 โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะสถานอนามัย และสาธารณสุขอำเภอ ควรมีการวางแผนงานหรือจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานล่วงหน้า มีการติดตามผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้ง เจ้าหน้าที่อนามัย และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ควรให้ความร่วมมือและเข้ามาให้บริการใน โรงเรียนตามแผนงานที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้ศึกษา ครูอนามัย ทั้งในโรงเรียน ประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ควรศึกษาพฤติกรรมทางสุขภาพอนามัยของนักเรียน ระดับประถมศึกษา โดยเปรียบเทียบกับพฤติกรรมสุขภาพอนามัย ก่อนกับหลังการให้ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยว่า นักเรียนมีพฤติกรรมสุขภาพเปลี่ยนแปลงหรือไม่

3. ควรศึกษาปัญหาอย่างละเอียดในแต่ละด้านแล้ววิเคราะห์เป็นรายข้อ เพื่อการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดในแต่ละเรื่อง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กันยา กาญจนบุรานนท์. "อนามัยโรงเรียน," ใน เอกสารการสอนวิชาความรู้
ทั่วไปเกี่ยวกับการสาธารณสุข หน่วยที่ 8 - 15. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2527.
- กาญจนา บุญมี. สภาพ ปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพ
ในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. การบริหารกิจการนักเรียน เล่ม 2. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี, สำนักงาน. หนังสือที่ ศษ 1430/1502
เรื่อง สรุปผลการนิเทศติดตามงานอนามัยโรงเรียน. ลงวันที่ 6
เมษายน 2534.
- จรินทร์ ชานีรัตน์. สุขศาสตร์ในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2518.
- ฉัตร ทวีสุข. การจัดโครงการสุขภาพของโรงเรียนในนครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2515.
อัดสำเนา.
- ฉวีวรรณ ไหวพริบ. การสำรวจการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนของ
โครงการสุขศึกษาสายการศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.
- ชาญชัย ศรีไชยเพชร. โครงการสุขภาพในโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์, 2522.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์เจริญผล, 2530.
- เชาวน์ มณีวงศ์. การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์,
ม.ป.ป.

- ทวิบุรณ์ หอมเย็น. เอกสารคำสอนวิชาการบริหารกิจการนักเรียน.
กรุงเทพฯ :- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
อัดสำเนา.
- ทวิสิทธิ์ สิทธิกร. หลักและการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
อักษรบัณฑิต, 2531.
- ทิพา จันทรคามิ. โครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.
- นงลักษณ์ กীরติบุตรและคนอื่นๆ. "สุขภาพนักเรียนในชนบทภาคกลาง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้," วารสารอนามัย. 10(5) :
กันยายน - ตุลาคม 2524.
- นิภา มนูญปัจและวสันต์ ศิลปสุวรรณ. บริการอนามัยโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
ศรีอนันต์, 2520.
- ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์. หลักการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์, 2523.
- ประณีต เครือตราชู. "ข้อคิดสำหรับครูในการจัดโครงการอนามัยโรงเรียน,"
สามัญศึกษา. 4(6) : 35 - 40 ; พฤษภาคม 2520.
- ประพัฒน์ จำปาไทย. "นักวิจัยคุย," ใน ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. 6 :
29 - 30 ; สิงหาคม - กันยายน 2530.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. การสอนสุขศึกษา : ทฤษฎีและการประยุกต์.
กรุงเทพฯ : ภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหิดล, 2522. อัดสำเนา.
- ประเสริฐ ช่างษ์. ปัญหาในการบริหารงานของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
อัดสำเนา.
- พัชรา กาญจนารัตน์. สิ่งแวดล้อมทางสุขภาพของโรงเรียนประถมศึกษาใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2516. อัดสำเนา.
- พัชรา กาญจนารัตน์ รัชนี้ ขวัญบุญจันทร์และเพียว ตันมณี. "การศึกษา
โครงการสุขภาพและเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพนักเรียนในอำเภอ
แก่งค้อย จังหวัดสระบุรี," สุขศึกษาสันตนาการ. 4(3) : 29 - 39 ;
กรกฎาคม 2521.

- พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2529.
- พะนอม แก้วกำเนิด. "สถาบันการศึกษากับการพัฒนาสุขภาพอนามัย," ใน วันอนามัยโลก 2532 กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2532.
- พิชัย แก้วล้ำภู. การบริหารโครงการสุขภาพในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- ยานี ทิพย์ประภา. สภาพทั่วไปและปัญหาในการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. ปริญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิษณุโลก, 2527. อัดสำเนา.
- ลออศรี ชุมวรชาติ. "ข้อคิดในการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน," สุขศึกษา. 22 : 27 - 28 ; มกราคม - มีนาคม 2526.
- วสันต์ ศิลปสุวรรณ. "การดำเนินการสุขศึกษาในโรงเรียน," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสุขศึกษา หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์, 2532.
- วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา ชีระกุล. การบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. สมุทรปราการ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดชนิษฐาการพิมพ์, 2523.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- วิลาศ จันทรัตน์. การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา. ปริญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- วิลาวัลย์ วรรมศรี. การบริหารสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 8. ปริญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- วิไลวรรณ วิทิวโรจน์. การประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2525.

- ศิริพร พุทธิรังษี. สภาพและปัญหาการบริการสุขภาพในโรงพยาบาลโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรวิญญาณิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
ศรีนครินทรวิโรฒ, มหาวิทยาลัย. สุขภาพในโรงเรียน: โครงการร่วมระหว่าง
กทม.มศว.และกรมพลศึกษา. คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ : 2521.
- สนอง สกลพราหมณ์ และพิชิต สกลพราหมณ์. อนามัยโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์สามมิตร, 2524.
- สมพร สุกข์ศันย์, ม.ร.ว. การประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
2525.
- สาธารณสุข, กระทรวง. โครงการสุขภาพศึกษาสายการศึกษาตามแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529).
กรุงเทพฯ : กองสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2525.
- สาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี, สำนักงาน. "รายงานโรคที่ตรวจพบในเด็กนักเรียน
โรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2533," เอกสาร
เผยแพร่. ม.ป.ป.
- สายหยุด ชมานนท์ พยอม ต้นมณี และอรุวรรณ ชมชัยยา. โครงการ
สุขภาพในโรงเรียน. วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2521. อัดสำเนา.
- สุขภาพแห่งชาติ, คณะกรรมการ. คู่มือการปฏิบัติงานสุขภาพในสถานศึกษา :
โครงการสุขภาพศึกษาสายการศึกษาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529). กรุงเทพฯ :
กองสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2525 ก.
- _____ . มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขภาพในสถานศึกษา : โครงการ
สุขภาพศึกษาสายการศึกษา ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529). กรุงเทพฯ : กองสุขภาพ
กระทรวงสาธารณสุข, 2525 ข.
- สุชาติ โสภประยูร. โปรแกรมสุขภาพศึกษาในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, จำกัด, 2525.
- สุวิมล เทียนสุรชัยศรี. สุขภาพของนักเรียนประถมต้นในอำเภออัญบุรี จังหวัด
ปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2520. อัดสำเนา.
- อนามัย, กรม กระทรวงสาธารณสุข. หลักการสุขภาพโรงเรียน.
กรุงเทพฯ : สำนักข่าวพาณิชย์ กรมพาณิชย์สัมพันธ์, 2526.

- อนามัย, กรม. เอกสารการอบรมงานอนามัยโรงเรียนสำหรับ
เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและครู. กรุงเทพฯ : สำนักข่าวพาณิชย์
 กรมพาณิชย์สัมพันธ์, 2523.
- อารมณ อภิทธิธรรมวินิจ. การศึกษาการบริหารงานสุขภาพในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี
ฉะเชิงเทรา และระนอง. ปริญญาธิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- อุดมศิลป์ ศรีสมบูรณ์. ปัญหาการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- อุไร ศรีธวัช ณ อุษงยา. รายงานการวิจัยเรื่องการบริหารงานสุขภาพอนามัย
ในโรงเรียนประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531. อัดสำเนา.
- อุลิต ลีชะวณิช. "การอนามัยโรงเรียน," ใน เอกสารการสอนวิชาการ
สาธารณสุขหน่วยที่ 8 - 15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมมาธิราช, 2526.
- อุลิต ลีชะวณิช และคนอื่นๆ. "การบริหารอนามัยโรงเรียน," ใน เอกสาร
ประกอบการเรียนการสอนความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสาธารณสุข หน่วยที่
8 - 15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2527.
- Burr, James B. and others. Elementary School
Administration. Boston : Allyn and Bacon, 1963.
- Conbach, Lee Joseph. Essentials of Psychological Testing.
 3 rd ed. New York : Harper and Row, 1970.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and
Education. 5 th ed. Tokyo : McGraw - Hill Book Co.,
 1981.

- Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. "Determining Sample Size for Research Activities," Journal of Educational and Psychological Measurement. 30(3) : 607 - 610 ; 1970.
- Turner, Claire E. School Health and Health Education. 6th ed. Saint Louis : The C.v. Mosby Co., 1970.
- Williams, Jesse F. and C. L. Brownell. The Administration of Health Education and Physical Education. Philadelphia : W. B. Saunders Company, 1953.
- Willson, Charles C. School Health Services. 2 nd ed. New York : National Education Association, 1964.

ภาคผนวก

สปช.

โรงเรียนวัดตำหนักใต้
ถ.สนามบินหน้า ต.ท่าทราย
อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

= 10 มิถุนายน 2537 = =

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามสำหรับการวิจัย

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ด้วยข้าพเจ้า นายสมศักดิ์ อัมพรต ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน
วัดตำหนักใต้ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนนทบุรี กำลังศึกษาระดับ
ปริญญาโท ภาคพิเศษ วิชาเอกบริหารการศึกษา ที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร ได้เสนอขอจัดทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง " การบริหารงานสุขภาพ
อนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี "
ในการนี้ จำเป็นต้องขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอของท่าน เป็นผู้ตอบแบบสอบถามดังกล่าวด้วย

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม ให้แก่
โรงเรียนประถมศึกษาตามรายชื่อที่กำหนดและขอความกรุณารวบรวมแบบสอบถาม
ที่ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการเสร็จแล้ว และส่งกลับคืนมายังสำนักงาน ฯ ซึ่ง
ข้าพเจ้าจะมารับคืนด้วยตนเอง ในวันที่ 31 กรกฎาคม 2537 หวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ
โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมศักดิ์ อัมพรต)

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตำหนักใต้

โรงเรียนวัดตำหนักใต้

โทร. 5253065 , 5265545

สปช.

โรงเรียนวัดตำหนักใต้
ถ.สนามบินน้ำ ต.ท่าทราย
อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

15 มิถุนายน 2537 = - -

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัย

เรียน ท่านผู้บริหารโรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ด้วยข้าพเจ้า นายสมศักดิ์ อัมพรต ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน
วัดตำหนักใต้ กำลังศึกษาระดับปริญญาโท ภาคพิเศษ วิชาเอกบริหารการศึกษา
ที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีความประสงค์จะจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี " ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา โดย
มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน และความคิดเห็นของผู้บริหาร
โรงเรียน ในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม
และการแสดงความคิดเห็นของท่าน จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสุขภาพ
อนามัยในโรงเรียนและการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนโดยส่วนรวม
อีกด้วย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน กรุณาตอบแบบสอบถาม
ที่ได้จัดส่งมาพร้อมนี้ เสร็จแล้วส่งกลับคืนไปยัง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
ของท่าน ภายใน วันที่ 31 กรกฎาคม 2537 ข้าพเจ้า หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความร่วมมือ จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมศักดิ์ อัมพรต)

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตำหนักใต้

โรงเรียนวัดตำหนักใต้

โทร. 5253065 , 5265545

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

เรื่อง

การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาสภาพการจัด หรือการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี
2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพข้อมูลส่วนตัวและโรงเรียน ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัด หรือการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียน รวม 4 ด้าน ได้แก่ สภาพการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนเกี่ยวกับการบริการสุขภาพ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ที่มีต่อการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
3. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ ผู้รักษาการในตำแหน่ง ดังกล่าว
4. โปรดตอบคำถามให้ครบทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล
5. ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เท่านั้น

ตอนที่ 1
คำชี้แจง

สถานภาพข้อมูลส่วนตัวและโรงเรียนผู้ตอบแบบสอบถามโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความ และเติมข้อความหรือจำนวน ลงในช่องว่าง ตามสภาพที่เป็นจริงของท่าน และ ของโรงเรียน

1. เพศ

- ชาย
 หญิง

2. ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน หรือรักษาการในตำแหน่ง

- ครูใหญ่
 อาจารย์ใหญ่
 ผู้อำนวยการโรงเรียน

3. เขตที่ตั้งของโรงเรียน

- ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล
 นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

4. จำนวนบุคลากรของโรงเรียน

จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น..... คน
จำนวนครูทั้งสิ้น..... คน
จำนวนภารโรง..... คน

5. จำนวนอาคารเรียนอาคารอเนกประสงค์และพื้นที่ของโรงเรียน

จำนวนอาคารเรียนถาวร..... หลัง
จำนวนอาคารเรียนชั่วคราว..... หลัง
จำนวนอาคารอเนกประสงค์..... หลัง
จำนวนพื้นที่ของโรงเรียน.....ไร่.....ตารางวา

ตอนที่ 2

สภาพการจัด หรือการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
จำแนกออก เป็น 4 ด้าน ได้แก่ สภาพการจัดสิ่งแวดล้อมใน
โรงเรียน สภาพการจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
สภาพการจัดการเรียนการสอนสุขภาพ และ สภาพการจัดให้มี
ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพ

คำชี้แจง

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ต้องการ
หรือเติมคำ หรือข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับสภาพที่เป็นจริง
ในโรงเรียนของท่าน

ตัวอย่าง

ข้อ 0

บริเวณโรงเรียนมีน้ำท่วม น้ำขังหรือไม่

- มีน้ำท่วมและขังเพราะเป็นที่ลุ่ม
 มีน้ำท่วมและขังตามฤดูกาล
 ไม่มีน้ำท่วมและขัง

ถ้ามีน้ำท่วมและขัง มีความเดือดร้อนมากน้อยเพียงใด

- เดือดร้อนมาก
 เดือดร้อนไม่มาก

จากตัวอย่างท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความ
" มีน้ำท่วมและขังเพราะเป็นที่ลุ่ม " และทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้า
ข้อความ " เดือดร้อนมาก ควรปรับปรุง " แสดงว่า โรงเรียนของท่านตั้งอยู่
ในที่ลุ่มมีน้ำท่วมและขังอยู่เสมอ จึงมีความเดือดร้อนมาก สมควรได้รับการแก้ไข
ปรับปรุง

แต่ถ้าในข้อ 0 ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความ "ไม่มีน้ำท่วม
และขัง" ในข้อความถัดมา ท่านไม่ต้องทำเครื่องหมายในใด ๆ เลย

1. สภาพการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

1.1 สภาพ ลักษณะและการจัดบริเวณโรงเรียน

1. โรงเรียนมีรั้วกันโดยรอบบริเวณหรือไม่

- มี
- ไม่มี

ถ้ามี ลักษณะของรั้วเป็นอย่างไร

- เป็นกำแพงอิฐบล็อกหรือซีเมนต์
- เป็นลวดหนาม
- เป็นไม้
- เป็นต้นไม้
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

สภาพของรั้วเป็นอย่างไร

- ทрудโทรมมาก
- พอใช้ได้ แต่มีบางส่วนชำรุด
- ยังใช้ได้ดี
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. บริเวณโรงเรียนมีน้ำท่วม น้ำขังหรือไม่

- มีน้ำท่วมและขังเพราะเป็นที่ลุ่ม
- มีน้ำท่วมและขังตามฤดูกาล
- ไม่มีน้ำท่วมและขัง

ถ้ามี น้ำท่วมและขัง มีความเดือดร้อนมากน้อยเพียงใด

- เดือดร้อนมาก
- เดือดร้อนไม่มาก

3. สิ่งกีดขวางความเดือดร้อนและรำคาญรอบโรงเรียนมีหรือไม่

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มีเสียงรบกวน เกิดจาก.....
- มีกลิ่นเหม็นรบกวน เกิดจาก.....
- มีฝุ่นรบกวน เกิดจาก.....
- มีขยะก่อกอง
- ไม่มีสิ่งก่อกองรำคาญ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. สนามของโรงเรียนมีลักษณะเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เป็นสนามดิน
- เป็นสนามหญ้า
- เป็นสนามซีเมนต์
- ไม่มีสนาม
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

สภาพของสนามที่มีเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ราบเรียบ ปลอดภัย ไม่มีน้ำท่วมขัง
- เป็นหลุมบ่อ ขรุขระ ควรปรับปรุง
- มีน้ำท่วมขัง และใช้ได้บางฤดู
- เพียงพอและใช้ได้ทุกฤดูกาล
- คับแคบ ควรปรับปรุง

5. โรงเรียนมอบหมายให้ผู้ใดรับผิดชอบการรักษาความสะอาดอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนอย่างไร

- ภารโรงเป็นผู้รับผิดชอบ
- นักเรียนและภารโรงเป็นผู้รับผิดชอบ
- นักเรียน ครูและภารโรงเป็นผู้รับผิดชอบ

สภาพของอาคาร สถานที่และบริเวณโรงเรียนเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ส่วนใหญ่สะอาด เรียบร้อยและสวยงาม
- ส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยสะอาด
- ไม่ยั้งต้นและไม่ทำให้ร่มเงามีมากพอสมควร
- ไม่ยั้งต้นและไม่ทำให้ร่มเงายังมีน้อย
- ที่นั่งพักผ่อนมีเพียงพอ
- ที่นั่งพักผ่อนยังมีน้อย

1.2 สภาพ ลักษณะและการจัดอาคารเรียนห้องเรียนและห้องพักครู

6. อาคารเรียนมีจำนวนเพียงพอที่จะจัดเป็นห้องเรียนและห้องพิเศษหรือไม่

- มีมากเกินไปพอ
- มีจำนวนเพียงพอ
- มี แต่ไม่พอ

สภาพของอาคารเรียนเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ชำรุดทรุดโทรมมาก ควรรื้อถอน
- ชำรุดทรุดโทรม ควรซ่อมแซมอย่างเร่งด่วน
- ชำรุดทรุดโทรม ควรซ่อมแซม
- มั่นคง แข็งแรง และยังใช้การได้ดี
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

7. สภาพของห้องเรียนเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ส่วนใหญ่ สะอาด เรียบร้อยดี
- ส่วนใหญ่ ไม่สะอาด
- ส่วนใหญ่ อากาศถ่ายเทได้ดี
- ส่วนใหญ่ อากาศถ่ายเทไม่ดี
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

8. การระบายอากาศในห้องเรียนใช้วิธีใด

- ติดพัดลมทุกห้องเรียน
- ติดพัดลมบางห้องเรียน
- ระบายอากาศตามธรรมชาติ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. ความเพียงพอของโต๊ะและม้านั่งประจำห้องเรียนที่ได้มาตรฐาน มีเพียงพอหรือไม่

- มีมากเกินพอ
- มีพอกับจำนวนนักเรียน
- มีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

10. โรงเรียนมีห้องพักครูหรือไม่

- มี เป็นห้องพักครูโดยเฉพาะ
- มี แต่ใช้เป็นห้องร่วมกับห้องอื่น
- ไม่มีห้องพักครู

ถ้าไม่มีห้องพักครู โรงเรียนจัดให้ครูพักอย่างไร
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เป็นมุมหรือบางส่วนของห้องเรียน
 หน้าระเบียงของอาคารเรียน
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

1.3 สภาพ ลักษณะการจัดอาคารประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน

11. โรงเรียนมีโรงอาหารหรือไม่

- มีโรงอาหารโดยเฉพาะ และเป็นอาคารถาวร
 มีโรงอาหารโดยเฉพาะ แต่เป็นอาคารชั่วคราว
 มีโรงอาหารที่ใช้ร่วมกับห้องประชุม
 มีโรงอาหารที่ใช้ร่วมกับโรงฝึกงาน
 มีโรงอาหารที่ใช้ร่วมกับโรงพลศึกษา
 ไม่มีโรงอาหาร
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ถ้าไม่มีโรงอาหาร โรงเรียนใช้สถานที่ใดเป็นที่รับประทานอาหาร
ของนักเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- หน้าระเบียงของอาคารเรียน
 ใต้ถุนอาคารเรียน
 ภายในห้องเรียน
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

สภาพของโรงอาหาร หรือที่รับประทานอาหารเป็นอย่างไร
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- สะอาดและถูกสุขลักษณะ
 ไม่ถูกสุขลักษณะ
 ขนาดเหมาะสมและเพียงพอกับนักเรียน
 คับแคบ ควรปรับปรุงหรือขยาย
 ชำรุด ทรุดโทรม ควรซ่อมแซม
 ทรุดโทรมมาก ควรสร้างใหม่

12. ส้วมนักเรียนมีเพียงพอหรือไม่

- มี เพียงพอ
 มี แต่ไม่เพียงพอ

สภาพของส้วมนักเรียนเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ส่วนใหญ่ สะอาดใช้การได้ดี
- ส่วนใหญ่ไม่สะอาดและมีกลิ่นเหม็นมาก
- บางส่วนชำรุดมาก ควรซ่อมแซม
- ขาดแคลนเครื่องใช้ในการทำความสะอาด
- น้ำที่จะใช้ทำความสะอาดมีเพียงพอ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

13. โรงเรียนมีอ่างล้างมือและที่แปรงฟันสำหรับนักเรียนเพียงพอหรือไม่

- มี เพียงพอ
- มี แต่ยังไม่เพียงพอ
- ไม่มีเลย

14. โรงเรียนมีสนามเด็กเล่นหรือไม่

- มี
- ไม่มี

ถ้ามี สภาพของสนามเด็กเล่นเป็นอย่างไร

- มีเครื่องเล่นประจำสนามมากพอและยังใช้การได้ดี
- มีเครื่องเล่นประจำสนามน้อย และไม่เพียงพอ
- มีเครื่องเล่นประจำสนามแต่ชำรุด ทรุ่โทรม
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

1.4 สภาพ ลักษณะและการจัดบริการน้ำดื่มและน้ำใช้

15. แหล่งน้ำดื่มของโรงเรียนได้มาจากที่ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- น้ำฝน
- น้ำประปา
- น้ำบ่อบาดาล
- น้ำแม่น้ำ ลำคลอง
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ปริมาณของน้ำดื่มมีเพียงพอหรือไม่

- เพียงพอตลอดปี
- ยังขาดแคลนบางช่วง

ภาชนะใส่น้ำดื่มของโรงเรียนเป็นอย่างไร

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) . . .

- ถังเหล็ก
- ถังปูน
- ถังพลาสติก
- หม้อคลเลอร์
- เครื่องกรองน้ำ
- น้ำ
- เครื่องทำน้ำเย็น
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

16. แหล่งน้ำใช้ของโรงเรียนได้มาจากที่ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- บ่อ
- สระ
- แม่น้ำ ลำคลอง
- บ่อบาดาล
- น้ำประปา
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ปริมาณของน้ำใช้มีเพียงพอหรือไม่

- เพียงพอ ตลอดปี
- ยังขาดแคลนบางช่วง

1.5 สภาพ ลักษณะและการจัดสุขาภิบาลในโรงเรียน

17. ที่ทิ้งขยะมูลฝอยจัดไว้อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มีถังขยะประจำทุกห้องเรียน
- มีถังขยะทุกชั้นของอาคารเรียน
- มีถังขยะตั้งประจำไว้ตามอาคารเรียนต่าง ๆ
- มีถังขยะตั้งไว้ทั่วบริเวณโรงเรียน
- ไม่มีถังขยะ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

18. เต่าเผาขยะของโรงเรียนมีหรือไม่
- มี และยังให้การได้ดี
- มี แต่ชำรุด ควรซ่อมแซม
- ไม่มี
19. โรงเรียนใช้วิธีกำจัดขยะมูลฝอยอย่างไร
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- เผาโดยกองขยะบนพื้นที่
- เผาในเตาเผาขยะ
- ฝัง
- มีรถเทศบาลหรือสุขาภิบาลมารับไป
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
20. โรงเรียนกำจัดน้ำโสโครกจากห้องส้วมอย่างไร
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ระบายน้ำลงสู่บ่อซึม
- ระบายน้ำลงสู่ท่อระบายน้ำเสีย
- ระบายน้ำลงสู่แหล่งน้ำ
- ระบายน้ำลงสู่บ่อบำบัดน้ำเสีย
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
21. โรงเรียนกำจัดน้ำเสียจากโรงอาหารอย่างไร
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ระบายน้ำลงสู่บ่อซึม
- ระบายน้ำลงสู่ท่อระบายน้ำเสีย
- ระบายน้ำลงสู่แหล่งน้ำ
- ระบายน้ำลงสู่บ่อบำบัดน้ำเสีย
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

22. โรงเรียนมาตรฐานในการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนอย่างไร
= (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มีครูเวรคอยควบคุมดูแลนักเรียนในขณะที่เล่น
- มีการปรับปรุงและซ่อมแซมอาคารที่ชำรุดอยู่เสมอ
- มีการซ่อมแซมอุปกรณ์ เครื่องใช้และเครื่องเล่น
ให้อยู่ในสภาพดี
- ไม่มีมาตรฐานในการป้องกันอุบัติเหตุ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. สภาพการจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

2.1 สภาพลักษณะ และการดำเนินงานด้านการวางแผนและการบริหารงาน สุขภาพอนามัยในโรงเรียน

1. โรงเรียนของท่านมีการวางแผนงาน เพื่อจัดบริการด้านสุขภาพ
อนามัยในโรงเรียนอย่างไร

- เขียนเป็นโครงการที่แน่นอนตลอดปี
- เขียนเป็นโครงการเฉพาะภาคเรียนหนึ่งๆ
- ไม่เคยมีการวางแผนงานไว้เลย
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. โรงเรียนของท่านมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อให้บริการสุขภาพ
อนามัยในโรงเรียนหรือไม่

- มี โดยแต่งตั้งคณะกรรมการเพียงคณะเดียว
- มี โดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการหลายคณะ
- ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3. โรงเรียนของท่านจัดสถานที่ เพื่อให้บริการด้านสุขภาพอนามัย
ในโรงเรียนอย่างไร

- จัดเป็นห้องพยาบาล
- จัดเป็นมุมพยาบาล
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. โรงเรียนของท่านมอบหมายให้ผู้ใดดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับ
ห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล
- พยาบาลประจำโรงเรียน
 - ครูเจ้าหน้าที่อนามัยโรงเรียน
 - ครูที่ทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยประจำวัน
 - อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
5. การให้บริการด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียนของครูหรือ
เจ้าหน้าที่ประจำห้องพยาบาล หรือมุมพยาบาลเป็นไปในลักษณะใด
- ให้บริการตลอดเวลา
 - ให้บริการเป็นบางช่วงเวลา
 - ให้บริการเมื่อมีนักเรียนเจ็บป่วย
 - อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
6. การอบรมเพื่อเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพอนามัย
ในโรงเรียนแก่ครูประจำห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาลมีหรือไม่
- มี โดยส่งผู้รับผิดชอบห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล
ไปอบรมทุกปี
 - มี โดยส่งผู้รับผิดชอบห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล
ไปอบรมเป็นบางปี
 - ไม่มีการส่งครูไปเข้ารับการอบรม
 - อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
7. โรงเรียนของท่านได้รับการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานด้าน
สุขภาพอนามัยในโรงเรียนจาก สปอ. และ สปจ. บ้างหรือไม่
- เคย
 - ไม่เคย
8. โรงเรียนของท่านมีการประเมินผลการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัย
- มีการประเมินผลเป็นบางครั้ง
 - มีการประเมินผลเป็นประจำทุกปี
 - ไม่มีการประเมินผล
 - อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2.2 สภาพลักษณะการดำเนินงานด้านการตรวจสอบสุขภาพและการให้บริการ

9. โรงเรียนของท่านมีการตรวจสอบสุขภาพนักเรียนประจำปี โดยแพทย์ และพยาบาล บ้างหรือไม่

- มี โดยตรวจเมื่อเริ่มเข้าเรียนครั้งแรก
- มี โดยตรวจปีละครั้ง
- ไม่มีการตรวจ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

10. โรงเรียนของท่านมีการให้บริการตรวจสอบสุขภาพแก่ครู และบุคลากรอื่น ในโรงเรียนหรือไม่

- มี ตรวจภาคเรียนละครั้ง
- มี ตรวจปีละครั้ง
- มี ตรวจพร้อมกับการให้บริการนักเรียน
- มี ตรวจเป็นครั้งคราวหรือเมื่อมีปัญหา
- ไม่มีการตรวจ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

11. โรงเรียนของท่านจัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพอนามัยนักเรียน ในตอนเข้าอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ครูประจำชั้นเป็นผู้ตรวจ
- ครูสอนสุขศึกษาเป็นผู้ตรวจ
- ครูเวรประจำวันเป็นผู้ตรวจ
- นักเรียนที่เป็น ผนส. เป็นผู้ตรวจ
- นักเรียนเป็นผู้ตรวจกันเอง
- ไม่มีการตรวจ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

12. โรงเรียนของท่านมีการจัดทำบัตรบันทึกสุขภาพให้แก่ นักเรียนหรือไม่

- มี โดยครูประจำชั้นเป็นผู้กรอกรายการ และเก็บรักษา
- มี โดยครูหรือเจ้าหน้าที่ประจำห้องหรือมุมพยาบาล

เป็นผู้กรอกรายการและเก็บรักษา

- ไม่มีการจัดทำบัตรบันทึกสุขภาพ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

13. สภาพการจัดทำบัตรบันทึกสุขภาพของนักเรียนเป็นอย่างไร

- มีการจัดทำบัตรบันทึกสุขภาพให้แก่นักเรียนครบทุกคน
- มีการจัดทำบัตรบันทึกสุขภาพให้แก่นักเรียนแต่ไม่ครบทุกคน
- มีการกรอกรประวัติส่วนตัว และประวัติการเจ็บป่วย หรือที่ได้รับการตรวจรักษาลงในบัตรบันทึกสุขภาพ ทุกครั้ง และเป็นปัจจุบัน
- การกรอกรายการต่างๆ ลงในบัตรบันทึกสุขภาพ ไม่ครบถ้วนและไม่เป็นปัจจุบัน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

14. โรงเรียนของท่านจัดให้มีการซึ่งหน้าหนักและวัดส่วนสูงของนักเรียนอย่างไร

- ซึ่งและวัด เดือนละครั้ง
- ซึ่งและวัด เดือนละ 1-2 ครั้ง
- ซึ่งและวัด ภาคเรียนละครั้ง
- ซึ่งและวัด ภาคเรียนละ 2 ครั้ง
- ไม่มีการซึ่งหน้าหนักและวัดส่วนสูง
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

15. โรงเรียนของท่านจัดให้มีการตรวจวัดสายตาของนักเรียนอย่างไร
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ครูประจำชั้นเป็นผู้ตรวจ
- ครูเจ้าหน้าที่พยาบาลหรือครูเจ้าหน้าที่อนามัย เป็นผู้ตรวจ
- เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ตรวจ
- ครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมกันตรวจ
- ไม่มีการตรวจ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

16. โรงเรียนของท่านจัดให้มีการทดสอบการได้ยินของนักเรียนอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ครูประจำชั้นเป็นผู้ตรวจ
- ครูเจ้าหน้าที่พยาบาลหรือครูเจ้าหน้าที่อนามัยเป็นผู้ตรวจ
- เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ตรวจ
- ครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมกันตรวจ
- ไม่มีการตรวจ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

17. โรงเรียนของท่านจัดบริการด้านทันตสุขภาพอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มีการตรวจสุขภาพฟัน และช่องปากโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ปีละครั้ง
- มีการตรวจสุขภาพฟันและช่องปากโดยครูปีละ 1-2 ครั้ง
- จัดบริการให้หมอน้ำยาฟลูออไรด์อย่างสม่ำเสมอตลอดปี
- มีการให้บริการตรวจ และถอนฟันหรืออุดฟัน โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือแพทย์ ปีละครั้ง
- ไม่มีการจัดบริการ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

18. โรงเรียนของท่านมีการจัดบริการแนะแนวสุขภาพอนามัยแก่นักเรียนอย่างไร

- มี จัดโดยครูในชั้นเรียน
- มี จัดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
- มี จัดโดยเชิควิทยากรอื่นภายนอกมาให้บริการ
- มี จัดโดยครูแนะแนว
- ไม่มีการจัดบริการ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

19. การให้บริการรักษาพยาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วยมาก หรือได้รับอุบัติเหตุร้ายแรง โรงเรียนดำเนินการอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ครูเจ้าหน้าที่เวรประจำวันเป็นผู้ให้การรักษาพยาบาล
- พยาบาลประจำโรงเรียนเป็นผู้ให้การรักษาพยาบาล
- ครูพานักเรียนไปรักษาพยาบาลที่สถานพยาบาลใกล้โรงเรียน
- ครูให้ผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้พาไปรักษาพยาบาลเอง
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

20. การปฐมพยาบาลและการช่วยเหลือนักเรียนที่เจ็บป่วยโรงเรียนดำเนินการอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- จัดให้มีการปฐมพยาบาลแก่นักเรียนที่ประสบอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย
- จัดบริการยานพาหนะในการนำนักเรียนที่เจ็บป่วยมากไปรักษาต่อ
- ที่สถานพยาบาลอื่น
- โรงเรียนแจ้งผู้ปกครองให้มารับนักเรียนไปรักษาพยาบาลเอง
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2.3 สภาพ ลักษณะ และงานดำเนินงานด้านการให้การรักษาและการป้องกันโรค

21. โรงเรียนของท่านมีอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับห้องพยาบาลหรือมมพยาบาลเพียงพอหรือไม่

- มีใช้เพียงพอและยังใช้การได้ดี
- มีบ้าง แต่ยังไม่เป็นการเพียงพอ
- ไม่มี

22. - โรงเรียนของท่านมียารักษาโรคและเวชภัณฑ์อื่นที่จำเป็นสำหรับห้องพยาบาลหรือมพบพยาบาลเพียงพอหรือไม่

- มีใช้เพียงพอและยังใช้การได้ดี
 มีบ้าง แต่ยังไม่เป็นการเพียงพอ
 ไม่มี

23. โรงเรียนของท่านจัดหาอุปกรณ์ ยาและเวชภัณฑ์เพื่อใช้ในการให้บริการสุขภาพอนามัยแก่นักเรียนอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- โรงเรียนจัดซื้อหรือจัดหาเอง
 สปอ. หรือ สปจ. แจกให้
 หน่วยราชการอื่นแจกให้
 เอกชนและชุมชนบริจาคมาให้
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

24. โรงเรียนของท่านจัดบริการสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้แก่นักเรียนอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- นักเรียนชั้น ป.1 ได้รับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบบาดทะยัก
 นักเรียนชั้น ป.1-6 ได้รับวัคซีนป้องกันวัณโรค
 นักเรียนชั้น ป.1-6 ได้รับวัคซีนป้องกันไข้ไทฟอยด์
 นักเรียนหญิงชั้น ป.6 ได้รับวัคซีนป้องกันหัดเยอรมัน
 นักเรียนได้รับวัคซีนป้องกันโรคเมื่อมีการระบาดของโรค เช่น อหิวาตกโรค เป็นต้น
 ไม่มีการจัดบริการสร้างภูมิคุ้มกันโรค
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

25. โรงเรียนของท่านมีนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข (ขาดสารอาหาร) หรือไม่

- มี
 ไม่มี

ถ้ามี นักเรียนที่น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานได้รับการช่วยเหลือ
อย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ได้รับความบริการอาหารเสริม เช่น นม นมถั่วเหลือง
- ได้รับความบริการวิตามินที่ทางราชการแจกให้
- ได้รับความบริการอาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดให้ฟรี
- ไม่ได้ได้รับการช่วยเหลือ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2.4 สภาพ ลักษณะและการดำเนินการทำให้บริการอื่น ๆ

26. การจัดหาอาหารกลางวันโรงเรียนของท่านปฏิบัติอยู่ในลักษณะใด

- นักเรียนบางส่วนนำอาหารมาจากบ้าน บางส่วน
กลับไปรับประทานที่บ้าน
- นักเรียนบางส่วนนำอาหารมาจากบ้าน บางส่วน
กลับไปรับประทานที่บ้าน และบางส่วนโรงเรียน
จัดบริการอาหารกลางวันให้
- โรงเรียนจัดบริการอาหารกลางวันให้ทั้งหมด
- โรงเรียนให้บุคลากรภายนอกเข้ามาจำหน่าย
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

27. ในกรณีที่โรงเรียนจัดบริการอาหารกลางวันให้นักเรียน
ดำเนินการอย่างไร

- ครู ภารโรงและนักเรียนร่วมกันดำเนินการ
- จ้างคนครัวมาทำอาหารโดยมีครูเป็นผู้ควบคุมดูแล
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

28. โรงเรียนมีการจัดหาอาหารเสริมให้แก่ นักเรียนหรือไม่

- มี
- ไม่มี

ถ้ามี บริการอาหารเสริมที่โรงเรียนจัดมีอะไรบ้าง
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- นม
- นมถั่วเหลือง

- ถั่วเขียว- ถั่วดำ ถั่วแดงต้มน้ำตาล
- อาหารเสริมประเภทข้าว ถั่ว งา กลัวย่น้ำข้าว
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

29. โรงเรียนของท่านมีการจัดบริการสันตนาการและส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในลักษณะใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- จัดให้มีการเล่นและแข่งขันกีฬา
- จัดให้มีห้องกีฬาในร่ม
- จัดให้มีที่นั่งเล่นหรือนั่งพักผ่อน
- จัดให้มีสนามเด็กเล่น
- จัดให้มีสวนหย่อมหรือไม้ดอกไม้ประดับ
- จัดให้มีการไปทัศนศึกษาออกสถานที่
- จัดให้มีรายการพิเศษ เช่น ดนตรี การแสดง เป็นต้น
- ไม่มีการจัดบริการสันตนาการใด ๆ เลย
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

30. โรงเรียนของท่านมีการจัดบริการสันตนาการและส่งเสริมสุขภาพจิตของครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียนในลักษณะใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มีการจัดทัศนศึกษา
- มีการจัดให้เล่นเกมหรือการแข่งขันกีฬาในบางโอกาส
- มีการจัดงานรื่นเริงและพบปะสังสรรค์ในบางโอกาส
- ไม่มีการจัดบริการสันตนาการเลย
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3. สภาพการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา (ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

3.1 สภาพลักษณะและการดำเนินงานด้านการวางแผนและการบริหารงาน
การเรียนการสอนสุขศึกษา

1. โรงเรียนของท่านมีการจัดตั้งคณะกรรมการสุศึกษาในโรงเรียนหรือไม่
- มี โดยมีคณะครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมเป็นกรรมการ
- มี โดยมีเฉพาะคณะครูเท่านั้นเป็นกรรมการ
- ไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการสุศึกษา
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
2. โรงเรียนของท่านมีการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสุศึกษาหรือไม่
- มี โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้วางแผน
- มี โดยคณะกรรมการสุศึกษาในโรงเรียนเป็นผู้วางแผน
- มี โดยครูฝ่ายวิชาการของโรงเรียนเป็นผู้วางแผน
- ไม่มีการวางแผน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
3. โรงเรียนของท่านมอบหมายให้ผู้ใดเป็นผู้สอนสุศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ให้ครูที่มีวุฒิทางสุศึกษาเป็นผู้สอน
- ให้ครูที่เคยผ่านการอบรม หรือมีความรู้ทางด้านสุศึกษาเป็นผู้สอน
- ให้ครูทั่วไปเป็นผู้สอน
- ให้ครูประจำชั้นเป็นผู้สอน
- ให้ครูที่สอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นผู้สอน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
4. โรงเรียนจัดให้มีการประชุมครูเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนสุศึกษาหรือไม่
- มี ซึ่งเป็นไปตามนโยบายและแผนงานด้านวิชาการของโรงเรียน

- มี ตามความประสงค์ของครูผู้สอน
- ไม่มีการประชุมครูเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
สุขศึกษา
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

5. การจัดห้องเรียนเพื่อให้เรียนสุขศึกษา โรงเรียนของท่าน
ดำเนินการในลักษณะใด

- ใช้ห้องเรียนเดียวกับที่สอนวิชาทั่วไป
- จัดเป็นห้องเรียนพิเศษเฉพาะวิชาสุขศึกษา
- จัดเป็นห้องเรียนร่วมกับวิชาสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3.2 สภาพลักษณะ และการดำเนินงานด้านครูผู้สอน และสื่อการเรียนการสอน

6. โรงเรียนจัดให้มีการอบรมครูผู้สอนสุขศึกษาอย่างไร
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- โรงเรียนจัดอบรมเอง
- โรงเรียนส่งครูไปเข้ารับการอบรม
- หน่วยงานเจ้าสังกัดจัดอบรม
- ครูผู้สอนสุขศึกษาสมัครไปเข้ารับการอบรมเอง
- ไม่มีการจัดอบรม
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

7. ในโรงเรียนของท่านมีครูที่มีวุฒिवิชา เอกสุขศึกษาหรือไม่

- มี
- ไม่มี
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

8. สื่อการเรียนการสอนสุขศึกษามีเพียงพอหรือไม่

- มีเพียงพอ
- มีไม่เพียงพอ

9. สื่อการเรียนการสอนสำหรับวิชาสุขศึกษา โรงเรียนจัดหามาได้อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- โรงเรียนจัดหาหรือผลิตเอง
- สปจ. หรือ สปอ. แจกให้
- หน่วยงานทางราชการอื่นแจกให้
- เอกชนและชมชนบริจาคให้
- ครูผู้สอนจัดซื้อ จัดหา หรือผลิตขึ้นเอง
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

10. โรงเรียนจัดให้มีหนังสือ หรือเอกสารทางวิชาการ หรือวารสารที่เกี่ยวกับความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยสำหรับให้นักเรียน และครูอ่านเพิ่มเติมอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- โรงเรียนจัดซื้อ หรือจัดหาเอง
- สปจ. และ สปอ. แจกให้
- หน่วยงานทางราชการอื่นแจกให้
- เอกชนและชมชนบริจาคให้
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3.3 สภาพ ลักษณะและการดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการกิจกรรมเสริมสุขภาพ

11. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสุขศึกษา ระดับชั้น ป.1-4 โรงเรียนเน้นทางด้านใดเป็นอันดับแรก

- ด้านความรู้
- ด้านการปฏิบัติ
- ด้านทัศนคติ

12. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสุขศึกษา ระดับชั้น ป.5-6 โรงเรียนเน้นทางด้านใดเป็นอันดับแรก

- ด้านความรู้
- ด้านการปฏิบัติ
- ด้านทัศนคติ

13. โรงเรียนจัดให้มีการประเมินผลการเรียนการสอนสุขศึกษา
อย่างไร

- ประเมินผลเฉพาะภาคทฤษฎี
- ประเมินผลเฉพาะภาคปฏิบัติ
- ประเมินผลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
- ไม่มีการประเมินผล
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

14. นอกจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติแล้ว
โรงเรียนได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้าน
สุขศึกษา อย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เชิญวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ
มาบรรยายเป็นครั้งคราว
- ครุภัณฑ์ห้องวิทยากรจากชุมชน และหน่วยงาน
ทางสาธารณสุขมาประกอบการสอน
- จัดมุมสุขภาพ หรือป้ายนิเทศภายในห้องเรียน
ที่ใช้เรียนสุขศึกษา
- พานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อประกอบ
การเรียนสุขศึกษา
- จัดฉายภาพยนตร์ หรือสไลด์เกี่ยวกับสุขศึกษา
- ไม่ได้จัดกิจกรรมเสริมความรู้ด้านสุขศึกษา
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

15. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสุขภาพ
นักเรียน เช่น การบริหารร่างกายตอนเข้าก่อนเข้าเรียนหรือไม่

- มี โดยดำเนินการเป็นประจำและได้ผลดีน่าพอใจ
- มี โดยดำเนินการเป็นประจำแต่ยังได้ผลไม่น่าพอใจ
- มี โดยดำเนินการเป็นครั้งคราว
- ไม่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียน
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. สภาพการจัดให้มีความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพ

4.1 สภาพลักษณะและการดำเนินงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนเกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัย

1. โรงเรียนของท่านมีการประชุมระหว่างผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนอย่างไร

- จัดประชุมปีละครั้ง
- จัดประชุมภาคเรียนละครั้ง
- จัดประชุม 2-3 ปี ครั้ง
- ไม่เคยมีการจัดประชุมเลย
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. โรงเรียนของท่านมีการติดตามผลการรักษานักเรียนเจ็บป่วยที่บ้านอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- แจ้งผลการตรวจโรคให้ผู้ปกครองทราบเท่านั้น
- ครูไปเยี่ยมและติดตามผลการรักษาที่บ้าน
- ผู้บริหารและครูไปเยี่ยมนักเรียนเจ็บป่วยที่บ้าน
- ครูเชิญผู้ปกครองมาพบให้คำแนะนำ และขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแลและให้การรักษาศูนย์กลางนักเรียนที่เจ็บป่วย
- ไม่เคยมีการติดตามผลการรักษานักเรียนที่เจ็บป่วย
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. โรงเรียนของท่านจัดให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานบริการด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เชิญผู้ปกครองมาประชุมและแจ้งให้ทราบ
- ส่งเอกสารเผยแพร่ให้อ่าน
- จัดประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย
- ไม่เคยมีการจัดประชาสัมพันธ์งานบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. โรงเรียนของท่านมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน และชุมชน
ในส่วนที่เกี่ยวกับการบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างไร

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- จัดให้มีคณะกรรมการหรือสมาคมสุขภาพอนามัย
ในโรงเรียน
- เชิญผู้ปกครองนักเรียนมาเยี่ยมโรงเรียนในบางโอกาส
เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของนักเรียน
- ผู้บริหารและครูหาโอกาสไปเยี่ยมบ้านนักเรียน
ที่เจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุ
- ให้ยืมใช้อาคารสถานที่เพื่อจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่
หรือให้ประชาชนได้เข้ามาพักผ่อนและออกกำลังกาย
- จัดทำเอกสารความรู้ทางสุขภาพอนามัย เผยแพร่
ไปให้ผู้ปกครองและประชาชนอ่าน
- ไม่เคยมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน
และชุมชนที่เกี่ยวกับการบริการสุขภาพอนามัย
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. โรงเรียนของท่านจัดให้มีการเผยแพร่ความรู้ ด้านสุขภาพ
อนามัยแก่ชุมชนอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- จัดพิมพ์และเผยแพร่เอกสารด้านสุขภาพอนามัย
แก่ชุมชน
- จัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องสุขภาพ
อนามัยแก่ชุมชน
- เชิญวิทยากรผู้มีความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัย
มาบรรยายให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้ปกครอง
- จัดรายการวิทยุหรือเสียงตามสายเผยแพร่ความรู้
ด้านสุขภาพแก่ชุมชน
- ไม่เคยมีการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย
แก่ชุมชน
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัย
ในโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง ระดับปัญหา ที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของท่าน ตามความเป็นจริงว่าท่านมีปัญหาอุปสรรค
ในเรื่องต่างๆ ที่กำหนดแต่ละรายการ มาก น้อย เพียงใด

- 5 หมายถึง มีปัญหาอุปสรรคมากที่สุด
4 หมายถึง มีปัญหาอุปสรรคมาก
3 หมายถึง มีปัญหาอุปสรรคปานกลาง
2 หมายถึง มีปัญหาอุปสรรคน้อย
1 หมายถึง มีปัญหาอุปสรรคน้อยที่สุด หรือไม่มีปัญหา

ตัวอย่าง

ข้อที่	ปัญหาอุปสรรค	ระดับปัญหา				
		5	4	3	2	1
0	<u>ปัญหาอุปสรรคการจัดสภาพแวดล้อม</u> <u>ในโรงเรียน</u> ความคับแคบของเนื้อที่และบริเวณโรงเรียน					

จากตัวอย่าง ถ้าท่านเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างหมายเลข
1 แสดงว่า โรงเรียนของท่านไม่มีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับ เรื่องความคับแคบของ
เนื้อที่ และบริเวณโรงเรียน หรือถ้าจะมี ก็น้อยที่สุด

ข้อที่	ปัญหาอุปสรรค	ระดับปัญหา				
		5	4	3	2	1
	<u>ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดสภาพแวดล้อม</u>					
	<u>ในโรงเรียน</u>					
1.	น้ำท่วม น้ำขัง และการระบายน้ำ
2.	ความเดือดร้อนรำคาญจากชุมชนใกล้โรงเรียน..
3.	ความคับแคบของเนื้อที่และบริเวณโรงเรียน
4.	ความทรุดโทรมของอาคารเรียนและอาคาร ประกอบ
5.	ความไม่เพียงพอของอาคารเรียนและ ห้องเรียน
6.	การระบายอากาศที่ไม่ดีและแสงสว่าง ในห้องเรียนไม่เพียงพอ
7.	การขาดแคลนต้นไม้ที่ให้ร่มเงาและไม้ดอก ไม้ประดับ
8.	การขาดแคลนบ่อน้ำบาดน้ำเสีย
9.	การขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องใช้ในการ ทำความสะอาดอาคารสถานที่และบริเวณ โรงเรียน
10.	การขาดมาตรการในการป้องกันอุบัติเหตุ ในโรงเรียน
	<u>ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดบริการสุขภาพ</u>					
	<u>อนามัยในโรงเรียน</u>					
1.	ครูผู้รับผิดชอบไม่ให้ความร่วมมือในการ จัดทำบัตรบันทึกสุขภาพนักเรียนให้ครบทุกคน และเป็นปัจจุบัน
2.	การขาดแคลนสถานที่ที่ใช้จัดเป็นห้องพยาบาล...

ข้อที่	ปัญหาอุปสรรค	ระดับปัญหา				
		5	4	3	2	1
3.	สถานที่ตั้งของห้องพยาบาลไม่สะดวกในการ มาขอใช้บริการสุขภาพ
4.	การขาดคนดูแลรักษาความสะอาดของ ห้องพยาบาล
5.	อุปกรณ์ยาและเวชภัณฑ์ในการให้บริการ สุขภาพมีไม่เพียงพอ
6.	การขาดการประสานงานระหว่างผู้บริหาร กับผู้รับผิดชอบงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน...
7.	ผู้รับผิดชอบห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาลมี ชั่วโมงสอนมากจนไม่มีเวลาดูแลห้องพยาบาล หรือมุมพยาบาล
8.	การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัด บริการสุขภาพอนามัยของคณะครูผู้รับผิดชอบ
9.	การขาดแคลนสถานที่ที่ใช้ในการจัดบริการ อาหารกลางวันในโรงเรียน
10.	การขาดแคลนเงินทุนหรืองบประมาณที่จะ สนับสนุนส่งเสริมการจัดโครงการอาหาร กลางวันในโรงเรียนให้มีคุณภาพ
11.	การขาดแคลนบุคลากร ที่จะมาดูแล รับผิดชอบงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียน...
12.	การมาให้บริการเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกัน โรคและการตรวจรักษาโรคแก่นักเรียนโดย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่เป็นไปตามแผน ที่กำหนดไว้.....
13.	ความไม่สะดวกในการพานักเรียนที่ได้รับ อุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยไปส่งแพทย์หรือสถาน พยาบาล

ข้อที่	ปัญหาอุปสรรค	ระดับปัญหา				
		5	4	3	2	1
14.	การขาดความร่วมมือและประสานงาน เกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพอนามัย จากคณะครู
15.	การขาดการดูแลสวัสดิภาพและความ ปลอดภัยของนักเรียนในการเดินทางไป กลับระหว่างบ้านและโรงเรียน.....
	<u>ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดการเรียน การสอนสุขศึกษา</u>					
1.	การขาดแคลนบุคลากรทางสุขศึกษา
2.	การขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและ เอกสารทางด้านสุขศึกษาที่จะให้ครูและ นักเรียนได้อ่านอย่างเพียงพอ
3.	การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนยังไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียน การสอนสุขศึกษา
4.	การจัดนิเทศให้ครูเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน จากมุ่งให้นักเรียนท่องจำมาเป็นมุ่งให้ นักเรียนได้ปฏิบัติจริง.....
5.	การขาดการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อ สนับสนุนการเรียนการสอนสุขศึกษา
	<u>ปัญหาอุปสรรคด้านการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างบ้านและโรงเรียนในการให้บริการ สุขภาพอนามัย</u>					
1.	โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ การดำเนินงาน สุขภาพอนามัยในโรงเรียน					

ข้อที่	ปัญหาอุปสรรค	ระดับปัญหา				
		5	4	3	2	1
	ให้ผู้ปกครองทราบ
2.	โรงเรียนขาดความร่วมมือในการช่วยเหลือ และติดตามผลการรักษานักเรียนที่เจ็บป่วย ที่บ้าน
3.	ผู้ปกครองไม่ให้ความสนใจในการดูแลสุขภาพ ของนักเรียน
4.	โรงเรียนขาดการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ก่อนที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะมาให้บริการ สร้างภูมิคุ้มกันหรือการตรวจรักษาโรค ที่โรงเรียน
5.	ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนใน การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยที่โรงเรียน....

ตอนที่ 4 **ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม**
คำชี้แจง **โปรดให้ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ**
การดำเนินการ หรือปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพ
อนามัยในโรงเรียน ตามรายการต่อไปนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในโรงเรียน
 - 1.1
 - 1.2
2. การจัดบริการสุขภาพและอาหารกลางวันในโรงเรียน
 - 2.1
 - 2.2
3. การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาและบุคลิกภาพ
 - 3.1
 - 3.2
4. การติดตามผลการรักษานักเรียนที่บ้านและการให้ความร่วมมือของผู้ปกครอง
เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของนักเรียน
 - 4.1
 - 4.2
5. การประสานงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1
 - 5.2
6. อื่นๆ
 - 6.1
 - 6.2

ขอขอบคุณที่ท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามชุดนี้

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-ชื่อสกุล	นายสมศักดิ์ อัมพรต
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2488
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองนนทบุรี - จังหวัดนนทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 74/1 หมู่ที่ 4 ตำบลบางไผ่ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตำหนักใต้
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดตำหนักใต้ หมู่ที่ 4 ถนนสนามบินน้ำ ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2505	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2507	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับต้น (ป.กศ.) จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2509	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.สูง) จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2509	ประกาศนียบัตรพิเศษครูมัธยม (พ.ม.) จาก กระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. 2512	การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) (วิทยาศาสตร์ทั่วไป) จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
พ.ศ. 2538	การศึกษาระดับมหาบัณฑิต (กศ.ม.) (การบริหาร การศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร